

EPISTOLÆ
PRÆPOSITORUM
GENERALIUM
AD PATRES ET FRATRES SOCIETATIS JESU.

ANTVERPIÆ,
Apud JOANNEM MEURSIUM.
M. DC. XXXV.
SVPERIORVM PERMISSV.

AD PATRES
ET FRATRES
SOCIETATIS JESU.

FVit illa ſemper ubique multorum in Societate ſententia, (Patres Fratreſque in Chriſto cariſſimi) non minùs ad fructum utile, quàm ad voluptatem fore jucundum, ſi quis datarum à Præpoſitis noſtris Generalibus litterarum magis communium, atque præceptis utilibus, & inſtitutis ad vitam religiosè conformandam facientibus refertarum, delectum haberet; eaſque cum noſtræ Societatis hominibus non vulgari illorum emolumento, & ſpiritus profectu communicaret: (ea propter enim ſin-

gulis in Provinciis in librum singularem descriptæ referuntur, ut identidem repetitâ lectione, recens illarum memoria conservetur) simul etiam, ut hîc erectum extaret quasi monimentum, cujus aspectu posterorum animi ad propriam perfectionem exstimularentur: quippe cùm ad illam in his passim invitentur, & ut se in spiritus vocationis nostræ primitiarum trunco, hilarescente in dies viriditate ramos frondescentes conservent, ad quod unum tamquàm ad scopum universæ collimant. Quamobrem, ut tam justæ petitioni, sanctisque plurimorum Patrum & Fratrum, qui hoc enixè contendebant, desideriis aliquâ saltem ex parte satisfieret; convenientiori quàm potuit ratione curatum est, ut ex aliquammultis, quas hinc inde cum negotio conquisitas collegimus (interierunt enim per

per incuriam, à Superioribus præsertim Generalibus non paucæ) potissimæ quæque seligerentur, & in unum corpus simul redactæ compingerentur. Visum insuper fuit opportunum, ut in commune Societatis bonum eodem, quo scriptæ sunt, temporis ordine darentur in lucem, nisi quòd ea, quæ super Obedientiâ à B. Patre Nostro conscripta est Epistola, (ut quæ tanto habetur in pretio, Nostrorumque manibus jam pridem teritur) digna judicata est, cui meritò primæ inter ceteras deferrentur. Hoc ut facerem, licet principiò mea me sponte voluntas, & nonnullorum consilium impelleret, tamen eò nunc libentiùs studiosiusque ad hunc laborem suscipiendum adductus sum, quò præterquàm quòd omnium voluntati fiet satis, ex earum litterarum accuratâ lectione, quemadmodùm ipse mihi polliceor, sua-

vissimi fructus, & qui palato nostro sapiant, abundè percipientur. Adde quòd his in litteris fidele, tersumque nobis ob oculos speculum constituitur, ut expressa ad vivum spiritus majorum nostrorum lineamenta intueamur, & hanc ab iis vivendi rationem, à quibus ea petenda est, percipiamus: sic ut posteris deinde liceat, dum libeat, (modò ut eas, non corporeis tantùm oculis perlegant, sed acri mentis acie rimentur, & penetrent) in seipsis, tanquàm in tabellâ, Majorum suorum perfectam exprimere, non adumbrare, similitudinem; ut juxta D. Cypriani verbum, Ad Patrem paribus lineamentis proles successiva respondeat. *Et quamquàm de rebus spiritum spectantibus, quæque ad viam salutis & perfectionis fideliter insistendam conferrent, tum à Nostris, tum ab aliis plerisque, admi-*

admirabili planè nobilium ingeniorum applauſu, hac ætate noſtra ſingulares & exculti libri lucem viderunt; tamen hactenus extitit nemo, qui ex inſtituto, copiosè de materia vocationi noſtræ uſque eò conſentaneâ diſſereret; aut qui particulatim de ſingulis, ut de ſpiritus renovatione, de Inſtituti dignitate, propoſiti noſtri excellentia, miniſteriorum nobilitate, operandi modo, mutua caritate, & rerum omnium inter tam diverſas nationes ſumma conſenſione, de ſtudio perfectionis & illius obtinendæ, rationibus, de ſingulari denique tam altæ vocationis beneficio diſputaret. Quæ univerſa, licet ſingula juſto volumini materiam utique parem ſuppeditarent, his tamen in litteris abundè ſatis non uno in loco ſunt pertractata. E quibus, donec ſuper ejuſdem modi argumento perfectius aliquid edc-

 tur,

tur, tamquàm è fodinis felicibus, venâque divite, magnam vim auri & argenti in ærarium vestrum spirituale congesti poteritis interim depromere. Hoc vobis à communi Domino, & largum in nos donorum cælestium imbrem precor, petoque ut mei memoriam in sacrificiis & orationibus vestris conservare non dedignemini. Romæ, in Domo Professâ, V. Decembris, M. DC. VI.

Omnium servus in Domino

BERNARDVS DE ANGELIS.

TABULA EPISTOLARUM

S. P. N. IGNATII.

EPI-

EPISTOLA I.

S. P. N.

IGNATII

Ad Patres & Fratres Societ. Iesu, qui ſunt in Luſitaniâ.

DE OBEDIENTIÆ VIRTUTE.

Summa gratia, & amor æternus Iesu Christi Domini noſtri ſalutet vos, ac viſitet cum ſuis ſummis donis, & gratiis ſpiritualibus.

1
Agnam animi voluptatem capio, Fratres in Chriſto cariſſimi, cùm affertur ad me, quàm acri ſtudio conatuque ad ſummam virtutis, ac divini obſequii perfectionem enitamini, benefi-

neficio illius, qui vos, ut ad hoc vitæ Institutum vocavit, sic in eodem pro suâ clementiâ retinet, dirigitque ad beatum finem, ad quem, qui sunt ab ipso electi, perveniunt.

2 Atque ego sanè cum vos omnibus donis ornamentisque spiritualibus perfectos, tum verò (quod aliàs ex me cognovistis) in primis Obedientiæ virtute præstantissimos esse cupio: idque non solùm ob eximia quædam ac singularia ejus bona, quæ tot, tamque illustribus sacrarum litterarum testimoniis, atque exemplis, in Testamento æquè novo, ac veteri comprobantur; sed etiam quòd (ut est apud S Gregorium) *Obedientia sola virtus est, quæ virtutes ceteras menti inserit, insertasq; custodit.* Hæc dum floruerit, florebunt procul dubio reliquæ, edentque fructus, quales & ego in animis vestris exopto, & suo jure postulat is, qui humanum genus neglectæ Obedientiæ scelere afflictum, ac perditum, salutari ipsemet Obedientiâ reparavit, *Factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.*

Greg lib 35. Moral.c.10.

Ad Philip 2.

3 Ab aliis religiosis Ordinibus faciliùs patiamur superari nos jejuniis, vigiliis, & ceterâ victus cultusque asperitate, quam suo quique ritu ac disciplinâ sanctè suscipiunt: verâ quidem ac perfectâ Obedientiâ, abdicationeque voluntatis atque judicii, cùm maximè velim, Fratres carissimi, esse conspicuos, quicumque in hac Societate Deo Domino nostro

deserviunt: ejusdemque Societatis veram germanamque sobolem hac quasi notâ distingui, qui numquàm intueantur personam ipsam, cui obediunt, sed in eâ Christum Dominum, cujus causâ obediunt. Siquidem Superiori, nec si prudentiâ, bonitate, ceterisve quibuslibet divinis donis ornatus instructusque sit, propterea obtemperandum est; sed ob id solum quòd vices gerat Dei, ejusdemque auctoritate fungatur, qui dicit: *Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit.* Luc.10.16.
Nec contrà, sive consilio, aut prudentiâ minùs valeat, quidquam idcircò de Obedientiâ remittendum, quatenus ille Superior est: quando illius personam refert, cujus sapientia falli non potest: supplebitque ipse, quidquid ministro defuerit; sive probitate, aliisque ornamentis careat. Siquidem disertis verbis Christus Dominus cùm dixisset, *Super Cathedram Moysi sederunt Scribæ, & Pharisæi;* protinus addidit: *Omnia ergo quæcumque dixerint vobis, servate & facite; secundum opera verò eorum nolite facere.* Matth 23 2. &.3.

4. Quocircâ sedulo vos in eam curam, atque exercitationem incumbere cupio, ut Christum Dominum in Superiore quolibet agnoscere studeatis; in eoque divinæ Majestati reverentiam atque obedientiam summam cum religione præstare. Quod vobis minùs mirum videbitur, si animadverteritis præ-

præceptum esse ab Apostolo, ut Superioribus etiam sæcularibus ethnicisque pareamus, ut Christo, ex quo omnis potestas benè instituta descendit: sic enim scribit ille ad
Ephes.6.v.5. 6. 7. Ephesios, *Obedite dominis carnalibus cum timore & tremore, in simplicitate cordis vestri, sicut Christo: non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes; sed ut servi Christi, facientes voluntatem Dei ex animo; cum bonâ voluntate servientes, sicut Domino, & non hominibus.* Atque hinc existimare poteritis ipsi, cùm se religiosus quispiam regendum ac moderandum alteri tradidit, non solùm ut Superiori, sed etiam nominatim, ut Christi partes agenti; quo illum loco apud animum suum habere, utrùm ut hominem, an ut Christi vicarium debeat intueri.

5 Iam verò illud etiam vobis clarè compertum esse, ac in animis vestris penitùs insidere vehementer cupio, infimam, & valdè imperfectam esse primam illam Obedientiæ formam, quæ mandata dumtaxat opere exequitur; nec virtutis nomine dignam, nisi ad alterum gradum ascendat, qui voluntatem Superioris suam efficiat, & cum eâ ita concordet, ut non solùm in effectu executio appareat, verùm etiam in affectu consensio; sicque idem velit uterque, idem nolit. Atque
1.Reg.15.22. propterea in sacris litteris legimus, *Melior est Obedientia, quàm victima.* Siquidem (ut Sanctus Gre-

Gregorius docet) *per victimas, aliena caro; per Obedientiam verò, voluntas propria mactatur.* quæ quidem pars animi, quoniam eſt adeò præſtans, ſic fit, ut ejus oblatio, Domino ac Creatori noſtro per Obedientiam facta, magni ſit æſtimanda. Greg. lib. 35. Moral. c. 10.

6 Quanto in errore, quamque periculoſo verſantur, non dico ſolùm ii, qui in iis, quæ ad carnem & ſanguinem pertinent; ſed illi etiam, qui in rebus alioquin admodùm ſanctis ac ſpiritualibus, (ut jejuniis, precationibus, aliiſve quibuſvis pietatis operibus) fas putant à præſcripto Superioris ac voluntate diſcedere. Audiant quod ſapienter adnotat Caſſianus in Collatione Danielis Abbatis: *Unum ſanè*, inquit, *atque idem inobedientiæ genus eſt, vel propter operationis inſtantiam, vel propter otii deſiderium, ſenioris violare mandatum: tamque diſpendioſum eſt pro ſomno, quàm pro vigiliâ, Monaſterii ſtatuta convellere. Tantum denique eſt Abbatis tranſire præceptum, ut legas; quantum ſi contemnas, ut dormias.* Sancta fuit actio Marthæ, ſancta contemplatio Magdalenæ, ſancta pœnitentia, & lacrymæ, quibus pedes Chriſti Domini rigabantur: ſed hæc omnia nimirum oportuit fieri in Bethaniâ, quam vocem domum Obedientiæ interpretantur: ut eâ re, quemadmodùm ait S. Bernardus, nobis ſignificare voluiſſe Dominus videatur, nec ſtudium bonæ actionis, Col. 4. c. 20. Serm ad mi. ſit. Templi. c. 13.

nec

nec otium sanctæ contemplationis, nec lacrymam pœnitentis, extra Bethaniam illi accepta esse potuisse.

7 Quocircà voluntates vestras (Fratres carissimi) quoad ejus fieri potest, omnino deponite: libertatem Conditori vestro, quam vobis ipsemet elargitus est, in ejus ministris liberè tradite ac dicate. Nolite exiguum vestri liberi arbitrii fructum putare, quòd liceat vobis illud, à quo id accepistis, eidem per Obedientiam plenè reddere. Quod cum facitis, non modò non perditis ipsum, verùm etiam augetis atque perficitis: quippe qui vestras omnes voluntates certissimâ rectitudinis regulâ moderamini, voluntate divinâ, quam videlicet interpretatur is, qui vobis Dei nomine præsidet.

8 Itaque diligenter illud etiam cavendum est, ne Superioris ullo unquam tempore voluntatem (quam ducere pro divinâ debetis) ad vestram detorquere nitamini: id enim esset non vestram divinæ conformare, sed divinam vestræ voluntatis normâ regere velle, ejusdem divinæ Sapientiæ ordinem invertentes. Sanè quàm magnus est error, & quidem eorum, quos amor sui obcæcavit, obedientes existimare sese, cùm Superiorem ad id, quod ipsimet volunt, aliquâ ratione pertraxerint, Sanctum Bernardum in hac re præclarè exercitatum audite: *Quisquis*, inquit, *vel apertè*, *vel*

Bern. in Ser. de trib. ord. Eccles. ad Patres in Capitulo.

vel occultè satagit, ut quod habet in voluntate, hoc ei spiritualis Pater injungat, ipse se seducit, si fortè sibi quasi de Obedientiâ blandiatur: neque enim in ea re ipse Prælato, sed magis ei Prælatus obedit. Quæ cum ita sint, quisquis ad obedientiæ virtutem velit pervenire, oportet ad hunc secundum Obedientiæ gradum ascendat, ut Superioris non solum jussa exequatur, sed etiam ejus voluntatem, suam faciat; seu potius suam exuat, ut divinam à Superiore expositam induat.

9 Qui verò se totum penitus immolare vult Deo, præter voluntatem, intelligentiam quoque (qui tertius & summus est gradus Obedientiæ) offerat necesse est; ut non solùm idem velit, sed etiam ut idem sentiat, quod Superior, ejusque judicio subjiciat suum, quoad potest devota voluntas intelligentiam inflectere. Quæ vis animi, tametsi non eâ, quâ voluntas pollet, libertate prædita est; atque ipsâ naturâ fertur ejus assensus in id, quod sibi veri speciem præbet; tamen multis in rebus, in quibus videlicet cognitæ veritatis evidentia vim illi non infert, potest voluntatis pondere in hanc potius, quam in illam partem inclinari. Quæ res cum incidunt, debet, quisquis Obedientiam profitetur, inclinare sese in sententiam Superioris. Etenim cum Obedientia sit quoddam holocaustum, quo totus homo sine ulla prorsus imminutione Conditori suo, ac Domino per manus ministrorum in caritatis

igne immolatur; cumque ſit eadem, renuntiatio quædam integra, per quam omni ſuo jure ſponte decedit religioſus, ut divinæ providentiæ Superioris ductu gubernandum ac poſſidendum ultro ſeſe addicat ac mancipet; negari non poteſt, quin Obedientia comprehendat non ſolùm executionem, ut imperata quis faciat; & voluntatem, ut libenter faciat; ſed etiam judicium, ut quæcumque Superior mandat ac ſentit, eadem inferiori & recta & vera eſſe videantur, quatenus, ut dixi, vi ſuâ poteſt voluntas intelligentiam flectere.

10 Vtinam hanc mentis, ac judicii Obedientiam ita & intelligerent homines & exercerent, ut grata Deo eſt, ac omnibus, qui in religione vivunt, neceſſaria. Nam ut in corporibus globiſque cæleſtibus, ut alius alium afficiat moveatque, requiritur, ut certâ quadam convenientiâ & ordine inferior orbis ſuperiori ſubjiciatur; ſic in hominibus, cùm alter alterius auctoritate movetur (quod per Obedientiam fit) oportet, ut is, qui ab alterius nutu pendet, ſubſerviat & obſecundet, ut virtus ab imperante ad eum derivetur & influat. Hæc autem obtemperandi, obſecundandique ratio conſtare non poteſt, niſi voluntas ac judicium inferioris cum Superioris voluntate ac judicio congruat.

11 Iam verò ſi finis & cauſſa Obedientiæ ſpectatur, quemadmodùm voluntas, ita & judicium

dicium in eo, quod nobis convenit, decipi potest: ergo sicuti, ne voluntas erret, cum Superioris voluntate conjungitur; sic intelligentia, ne fallatur, ad Superioris intelligentiam conformanda est. *Ne innitaris prudentiæ tuæ*, sacræ litteræ monent. Prov. 3. 5. Atque in rebus etiam humanis censent Sapientes, verè prudentis esse, suâ ipsius prudentiâ minimè fidere, præsertim in rebus suis, quarum homines animo perturbato ferè boni judices esse non possunt. Quòd si in rebus nostris, alterius etiam non superioris, judicium atque consilium nostro anteponendum est; quantò magis ipsius Superioris, cui nos, ut Dei vicem gerenti, ac divinæ voluntatis interpreti, moderandos tradidimus? In caussis verò, personisque spiritualibus eò major etiam cautio proculdubio est necessaria, quò gravius est spiritalis viæ periculum, cum sine frenis consilii discretionisve in eâ decurritur. Quâ de re commodè Cassianus Coll. 2. c. 11. in Collatione Abbatis Mosi ait. *Nullo alio vitio tam præcipitem diabolus monachum pertrahit ac perducit ad mortem, quàm cum neglectis consiliis Seniorum, suo judicio persuaserit, definitionique confidere.*

12 Prætereà, nisi hæc Obedientia judicii existat, fieri non potest, ut vel consensus voluntatis, vel executio talis sit, qualem esse oportet. Naturâ enim ita comparatum est, ut animi nostri vires, quæ appetitivæ dicuntur,

tur, sequantur apprehensivas : & nisi adhibitâ vi, voluntas, judicio repugnante, diu obtemperare non poterit. Quòd si forte quis aliquo temporis spatio obediat per communem illam apprehensionem, quà censetur perperam etiam præcipienti parendum esse ; certe id stabile ac fixum esse non potest. Atque ita perseverantia deficit, vel saltem Obedientiæ perfectio, quæ in promptè & alacriter obediendo consistit : non enim ibi potest esse alacritas ac diligentia, ubi est animorum sententiarumque dissensio. Perit etiam exequendi studium & celeritas, cum ambigitur, expediat necne, facere, quod jubemur : perit celebris illa Obedientiæ cæcæ simplicitas, cùm apud nos ipsos in quæstionem vocamus, rectène præcipiatur, an secus ; atque etiam fortasse damnamus Superiorem, quod ea mandet, quæ nobis non ita jucunda sunt : perit humilitas, quoniam etsi ex altera parte paremus, ex alterâ tamen nosmetipsos Superiori præferimus : perit in rebus arduis fortitudo: perit denique (ut summatim complectar) virtutis hujus vis omnis ac dignitas. Succedunt autem in eorum locum dolor, molestia, tarditas, lassitudo, obmurmurationes, excusationes, aliaque vitia non sane levia, quibus Obedientiæ pretium ac meritum prorsus extinguitur. Itaque S. Bernardus, de iis, qui graviter ferunt imperata minùs sibi suavia,

sic

ſic ait, *Hæc ſi moleſtè cœperis ſuſtinere, ſi dijudicare Prælatum, ſi murmurare in corde; etiam ſi exterius impleas quod jubetur, non eſt hæc virtus patientiæ, ſed velamentum malitiæ.* Quod ſi pax & tranquillitas animi quæritur, certe hac non fruetur is, qui habet intra ſeſe cauſſam perturbationis atque tumultus, diſſenſionem videlicet judicii proprii ab Obedientiæ lege. Serm. 3. de Circumciſ.

13 Atque idcircò, tuendæ concordiæ cauſsâ (quæ ſocietatis omnis eſt vinculum) tantopere hortatur Apoſtolus, *ut id ipſum omnes ſapiant, & dicant*; nimirum ut conſentientibus & judiciis & voluntatibus, mutuo foveantur & conſerventur. Iam ſi unum eumdemque oportet eſſe membrorum ſenſum & capitis; facile cernitur, utrum ſit æquius, caput membris, an membra capiti conſentire. Atque ex his quidem, quæ dicta ſunt hactenus, ſatis apparet, Obedientia judicii quam ſit neceſſaria. Rom. 15. 5. 1 Cor. 1. 10. 2 Cor. 13. 11. Phil. 2. 2.

14 Quam vero ſit eadem ipſa perfecta, grataque Domino, inde primum oſtenditur, quod per eam præſtantiſſima pars hominis ac pretioſiſſima Domino conſecratur: deinde quòd Obediens ita fit holocauſtum vivum, gratumque Majeſtati divinæ, cum nihil ſuimet omnino retineat: poſtremo, quod magna eſt hujus certaminis difficultas: frangit enim ſeſe Dei cauſſa Obediens ipſemet, reſiſtitque

naturali propensioni, quæ omnibus hominibus insita est ad suam complectendam sequendamque sententiam. Ex his igitur rebus efficitur, ut Obedientia, tametsi propriè voluntatem perficere videatur, quippe quam reddit ad nutum Superioris promptam ac paratam, nihilominus ad intelligentiam quoque ipsam, ut diximus, pertinere debeat, eamque inducere ad sentiendum id ipsum, quod sentit Superior: sic enim fiet, ut omnibus connixi viribus, & voluntatis & intelligentiæ, ad executionem celerem atque integram veniamus.

15 Videor mihi vos (Fratres carissimi) audire dicentes, de virtutis quidem hujusce necessitate jam non ambigere; illud verò ut cognoscatis vehementer optare, quo pacto ad ejus perfectionem pervenire possitis. Huic ego quæstioni cum S. Leone ita respondeo: *Nihil arduum est humilibus, & nihil asperum mitibus:* modò non desit vobis humilitas, non desit mansuetudo, non utique deerit Deo benignitas ad vos adjuvandos, ut quæ sibi promisistis, ea præstare possitis, animo non solùm æquo, sed etiam libenti.

Serm.5. de Epiphaniâ.

16 Prætereà vobis tria nominatim propono, quæ ad Obedientiam judicii comparandum multùm juvant. Primum illud est, ut, quemadmodùm initio dixi, non intueamini in persona Superioris hominem obnoxium erro-

erroribus atque miseriis; sed Christum ipsum, qui est sapientia summa, bonitas immensa, caritas infinita, qui nec decipi potest, nec vos vult ipse decipere. Et quoniam conscii vobismet estis, vos Dei amore jugum Obedientiæ subiisse, ut in Superioris voluntate sequenda, voluntatem divinam certiùs sequeremini; nolite dubitare, quin pergat fidelissima Domini caritas, eorum ministerio, quos vobis præfecit, vos deinceps gubernâre, & rectis itineribus ducere. Itaque Superioris vocem ac jussa, non secus ac Christi vocem excipite. Siquidem Apostolus etiam in hanc sententiam scribens ad Colossenses, cum ad obtemperandum Præpositis subditos adhortatur, ait: *Quodcumque facitis, ex animo operamini, sicut Domino, & non hominibus; scientes quòd à Domino accipietis retributionem hereditatis. Domino Christo servite.* Sanctus vero Bernardus, *Sive Deus*, inquit, *sive homo, Vicarius Dei, mandatum quodcumque tradiderit, pari profectò obsequendum est cura, pari reverentiâ deferendum; ubi tamen Deo contraria non præcipit homo.* Atque ita, si non hominem externis oculis, sed Deum inspexeritis internis, haud sanè grave fuerit vobis, voluntates vestras atque judicia conformare ad eam regulam actionum vestrarum, quam ipsimet elegistis.

Coloss. 3. 23.

In tract. de Præcepto, & dispensat. cap. 12.

17 Altera est ratio, ut, quod Superior

mandat vel sentit, defendere semper apud animos vestros studiosè nitamini, improbare autem nequaquam. Atque ad eam ipsam rem proderit, bene animatos affectosque esse ad id omne, quod ipse jusserit: sic enim fiet, non solum ut sine molestiâ, sed etiam ut cum voluptate, lætitiaque pareatis: nam (ut est apud S. Leonem) *Non dura ibi necessitate servitur, ubi diligitur, quod jubetur.*

Serm.4. de jejunio septimi mensis.

18 Postrema subjiciendi judicii ratio est, cum facilior tutiorque, tum etiam apud sanctos Patres in more posita, ut statuatis vobiscum ipsi, quidquid Superior præcipit, ipsius Dei præceptum esse & voluntatem: atque, ut ad credenda quæ Catholica fides proponit, toto animo assensuque vestro statim incumbitis, sic ad ea facienda, quæcumque Superior dixerit, cæco quodam impetu voluntatis parendi cupidæ, sine ulla prorsus disquisitione feramini. Sic egisse credendus est Abraham, filium Isaac immolare jussus. Sic novi Testamenti tempore aliqui è sanctis Patribus iis, quos commemorat Cassianus, ut Ioannes Abbas, qui, quod erat ei imperatum, non reputabat utiléne esset an inutile; ut cum aridum lignum tanto ac tam diuturno labore per annum irrigavit: nec utrum fieri posset, necne, ut cum conatus est tam ex animo ingens saxum

Gen 22.

Lib.4.c.24. & 26.

ſaxum ſolus dimovere loco, quod ne multi quidem ſimul homines impellere potuiſſent. Quod Obedientiæ genus ipſis interdum miraculis divinitus comprobatum videmus. Nam (ut alios taceam, quos ipſi non ignoratis) Maurus, S. Benedicti diſcipulus, mandato Superioris lacum ingreſſus, nec merſus eſt: alius quidam à Superiore juſſus leænam ad ſe ducere, illam cepit atque perduxit. Eſt igitur hæc ratio ſubjiciendi proprii judicii, ac ſine ulla quæſtione ſanciendi & collaudandi apud ſe quodcumque Superior juſſerit, non ſolum ſanctis viris uſitata, ſed etiam perfectæ Obedientiæ ſtudioſis imitanda omnibus in rebus, quæ cum peccato manifeſto conjunctæ non ſunt.

Gregor. 2. dial c.7. In vitis Patrum lib.5. libel. 14. n. 4.

19 Nec tamen idcirco vetamini, ſi quid forte vobis occurrat, à Superioris ſententia diverſum, idque vobis (conſulto ſuppliciter Domino) exponendum videatur, quo minus id ad Superiorem referre poſſitis. Verum in hac re ne vos amor veſtri, judiciumque decipiat, illa cautio eſt adhibenda, ut animo ſitis & ante, & poſt relationem æquiſſimo, non ſolum quod pertinet ad eam rem, de qua agitur, vel ſuſcipiendam vel deponendam; ſed etiam ad approbandum, rectiuſque putandum, quidquid Superiori placuerit.

20 Atque hæc, quæ de Obedientia diximus, æque privatis erga proximos Superiores,

res, atque Rectoribus Præpositisque localibus erga Provinciales, Provincialibus erga Generalem, Generali denique erga illum, quem Deus ipsi præfecit, nempe suum in terris Vicarium, observanda sunt: sic, ut & ordinum perfecta distinctio, ac proinde pax retineatur & caritas, sine quâ nec Societatis nostræ, nec alterius cujuslibet sodalitii posset recta gubernatio conservari. Nimirum hoc modo Providentia illa
Sap. 8. divina, *disponit omnia suaviter*, infima per media, media per summa, suos ad fines cuncta perducens. Hinc illa videlicet in Angelis unius Hierarchiæ ad aliam subordinata series: hinc & cælestium, & aliorum omnium, quæ cientur, corporum certis locis ac sedibus inter sese apta connexio, quorum conversiones ac motus ab uno movente supremo gradatim omnes usque ad infimos ritè proveniunt. Idem in terris cum in omni civitate bonis institutâ legibus, tum verò in Hierarchia Ecclesiastica cernitur; cujus omnia membra & functiones ab uno generali Christi Domini Nostri Vicario derivantur. Et quò accuratiùs hæc dispositio & collocatio custoditur, eò rectior est gubernatio & melior. Contrà verò hujus ordinis negligentia, quàm gravia incommoda multis hominum societatibus importentur, nemo non videt. Atque idcircò in hac, cujus mihi nonnullam procurationem ac curam Dominus tradidit, tâm diligenter hanc virtutem

exer-

exerceri, vigereque percupio, quaſi in ea Societatis noſtræ bonum ac ſalus univerſa conſiſtat.

21 Quæ cum ita ſint, ut unde exorſa eſt, ibidem terminetur epiſtola; vos ego per Chriſtum Dominum Noſtrum obteſtor, qui ſeſe nobis non modò præceptorem, ſed etiam exemplar præbuit Obedientiæ, ut ad eam virtutem toto pectore incumbatis, & glorioſæ victoriæ appetentes atque avidi, voſmetipſos ſuperare, id eſt, excelſiorem & difficiliorem animi partem, voluntatem, dico, atque judicium expugnare & ſubjicere ſtudeatis: quò Dei Domini Noſtri ſolida veraque cognitio atque amor veſtros ad ſe animos penitùs trahat, totoque vitæ hujus, & quaſi peregrinationis curriculo uſque eò gubernet ac regat, dum vos demum, alioſque complures, veſtra opera exemploque adjutos, ad ultimum & feliciſſimum finem, nimirum ad beatitudinem ſempiternam perducat. Veſtris ad Deum precibus me valdè commendo. Romæ VII. Kal. Aprilis, M. D. LIII.

Omnium ſervus in Domino,

IGNATIVS.

EPI-

EPISTOLA S. P. N. IGNATII,

Ad Patres & Fratres Societatis IESV, qui ſunt in Hiſpania.

DE PERFECTIONE RELIGIOSA.

Gratia & amor æternus IESV CHRISTI Domini Noſtri, ſit ſemper in favorem & auxilium veſtrum. Amen.

1 SÆpe, cum litteris Fratris noſtri Simonis, tum à Sanctacruce, de vobis nuntios accepi. Neque Deum fugit, bonorum omnium fontem, quantam lætitiam animo & conſolationem hauſerim, cum quibus ſtimulis Divina Majeſtas veſtra in virtutem ſtudia incitaret, accepi. Quod etiam in his plagis tanto à veſtris locorum intervallo & longinquitate disjunctis, magno eſt multis animo & exemplo. Atque illud quidem omni vero germanoque Chriſtiano, meritiſſimo jure, lætandum intelligo, cum & Dei creatoris noſtri gloriam quan-

tam

tam maximam honoremque diligere, & ipsius imaginis, quam pretioso sanguine unigeniti Filii sui redemit, utilitate emolumentoque gaudere, communi omnes obligatione teneamur: mihi vero in primis in Domino lætandum, qui non modò nulli in hoc genere cedere, sed peculiari etiam amore vestri ardere & flagrare debeam. Sit laus & gratia Deo Creatori nostro, ex cujus infinita liberalitate & munificentia, bonorum omnium ratio gratiæque redundat. Faxit Divina Majestas, ut suus ille fons divinæ misericordiæ, largiori in dies perennitate scaturiat, ut quod in vobis clementer inchoavit, assidua accessione, cumuloque perficiat. Nec verò dubito, quin summa ejus bonitas, immensus amor, caritasque paterna (quæ ad perfectionem nobis sponte largiendam, quam nos ad eamdem vestigandam paratior est) ad egregios exitus sua cœpta perducat: quod si secus haberet, æternus ejus Filius ad eam perfectionem, quæ à sola ipsius benignitate dependet, nequaquam in hæc verba nos hortatus fuisset: *Estote perfecti, sicut Pater vester cælestis perfectus est*: ut quod ad illum attinet certum omnino sit, illum semper esse ad liberalitatem paratum: modo altam in nobis profundamque humilitatem, & dignum sua gratia desiderium inveniat, & bene acceptis beneficiis uti, & in impigra gratiæ cooperatione versari incessanter, nos videat.

Matth. 5. 48.

Quo

Quo sanè in genere committendum non puto, ut qui vestrûm in hoc virtutis stadio, bravii studio gratiaque decurrunt, non eos suis aculeis incitandos suscipiam. Quamobrem vestrum est ad acquirendam virtutem, vestram omnem operam industriamque convertere; si quam non modò in vestro regno, sed alibi passim, in multorum animis expectationem concitastis, sustinere velitis: qui cum vobis interiùs & exteriùs, suæ præsidiis gratiæ undequaque vallatis, & peculiari quodam favore dotatis, benignè Deum facientem aspiciant, à vobis non immeritò insignem quemdam fructum, & extraordinarium expectant.

2 Et verò, quem tanta, quanta vos serviendi Deo obligatio devincit, vulgari labore & famulatu non est contentus, qui par quidem obligationi ante vestram vocationem fuisset, quia quod tunc temporis non in minimis erat ponendum, jam certè vobis in nihilum verteretur. Neque enim Deus vos solùm eduxit, *De tenebris in admirabile lumen suum*; *& transtulit in regnum Filii dilectionis suæ*, quod cum aliis fidelibus vobis voluit esse commune; verùm etiam ut meliùs puritatem studiumque rerum ad suum obsequium pertinentium tueremini, è voragine illa gurgiteque mundano vos amanter extraxit: non solùm ut ne vestra salus & innocentia in discrimen veniret in mediis procellis & tempestatibus iis, quas nunc bonorum &

1.Petr.2.9. Coloss.1.13.

& opum, nunc honoris & gloriæ, nunc voluptatum avidiſſimus turbo, ac importunus metus naufragii & jacturæ, excitare conſuevit; ſed etiam inſuper ut ne veſtrum animum humanæ res viles atque labiles irretitum tenerent, & veſtrum cor in varias partes diſtractum occuparent; quò gloriæ divinæ, quò veſtræ ſaluti, quò auxilio proximi, (quem in finem vos condidit) vos totos certatim penituſque dedatis. Tametſi autem quidquid Chriſtiana doctrina complectitur, ad eum vos finem dirigat & perducat; nihilo tamen ſeciùs vos eò vocavit, ut ad Dei gloriam, proximique ſalutem juge ſacrificium vos exhibeatis: ejus bonum & progreſſum ſpiritualem, non tantùm exemplis, deſideriis, internis orationibus aſſiduè procurando; ſed mediis etiam & inſtrumentis externis, quibus ut alter alteri ſuccurreret, & proximum juvaret, divina providentia præcepit. Atque inde videre licet, ad quàm celſum, nobile, & regale genus vivendi vos extulerit; cum nec in hominibus, nec in ipſis Angelis, quàm in ſe Deum magnificè laudare, & ejus res creatas, pro earum captu, ad ipſum convertere, nullum exercitium officiumque ſublimius reperiri poſſit.

3 Gaudete igitur, & infinitas agite Deo gratias pro tanto beneficio: cui utcumque pares ut eſſe poſſitis, particularis gratiæ ab ipſo auxilium opemque poſtulate. Nam magna

certè

certe vobis opus est diligentia, ut tantum finem assequi valeatis. Quæ retro sunt, quæso, in gratiam IESV CHRISTI obliviscimini: & quasi nunc primum tam longum iter susciperetis, virtutis viam indefesso progressu alacriter metimini: & in bonis vestris sanctisque exercitiis ab omni tepore atque pigritia, tamquam ab hoste capitali abhorrete. Illos sibi quisque ad imitandum proponat, quos diligentia insignes & magnanimitate videbit. Cavete, ne filii hujus sæculi majori cura & sollicitudine in caducarum rerum, quam vos æternarum assecutionem, incumbant. Pudeat, quod in mortem illi, quam vos in vitam, citatiori gradu ferantur. Viles, abjectos, imbelles vos, ignavosque putate, si vel unus in Aula reperiatur, qui ut terreni Principis favorem nescio quem, & gratiam aucupetur, ipsius nutibus diligentius serviat, quam vos, ut gratiosi apud cælestem Regem, Imperatoremque evadatis: & si in bello miles generosius pugnet ut victoriam obtineat, futilem gloriam colligat, exuvias consequatur, quam vos ut de vobis victoria strenue parta, æternam gloriam in cælesti regno consecuti triumphetis. Quocirca per IESVM CHRISTVM vos oro & obtestor, ut nullum unquam in divino servitio teporem admittatis: quandoquidem, *Arcum frangit intensio, animam remissio:* & contra, ut testatur
Prov. 13. 4. sacra pagina, *Anima operantium impinguabitur.*
Fo-

Fovete ſemper in ſinu cordis veſtri vividum quemdam ſanctumque fervorem ad quoſvis pro virtute exantlandos labores : quia rarum aliquod & eximium facinus, ſexcentis vulgaribus minutiſque antecellit : ad quem enim virtutis granum multis annis piger non poteſt adrepere, exigua temporis intercapedine, diligens mirabiliter volat.

4 Certum eſt etiam pigros, quod ſeipſos non vincant, nec ad animi pacem, nec ad perfectam unquam ullius virtutis poſſeſſionem venire; cum tamen diligentes utrumque paucis diebus facile conſequantur. Eodem accedit, uſu ipſo & experientia patere, non ignavos & tepidos, ſed ardentes & gnavos in obſequio divino animi pace & tranquillitate potiri. Et merito quidem : dum enim in victoria ſui ipſorum laborant, ut amoris proprii ſe à vinculis laxent, uſque ab imis fibris mœſtitiam, mœrorem, alioſque turbulentos motus animi evellunt, & ſenſim ſine ſenſu virtutum habitudines ſuis animis induunt, à quibus parati, quaſi natura duce, deinceps operantur, & ad ſanctam à Deo percipiendam lætitiam conſolationemque parantur : quia *Vincenti dabitur manna abſconditum.* At vero contra, negligentia & tepiditas ſemper mœſtos pariunt ignavo labores, quod illorum cauſſam, amorem nempe proprium, non procul amandet, nec bonis operibus Dei gratiam mereatur. Apoc. 2.17.

Nullum ergo laborem in bonis omnibus, laudabilibuſque exercitiis detrectare debetis: quia vel in hac vita, in ſtudio perfectionis religioſæ, & in conſtanti bonorum operum & virtutis exercitio, ſancti fervoris fructum deguſtandum capietis. Deinde ſi mentis oculos in gloriæ æternæ præmium mercedemque jaciamus, nullo negotio nobis illud Apoſtoli in animum inducemus: *Non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis*: quia, *Quod in præſenti eſt momentaneum & leve tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternũ gloriæ pondus operatur in nobis.*

Rom. 8. 18.
2 Cor. 4. 17.

5 Quòd ſi in mundo, in Chriſtianis omnibus, qui Dei cultum & obſequium profitentur, fervor ille elucere videtur; quanta vos tandem manet in cælo corona, ſi ad veſtram vocationem vos totos fingatis; cujus tota ratio non in eo ſolùm conſiſtit, ut ipſi apud Deum in famulatu ſimus, ſed ut alios multos ad eumdem trahamus? De illis enim ſic ſcripturæ loquuntur: *Qui ad juſtitiam erudiunt multos, quaſi ſtellæ* fulgebunt *in perpetuas æternitates*. Quod in illos convenit, qui & in ipſa ſpiritualium armorum tractatione, & in ſolerti ad illa præparatione, diligentiâ quàm maximâ ſua munera exequuntur. Neque enim ſufficit opera per ſe bona facere, ſed benè facere: cùm unus ex Prophetis dicat: *Maledictus, qui facit opus Domini negligenter*. Et Apoſtolus:

Dan. 12. 3.
Hier. 48. 10.

Qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium. Item: *Non coronatur, nisi* qui *legitimè certaverit.* Quod de illis dicitur, qui dum adhuc in vivis versantur, ne latum quidem unguem de officio discedunt. At præter omnia velim unumquemque vestrum cùm zelo gloriæ Dei, proximorumque salutis, IESV CHRISTI Salvatoris nostri puro & sincero amore lucere. 1 Cor. 9. 24. 2 Tim. 2. 5.

6 Ad quem finem estis vocati, infractis animis enitimini; cùm tot ejus caussa vobis à Deo auxilia & instrumenta suppetant. Hæc instrumenta sunt omnia gratiæ dona spiritualia, quibus nos in omni bono opere, nos, inquam, à natura ipsi adeò adversos, rebelles, contumaces, hactenus prævenit & prævenire dignatur: hæc instrumenta sunt, incredibiles promissiones suæ gloriæ, ut communione suæ immensæ præstantiæ, quod ipse est naturâ, nos gratiâ evadamus: instrumenta denique, tota ista rerum universitas est; cùm non solùm quæcumque subter, sed etiam super orbes cælestes sunt, illæ nimirum omnes divinæ mentes, cælestesque Hierarchiæ nostris sint ab eo ministeriis destinatæ: *Omnes* enim *sunt administratorii spiritus, in ministerium missi propter eos qui hereditatem capient salutis.* Quòd si omnia hæc instrumenta sufficere non videantur, se ipse instrumentum præstitit, cùm pretium nostræ salutis, in cruce se obtulit; & in augustissimo Eucha- Hebr. 1. 14.

ristiæ Sacramento in viaticum, & ducem hujusce mortalis peregrinationis se dedit. Heu, quid illi sufficiat, cui non tot bona & incitamenta sufficiant, ut ad sui Principis se obsequium componat? Et ut ad hoc majori promptitudine & alacritate curandum pluribus nominibus nos obstrictos haberet, posthabita quodammodo suæ infinitæ gloriæ, qua fruebatur, præstantia, ut eamdem nobiscum aliquando communicaret, tanto beneficio nos indignos affecit; nostris miseriis se onerans, ut nos illis levaret; seipsum vendi volens, ut nos redimeret; infamari, ut gloria donaret; pauper esse, ut ditaret; usque adeo denique infamem mortem sibi deligere, ut nobis immortalem & beatam vivendi rationem impertiret. Itaque si vinculis obligationis tantæ vos ligatos videtis, & ad ejus servitium accretionemque gloriæ toto pectore aspiratis; in hoc vos tempore versari habetote, quod etiam atque etiam industriam vestram zelumque requirit. Videte, quantulus honor divinæ Majestati in præsens habeatur, veneratio exhibeatur, obedientia præstetur. Imò vero cum intimo maximoque dolore diligenter videte, in quantâ ubique gentium ignoratione versetur, nomen ejus blasphemis vocibus proscindatur; & IESV CHRISTI sempiternæ Sapientiæ doctrina contemnatur, vita repudietur, pretium sanguinis vilescat, & quadam ratione, quan-

tum

tum in nobis eſt, penitus perdatur, & in nihilum occidat. Tanta illorum paucitas; qui ad ſalutem utantur.

7 Videte veſtrum proximum tamquam imaginem ſanctiſſimæ Trinitatis, ipſius gloriæ capacem, cui totus orbis, utpote templo ſancti Spiritus, membro IESV CHRISTI, pretioſo ejus ſanguine redempto, famulatur; videte inquam, proximum, quot & quantas miſerias incurrat, in quibus tenebris ignorantiæ jaceat, quibus terreſtrium deſideriorum, vanarum opiniorum, impotentium appetituum procellis obruatur; quot & quantorum hoſtium impreſſione laceſſamur & impugnemur, cum periculo perdendi non reculas caducas & perituras, ſed regnum gloriæ & felicitatem æternam; & ſimul incidendi in pœnas intolerabiles & ſupplicia ſempiterna: videte, inquam, ut IESV CHRISTI gloriam, honoremque defendere, & proximi ſalutem procurare debeatis: & certe videbitis, quanta ad quoſcumque ſuſcipiendos labores præparatio ſit adhibenda, ut apta ad eum finem vos divinæ gratiæ inſtrumenta præſtetis, præſertim cum tam rarum ſit bonorum operariorum genus, qui quærant, non quæ ſua ſunt, ſed quæ IESV CHRISTI.

8 Atque eo conſilio ita locutus ſum, ut vos excitarem; & ad eorum qui parum feſtinant, tarditatem curſus, pernicitatem adjungerem;

non ut in aliud extremum minus cauti fervoris vos impellerem : nam ex tepore pariter & fer-
Rom.12.1. vore nimio, morbi animi proficiscuntur : *Rationabile obsequium vestrum*, inquit Apostolus :
Psal.98. 4. & regius Propheta, *Honor Regis judicium diligit*; scilicet discretionem : & in Levitico divinitus
Levit.2.13. præcipitur : *In omni oblatione tuâ offeres sal.* Et verò hostis ille noster nullâ re magis caritatem extinguit, quàm immodico & inconsiderato in virtute progressu. *Ne quid nimis*, ait parœmia. Quod cum in omnibus, tum etiam in justitiæ, ut monet Sapiens, rationibus observan-
Eccl.7. 17. dum. sic enim : *Noli esse justus multùm.* Quæ si regula & moderatio absit, bonum in malum desinit, & virtus in vitium: ac inde, incommoda quæ cum mente illius, qui per extremum illud, iter facit, depugnant, alia ex aliis quàm plurima enascuntur.

9 Primum illorum est, diu illum Deo servire non posse, ut equis accidit, qui post nimium iter in cursu fatiscunt. Sic sæpè usu venit, aliorum operas nostri gratiâ impediri, cùm nostras aliis præstare deberemus. Alterum est, illum sibi moderari non posse, qui nimias celeritates præcipitanter suscipiat.
Prov.13. 11. *Nam substantia festinata minuetur*, ait sacra pagina. Atque ita æstus & præcipitatio caput rui-
Prov. 19.2. næ est. *Qui enim festinus est pedibus, offendit.* Tertium est, illi curæ non esse, periculo nimii & insolentis oneris suam navem liberare. Quia si

si periculosum est, illam ad portum fortunatum appellere, non minoris periculi & discriminis est, tantum illi pondus atque onus imponere, ut necessariâ depressione subsidat. Quartum est, novum hominem, non autem, ut par erat, veterem crucifigi, cùm præ debilitate, exercendæ virtuti vacare non possit. Atque ex S. Bernardo, per immodicum illum fervorem quatuor nobis injustè subripiuntur, nimirum, *Corpori effectus, animo affectus, proximo exemplum, Deo honor*: ut qui ita se gerit, tamquàm sacrilegus, quòd templum Dei vivum tam malè habuerit, illorum omnium sit, quæ attigimus, reus; & rationem Deo reddere teneatur. Ad hæc suum proximum bono fraudat exemplo, quòd unius casus ceteris sit terrori, & multorum fervori in viâ virtutis teporem adspergat, & ita proximo offendiculum pariat. Quamobrem idem Sanctus hujuscemodi hominem, reum veritatis, & inimicum pacis nominatim proclamat. Præterea genus illud hominum arrogans, superbum, gloriosum esse solet, & in judicio suo ceteris præferendo, & in eo saltem, in quod jus non habet, sibi arrogando, cùm in propriâ caussâ, quod Superioris est, personam velit judicis sustinere. His autem incommodis alia quædam accedunt: nempe tot armorum onus subitur, (quod Davidi contigit in armis Saulis) ut usus nullus illorum 1 Reg. 17. 39.

 conse-

consequatur: & calcaria quidem, nullum autem frenum indomito equo intractabilique paratur. Vt discretio & prudentia sit opus, quæ, ut optimè D. Bernardus monet, inter utrumque extremum progrediatur. *Bonæ*, inquit, *voluntati non semper credi expedit, sed frenanda est, sed regenda est, & maximè in incipiente.* Si vero vobis rara & inventu difficilis discretio videbitur, per obedientiam, ad quam confugiendum, ejus defectum ad securitatem supplete. Quod si quis proprio velit adhærere judicio, D. Bernardum audiat: *Quidquid sine voluntate vel consensu Patris spiritualis fit, vanæ gloriæ deputabitur, non mercedi.* Et divini illius refricate memoriam: *Quasi peccatum ariolandi est, repugnare; & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere.* Quapropter per obedientiam voluntates vestras & judicia mactate, & nimiam corporis debilitationem vitate.

Bernard. ad Frat. de monte Dei de vitâ solit.

1 Reg. 15. 23.

10 Neque tamen putetis velim, displicere mihi, aut suam apud me laudem non obtinere, quod de vestris per litteras mortificationibus accepimus: siquidem non me præterit, Sanctos olim sanctas id genus insaniendi rationes, præsertim suæ conversionis initio, magno suo fructu & progressu virtutis, ad sui victoriam & majorem virtutis acquisitionem adhibuisse: sed illi, qui dante Deo, suæ jam voluntatis & amoris proprii victores evaserunt,

runt, longe certe ſatius erit, ut ſe ad normam moderationemque diſcretionis componant, nec ab obedientia recedant, quam vobis maxime, & illam pariter commendo virtutem, quæ alias omnes continet, cuique Præcepti nomen Dominus noſter fecit his verbis: *Hoc eſt præceptum meum, ut diligatis invicem.* Neque Ioan. 15. 12.
vero dumtaxat invicem vos perpetuo diligere & amare debetis, ſed amorem illum omnibus communicare, excitantes in vobis, quoad ejus fieri poterit, ſalutis proximi ardentia deſideria, & juſtam illius, ut IESV CHRISTI ſanguine & morte redempti, rationem habentes: ut ea præparatione, & internæ caritatis incremento, apta divinæ gratiæ ad cooperationem tam arduam & præſtantem convertendi animas ad Deum finem noſtrum ultimum, inſtrumenta evadatis. Neque vos proximo inutiles eſſe credatis, quamdiu affectiones hujuſmodi ſentietis: quia præter fructum veſtrum, multis modis illi vos fructuoſos præbetis: in primis quidem præſenti labore, & illius ſuſcipiendi intentione, cum vos omnino totos ad ejus inſtructionem & ædificationem formetis. Etenim quando miles egregiis armis ad ſua cœpta ſe munit, nemo laborem ejus ad obſequium ſui Principis ſpectare negaverit, licet ante moriatur, quam vota ſua implere potuerit. Itaque ad alias peculiares pietatis rationes, cujuſque veſtrum eſt quotidiana ſe Deo in

 pro-

proximi ſalutem, oblatione dicare. Secunda ratio juvandi proximi ſtudio pietatis virtutiſque cenſetur: ex illo enim, ad eos, cum quibus agitis, pari pietate & virtute informandos, magna vobis aptitudo oborietur. In effectionem naturalium rerum præter communes cauſſas, ut cælum, aſtra, elementa, peculiaris & proxima (quod uſu conſtat & Philoſophià) cauſſa neceſſaria eſt, quæ formâ ſimili producendæ ſit prædita: perinde id eſt placitum divinæ Sapientiæ, ut cauſſa proxima, quâ utitur ad aliquem humilitate & caritate exornandum, earumdem virtutum ornamentis effulgeat. Itaque dum operam virtuti navatis, ſimul ſaluti proximi conſulitis. Nam licet ad perfectum abſolutumque inſtrumentum, vitæ ſanctimonia ſcientiaque requirantur; nihilo tamen minùs tum ad percipienda, tum ad communicanda dona ſancti Spiritus, multis partibus litteris bona vita antecellit. Tertia ratio eſt, virtutis veſtræ exemplum, ex quâ, non ſolùm per veſtras, quæ Dei eſt gratia, ſed per omnes etiam regiones Europæ, bonus odor afflatur. Qui ſanctitatis & bonæ vitæ odor, ut in immenſum excreſcat, ſua dona noſtrum Dominum vobis conſervaturum aucturumque confido. Quarta ratio juvandi proximi (quæ longè & late patet) ſanctis deſideriis precibuſque continetur. Verùm haſce rationes & alias hujuſcemodi, quarum non eſtis neſcii, melius

melius didiciſtis ab illis, cum quibus agere & communicare licebit, quàm ego docere aut ſcribere valeam. Quamobrem multarum rerum ſcriptione abſtinebimus, quibus hoc tractare argumentum poſſemus: ſed cum ſcribam ex occaſione, acceperimque vos aliquid à me litterarum expetere; jam unis ad vos litteris me pariter & vos conſolandos putavi. Nihil aliud inpræſentiarum habeo, unum dumtaxat precibus à Deo Salvatore & Domino Noſtro ſuppliciter contendo, ut ſicut vos tantâ vocationis gratiâ dignari, & efficaci voluntate voſmetipſos ſibi conſecrandi, impertiri non dubitavit; ſic ſua dona donis, & gratiam gratiâ vobis cumulet, ut perpetuò in virtutem creſcatis, magiſque ac magis in ſuo ſancto obſequio ad ſuam ipſius gloriam, & emolumentum Eccleſiæ, perſeveretis. Datum Romæ, IV. Nonas Martias, anno Domini M. D. XLVII.

Veſter in Domino Noſtro

IGNATIVS.

EPI-

EPISTOLA
R.P.N. GENERALIS
IACOBI LAINES

Ad Patres & Fratres Societatis IESV, qui ſunt in India.

DE MAGNITVDINE SVSCEPTI OPERIS,
Et conſervatione ſpiritus
IN ILLA MISSIONE.

Gratia & pax Chriſti Domini ſit ſemper in animabus noſtris. Amen.

1 ETſi minus neceſſarium videbatur ad vos peculiariter ſcribere, (cariſſimi in Chriſto Fratres) cum ſæpius ad Superiores de rebus neceſſariis litteras demus; quæ autem ad ædificationem & conſolationem Noſtrorum faciunt, communibus litteris mittantur è Luſitania; vobiſcum tamen per haſce litteras nunc temporis colloqui volui, meque ipſum conſolari,

lari, in ſignum amoris erga vos mei : quippe quos omnes in corde, ipſaque anima inſcriptos ac penitus impreſſos geſto ; & quorum cauſſa omnibus noſtris injunxi, ut quotidie ſpecialem quamdam orationem faciant, nec modo in Domo Profeſſa & Collegio Romano, verum etiam ubicumque Societas habet in Europa domicilium, oratione & interceſſione multorum ſimul animo unitorum, divina & ſumma bonitas dignetur vos ſervos magis ac magis perficere, & aptiora ſimul utilioraque reddere inſtrumenta divinæ ſuæ miſericordiæ, ac providentiæ ad converſionem tot animarum è tenebris infidelitatis & peccati, in lucem agnitionis, amoris, & libertatis filiorum Dei; atque ad eas tota cura juvandas, in hac difficili & plus ſatis impedita ſui ſervitii via; ut per eam tuto incedentes, ad ultimum & feliciſſimum finem, ſempiternam ſcilicet beatitatem, ad quam fruendam cum creatæ tum redemptæ à Chriſto Domino ſunt, poſſint feliciter pervenire.

2 Magno eos beneficio, & inſigni favore (Fratres cariſſimi) afficit divina bonitas, quos in hanc ſuam minimam Societatem, à ſæculi vanitate vocatos, nova impertit gratia juxta ejuſdem Inſtitutum incedendi. Verumtamen, multo peculiarius donum accipiunt, quibus tam bona ſors obtigit, ut iſthic in excolendo novali Domini elaborent; ſive magnitudinem

&

& momentum ſuſcepti operis conſideres, ſive operariorum in tam ſublime opus incumbentium prærogativam, & non minimam dignitatem.

3 Et momentum quidem ſuſcepti operis quantum ſit, liquidò conſtat: agitur enim non ſolum conſervatio, & auxilium Chriſtianorum, qui cum fide ſint illuſtrati, ſuæ ſalutis & initium & pignus jam acceperunt (in quod ipſum nos hîc etiam collimamus) verum & aliorum multorum, qui adhuc ceu vilia mancipia ſathanæ ſerviunt, & cum eo filii ſunt iræ ac perditionis, vindicatio in ſtatum ſanctæ veræque libertatis, & adoptionis filiorum Dei, coheredum Chriſti Domini Noſtri in cæleſti regno, & ſempiternâ felicitate.

4 Qualis autem & quanta ſit operariorum prærogativa, hinc intelligitur, quòd vobis peculiari quodam modo conceſſum eſt, non ſolum multa bona, Deo favente, præſtare, ſed etiam mala plurima, eodem juvante, pati; & neque paucos neque parvos labores Chriſti Redemptoris Noſtri amore tolerare: ad hæc, præter ingenium, & induſtriam, vitam quoque ipſam continuis periculis ejus cauſſa ſpeciali quadam divinæ caritatis ratione prodigere, æmulantes in tam ſancti chariſmatis exercitio & merito, ipſos ſanctos Apoſtolos & Diſcipulos, quorum veſtigiis inſiſtitis, portantes nomen ejus coram gentibus, parati vivere

ac

ac mori ad gloriam divinæ Majestatis, & salutem animarum, quas ille tanto amore dilexit, tantoque pretio æstimavit.

5 Et quamquàm ea caritas, quâ vos diligimus, invidiæ obnoxia neque sit neque possit esse; multos nihilominus hîc ardens tenet desiderium participandi vobiscum tantæ Missionis laborem. Et sanè si eis ea fieret gratia, multos brevî socios in suscepto opere haberetis: verumenimverò mittentur à nobis suo tempore, quotquot Deo libuerit in eum finem deligere, ita tamen ut non pauci supersint ejusdem gloriæ cupidi.

6 Vnum hoc possum asseverare (Fratres carissimi) magnam isthic habere vos solidarum virtutum & perfectæ vitæ consectandæ obligationem. Mihi enim dubium omnino non est, propè infinitas occasiones, & materiam tantum non continuam offerri vobis, ad virtutes tamquàm aurum in fornace, ita examinandas & purgandas igne laboris & tribulationis, necnon præsentiâ divinâ, quæ ad eos qui tot anxietates sui nominis caussa patiuntur conversa, solet tantò majori copiâ divinas consolationes augere, quantò major est humanarum inopia. Quod verò ad illud attinet, quò vestri labores respiciunt in conversione & conservatione multarum animarum, tantò utiliora efficacioraque instrumenta divinæ manus ac potentiæ eritis, quantò majori cum puri-

puritate, humilitate, obedientia, patientia, & caritate, patiemini vos ab ea possideri, duci, & gubernari. Id porro persuasum vobis esse debet, non modo socios, verum etiam externos, intentis in vos esse oculis, quibus omnibus non consolationi dumtaxat, sed auxilio etiam esse debetis, ut omnes magis ac magis animemur, & crescamus in divino obsequio, cum vestræ virtutis typo, sanctique laboris, quem Christi caussa subitis, exemplo.

7 Præterea (Fratret carissimi) quamquam zelo divinæ gloriæ, & siti salutis animarum, debeatis semper crescere interius, & foris mente conceptum ardorem patefacere operibus caritatis & misericordiæ erga proximos; nihilominus in fatigando atque affligando corpore, ne videlicet opprimatur, certæ mensuræ ratio servanda; & bilancis æquum examen tenendum est; & ad conservationem spiritus aliquid temporis pia sollicitudine expendendum. Et quandoquidem vos ipsos Deo Creatori ac Domino nostro tamquam hostias vivas obtulistis, ut totum id quod in vobis est, impendatis in ea quæ ipsius attingunt servitium & gloriam, auxiliumque animarum; mementote sic ea facienda, ut & corpus diu ferre possit laboris molestiam, non omissa cura sanitatis, viriumque necessariarum; & anima sui ipsius oblîta non dormitet in iis quæ sua sunt, ut ad ea quæ aliorum sunt, plus satis attendat: quando

do nequidquam universum mundum lucratur, qui animæ suæ detrimentum patitur, juxta ea quæ asseruit Christus Dominus noster. Ipsa porro quo majorem faciet in virtute & perfectione progressum, tanto aptior ad auxilium aliarum futura est.

8 Eam ob rem, valde caute ambulandum vobis est in medio nationis pravæ atque perversæ, ut omnem puritatem in eâ conservetis: & quantò plus deest de septis domesticis, vigilantia Superiorum, ordine, ac regulis Societatis (quæ omnia exacte servari à vobis nequeunt) tanto majori curâ & sollicitudine supplendum sancto timore & amore Dei, diligenti observatione votorum substantialium, & ceterorum omnium, quæ Instituti nostri cum sint, commode observare poteritis: necnon aliqua recollectione, quæ quotidie facienda est per orationem, examen conscientiæ & rationis conversandi cum proximo. Si tamen ita obruamini occupationibus, ut per eas nullus relinquatur locus attentioni quotidianæ, tempore ad id præscripto; potestis nihilominus levi negotiorum interruptione, spatiolum aliquod sumere; & frequenti memoria Dei, atque mentis ad eumdem elevatione, quamquam brevi, supplere continuationem exercitiorum, quæ solent fieri quando commode licet per necessitatem proximorum.

9 Porro unum illud est necessarium cogitare,

D

tare, cum tantâ occupationum turbâ dandos nihilominùs quotannis aliquot dies, quibus longè à nobis positi, atque ad conversionem & conservationem Christianorum attenti possitis vos colligere, vobis attendere, renovare spiritum, animum confirmare, & vestræ conversationis rationem attentâ mentis acie considerare, si fortè aliquâ in re perfici queat, ad vestrum majus bonum, & augmentum divinæ gloriæ, communicando quidquid commodè potest cum Superioribus, ipsisque obediendo cum quantâ maximâ fieri poterit perfectione. Hoc enim pacto vos totos tradetis divinæ sapientiæ, in sanctissimo ejus obsequio dirigendos, ut certus sum vos facere, & suavem paternamque in vestris rebus providentiam experiri. Quapropter totâ mente supplico infinitæ illi ac summæ bonitati, ut eam continuo sentiatis, vestrumque omnium peculiari protectione curam habeat; vobisque sanctam suam impertiat benedictionem, cum quâ in virtute crescatis, numero, & fructu sui sancti servitii, & omnibus ubicumque gentium constitutis suam gratiam largiatur, ut semper agnoscatis impleatisque sanctissimam ipsius voluntatem. Vestris ad Deum precibus me valdè commendo, cum omnibus qui hìc sunt Fratribus. Romæ, XII. Decembris, M. D LVIII.

Servus in Christo

IACOBVS LAINES.

EPI-

EPISTOLA
B. P. N.
FRANCISCI BORGIÆ
GENERALIS

Ad Patres & Fratres Provinciæ Aquitaniæ.

DE MEDIIS CONSERVANDI SPIRITUM *Societatis, & vocationis nostræ.*

Pax Christi, &c.

1 ADventus PP. Procuratorum occasionem lætitiæ & jucunditatis in Domino magnam mihi præbuit: cum ex eorum relatione magis agnoverim providentiam singularem, qua divina Majestas tuetur & auget hujus vineæ suæ fructus: quæ licet novella, & non ita pridem consita sit, extendit tamen palmites usque ad mare. Quò verò in dies magis propagatur, eò clarius perspicere licet, eam futuram ut granum sinapis, quod humili stirpe & tenui semine, tam brevi in tantam arborem crevit, quanta magna nostra cum voluptate

 mi-

miramur. Itaque immortales gratiæ præpotenti Deo agendæ sunt, qui id amoris & studii
Psal.1. 3. servis suis impertit, quo omnia quæcumque faciunt, prosperantur, & res multo felicius ex sententia geruntur, quam ab iis unquam expectari potuisset: & quod longe maximum est, quia ex nostris incuriis elicit cautionem, & ex nostris calamitatibus bonorum nobis facit accessionem. Benedictus sit is, qui hanc vineam hoc miserrimo temporum statu ad res tantas instruxit. Benedictus, qui in eam continuis cœli muneribus & beneficiis influit, unde tam ferax ejus propagatio cernitur, quam liberalis fuisse creditur divinæ misericordiæ in ipsius plantatione beneficentia. Sed quia mos est una cum bono semine oriri inimica zizania, pertimescendum est, ne cum adoleverint & multiplicatæ segetes terræ nostræ fuerint, major atque amplior fiat invidia, & confortetur malitia hostis, numquam ab inferenda calamitate quiescentis. Proinde cura quam maxima pervigilandum est, ne quà aditum zizaniorum satori, per quem segetes salvæ esse non possunt, ad agrum nostrum faciamus.

2 Quocircà & pro onere quod sustineo, ac officio quod caritas exigit, *Ne sceleris arguar, si reticuero*, visum est quam brevissimè aliqua præmonere; quæ tametsi modò minimè esse necessaria videbuntur, non defuturum tamen puto tempus, quo *Horum meminisse juvabit.*

Nam

Nam eo animo nobis accipienda sunt Dei munera, ut quo illa fuerint majora, hoc gravius ingrati animi culpam metuamus. *Beatus* enim *homo, qui semper est pavidus.* Propterea aliquot fallacias & artes callidissimi hostis aperiam, quibus incautos circumvenire & capere posset, nisi oculos aperiremus, eique nos viriliter opponeremus. *Quia jacula prævisa minus feriunt.* Cum ergo in campum nostrum zizania multis ac variis modis per fraudem induci queant, eo tamen ex capite maxime formidarim, si minime nobis curæ esset spiritum nostrarum Constitutionum retinere in admittendis ad Societatem nostram hominibus. Nam si alia intentione procedatur, quam quæ à nostris Constitutionibus requiritur, certissimæ ruinæ porta aperietur. Sane si nulla habita ratione vocationis & spiritus, quo quisque impulsus accedit, litteras modo spectemus, & alia exteriora talenta ac dona, veniet tempus, quo se Societas multis quidem hominibus abundantem, sed spiritu & virtute destitutam mœrens intuebitur: unde existet ambitio, & sese efferet solutis habenis superbia, nec à quo contineatur & supprimatur habebit. Quippe si animum converterint ad opes & cognationes quas habent, intelligent illi se quidem propinquis & opibus affluentes, sed solidarum virtutum, ac spiritualium donorum copiis egenos ac vacuos. Itaque hoc primum esto

Prov. 28. 14.

conſilium, & in capite libri ſcribatur, ne tandem aliquando experientia doceat, atque utinam nondum docuiſſet, quod mens demonſtratione concludit.

3 Iam verò quando Dei afflatu inſpirati, in noſtram Societatem admittuntur; æquum eſt eorum cooperari vocationi, & per animi ſubmiſſionem altiùs terræ defigere, ac iis officiis ſedulò exercere, quæ Domus Probationis ſunt propria. Ex bono namque Novitio, bonus exiſtit Scholaſticus; atque ex ejus culturæ negligentia ſæpè contingit quod edificiis evenire ſolet; quæ ſi firmis careant fundamentis, repente corruunt, unaq; cum ipſis omnes ſumptuum expenſæ pereunt. Alterum enim ex duobus ſequetur, aut ut Novitius poſtquàm Scholaſticus evaſerit, & litteris animum excoluerit, diſcedat à nobis; aut ſi maneat, cum neque ſit ipſe firmiter ædificatus, neque aliis ædificationi, parum quoque Religioni utilis ſit futurus. Itaque celeritas illa & feſtinatio educendi e Novitiatu nondum maturos, damnum eſt certiſſimum, quod quo latius ſerpit, hoc clarius cernitur. Et in quo ſi obdormiamus, zizaniorum ſeminator non dormiet.

4 Quapropter bene atque utiliter collocari illud tempus putandum eſt, quod ad inſtruendum & efficiendum operarium in vinca Domini utilem confertur: cujus munus tam præclarum & illuſtre eſt, ut ad declarandam magnitudi-

tudinem perfectionis, quæ ad illud requiritur, noluerit prius Chriſtus Dominus initium concionandi facere, quam annos triginta natus eſſet, tametſi ejus ſapientia in momento conceptionis æque perfecta fuerit, atque annò ætatis trigeſimo. Quo nomine congruenter convenienterque inſtituta exiſtimari debet exercitatio illorum experimentorum, quæ in Societate ordinaria ſunt: quippe cum per illa quiſque poſſit & vires ſuas probare, & effrenes animi motus domare. Nam ſi quis illis haudquaquam ſedatis, idem qui ante erat, cum Ægyptiis agere cœperit; dubitari non poteſt, quin jacturam ſui facturus ſit potiùs, quam ab iis quidquam in ſua emolumenta reportaturus. Itaque Dominus Moyſi Ægyptum ingreſſuro, quòd filios non circumcideret, graviter comminatur, deſignans converſationem cum Ægyptiis homini non circumciſo, nec mortificato plus damni, quam utilitatis afferre ſolere. Certe ſi Novitius probationis tempore non imitetur exemplum formicæ, omni ſtudio æſtate ſibi ad hyemem tranſigendam frumenta congregantis; non parum jactabitur, cum ingruerit hyems tribulationum, & tempeſtas tentationum, niſi bene munitus & inſtructus caritatis, obedientiæ, humilitatis, ac patientiæ præſidiis, quibus comes ſit voluntas efficax ſe deſpiciendi, & uſque ad mortem conſequendi Chriſtum crucifixum,

ad Dei gloriam & proximorum salutem.

5 Quas ob res non immerito dicere possumus, Domum Probationis Novitiis esse Bethleem, quam domum panis interpretantur; quod ex ea panes verbi Dei petantur, & cibaria parentur ad enavigandum periculosum hujus vitæ mare, quousque ad portum terræ Promissionis, quæ cælestis est Hierusalem, perveniatur. Ideoque experimento deprehendimus, Novitios, qui id studiosiùs animo considerant, angi & dolere cum è Novitiatu educi se sentiunt, accuratius cogitantes, quam parum virtutibus instructi abeant, quæ sunt panes & cibaria, quibus ad suam quisque navigationem conficiendam opus habet. Qui autem expetunt aut delectantur Novitiatu cito solvi, aperte indicant parum illud sibi perspectum esse, quantopere conférat bene illinc armatos procedere; nihilque ducere præstitutam diem, cum nequaquam vereantur ad illam inermes prodire & imparati. Hos equidem monitos cupio, (faxit autem Deus ne hac monitione egeant) ni sibi ad eam diem providerint, quâ ad Collegia & capessenda studia mittentur, fore ut multum negotii habeant, si priusquam litteris & doctrinis imbuantur, præclare in religiosa simplicitate non fuerint informati, *Scientia enim inflat*, & ab eâ, cjusque argumentis emanant sui existimatio, judicium proprium, opinionum diversitas, &, quod

1 Cor. 8. v.

quod deterius eſt, inter condiſcipulos, atque adeo inter Fratres & Patres noſtros diviſio. Væ illi, qui hanc primam diem ingrediens non ante ſenſerit ſe in ſuis defectibus examinandis facilem & bene verſatum, quam ad alienos perſpiciendos & notandos deſcendat. Væ etiam illi, qui inſatiabili quadam ſtudiorum voluptate abreptus, nullam temporis partem ſpirituali profectui ex ipſis colligendo tribuerit; quem non exiguum decerpere ſolent ii, qui amorem ſuum omnem projecerunt in eum, à quo eſt omnis intelligentia & ſapientia. Neque vero aliam ob cauſſam diſciplinas ſectari debemus, quam ut per eas clarius cognoſcentes Conditoris noſtri magnitudinem, bonitatem, ſapientiam, illum vehementius & diligentius diligamus. Id ſi forte difficile cuiquam videbitur, incumbat modò in eum laborem ſæpius, ac in eo ſe verſet: neque adeo laborioſum opus eſſe comperiet, cum Maria & Martha germanæ ſint ſorores, quamvis in vitæ ratione non conſentiant; & ſtudium litterarum & ſpiritus fratres cenſeantur, licet interdum diſſimili exercitatione ſegregentur. Neque tandem ſpiritus ac litteræ mutuis ſibi obſiſtant impedimentis, ſi qui in utriſque quo par eſt ſtudio elaborent. Singulare & inſigne nobis hujus rei, ut etiam virtutum ceterarum, præſtitit exemplum bonæ memoriæ P. Laines, qui mirifice ſemper conjunxit ſcientias cum ſpi-

D 5 ritu,

ritu, maximè verò cum ſolidis virtutibus humilitatis & caritatis.

6 Quapropter væ iterum illi, qui quò magis ſe ſtudiis litterarum addixerit, eò minùs intellexerit quàm nihil ſit: cùm omnis Philoſophia non ſpiritualis modò, ſed etiam moralis, quam Ethnici Philoſophi coluerunt, hac ſui cognitione & deſpicientiâ, tamquàm baſi innitatur. Itaque eum Scholaſticum, qui ſubmiſſionis & deſpicientiæ ſui loco, propriæ inhiat opinioni & exiſtimationi, verè dixerim non capere quæ audit, pluſque dedidiciſſe quàm didicit. Ex quibus omnibus perſpicuè ſequitur, quàm neceſſarium ſit quemque in Domo Probationis amplam virtutum ſupellectilem comparare, cum ab Scholaſtico in arenâ fundato expectari aliud non poſſit, quàm exurgentibus ventis ambitionis & vanitatis haud dubiè ruiturum. Atque hinc naſcitur mentis inquietudo, quâ aliis faſtidio ſunt, & perturbationi, dum pacem Domini in ſeipſis non reperiunt. Hinc etiam oriuntur querimoniæ, obmurmurationes, diſſidia nationum, diſcordiæ non modò inter Fratres, ſed quod gravius eſt, ab ipſis ſuis Superioribus, quòd eos in poſtremis habeant ad officia, gradus, aliaque ſimilia. Quâ in re iſtiuſmodi homines apertè declarant, ignorare ſe, quid ſit Profeſſionem edidiſſe, cum eam ad honores & dignitates, ad quietem & otium, atque ad ampliora

pliora privilegia , falſa pietatis ſimulatione detorqueant. Heu quanto in errore verſantur ! Siquidem eorum mihi videntur eſſe ſimiles , qui cum medicamentum ſumpſerint , nihil de ejus effectu laborantes , obdormiſcunt , cùm certum ſit ex eo majus corpori detrimentum proventurum , niſi ægroto ſalutem , quæ ſperabatur , afferat. Ita Profeſſio plus eorum nocet animis , quàm proſit , ſi ſuum finem non conſequantur. Idcircò enim Profeſſio eſt inſtituta , ut in vineâ Domini alacriter operam ſuam quiſque ponat ; ſitque ad obedientiam , ſubmiſſionem , humilitatemque paratior ; proximorumque neceſſitatibus ſubveniat , illiſque perfectioris virtutis præbeat exemplum. *Vos enim eſtis lux mundi*, inquit Chriſtus,cum iis loquens, qui ejus veſtigia perſequuntur. Matth. 5. 14.

7 Hinc facilè perſpicitur , neminem , quod ante dixi , ad litterarum ſtudia idoneum fore , quin anteà in pietatis & Religionis diſciplinâ firmum jecerit fundamentum ; nec Profeſſum eſſe poſſe , qualem requirit forma Inſtituti noſtri , niſi in utroque ſtudio pietatis & doctrinæ ſedulò verſatus fuerit. Quod Deo aſpirante eveniet , ſi in recipiendis in Societatem hominibus ea teneantur , quæ in primâ Conſtitutionum parte præcipiuntur : ſi in Novitiatu ea ſerventur , quæ ſunt in tertiâ parte : ac demum ſi in Collegiis ea adimpleantur , quæ 4. parte continentur. Et quoniam mihi ad omnes ſermo

mo est, vehementer unumquemque hortor ac precor, ne sola lectione eorum, quæ Constitutiones nostræ præscribunt; & admiratione divini spiritus atque ordinis, qui in ipsis elucet, contentus sit: sed multo magis incumbat in observationem, cum ab hac sola pendeat fructus spiritualis, & progressus, quem omnes optamus. Vellem equidem hac de re plura dicere, tum officii mei vinculo adductus, tum quod vos alloqui per litteras (quoniam viribus & valetudine impedior, quo minus possim Provincias ipse lustrare) multo mihi jucundissimum est: sed hæc ipsa pauca cum sub Procuratorum adventum paullo ante ægritudinem meam scribere instituissem, ex ea, licet diuturna, tandem convalescens, tantam contraxi virium imbecillitatem, vix ut paucos hos versus dictare sine gravi molestia possim. Quare ne scribendo longius provehar, & ad laborem affectæ valetudinis minuendum, statui ad summa quædam capita ea revocare, de quibus mei muneris esse censeo vos admonere, ne zizaniorum disseminator agros nostros, ut initio dicebam, ingressus, quod Spiritus sanctus in corda nostra per gratiam vocationis nostræ sparsit, salutare semen extinguat. Ac majorem in modum peto ab omnibus, ut Deum precentur, quo nobis omnibus concedat, ut non in eorum numero simus, qui cum iter facturi, ocreas induti, adjunctisque calcaribus,

ribus, ſuperſedentes itinere in diverſoriis commorantur: ſed continuo curramus alacrius ac velocius in via perfectionis, donec perveniamus *ad montem Dei Horeb.* 3. Reg. 19. 8.

8 Illud igitur in primis occurrit, quod habetur initio decimæ Conſtitutionum partis, ubi de ratione agitur, qua conſervari Societas & augeri poſſit, his verbis: *Media illa quæ cum Deo inſtrumentum conjungunt ac diſponunt, ut à divina manu recte gubernetur, efficaciora ſunt, quam quæ illud diſponunt erga homines. Hujuſmodi eſt probitas & virtus, ac præcipuè caritas, & pura intentio divini ſervitii, & familiaritas cum Deo in ſpiritualibus devotionis exercitiis, & zelus ſyncerus animarum ad gloriam ejus, qui eas creavit ac redemit, quovis alio emolumento poſthabito.* Dignæ plane voces, quæ ab omnibus attentiſſime conſiderentur, cum eas B. P. N. ſuis filiis tanto ſtudio & amore ſcriptas reliquerit. Nam ſi paullo attentius conſideremus, vere agnoſcemus, cum ea non adhibentur, quæ inſtrumenta cum Deo magis conjungunt, omnes ſacrorum Ordinum ac Religionum diſſenſiones ærumnaſque ſubſequi ac ſuccreſcere. Vt enim ex ſiccitate terræ, arborum flores & fructus areſcunt; ita ſi mens religioſa in meditationibus & piis exercitationibus arida perſeveret, omnis flos fructuſque ſpiritualis exuretur. Quare qui ſe in Chriſti crucifixi meditatione atque imitatione minus exercuit, non modo tepidum ſe ſentiet in tole-

tolerandis pro Christo laboribus, sed etiam laborum ipsorum impatientem: ac sibi nimiùm proculdubio arrogabit; aliosque despiciet, quòd rariùs inter orandum de sui ipsius cognitione, & vilissimâ hominis conditione cogitaverit. Præclarum omnino, & suavissimum in omnibus molestiis nostris remedium est Crux Salvatoris. Si enim virga Moysis perdidit Ægyptios; quantò magis sæculares ac Ægyptios animorum nostrorum motus Crux Christi profligabit? Qui si adhuc vigent vivuntque in nobis, certe in Cruce positam vitam nostram non habemus. Nam cui in eâ viventi quidquam ad summam animi tranquillitatem vel jucunditatem desit? Quòd si rebus utimur secundis, ejus beneficio id fieri putandum est: sin autem acerbitatibus & ærumnis premimur, in eâ proculdubio mitigantur. Quis audeat cum habitatoribus Crucis Christi pugnare? *Quis nos separabit à caritate Christi?* Quare si qui ab hoste vehementiùs oppugnati tandem superantur; id eò fit quòd eas res pro viribus adhibere nolunt, quæ nos arctiùs cum Deo Opt. Max. perfectiusque conjungunt. *Perditio ex te Israël: tantummodo in me auxilium tuum.* Si autem huic decimæ partis præscripto pareatur, nihil prætereà requiretur ad vitam quietam, & sine ullâ dissensione traducendam. Atque ita fiet ut idem omnes cogitemus, & sentiamus, nemoque vel de victu, atque vestitu,

Exod. 14.

Rom. 8. 35.

Ose. 13. 9.

tu, vel de imposito sibi munere conqueratur. Quia *caritas benigna est, non inflatur, non agit perperàm, non quærit quæ sua sunt*, &c. 1 Cor. 13. 4.

9 Quod ad virtutem Obedientiæ pertinet (ad quam Societas omnia refert, tamquàm ad scopum & vexillum, quæque ejus est turris præcipua) etsi nonnulla fortasse dicenda erant, tamen quia B. P. N. Epistolam de eâ scripsit, non utilem modò, sed omni dignam admiratione, quippe cui nec quidquam addi possit, nec detrahi; ad eam vos remitto, cum hac unâ voce Euangelii: Hoc fac & vives. Hoc Luc. 10. 28. enim in Domino nobis polliceri possumus fore, ut si quæ in illâ continentur præstiterimus, perfectæ Obedientiæ filii nominemur & simus.

10 Cum de Paupertate in sextâ Constitutionum parte B. P. N. IGNATIUS ageret, eam esse confirmat instar muri fortissimi Religionum, quo illæ in statu suo & disciplinâ conservantur, & à compluribus hostibus proteguntur. Quare maxima nobis est ratio habenda tanti præsidii. Illudque in primis sollicitos nos tenere debet, ne Religionis aut zeli specie dum Collegia stabilire, aut Domibus volumus adjumento esse, subeat animum sollicitudo immoderatior, propensioque cupidior, quàm probari possit hominibus externis & sæcularibus, atque adeò domesticis ipsis dolorem afferat & mœrorem. Nam cum curam vehemen-

mentiorem habendi prohibitam nobis in Euangelio ſciamus, illud omni contentione vitandum eſt, ne prætextu zeli alicujus minuatur in nobis noſtræ recordatio paupertatis; ac ſubintret cupiditas bonorum temporalium, quæ certiſſima peſtis eſt Religionum earum quæ aditum penitus hujuſmodi perverſis affectibus non occluſerunt. Nec tamen ideo interdictum putetur, quo minus Collegia, & Domus egentiores neceſſitate expoſcente honeſtis moderatiſque rationibus juvari poſſint: illud tamen dico, quod aliquando animadverſum eſt, multis Collegiis uſu veniſſe, ut dum ſtudio nimio procurandæ dotationis varios modos exquirunt, aliis negotium potius faceſſerint importune, quam exemplo ædificationique fuerint. Cum autem hujuſmodi rationibus humanis poſthabitis, ea conati ſunt Noſtri conſervare, quæ pauca Collegiis donata fuerant, brevi tempore, unde minime ſperarent, aut ſperare potuiſſent, divina providentia pro ipſis advigilante, uno anno adepti ſunt, quod fruſtra pluribus annis concupiverant. Hæc vero idcirco à me dicta ſunt, ut intelligatur appetitu iſto immoderato rem noſtram bene non geri, quin potius inde jacturam non lucrum exiſtere. At contra ubi cum moderatione in ſilentio & ſpe proceditur, proſpere cuncta ſuccedunt; proximi bene ædificantur; noſque ipſos veræ Paupertatis titulo gauden-

tes majore gratia, & propensiore auxilio Christus prosequitur. Quia *tibi derelictus est pauper : & orphano tu eris adjutor.*

11 Sed & illud operæ pretium mihi visum est, excitare Patres ac Fratres in Christo mihi dilectissimos, ac hortari in Domino, ut memores sint, nos per vota Deo nuncupata semel mortuos esse, vitamque istam jam non esse nostram, sed illius, qui suæ non pepercit, ut eam nobis impartiret: atque ideò æquum esse, ut eam in ipso abscondamus, quam si nostris viribus conservari in nobis posse credimus, graviter decipimur. Nos autem mortuos esse in Christo, hæc signa testantur, si non videamus, non sentiamus, non respondeamus: ut qui oculos habeat apertos, ut aliena facta dijudicet; respondeat etiam facile, & contradicat iis, quæ ab Obedientia injunguntur; doleat ac conqueratur, si quando suorum defectuum commonefiat, argumento sit certissimo, eum nondum esse mortuum, sed plane vivere cupiditatibus suis, oblitum ejus propositi, quod principio vocationis suæ arripuerat. Psal. 10. 14.

12 Quæ idcircò commemoro, quod audiam initio nascentis Societatis eximiam quamdam synceritatem, simplicitatemque floruisse inter Nostros, cùm admonitiones ac correctiones non mœrorem, non amarorem afferrent, sed amorem cum grati-animi memoria & significatione conjunctum. & jure id

quidem. Nam si sæculares homines, qui coram Principe aliquo adstare debent, grati in eos esse solent, quorum indicio vel infectam sibi esse corporis faciem, vel aliud quippiam non ornate compositum intelligunt; quanto majorem gratiam habere debet is, cui ab alio indicatur, quibus maculis anima fœdetur, ut ante Dei conspectum lotus ac purus veniat. Quod si aut dolor, aut perturbatio, aut etiam abalienatio pro gratia succedat, in horum & quidem gravissimorum detrimentorum alterum necesse est incurramus, ut vel nullo nos monente ac corrigente, vitia in nobis altiores agant radices; cum nemo sit, qui ejusmodi infirmo, correptionis impatienti, audeat adhibere medicinam; vel si adhibebitur, cùm ea recipiatur stomacho indignabundo, & amaro animo, facile impleatur domus tota felle & amaritudine propter illos, qui ut minus perfecti, neque admoneri volunt, neque corrigi. Quare nulla nos istius sanctæ simplicitatis, veræque humilitatis oblivio capiat, cum scriptura dicat; *Cum simplicibus sermocinatio ejus.* Nec mirum sit ibi abesse communicationem Dei, ubi non est simplicitas.

Prov. 3. 32.

13 Iam vero sicut lex Christi circumcisionem corporis vetuit, ita commendat præcipue cordis circumcisionem ei, qui Christi vult esse Discipulus, quippe qui ad hoc vocetur, ut abneget semetipsum, tollat Crucem suam, atque ipsum

ipsum sequatur. Pari ratione vetantur in Societate publicæ mortificationes, ob justas & graves caussas: at propriæ voluntatis abnegatio, & interior mortificatio sic proponuntur, ut qui aliter faciat, eum pro legitimo filio Societas non agnoscat. Et sane manifesto est indicio, minime illos animadvertere, quodnam voluntati propriæ supplicium debeatur, quæ Deum Creatorem suum non est verita offendere; cùm illi obsequuntur & adblandiuntur, neque eam tractant pro merito; quod non est aliud, nisi omni studio eniti, nihil unquam ut fiat, quod ipsa velit. Verendum porro est, ne harum rerum incuria grave damnum afferat Societati: idemque ipsi contingat, quod vineæ, quæ suis temporibus non putatur, quam sterilescere & interire paucis annis videmus; neque uvas ferre, sed in palmites & sarmenta silvescere. Ita planè apud nos, si qui animum ad commoda sua vehementius adjunxerint, periculum est, ne mortificationis obliti pro racemis sarmenta proferant, quæ ad nihilum valeant, nisi ut in ignem mittantur. Atque ex incircumcisâ voluntate, atque amore proprio aliud etiam incommodum sequitur, nempe quod densissima quædam nubes ex corde immortificato exoriatur, quæ ipsi præsentiam divini conspectus obscurat, atque adeò tollit. Et vero cum mihi in animum subeunt dona & virtutes B.P.N. IGNATII, aliorumque Pa-

trum, qui primitiæ quodammodo fuerunt Societatis, cum ſua omnia ſic agerent & decernerent, perinde ac ſi præſentem Deum intuerentur; ſic afficior intimis ſenſibus, ut nihil malim quàm ne tantorum donorum, tantarumque virtutum, quas Societati Deus cœpit impertiri, copioſus imber culpa noſtra reſidat. Nam ſi Iſraëliticus populus, ducem habens itineris columnam igneam cælitus demiſſam, tot nihilominus pericula & labores in deſerto adiit; quid fiet illis, qui cæleſti illo lumine deſtituti, per hujus vitæ ſolitudinem, tot periculis obnoxiam gradientur? Quàm facile poterunt in errorem induci? Siquidem non niſi in lumine
Pſal. 35. 10. Dei lux aſpicitur; Quia *in lumine tuo videbimus lumen.* Itaque inter hæc monita hoc ſit non ultimum, ut omni ſtudio incumbamus in cordis noſtri mortificationem; atque operemur omnia opera noſtra in conſpectu Dei ac Domini noſtri, dicamuſque cum Propheta:
Pſal. 15. 8. *Propter hoc lætatum eſt cor meum; & caro mea requieſcet in ſpe.* Nec quiſquam miretur, ſi ne corpore quidem quieto & tranquillo vivat, cum nullam dat operam, uti Deum ſemper præſentem habeat. Neque enim hoc donum confertur iis, qui illud minus æſtimant, ſed qui in eo aſſequendo plurimum elaborant.

14 Licet autem hæc Societatis noſtræ vinea,
Pſal. 79. 12. quæ, ſicut principio ſcripſi, *Extendit palmites ſuos uſque ad mare*, jam protulerit & frondes &

& flores, nec racemi desint; hoc tamen expectatur, ut vinum copiosum fundat, cujus caussa vinea omnis conseritur: idque ut fiat, uvas necesse est in torcular injici, & calcari. Hoc forsan nobis, Fratres carissimi, deest, quod non gustemus, neque cum voluptatis sensu optemus calcari, premi, contemni, ut optatæ consolationis atque exultationis vinum proferamus. Meminerimus Christum dixisse; *Torcular calcavi solus.* Quis jam calcari recusabit, cum videat in torculari Christum premi, ut fundat nobis illud vinum, de quo ipse dixit: *Non bibam amodo de hoc genimine vitis, usque in diem illum, cum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei?* Nam nisi fumum vani honoris atque existimationis propriæ proculcaverimus, facile ab hostibus nostris conculcabimur, & Christi Discipuli esse desinemus. Isa. 63.3. Matt. 26. 29.

15 Verum ut tandem huic Epistolæ finem imponam, atque ad unum caput omnia reducam, quæ maxime à vobis desidero; sit nobis continuo ante oculos illud Apostoli: *Videte vocationem vestram, Fratres.* Si quis igitur humiliandi se desiderio tenetur, etiam atque etiam cogitet quantum debeat vocationi suæ, & quid ab eo gratia illius exposcat: in dictis, factisque omnibus circumspiciat, an dici fierique debeant ab eo, qui in hanc Societatem sit adscriptus. Omnia metiatur ad illam mensuram, eritque in locutione modestus, honestus 1Cor. 1. 26.

in conversatione, assiduus in ædificatione proximi, prudens & sanctus in operationibus suis, potens in revocandis hominibus à peccato, ardens in tolerandis pro Christo & ejus Ecclesiâ laboribus, ac demum unus ex iis, quos Constitutiones nostræ informant atque instruunt, qui cum saluti propriæ invigilet, idoneus sit & in salutem proximorum incumbere: eritque is operarius, de quo meritò dicatur: *Dignus est operarius mercede suâ.* Vtinam permulti à Deo in hanc vineam suam mittantur, ut suppetat copia multos non solum in Europam, sed & in Africam, atque Asiam, Indiamque mittendi; atque ut dum omnibus ubique terrarum ad Christum trahendis opera ponitur, tandem fiat *unum ovile, & unus Pastor.* Ille, qui suarum nos ovium numero aggregavit, optimus & verissimus Pastor CHRISTVS IESVS, eam nobis tribuat gratiam, ut ipsius vocem verè audiamus, ac tandem in hac vitâ per gratiam, & in cælo per gloriam eum cognoscamus.

Luc. 10.7.

Ioan. 10. 16.

16 Quoniam vero quantum homini afflictâ valetudine licet conjicere, tempus resolutionis meæ instat, omnes oro atque obsecro, ut quæ est vestra caritas, in precibus & sacrificiis vestris habeatis me apud Deum commendatum, uti hoc exiguo tempore, quod mihi reliquum est vitæ, gratiam Vocationis meæ agnoscam; & ex ejus spiritu actiones meas definiam, atque

atque ad iter me comparem in ſanctitate & juſtitiâ coram ipſo omnibus diebus meis. Quod ipſum peto, petamque à Deo quoad vivam pro totâ Societate, ſicut à me non ſolum officii mei ratio, ſed etiam ſingularis erga ipſam caritas ſuo jure flagitat. Romæ, menſe Aprili, M. D. LXIX.

RR. VV. Servus in Chriſto

FRANCISCVS BORGIA.

EPISTOLA
R. P. N. GENERALIS
EVERARDI
MERCVRIANI
Ad Superiores Societatis.

MONITA AD RECTAM GVBERNATIONEM.

1 INter ea quæSuperiores Societatis ut certissima habere debent, id unum eſt in primis, non intentionem rectam, non prudentiam, non alia id genus dumtaxat eſſe neceſſaria, ut è more atque Inſtituto noſtro, cum manſuetudine & amore agatur; verum præter hæc omnia illud maxime donum requiri, quod
1 Cor. 12. 28. Apoſtolus inter gratias gratis datas appellat gubernationes; quodque longe omnibus præſtat, non parum in edomandis animi perturbationibus & affectibus profeciſſe.

2 Alterum, quod quantumvis ſubditi ab exactâ obedientiæ ratione deficiant, humana tamen imbecillitas magnam ſane induſtriam, amoriſque ſignificationem à Superioribus depoſcit. Apertum enim eſt rationem, juſque ipſum

ipſum quodammodo poſtulare, ut quemadmodum noſtri homines ſe per ſummam liberalitatem Deo Dominoque noſtro conſecrarunt; ſic à Superioribus excipiantur eodem amoris ſinu ac tractentur: præſertim cum hæc caritas & liberalitas mutua, adhibita ſollicitudine ac diligentia, citius quam quidvis aliud diſciplinæ obſervantiam promovere poſſit.

3 Porro ſubditos in Superioribus agnoſcere illum oportet, cujus locum tenent, Chriſtum ſcilicet ac Dominum noſtrum: ſicut enim Superioribus non obtemperatur ob eorum probitatem & virtutem, ſed Chriſti cauſſa, à quo id muneris habent; ſic omittenda non eſt illa ipſa obediendi celeritas & reſignatio, quantumvis humanum aliquid in iis obſervetur.

4 Quod vero ipſum Superiorem proxime attingit, ut boni Paſtoris officium cum auctoritate fungatur apud ſubditos; duo procuranda ſunt: alterum ut intelligant certumque omnino habeant ſubditi ipſi, quidquid Superior agit, Chriſti cauſſa, cui obedire debet, ipſiuſque Inſtituti, & ob majus ipſorum bonum facere. Et quidem amorē adverſus omnes æqualem nullo diſcrimine ſignificabit; ita ut, ſi neceſſitas poſtulet eum pro officio quempiam admonere, reprehendere, aut pœnitentiam aliquam injungere, id ſemper æſtimetur fieri amoris ergo. Quamobrem caveat ut ne

subditis occasionem præbeat suspicandi, quòd de ipsis malè sentiat aut diffidat. Magnoperè enim hæ suspiciones minuunt reverentiam & amorem erga Superiores; & spe abjectâ recuperandæ ipsius gratiæ manent in suis vitiis absque ullâ curatione: neque omnium modò, sed imperfectiorum etiam quorumlibet, (non omissis ideò debitis disciplinæ modis) ostendet se spem bonam concipere futuræ emendationis, nec se præteritorum esse memorem.

5 Ad hæc Superior caveat usum artificii humani erga subditos, unde ipsi conjiciunt Superiorem aliquid ambiguè loqui. Id enim prorsus adimit fiduciam, quâ subditus curæ paternæ Superioris se committit ac tradit. Et sanè cum eâ arte stare haudquaquàm potest unitas & mutuus amor ac reverentia, sine quibus absoluta resignatio & indifferentia ad virtutem, religiosamque perfectionem haberi non potest. Neque verò homines tot rerum capaces, totque dotibus ornatos, quales Societas habet, id genus artibus ad religiosam disciplinam, solidamque virtutem cogas; cùm illo in genere vix unus alteri cedat: veritas autem sinceraque virtus benè arctam & diuturnam unitatem inter Superiorem ac subditos generare ac fovere potest.

6 Alterum, quod ad parandam sustinendamque auctoritatem in subditos magnam vim habet, in eo positum est, ut iis impendiò per-

persuadeatur Superiorem esse sui officii gnarum, neque aliunde regi aut pendere, quàm à Superioris sui nutu. Vt verò id persuasum habeant, omnino est opus, sui ut muneris partes opere ipso impleat. Ea propter ipsum scire oportet qualem omnem Societatis familiam, nec non qualem unumquemque interiùs esse deceat: quandoquidem Societas exteriore disciplinâ contenta non est, sed dispositionem maximè & culturam animi interiorem intendit. Quoniam autem exterior disciplina certis regulis comprehenditur, Superioris est omnes nosse cùm communes, tum peculiares officiorum atque ministeriorum. Quinetiam pari diligentiâ procurandum est, non tantùm ut eas singuli intelligant, saltem eas quæ ipsos attingunt, verùm etiam ut easdem apud se habeant, usuque sibi familiares faciant.

7 Expedit etiam, imo necessarium est, curare ut singuli quod sciunt, prompte exequantur, adeoque animentur ad id amplectendum; tum vero suppeditare quidquid muneri bene obeundo faciet. Postremo videndum frequenter quo pacto rem gerant, quem modum in observandis regulis sequantur, instruendo, admonendo, reprehendendo per seipsum, aut alium, quo dirigantur, animentur, confirmentur, prout opus fuerit. Quapropter ipsum scire oportet, quibus difficultatibus cujusque officii

ficii implicata sit functio : easque primo apud Deum sedulo discutere, tum apud suos consultores, ut convenientia cuique auxilia dentur, & universi suaviter jugum ferant, intelligantque si minus ex omni parte provisum est, non desiderari tamen diligentiam & caritatem Superioris.

8 Iam quod spectat ad officii pastoralis eam partem, quæ in disciplina interiore versatur, (quæ satis ex ea quæ illi cum exteriore est proportio cognosci potest, cum quæ de hac dicta sunt ad cognitionem illius juvare possint) animadvertendum est, quod quemadmodum ut sciatur qualis in Societate familia aliqua esse debeat, ex regulis quæ de illa tractant, notitiam ejus parare opus est; pari ratione ei, qui scire velit qualis quisque è Societate interius esse debeat, petenda est notitia à regulis & Constitutionibus ea de re tractantibus. In illis enim omnia perspicue tamquam in speculo videbuntur, ut colligitur ex cap 4. Examinis, itemque ex 3.6.9.& 10.parte Constitutionum, atque adeo passim ex aliis locis, quod magna ex parte summatim comprehenditur regulis Summæ sapientiæ, & libello spiritualium Exercitiorum B. P. IGNATII. Cum ergo duo vel tria capita complectatur omnis disciplina interior; primum, de iis quæ abneganda sunt, deque affectu ipsorum penitus exuendo; alterum de studio comparandi virtu-

virtutes necessarias, Societatis ministeria tractaturis, ut taceam proposita sancta & pia desideria, quæ ad hoc subinde à Deo injiciuntur; qui in hanc pastoralis muneris curam adversum alios incumbet, non modo qualem esse oportet unumquemque ex regulis & Constitutionibus nosse convenit, verum etiam (quod ante dixi) plane necessarium est ut subditi persuasum habeant, eum esse ejus rei peritissimum: quæ persuasio sola rei veritate acquiri potest.

9 Præterea curandum Superiori est, ut subditorum quisque norit, qualis interius esse debeat, idque usitatis in Societate rationibus, quales nimirum sunt explicationes regularum, publicæ aut privatæ instructiones, exhortationes, aliaque id genus in Societate ordinaria. Quamobrem tanto diligentius procurandum erit, ut subditorum animi dirigantur, inflammentur, confirmentur, ac Superior apte foveat desideria hujus disciplinæ interioris, quanto certius est sine illa nullum profectum sperandum esse. Hujus porro disciplinæ exercitatio tota vita tenenda est, ut quasi nobis sit Novitiatus continuus. Necessitas quippe & continuitas delictorum, & necessitatum nostrarum continuam hanc meditationem postulat. Demum Superiori videndum sedulo est, quam quisque viam in hac exercitatione insistat; quid, & quantum in unoquoque desidere-

deretur, seu ad tollenda impedimenta virtutum, seu ad vires & arma conquirenda. Atque ut erunt difficultates, ad Deum recurret, magnoque studio radices & caussas in singulis investigabit, inquiretque remedia nunc vini, nunc olei, his malis necessaria. Propterea ad manum habeat regulas, quæ tractant de discernendis spiritibus, & curandis animabus, ut sancte docuit B. P. IGNATIVS in libro Exercitiorum; sitque sollicitus, ut singuli tam suarum imperfectionum caussarumque notitiam habeant, quàm remediorum convenientium; incumbatque in rectam animorum dispositionem, ut ea omnia adjumenta ac remedia ex animo admittere, & complecti possint.

Atque ut finem faciam, in cura hujus pastoralis officii, promptoque harum industriarum usu, Superior plurimum in Domino confidat oportet: quoniam ipse unctionem Spiritus sancti effundet, quo facilius omnia dirigantur ad spirituale auxilium animorum, præparenturque ipsius hæc instrumenta ad obsequium divinæ suæ majestatis.

EVERARDVS.

EPI-

EPISTOLA R.P.N. GENERALIS CLAUDII AQUAVIVÆ

Ad Superiores Societatis.

De ejuſdem Societatis felici progreſſu.

Dum recogito gaudium & conſolationem, qua ab initio converſionis meæ perfundebantur intima viſcera interioris hominis mei, hac una cogitatione, quod in omnibus rebus à Superioribus dirigendi eſſent greſſus mei cum maxima pace atque ſecuritate cordis mei, & cum maximis ſubſidiis ad caſtigandam propriam voluntatem, quæ nos, quo id magis laboramus, eo minus vere noſtros eſſe ſinit; dumque contemplor, quod mihi Divina bonitas revelatis oculis oſtendere dignata eſt, quanta videlicet ſit vocationis noſtræ altitudo; quantique momenti ad animarum ſalutem, atque Eccleſiæ Chriſti obſequium, corpus hoc Societatis æſtimandum ſit; non poſſum non animo dolere in hac mutatione dexteræ Excelſi, quam illi in me & de me, præter omnem humanæ ſapientiæ opinionem,

nem, facere visum est. Quandoquidem altero me expoliatum video, quod tantopere à teneris annis concupivit anima mea, ut à Christi servis veluti cæcus deducerer; alterum, unde assidua copia gaudiorum erat, jam mihi perpetua materia fit timoris. Non enim solum tot tantisque adjumentis me orbatum cerno, quæ mihi oculi eorum afferre consueverant, à quibus antea gubernabar; sed me repente video tanto exercitui ducem factum, & navi tantæ, talibus militibus ac mercibus onustæ gubernatorem subito constitutum. Proinde procul dubio formidine majori, quamvis in dispari onere, verba illa mihi usurpanda sunt: quibus in caussa simili D. Gregorium è Scri-
Ruth. 1. 20. pturis usum scimus: *Ne vocetis me Noëmi, sed amaram*: quandoquidem contemplatus in domo hac veri Salomonis pacifici nostri, cibos mensæ ejus, & habitacula servorum & ordines ministrantium, (minori quidem sensu, sed admiratione non minori, ac Regina illa,) Non habeo
3. Reg. 10. 5. ultra spiritum. Nec quidquam in me invenire
Psal. 76. 4. possum, unde non *renuat consolari anima mea*: nisi cum Dei memor sum: de cujus infinita bonitate, ita plane futurum confido, ut Societatem nostram, quippe opus digitorum suorum, sibique gratissimum, tanto majori cum sua gloria conservet ac promoveat, quanto ineptius cognoscitur instrumentum, quod ille assumere, & quidem non ignarus, voluit; qui superbas

turres

turres Ierico non tormentis bellicis, ſed tenuiſſimo tubarum flatu, in brachio extento deiecit; & arrogantia Madian caſtra viliſſimis fictilibus, iiſque confractis, ſuperavit ac perdidit. Cùm itaque ex rei magnitudine intelligam, quantum à me diligentiæ requiratur; & quantum mihi ut ſpeculatori immineat periculum; ex eo autem quòd ſperem permanſuros oculos Domini & cor ejus in Societatem cunctis diebus, confidere debeam illum noſtros conatus atque labores nec deſerturum, nec irritos eſſe paſſurum; id à me officii exigi arbitratus ſum, ut ad Reverentias Veſtras nonnulla ſcriberẽ, quæ ſentio multum per omnem modum ad felicem Societatis nóſtræ progreſſum pertinere: quò novo quodam ſpiritu induti, excitemur omnes Chriſto capiti conjuncti, ad opus hoc, quod illius opus eſt, totis viribus promovendum.

2 Hoc itaque primum cupio inſculpi cordibus noſtris, familiam hanc univerſam, tam Deo caram, atque ad tam præclara facinora electam, impoſitam eſſe ſuper humeros & capita noſtrûm omnium, quibus hæc paſcendi cura credita eſt. Ad quos, quandoquidem polliciti ſumus nos vigilaturos, quaſi rationem pro animabus eorum reddituros, quos paſcimus, peculiari ratione pertinent monita illa Salomonis: *Fili mi, ſi ſpoponderis pro amico tuo*, &c. *Fac ergo quod dico fili mi, & temetipſum libera*, Prov.6.1.

quia incidisti in manus proximi tui. Discurre, festina, suscita amicum tuum: ne dederis somnum oculis tuis nec dormitent palpebræ tuæ. Verè etenim ita habet res, ut spiritualis subditorũ profectus ab iis qui reguntmaximâ ex parte pendeat. Videmus namque, quæ Dei est bonitas, ita affectos acparatos Societatis homines, ut maximus lucis fructus sperandus sit in omni, bonitate, justitiâ, & veritate, si nos omnes, qui præsumus, vigilanter & discretè ministerium nostrum impleamus. Quod quidem ministerium ut rectè intelligatur, illud necessariò statuendum est, esse hunc exercitum quemdam filiorum Dei, quos singulari vocatione dignatus est Deus noster congregare, ut serviant ei ex caritate non fictâ, corde magno, & animo volenti; & onus crucis (ut ita loquar) ei illi allevent, in ovibus, quæ perierant, ad cælum reportandis. Cùm igitur exercitus sit, maximum ordinem, maximasque vigilias exigit: cum sint filii Dei, satis apparet quibus oculis sint aspiciendi à Superiore; quanto amore ac reverentiâ disponendi, quàm ingenti profectus eorum desiderio: cum tam excellenti vocatione vocati sint, non decet Superiores, ea quæ perfectionis sunt, pusillanimitatis spiritu, qui è sæculi prudentia nascitur, ulla ratione metiri: ac denique cum servitus quædam ex amore sit, id efficax maxime erit ad eos dirigendos, si Superior eorum teneat ac possideat voluntatem,

tem. Neque enim, qui in Societate præsunt, eo contenti esse debent, ut obediat subjectus; & hoc aut illud quod injungitur modo præstet, quoquo modo præstet; sed illud maxime spectari oportet, ut id magna cum perfectione in Christo exequatur: ad quod præcipue conducet si subditi vere intelligant se à Superioribus diligi, qui suis se filiis patres; matres, nutrices, medicos, deniq; omnia omnibus, pro cujusque necessitate exhibeant necesse est. Quare D. Bernardus cum Superioribus agens, *Discite*, inquit, *subditorum matres vos esse debere, non dominos: studete magis amari, quam metui.* Atque idem paullò pòst: *Quid jugum vestrum super eos aggravatis, quorum potius onera portare debetis? Cur morsus à serpente parvulus fugit conscientiam Sacerdotis, ad quem eum magis oportuerat tamquàm ad sinum recurrere matris?* Quod idem etiam ante D. Gregorius præclare docuerat iis verbis, *In quâ videlicet compassione necesse est, talē se, qui præest, exhibeat, cui subjecti quiq; occulta quæque sua prodere non erubescant: ut cum tentationum suarum fluctus parvuli tolerant, ad Pastoris mentē, quasi ad matris sinum recurrant: & hæc quòd se inquinari pulsantis culpæ sordibus prævident, exhortationis ejus solatio, ac lacrymis orationis lavent.* Et revera qui se ipsum considerat circumdatum infirmitate, ac simul diligentius æstimat amorem, quem Deo debet, ac propter eum ejus etiam filiis (hinc enim trina, qui gubernaturi sunt, ratione amo-

In Cant. serm. 23.

Ioan. 21.

ris, interrogatione tentantur) optimè videt
quanta in his omnibus, quæ hoc loco sunt,
compassio; quanta etiam erga Deum &
proximum caritas requiratur. Neque enim si-
ne certi ratione mysterii Sacerdotali bysso,
Num.19.6. coccus, isque bis tinctus, adiungitur. Hunc sa-
nè affectum animi (ut in rationali pectoris, no-
mina etiam Patriarcharum intexamus) Moy-
ses ostendebat, cùm ita reputaret & diceret,
Deum sibi ita populi illius curam demandasse,
quasi ipse eam omnem multitudinem conce-
pisset ac genuisset, eique Dominus expresse
Nu. 11.12. præcepisset: *Porta eam in sinu tuo, sicut portare so-
let nutrix infantulum.*

3 Hinc etiam illæ Apostoli Pauli voces: *Fa-*
1.Thes.2.7. *cti sumus*, inquit, *parvuli in medio vestrûm, tam-*
2.Cor.11. 29. *quam si nutrix foveat filios suos.* Et, *Quis infirma-*
Gal.4.19. *tur & ego non infirmor?* Et, *Filioli mei, quos iterum
parturio.* Sic sic nimirum sanctæ memoriæ B.P.
IGNATIVS in Constitutionibus exigit ut Su-
periores amari potiùs, quàm timeri studeant.
Sic in formulà Instituti præcipitur, ut in gu-
bernatione memores simus benignitatis &
mansuetudinis Christi, & formulæ Petri &
Pauli Apostolorum: de quorum altero ut in
præsens taceam, de Paulo certè novimus quæ
miro quodam compendio in suo Apologeti-
co colligat Nazianzenus, quantà caritate at-
que discretione, quanto animi fervore atque
compassionis affectu omnibus omnia fieret,
&

& uno eodemque principio, tamquàm sapiens medicus, diversis diversa exhiberet medicamenta. Quod ipsum officium egregiè, D. Bernardus paucis in epistolâ quadam pinxisse videtur, cùm ait: *O bona mater caritas, quæ sive foveat infirmos, sive exerceat provectos, sive arguat inquietos, diversis diversa exhibens, sicut filios diligit universos. Cùm te arguit, mitis est; cùm blanditur, simplex est. Piè solet sævire, sine dolo mulcere: patienter novit irasci, humiliter indignari.* Et ne longior sim hac in re, cùm subditus currit benè, quis nesciat quantus ei addatur animus exhortatione Superioris ac laude? cùm reprehenditur, si id ex amore intelligat provenire, dolere fortassis potest, exulcerari non potest. Medici vulnus quamvis vrat, sectio non odium parit, sed amorem. Si à Superiore instruitur, à quo se diligi putat, suscipiet instructionem lætus, non ut murmuret, sed ut faciat quod monetur (sin contrariâ opinione imbutus sit, quod alioqui cibus est, ei vertitur in venenum) si tentatione pulsatur, securus in manu matris deponit spinam; & manifestè apparet non aperiri medicamento ianuam, sed occludi, cùm Superior suspicandi caussam præbet, vel se minùs diligere, aut malè sentire, aut sperare de filiis. Atque hanc quam dico fiduciam, Patres carissimi, non credere debemus in ipso necessitatis articulo in subditos gigni posse, licet tunc amantissimis verbis eam efficere conemur; sed ne-

Epist. 2. ad Fulcon.

cessarium est præterito tempore variis occasionibus, ac beneficiis, tum ostendendo curam, etiam corporalium illius necessitatum, tum familiarius cum ipso agendo, tum denique aliis rationibus, apud eum & alios communiter hanc amoris opinionem collectam esse demonstrando, quæ non modo disciplinam nostram ac Instituti & Regularum observationem non enervat, sed etiam maxime perficit; quippe cum disciplinæ cura dilectio sit, & dilectio custodia legum illius, ut etiam infrà differemus. Nunc enim primum hoc caput concludam, si illud addidero, quod sicut magistri spiritualis viæ, & ii qui alios regunt, graviter decipiuntur, cum omnes ad regulam propriæ conceptionis dirigunt; ita ad subditorum voluntates conciliandas & suaviter gubernandas, in primis necessarium est, ut quis in gubernatione, non modo aliorum partes deponat, ne adverti possit Superior esse Pauli aut Apollo, sed ipse seipsum exuat, & proprium spiritum Societatis induat; quem & in Constitutionibus expressit, & vivis exemplis ostendit sanctæ memoriæ B.P.N. quem etiam perpetua successione atque traditione quadam servandum ac custodiendum, non immutandum, accepimus.

4 Secundo autem loco, quod vehementer exopto, quia magni momenti esse intelligo, illud est, ut singulari diligentia atque industria

circa

circa ea, quæ ad orationis & meditationis studium pertinent, Superiores vigilent. Neque enim erga Deum, neque erga suos Superiores, neque erga seipsum, neque denique erga proximos recte unquam poterit absque hujusmodi exercitatione Societatis operarius ordinari. Nam quo modo posset aliquis aut sensu cordis divina beneficia percipere, nisi ea diligentius ruminaverit? aut iis gratus esse, vel operibus respondere, si ea non frequentius atque impensius cogitaverit? quomodo poterit ea, quæ videntur & temporalia sunt, seriò contemnere, qui non gustavit æterna? quomodò noverit honoris appetitum, amoremque proprium, gravissimum boni communis hostem, (ut eum B. P. Noster appellat) pedibus conculcare; qui clara luce non deprehenderit, quid sit homo, cur sit homo? Ave quando vires suppeditent ad difficultates superandas, quæ sese in via spirituali opponunt; passiones edomandas, quæ singulis horis insurgunt; ad virtutum actus exercendos, quibus habitus acquiruntur; ei, qui meditatione, ut D. Barnardus loquitur, non cognoscat quid sibi desit, & oratione non impetret? Quam verò rationem servare poterit agendi cum proximis de rebus spiritualibus, sic ut ad cælestium amorem illos excitet, aut eorum animos cælesti rore perfundat ille, qui nullam aut raram cum Deo communicationem habeat, atque ideo præ aridi-

tate cordis, sine magno labore tria verba ædificationis eloqui vix possit? Quis zelus illi esse poterit, quæ fames aut sitis salutis animarum, si non mentis intentione ingressus fuerit in cavernam maceriæ, latus, inquam, Crucifixi, ubi cùm viderit quàm eæ carò illi steterint, ut aquila illa volans, quæ in Iob describitur, tota in Christo liquefacta, & inde contempletur escam, *Et ubicumque fuerit cadaver, statim adsit?* Hæc verò mentis exercitatio tantum abest ut proximorum auxilium, nostraque ministeria erga infirmos fratres præpediat aut retardet, ut potiùs promoveat: hoc siquidem, ut idem Bernardus ait, vera & casta contemplatio habet (si vera & casta est, id est, si neque se ipsam, neque propriam quærat consolationem) ut tanto animam repleat zelo acquirendi Deo qui eum similiter diligant, ut omnia derelinquat, & seipsam oblita, ad prædam festinet discurrere. Contrà verò qui meditationis exercitio non juvatur, affert ille quidem fortasse aliquid fructus ex bonâ voluntate & opinione illâ, quâ sibi jam persuasit, sacrificium esse Domino auxilium animarum; sed non ignoramus tamen quid Apostolica verba illa significent: *Caritas Christi urget nos, æstimantes hoc, quoniam si unus, &c. Et pro omnibus mortuus est Christus, ut & qui vivunt, jam non sibi vivant; sed ei qui pro ipsis mortuus est & resurrexit.* Denique qui novit labores, incommoda, persecutiones, contume-

Greg. 31. Mor.

2. Cor. 5. 14. & 15.

alias, deſolationes, quæ neceſſariò ferenda ſunt iis, qui volunt animarum piſcatores fieri; non obſcurè proſpiciet, quàm neceſſarium ſit ſemper, ut ſint ſuccincti lumbos, calceati pedes, ac fortitudine armati ita ſint, ut liceat cum Apoſtolo dicere: *Maledicimur, & benedicimus: perſe- cutionem patimur, & ſuſtinemus: blaſphemamur, & obſecramus: tamquam purgamenta hujus mundi facti ſumus, omnium peripſema uſque adhuc.* 1.Cor.4. 12. & 13. & alibi: *In omnibus tribulationem patimur, ſed non anguſtiamur: aporiamur, ſed non destituimur: perſecutionem patimur, ſed non derelinquimur: humiliamur, ſed non confundimur: dejicimur, ſed non perimus: ſemper mortificationem* IESU CHRISTI *in corpore noſtro circumferentes, ut & vita* IESV *manifeſtetur in corporibus noſtris: ſemper enim nos qui vivimus, in mortem tradimur propter* IESVM *ut & vita* IESV *manifeſtetur in carne noſtrâ mortali: & in his omnibus ſuperamus propter eum qui dilexit nos.* 2.Cor.4.8.

5 Et ne longum faciam, non obſcurum eſt hac de re etiam B. P. IGNATII judicium, qui cavere omnino jubebat, ne ſpiritualium rerum frigeſcente feruore, *Humani atque inferiores affectus incaleſcerent*; volebat, ut intelligerent noſtri, ea media majorem habere efficaciam ad ſalutem animarum, quæ magis inſtrumentum cum ſuo primo motore conjungunt: præcipiebat ut ſpiritualia exercitia noſtris familiaria eſſent, ut poſſent etiam in illis alios erudire, & dexteritatem ac uſum in hoc ſpiritualium

armorum genere tractando conſequerentur Præter illa autem quæ in Conſtitutionibus habentur, novimus quanti ſemper ea ipſe fecerit, quantumque illorum uſum atque exercitationem commendârit. Neque nos latet, q ſuo ipſe exemplo docuerit: volebat Rector in ſpiritualibus exercitatos eſſe, & qui orationibus & ſanctis deſideriis totum Collegi velut humeris ſuſtinerent. Cùm de Profeſſ agit & Coadjutoribus formatis, ideò nullu eis certum orationis & meditationis temp præfinit, quòd tamquàm certum ducat, eos i profeciſſe, ut planè ſint homines ſpirituales qui quantum corporis valetudo & extern occupationes caritatis atque obedientiæ permittant, in viâ Chriſti inoffenſo pede curre poſſint. In Generali Prępoſito ſcimus omniu primam hanc dotem expetere, ut cum D Domino noſtro, quam maxime conjunctus familiaris ſit, tam in oratione, qnàm in omnibus actionibus ſuis. Ex quibus omnibus manifeſtum efficitur, quanta ſit meditationis Societate neceſſitas: nec omnino poſſe à v cali oratione eadem præſtari, quod certæ tiones & experientia ipſa nimium aperte oſtendunt. Fateor autem hoc meditation negotium difficultate non carere, neque omnibus æqualem habere ſucceſſum; ſed idcirco habemus Superiores, habemus & Præfectos ſpiritualium rerum: iis omni diligenti curan-

curandum eſt, ut non ſolùm præſcriptum tempus meditationi impendatur, ſed utiliter impendatur, ut ſciat unuſquiſque *Meditari cum corde ſuo, & exercitare & ſcopare ſpiritum ſuum: & cùm cogitaverit vias ſuas, convertat pedes ſuos in teſtimonia Domini.* In ſumma omnes ſingulari ſtudio non modo Novitiatus aut Probationis, ſed etiam reliquo vitæ tempore in eo vigilemus. Neque enim video, quâ ratione poſſint Societatis homines, cum operarii fuerint, neceſſarios hujuſmodi ſumptus ſpirituales habere, ſi non ab initio eum ſibi habitum quæſiverint, & deinceps ſine intermiſſione exercendo retinuerint. Quod ſi qua Religio eſt, cui meditationis familiare ſtudium perneceſſarium ſit, & promta quædam facultas in Deum ſubinde evolandi, ea certe noſtra eſt, ut non modo ex iis, quæ dicta ſunt facile cernitur, ſed etiam ex aliis, quæ noſtram Inſtituti formulam comitantur. Cum enim certis de cauſſis noſtra ratio Chorum rejecerit, ac perinde ut occaſio tulerit, per partes, & loco ſæpe incommodo, divinum nobis officium recitandum ſit; atque inſuper vita noſtra inter ſæculares, in mediis diſtractionibus & occupationibus exerceatur; in mari, in terrâ, in carceribus, in hoſpitalibus, & quod iis difficilius eſt, in aulis Principum, cum neceſſitas aut caritas id poſtulat; quid nobis erit, ſi non omnia hæc, quaſi ſpiritualia detrimenta, unius orationis compendio reſarci-

re

re conabimur? & illud præ ceteris omnibus D. Basilii præceptum amplectamur, quòd cùm ceteræ omnes actiones certum aliquod tempus ac præfinitum habeant, orationis tempus totam vitam occupare debet. Equidem credo ex hujùs rei defectu non parua nec pauca in Religiosis hominibus incommoda accidere. Vtinam det nobis Dominus, ut sanctum hoc studium in Societate floreat, *Benedicens coronæ anni benignitatis suæ, ut campi ejus repleantur ubertate: pinguescent quippe speciosa deserti, & exultatione colles accingentur.* Nihil enim vereor, dum nostri in hoc studium incubuerint, quin asperitatem vitæ, corporisque afflictationes quas ex obligatione non habemus, ita compensent, ut nullam propterea vel fructus noster, vel bonum Societatis imminutionem patiatur.

6 Tertium verò, in quo Superiorum nostrorum magnam curam ac diligentiam desidero, est diligens Regularum observatio, quæ quo loco habendæ sint, vehementer cupio nostrorum cordibus imprimi. In iis enim quasi in speculo quodam elucet, *Voluntas Dei bona, beneplacens, & perfecta*; & quid à nobis ille exigat, ut in omni conversatione sancti simus, sigillatim exprimitur; & quemadmodùm quidquid vel ad singulorum per se, vel ad universorum simul, totiusque corporis Societatis nostræ conservationem, vel ad fructum nostrorum ministeriorum pertinet, nihil dubii est, quin à divi-

divinâ directione pendeat, & ab efficaci illius motione, cujus dextera virtutem facit, quam quidem non niſi ex influxu quodam peculiaris gratiæ vocationis noſtræ à Domino haurire poſſumus. Sic contrà qui à Regularum obſervatione & præfixo Inſtituti limite ſeſe ſubtrahit, hoc ipſo ab illâ Dei motione influxuque ſe ſubtrahit. Ex quo fit, ut homo ſibi ipſi relictus, nihil aliud poſſit quàm id quod poteſt homo ſibi relictus ac deſtitutus, nempe ut labatur in multis, & impingat in viis ſuis. Nec verò quiſquam ſibi blandiatur, ſi quaſdam negligat Regulas, quòd haud ita magni momenti videantur, ut in his obſervandis negligentiorem ſe eſſe poſſe exiſtimet: quandoquidem neque paruum aliquid reputandum eſt, quod ſuavem illam cum Deo conjunctionem relaxet, atque animæ ſerenitatem obnubilet; & manifeſtum eſt non eſſe ea opera parui æſtimanda, quæ à non paruâ caritate & obedientiâ proficiſcuntur. Accedit quòd Religioſus, qui ita in animo ſuo aſſueſcit, ut majorum ſuorum ſtatuta, quæ revereri debet etiam in minimis, negligat; habitum quemdam libertatis induit, non ſani ſpiritus, ſed ſæculi, ut pedetentim majora quoque paruipendat. Novimus autem qui dixerit, *Muſcæ morientes exterminant ſuavitatem unguenti:* &, *qui ſpernit modica, paullatim decidit*. Quare non modò D. Leo ait; *Qui non proficit, deficit: & qui nihil acquirit, non nihil perdit:* ſed Abbas etiam Theo-

Col.6.c.14. Theodorus apud Cassianum; *Quapropter*, inquit, *illud erit evidens nostri indicium detrimenti, si intellexerimus nihil amplius acquisivisse: nec dubitemus retrorsum nos omnimodis revocatos, quâ die non senserimus ad superiora progressos.* Felix anima & multipliciter felix, quæ sic investigat, *quæ sit voluntas Dei*, ut nihil prætermittat, in quo se dilecto posse gratificari arbitretur: sed ad singula verba cum quippiam injungitur, gaudio gaudet, & in exultatione cordis una cum sponsâ illa sibi ipsi loquitur: *Vox dilecti mei.* Quidni dilecti vocem agnoscat, qui dilectum ipsum in homine veneratur? Nec aliarum contra regularum asperitas excusare potest, ne quis fortè ad excusandas excusationes, oleo peccatoris suum ore proprio caput impinguet. Nam quisquis diligenter nostra Instituta considerat, nihil asperum vel arduum inveniet, nisi forte nolentibus: latet enim eos hoc volentes, ea quæ in voluntate sita sunt, statim ut voluerit hominem etiam posse; quia mox ut vult, utique potest.

7 Atque in universum etiam ego quidem spirituales difficultates non aliunde oriri existimo, quam ex eo quod sapienter in suis Confessionibus D. Augustinus admonuit: *Quoniam*, inquit, *caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem, ut non faciant omnes quod volunt, cadunt in id quod valent, eoq; contenti sunt: quia illud quod valent, non tantum volunt, quantum sat esset*

Lib.10.c.23.

ut

ut valeant. Itaque ubi primum à contradictione ſenſus, quam in civitate animæ noſtræ volentes nolentes patimur, vel modica difficultas cxoritur, terga vertimus; noſque tamquam victos abjicimus turpiter, cauſſantes nos id præſtare non poſſe. Tota autem ratio eſt; quia neque fortiter, neque integre volumus. Verumtamen quamvis difficilia & amara eſſent quæ injunguntur, ea ſi Prophetæ farinula condiremus, verterentur potius in dulcedinem. Inde erant voces illæ adeo ab iis diſſimiles, quas à tepidis quotidie audimus: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua ſuper mel ori meo*: &, *Inventi ſunt ſermones tui & comedi eos, & factum eſt mihi verbum tuum in gaudium & lætitiam cordis mei*. Et certe quidnam cauſſæ eſſe putemus, quod ea ut gravia & difficilia interdum horremus, quæ levia nobis ante atque ſuavia videbantur, niſi quia *comederunt alieni robur noſtrum, & ignoramus*? & quemadmodum iis contingit, qui de viâ feſſi ſunt, ſic nos marceſcentibus interioribus viribus, gemere incipimus ſub onere, quod antea ne ſentiebamus quidem. Quod perſpicue in Collatione de mortificatione Abbas Abraham docuit, explicans unde fiat ut cum Dominus dixerit, *Iugum meum ſuave eſt, & onus meum leve*, tantas tamen in viâ ſpiritus difficultates ſentiamus: eamque ad rem affert locum illum Eccleſiaſtici: *Labor ſtultorum affligit eos qui non noverunt ire in civitatem*. Vere enim ſine

Pſal. 118.
Hier. 15.
Col. 24. c. 24.
Matth. 11.

ſine intellectu ſumus, ſi in patriam Hieruſale-
cæleſtem properantes, aſperas, & quaſi ſpina-
rum ſepes, itinere non trito, vias quærimus, re-
lictâ interim viâ vinearum planâ & rectâ, pa-
ſcuiſque uberrimis plenâ, quam Dominus ip-
oſtendit, paravit, atque munivit.

8 Et reverà experientia docet eos, qui pe-
obſervationem ſuarum Regularum ambulant
inoffenſo pede currentes, feliciter exper-
quid ſit quod dictum eſt : *Pax multa diligen-*
Pſal. 118. *bus legem tuam, & non eſt illis ſcandalum* & quo-
Dominus pollicetur : *Ego ero eis quaſi exalta-*
jugum ſuper maxillas eorum. Nolo hoc loco lon-
gior eſſe eos admonens, quibus grave hoc
onus redditur, ut infirmæ parti medicamen-
tum adhibeant, curantes videlicet ſeriò ſenſu-
atque judicii proprii mortificationem, cùm e-
Epiſtolâ B. P. N. IGNATII perfectè intelligi
poſſit quidquid ad obedientiæ virtutem per-
Bern. tinet. Ego illud tantùm addam, quod in libro
de Præcepto & diſpenſatione aptè à D. Ber-
nardo dictum legimus : Porrò imperfecti cor-
dis & infirmæ prorſus voluntatis indicium eſt,
ſtatuta ſeniorum ſtudioſiùs diſcutere, & hor-
rere ad ſingula quæ injunguntur : exigere de
quibuſque rationem, & malè ſuſpicari de
omni præcepto, cujus cauſſa latuerit : neque
unquam libenter obedire, niſi cùm audire con-
tigerit, quod fortè libuerit, aut quod non aliter
licere, ſeu expedire monſtraverit vel aperta ra-
tio,

tio, vel indubitata auctoritas. Delicata satis; imò nimis molesta est hujusmodi obedientia: non planè illa est, quæ ex Regulâ traditur, obedientia sine morâ: disputare profectò hoc est in astu cordis, non in auditu auris obedire. Denique addit, omnino fieri non posse, ut hujusmodi anima carnalis non opprimatur pondere, & non grave sentiat jugum Christi. Nos autem, si illius Spiritus participes sumus, qui totum hoc Societatis corpus vegetat atque vivificat, qui non spiritus hujus mundi est, sed Spiritus qui ex Deo; ac si, ut gloriosus ait Martyr Ignatius, Spiritu sancto ut lineâ & perpendiculo utamur ad nostras actiones moderandas ac dirigendas; videbimus, cum ejus gratiâ, rectè ac suo ordine dispositis lapidibus vivis admirabilem structuram ad IESV CHRISTI gloriam consurgere. Habent nostræ Constitutiones architecturam sane singularem in hac fabricâ Societatis, cujus exemplar quoddam perfectum & absolutum Spiritus sanctus B. P. Nostro ostendit in monte, nempe quod in Constitutionibus expressum ac designatum cernimus. Nondum ædificatio ista ad perfectum redacta est: nostrum est, quos posuit Deus quasi Architectos aut fabros, eam continuare, non quidem alia principia aut exemplaria sequentes, sed illud unum primum exemplar nobis traditum. Aliorum verò est, qui lapides sunt, sed lapides vivi, seipsos in hoc ædi-

ficium offerre, mortificatione expolitos, religioſâ obſervatione quadratos, & cæcâ obedientiâ indifferentes, ut ſuo quiſque loco ad artificis nutum diſponatur. Quod ſane fieri non poteſt, niſi ſinguli defixos habeant oculos ad normam, quæ noſtris Regulis & Conſtitutionibus continetur; id ſibi perſuadentes non modò neceſſe eſſe, ut ſpirituales homines fiant, ſed etiam ut tali formâ, ac talibus inſtrumentis, nempe ut in materialibus ædificiis, & aliis mechanicis contingere ſolet, ut ad exemplaris rationem & lapides conformentur, & inſtrumenta, quibus conformandi ſunt, illi proportione reſpondeant. Nam & in domo hac noſtri Salomonis, *Omnia*, ut Scriptura loquitur, *lapidibus pretioſis exſtruenda ſunt*, qui ad unam certam normam & communem menſuram ſerrati ſint. Quare ſapienter D. Baſilius de religioſâ vitâ differens, ita ſtatuit: Neceſſarium eſſe ut quiſque ſuam propriam voluntatem, ſuoſque proprios modos relinquat, atque abneget; & in unam omnes formam ſibi propoſitam inſpiciant, quam imitentur, & ad quam ſeipſos componant. Ita enim fiet, ut quemadmodum pictores aliqui, qui ex eo lem prototypo varias effingunt imagines, omnes inter ſe quàm ſimillimas efficiant; ſic religioſi homines eamdem vitæ formam intuentes, ſimillimam ac pænè, ſi fieri poſſet, eamdem inter ſe morum atque ſpiritus imaginem exprimant.

mant. Quod non modò per ſe, ac ſuo fructu optandum eſt, ſed etiam ad perpetuæ conſenſionis mutuæque caritatis vinculum gignendum, vel maximam vim habet.

9 Nec dubium eſt quin propoſitâ nobis illa B.P. IGNATII ſpecie pulcerrimâ, quam ſuis ipſe coloribus in Conſtitutionibus depinxit, dum quiſque noſtrûm ſtudet illi ſimilem formare; augeatur in nobis non ſolùm cujuſque perfectio, ſed unio etiam & conſervatio totius Societatis. Verùm ut perfectè ſpiritualem hanc imaginem, & quaſi ad vivum repræ- De Eccl. Hierarc.
ſentare poſſimus, neceſſe eſt, ut D. Areopagita c.24.
annotavit, ita attente ac ſine intermiſſione in eam defixos teneamus oculos, ut nihil in aliud diſtrahamur. Sic enim aſſequemur, ut res quam imitamur, quæcumque ea ſit, non ſolum perfecte exprimatur, ſed ſi dici poteſt, una geminetur. Nec me latet id ſine labore non fieri. Novi contradictiones, quas vetus homo ſuſcitavit. Sed hoc id tantum efficit, non eſſe cujuſvis hominis ad perfectionem aſpirare, non puſillanimi, aut pigri, *cujus agrum ſpinæ ac urticæ repleant neceſſe eſt*; ſed ejus qui non ſurdâ aure
perceperit quid ſibi velit, *Regnum cælorum vim* Matth 11.
patitur; vel illud, *Certa bonum certamen*; vel 2 Cor.3. 1.Cor.12.
Omnis qui in agone contendit, ab omnibus ſe abſtinet;
&, *Melior eſt qui dominatur animo ſuo, expugnato-* Prov.16.
re urbium. Hinc idem Areopagita ſpirituali intelligentiâ veterem illum baptiſmi ritum expli-

 cans,

cans, quem suscepturi, priùs Occidẽtem versus exsufflare jubebantur, quasi vitiis omnibus renuntiantes; deinde ad Orientem conversi, in illum lumina aliquamdiu defigere; ipse eo mysterio constantem quemdam, & immutabilem divini habitus statum designari ostendit. Neque enim satis esse, ab omni vitio sese removere, nisi mens masculo quodam vigore (sic enim loquitur) ad omnem illius perniciosam surreptionem inflexa atque interrita perduret, & nunquàm sacro veritatis amore satietur, numquàm illum consenescere ullà ratione permittat; sed ad perfectiora divinitatis haurienda perpetuâ semper intentione feratur. Sed quoniam in his, quæ ad subditos pertinent, diutius immorati sumus, redeo ad ea quæ Superiorum propria sunt, paucis expedienda. Est itaque maximè necessarium, ut in religiosâ disciplinâ & observatione regularum Societatis peculiari ratione retinenda, Superiores qui alios dirigunt, magno sint animo: facultatem eas observandi non pusillanimitate spiritus metientes, quam humana prudentia, quæ non intelligit quid possit Dei gratia, objicere interdum solet; sed eo planè spiritu quo illæ conditæ, quo editæ sunt. Nemo enim dubitare potest, quin spiritus Domini, qui eas Patri nostro inspiravit, idem sit qui vires ad executionem polliceatur. *Etenim benedictionem dabit legislator*, tantùm sit qui manum mittat ad fort

fortia. neque illæ fruſtrà conſcriptæ ſunt, ſed ut ſervarentur; quemadmodùm tot jam ſervi Dei, exemplis ſuis in Societate docuerunt: quos ſi puſillanimes intuerentur, & ii qui inertiæ ſuæ excuſationes quærunt, profectò cernerent, *ut inſtauret contra nos Dominus teſtes ſuos; reſipiſcerēt homines & dicerent, Peccavi*, ut ait Iob. Quod tum contingit, cùm aliorum perfectionem conſiderantes, & agnoſcimus, & ſine palpatione infirmitatem noſtram confitemur.

10 Proinde debent Superiores hujus gratiæ fiduciâ plurimùm niti, cùm experientia doceat, quantum ea momenti habeat, ut quæ difficilia hominibus eſſent factu, vel omnino fieri non poſſent, ex gratiâ tamen vocationis (quam digitus Dei in cordibus noſtris inſcribit) non poſſibilia modò, ſed facilia etiam atque ſuavia fiant. Quod ita verum ac certum eſt, ut hoc uno quaſi cardine tota iſta Societas, ejuſque gubernandæ & adminiſtrandæ ratio conſiſtat. Et mihi quidem videtur fortiſſimus ille Deus vocationis ſuæ vim, in his præcipuè quos ad Societatem vocat, non dubiis oſtendere documentis; qui in Novitiorum animis promptitudinem, & agilitatem quandam gignit ad ea omnia, quæ Inſtituti noſtri ſunt: ut quemadmodùm fidei habitus nos inclinat, ut iis omnibus aſſentiamur, quæ ejus objecto continentur, quamvis alia atque alia ſubinde credenda proponantur; ſic etiam ſuo quodam

modo, videmus eos qui per portam ingrediuntur, ita animo affectos eſſe, ut omnia quæ noſtræ profeſſionis ſunt, magnâ quadam alacritate & facilitate amplectantur, atque accipiant; ut videatur Dominus quaſi diſpoſitam nobis atque paratam exhibere materiam, in qua facili negotio forma illa introducatur, cujus exemplar divina illius Majeſtas in Societate demonſtravit. Quamobrem ſoleo ego,
Hierem. 18. Patres cariſſimi, huic noſtræ ſententiæ illam Hieremiæ parabolam applicare, de figulo facientе opus ſuper rotam, qui lutum formæ manibus ſuis, ſicut placet in oculis ſuis ut faciat; cujus cum triplex ſit munus, primum materiam præparare, tum rotam agitare, & vas illud ad ſpeciem, quam in mente apprehenſam habet, effingere; ſic mihi propono, rotam ipſam eſſe diſpoſitionem & tractationem per varias functiones eorum, qui gubernantur; quod fit per obedientiam: Pedum autem inſtar eſſe Superiores qui eam cõmovent; qui ſane pedes, ut recte vas fiat, non niſi ad imperium intelligentis, qui ipſe figulus eſt, moveri & viciſſim movere debent. Quod autem ordine primum erat, nempe materiam præparare, id vere noſtras non attingit vires. Vnius enim Dei eſt argillam operi paratam aptamque exhibere: nos vero, quos formandos ſuſcepimus, nec formare ac nec movere quidem poſſemus, niſi ipſi eſſent à divina directione moti. Et vere ſi creta

hæc

hæc noſtra, pro ea libertate qua prædita eſt, currentis rotæ curſum non impediret; & quod inde ſequitur, artificis propoſitum atque ideam non diſturbaret, quam pulcra paſſim, quamque nobilia in Societate vaſa videremus! Sed nos ipſi qui regimur opera Dei, ad inſipientiam utique nobis, non impedimus modo, ſed deſtruimus ac diſſipamus identidem, dicentes figulo quod Dominus per Iſaiam conqueritur: *Quid facis? & opus tuum abſque manibus eſt.* Quibus non immerito illud Prophetæ exprobrare poſſet: *Quoniam quæ tu feciſti, deſtruxerunt.* Proinde ſicut Superioribus inde animus creſcere debet, ut omnes ad perfectionem dirigant, quod Dominus adeo paratum & ſubactum præbet lutum; ita cùm ſatis appareat frequenter homines ex infirmitate deficere, propriaq; eorum culpa perdi vaſa pulcerrima, quo minus ad perfectum adducantur; maxima ſollicitudine providendum eſt, ut ſubditi juxta divinæ voluntatis præſcriptum, noſtræque vocationis gratiam, & ad ſummum & abſolutum virtutis gradum perveniant. Quocirca curandum in primis eſt, ut omnes de medio tollantur occaſiones, quæ noſtrum curſum impedire & retardare poſſent, cujuſmodi ſunt ſæcularia præcipue negotia, quæ hominem vere quaſi in alienam ſpeciem ac perſonam transformant. Cum enim (ut in noſtra formula dicitur, & quod ſemper ante oculos habere debemus,)

Deo militemus, utique cadit in nos illud Apoſtoli dictum: *Militamus Deo, & nemo militans Deo, ſe negotiis ſæcularibus implicat, ut ei placeat cui ſe probavit.* Inde & Conſtitutionibus & operibus expreſſit ſemper beatæ memoriæ Pater Noſter quantum hujuſmodi occupationes à noſtro Inſtituto alienas duxerit. Sed accidit interdum ut auctoritas quædam Principum ac magnorum hominum (quæ certè ut nos opprimat pati non debemus: ſed acriter ei cum omni modeſtiâ, & humilitate, atque religiosâ ſuavitate reſiſtendum eſt) efficiat ut in hujuſmodi ſcopulos impingamus frequenter.

11 Vereor quoque, ne nos fallat, vel ſpecies quædam falſæ utilitatis, vel etiam noſtrorum ipſorum importunitas, pietatis zeli prætextu velata: & tamen cum videamus, extra ſepta nos verſari, ac proinde in magno ac certo eſſe periculo, audendum eſt aliquid in Chriſto pro Societate, & magis Inſtituti noſtri gratiæ, divinoque auxilio fidendum, quòd nos & ſervabit incolumes, *& prava in directa, & aſpera ponet in vias planas*, ſi à primo illo, germanoque Societatis ſpiritu nos divelli non patiamur. Sed in hac Regularum atque diſciplinæ obſervatione, duo Superioribus extrema vitanda ſunt, alterum ne dum ſubditis diſplicere, eoſque contriſtare timent, paullatim diſciplinam labefactari ſinant; & in his conniveant, quæ correctione & remedio indigebant, non modò

culpam

culpam aliquam inpunitam relinquentes (ea enim indulgentia in multis nec magnum vitium eſt, & fieri poteſt ut interdum expediat) ſed etiam hujuſmodi errata ne fraternâ correctione caſtigantes; & quod pernicioſius eſt, cum culpæ ſubinde iterentur, non applicantes in futurum efficax ac ſalutare remedium: quod ſanè credi non poteſt, quantum detrimenti Societati affert. Paullatim quippe defectibus atque relaxationibus ſuccreſcentibus, Superiores ii, qui in gubernatione ſufficiuntur, omnia inveniunt emendatu difficillima;

& ut novi ſunt, nec ſeveriori diſciplinâ à ſe ſubditorum animos abalienare incipiant, atque in ipſo gubernationis aditu, ea ſtatim movere quæ moleſta ſunt & odioſa, quaſi redimentes tempus, tempus expectant, quò ſuaviùs & mollius omnia fiant: dumque dies ex die protrahitur, incommoda creſcunt: & quod vix credi poteſt, ſed tamen certiſſimum eſt, fit ex conſuetudine ſenſim adeò familiare hujuſmodî laxitatis & licentiæ velut idioma, ut etiam zelo præditis, minùs jam ac minus incipiant incommoda ac indecora videri, quæ anteà turpiſſima videbantur. Itaque dum *terra paullatim alluvione conſumitur; & lingua, quam naſcens Societas non noverat, auditur*, quaſi altera repentè rerum facies, & alienorum civium regio exiſtit. Quòd ſi ipſos ſpectemus ſubditos, tantum abeſt ut hac remiſſione ſuaviter cum illis agatur, ut maxime

me etiam dure & aspere tractentur. Nam ut *nemo repentè fit turpissimus*, ut inquit S. Bernardus; augentur paullatim transgresſiones, & infirmitates; quibus cum antè leve aliquod medicamentum satis fuisset, adaucta & inveterata mala, quæ suo tempore curata non sunt, etjam ferrum ignesque exigunt; ut serò tandem miser ille, quam anteà lenitatem, mox crudelitatem ac sævitiam potius hostilem exhibitam sibi fuisse censeat.

12 De quo ipso preclare differens D. Augustinus inquit: *Ne putes tunc amare filium tuum, quando ei non das disciplinam. Non est ista caritas, sed languor.* Atque idem paullò post, *Fel*, inquit *columba non habet, tamen rostro & pennis pro nido pugnat: sine amaritudine sævit: & amor sævit, caritas sævit: sævire videtur pater, more columbino sævit, cum sævit sine felle sævit.* Divus etiam Gregorius docet, *Superioribus servandam esse, & in cordibus humilitatem & in opere disciplinam. Atque inter hæc, inquit, solerter intuendum est, ne dum immoderatius custoditur virtus humilitatis, solvantur jura regiminis.* Atque idem quoque alibi pręcipit curandum esse, *ut Rectorem subditis, & matrem pietas & patrem exhibeat disciplina. Atque inter hæc sollicitá circumspectione providendũ, ne aut districtio rigida, aut pietas sit remissa:* sed debet in Superioribus esse, *Et juste consolans misericordia & pie sæviens disciplina.* Cujus typo asserit Euangelicum illum infirmum, qui fuerat plagis impositis relictus

Tract 7. in epist. Ioan.

lictus ſemivivus, à piiſsimo Samaritano & oleo & vino curatum: *ut per vinum mordeantur vulnera, & per oleum foveantur*. Atque hoc erit illud, quod nos quoque in Conſtitutionibus docemur, ſeveritatē ſuo tempore ſuavitati miſcendam: tunc enim ſuavitas diſſoluta exiſtimanda eſt, cùm Superior errata non corrigit, ne eos conturbet qui latam diligunt viam; tunc diſciplina rigida, cum in corrigendo modum non ſervat. Proinde ſicut expedit primum illud diligenter cavere ne laxi ac debiles; ita hoc poſterius, ne duri ac ſeveri videantur. Totum autem ferme poſitum eſt in modo. Nam ſicut fortes & firmos eſſe oportet, in eo exequendo quod convenit; ſic in ratione conſequendi inſuavitas & aſperitas omnis fugienda eſt. Porro aſper & gravis eſt Superior, cum nimium credulus primis quibuſque delationibus tenaciter adhæret, nec ab iis abduci ſe patitur. Aſper eſt, cum quaſi omnes transgreſsiones æquales ſint, eaſdem minoribus, quas majoribus, pœnas decernit. Aſper eſt, cum iis, quæ ſolâ monitione corrigi poſſunt, acriora adhibet medicamenta. Aſper eſt etiam cum loci & temporis momenta & opportunitatem expectare neſcit; cum errata, quæ ſecretâ correctione emendanda fuerant, ita palam facit ut ſubditum confundat; cum in corrigendo iracundiâ magis agi, quam zelo, & caritate duci ſe oſtendit, verbis ac geſtibus, incompoſiti ac perturbati animi ſigna

ſigna exhibens, quæ non modò nihil conferunt ad conſequendum quod ſibi propoſuit, ſed etiam maximè nocent. Nam cum duo ſint, quæ in ſubditorum animis, cum caſtigantur, plurimum valere ſolent, alterum reverenti quâ erga Superiorem afficiuntur ex opinione de illius virtute ac probitate conceptâ, hæc ne opinio debilitetur neceſſe eſt, cum illum vident hominem eſſe ſimilem aliis, non minus quàm alios ad paſſionum impetus expoſitum; alterum perſuaſio, quâ ſe diligi credit; hanc certè minui neceſſe eſt, cum quis viderit Superiorem neque paternè, neque amanter ſecum agere. Aſper denique eſt, cum omnino is qui præeſt non oſtendit ſe ex caritate moveri, & deſiderio perfectionis filiorum: cum reprehenſionis auſteritatem non temperat dulcedine ſpei, quam de illorum emendatione atque profectu præ ſe ferat: cujus quidem ſpei non mediocre pignus Superior exhibet, cum ſubditis aliquas vias rationeſque proponit, quibus eos juvari poſſe ſperat, præſcribens etiam ut ad ſe redeant, ſibique communi fiduciâ aperiant, quid utilitatis retulerint, quo ſe modo habeant, quid in ſe animi ſentiant. Demum in correctionibus quod ad ordinem, & modum attinet, habenda ſunt præ oculis, quæ in tertiâ Conſtitutionum parte B. P.N. IGNATIVS docet, quæque Superioribus in ſuis regulis præſcribuntur. Quæ in ſummâ ad illud

Baſil

Baſilii præceptum revocari poſſe videntur, ut Superior in animarum curandis morbis, probos medicos imitetur, *Vt videlicet ægris non iraſcatur, ſed contra morbum ipſum pugnet.*

13 Et ut paucis omnia fere quæ dicta ſunt complectar, duo eſſe poſſunt gubernationum genera. Alterum quod naturali lumine nititur, & humanæ ſapientiæ principiis, quæ vere ſtultitia eſt, nec percipere poteſt ea, quæ Spiritus Dei ſunt: hanc qui tenent rationem, ita ſubditos regunt, ut ſatis habeant, ſi in externis eorum actionibus, nihil inordinatum aut indecens conſpiciatur; idque unum ab eis exigunt, ut officio quiſque ſibi injuncto, utcumque ſatisfaciant; neque ſibi aut aliis negotium faceſſant; quod curant, ut illis tum rationibus, tum argumentis, tum etiam indulgentiâ quadam perſuadeant: nullâ interim in re eorum virtutem exercentes, nihil imperantes, quod illorum imbecillitati & infirmitati gravius & acerbius accidere poſſit. Hoc genus ne pluribus deſcribamus, politicum appellare licet. Sed alterum eſt, quod altioribus principiis, & ſuperiori lumine, divino ſcilicet ducitur, & gratiæ vocationis innititur; probe intelligens virtutes & omnes animi noſtri habitus bonos, & ut acquirantur, & ut deinceps conſerventur, exercitatione indigere. Quare in mortificationibus quæ honorem ac proprium judicium convellunt, pugnantque contra ſenſum

&

& naturalem propensionem nostram, subditorum abnegationem strenue exercet, & efficit ut quisque tum quid sibi desit, experientia discat, tum etiam contendat modis omnibus vel id acquirere, quod nondum habet, vel quod jam acquisivit studiosiùs conservare. Ac prior quidem illa ratio, quam quidam ut faciliorem amplectuntur, tantum abest ut expeditior sit, ut etiam Superiorem ipsum in inextricabiles difficultates adducat: quandoquidem ejusmodi res sunt, quas semper in Societate tractamus, & in quibus versamur assidue, nempe quæ perpetuam sui ipsius abrenuntiationem necessario requirunt, quo sane veteris Adami oculus non pertingit; ut fieri nullo modo possit, ut tantus hominum numerus talibus judiciis & ingeniis præditus, humanis rationibus ac persuasionibus duci atque inflecti queat, non magis quam si quis in magna tempestate inter frementium ventorum impetus undarumque jactationem, ex musicis præceptis navem moderari conetur. Neque vero ea gubernandi ratio iis ipsis qui gubernantur, aut utilitatem aut consolationem afferre potest: quod usu ipso semper apparuit in iis, qui hujusmodi viam ambulant. Denique ut nihil potest esse magis contrarium vel inimicum principiis Religionis; sic statuendum est, si ea ratio gubernandi semel in Societatem induceretur, ita certissime futurum ut non modo illa nul-

lum

lum facere fructum, ſed ne conſiſtere ac conſervari quidem poſſet. Sic enim brevi fieret, ut exiſteret in Societate magna hominum copia, qui litteris quidem egregie inſtructi, prudentia præterea, & rerum gerendarum dexteritate pollerent; ſed noſtro fini minus certe utiles eſſent; quod parum in exercitatione virtutum, ſolidique ſpiritus fundamentis profeciſſent. At vero poſterior illa methodus, quæ prudentiam quidem ſecundum Deum non reſpuit, ſed toto ſpiritu nititur mortificationis exercitatione, abnegationis uſu, honoris proprii, totiuſque veteris hominis abdicatione, ea eſt, quam tantopore expetimus, quæque omni ope ac ſtudio in Societate retinenda & colenda eſt: ſic enim fore ſpero ut & omnis perfectio in Societate vigeat ac floreat; atque etiam omnium animi perpetua quadam cæleſtis conſolationis dulcedine, quæ certe in talibus ſtudiis deguſtatur, quam maxime perfruantur. Hanc autem viam in ſubditis moderandis non modo exemplis docuit B. P. IGNATIVS, qui miris mortificationibus, quas pæne omnes norunt, ſuos exercebat, eoque magis quo probiores & inſigniores, & ſibi etiam majore familiaritatis uſu conjuncti eſſent; ſed eamdem etiam in Conſtitutionibus expreſſam tradidit. Hoc eſt enim quod in formula noſtra, adeo diſerte denuntiatum nobis, ad hoc Inſtitutum neminem aptum eſſe, niſi vere humilem

&

& prudentem in Christo, & in Christianæ tæ puritate ac litteris conspicuum. Hinc etia in Examine præcipitur, ut majus ac impensi studium nostrum in eo ponamus, ut majore nostri abnegationem, & continuam in reb omnibus, quo ad fieri poterit, mortificatione quæramus. Quod genus præceptorum ita in totis Constitutionibus usitatum ac frequen ut nihil aliud pæne continere videantur. N que mihi dubium est, si Superiores exem etiam suo præeuntes, cum quâ dictum est ritate, suavitatem etiam prudentiâ commisce tes, hoc gubernandi præscriptum sequantur quin nostris omnibus ita probetur, ut ipsi hoc potissimum modo regi velint, idque m xime cupiant & amplectantur omnes, cu singulari Societatis incremento, maximaq proximorum utilitate. Quod eò etiam fac lius, suaviusque reddetur, si modò omnes, q in Societate præsunt, in hunc gubernandi pum conspirabunt; ne quorumdam remiss aliorum odiosam reddat disciplinam; omn que subditi intelligant ita se exerceri ad com virtutem confirmandam & augendam. Quo si quorumdam pusillanimitas vel tepor, a eam perfectionem non aspiret, *Ipsi viderint* (cum D. Bernardo loquamur) *quid excusatio possint afferre: quoniam Apostolicam omnes nos v tam secuti sumus; Apostolicæ professioni nomin dedimus universi*, dicentes Christo duci: *E*

Bern. serm. contra vitium ingrat.

na

nos reliquimus omnia & ſecuti ſumus te.

14 Quarto loco atque extremo illud mihi monendum occurrit, ut quanto ſtudio Societatis conſervatio curanda eſt, eo Superiores curent, ut Noſtri & inter ſe, & cum proximis recte ſint diſpoſiti. Quævis enim ordinis perturbatio, quæ vel in militibus inter ſe, vel in modo exercitus ducendi exoriatur, maxime vero inter præliandum, maximam totius exercitus confuſionem parit & exitium. Quare B. P. N IGNATIVS initio octavæ partis Conſtitutionum tam ſerio affirmat, neque conſervari, neque regi, atque adeo nec finem ad quem tendit, conſequi Societatem poſſe, ſi inter ſe & cum ſuo capite membra ejus unita non fuerint: eodemque loco, præter id quod media explicat, quibus hæc unio ſervari poſſit, quibus profecto omnibus baſis ac fundamentum virtus eſt & ſpiritus; tanti hanc unitatem facit, ut contra eos qui diſſenſionis auctores extiterint, graviſſimis illis verbis utatur, diligentiſſime videlicet ſeparandos tamquam peſtem à Societate, quæ eam poteſt ſummopere inficere, ſi præſens remedium non adhibeatur. Proinde nulla ratione Superioribus diſſenſiones inter domeſticos ferendæ ſunt; nec tolerandum ut ea quæ ad nationes pertinent, & caritatem maxime diſcindunt, vel leviter attingantur, dicente Apoſtolo, non apud Religioſos modo, ſed etiam Chriſtianos quosvis,

Coloss.3. *Nec servum, nec liberum, nec barbarum aut Scy-thiam, sed omnia,* inquit, *& in omnibus Christus.* Hæc est gloria Societatis nostræ, jam tunc ab

1.Cor.9. initio. Et certe *Melius est nobis magis mori, quam ut gloriam hujusmodi quis evacuet.* Non igitur fe-rendum est, ut quæ singulorum sint vitia, in-tegris tribuantur nationibus: cum nihil laude vel vituperatione dignum sit, quod volunta-rium non est: & diligentissime regula illa ser-vanda, quæ prohibet ne aliæ nationes de aliis sinistre sentiant, aut loquantur: sed peculiari affectu faciendum est cuique, ut diversas na-

Ephes.2. tiones in Domino prosequatur. *Omnes siquidem sumus cives Sanctorum,* & patriam unam pa-

Hebr.2 11. radisum computantes, eam à longe aspicimus & salutamus. Cuperem equidem in hoc loco tam necessario, tamque Christo grato, diutius immorari, (adeo mihi cordi hæret) nisi me magna satis commendationis exaggeratione usum putarem, cum ita dixi credere me, ac pro certo habere ex eo uno maxime Societatis bo-num & conservationẽ pendere. Murmuratio-nes igitur zizaniorum semina, & quidquid ca-ritatem violare, vel quidquid impedire potest, ex agro hoc Domini penitus exterminetur.

Gal.5. Sed consideremus invicem, *non ut invicem judi-cemus, aut mordeamus, ne forte ab invicem consu-*

Hebr.10. *mamur;* sed, ut Apostolus ait, *in procuratione ca-ritatis, & bonorum operum alter alterius virtutes considerantes,* ut crescamus in spiritu, Deumque

Domi-

Dominum laudemus, ut cum ala vicissim alam percutit, volemus cum præclaro illo cantico ad cælum: *Benedicta gloria Domini de loco sancto suo.* Ezech. 3. Dum enim quisque alterum respicit, atque in eo donum aliquod intuetur, quo ipse caret, fieri non potest, quin seipsum humiliet atque in amore, & communicatione cum ceteris crescat. Sic quippe disserit S. Gregorius, divisiones gratiarum à Deo fieri nulla alia de caussa, quam ad maximarum harum virtutum, humilitatis concordiæque custodiam. In aliis quippe regionibus vinum abundat, oleum in aliis, quædam tritici feraces sunt, quædam animalium; ut dum una alterius ope indiget, servetur communicatio, mutuumque inter omnes commercium foveatur. *Sicut ergo regiones terrarum,* inquit, *ita sunt mentes Sanctorum, quæ cum vicissim sibi conferunt, quod acceperunt; quasi fructus suos regiones regionibus impendunt, ut in una omnes caritate jungantur.*

15 Memores nos esse oportet testamenti quod disposuit dulcissimus Pater noster IESVS, & quidem quod ipso sanguine sancivit, & morte confirmavit. *In hoc cognoscent omnes quod mei discipuli estis, si dilectionem habueritis ad invicem.* Ioan. 13. Quod præceptum Evangelista qui audierat, ita etiam hausit, & ad extremum usque spiritum retinuit, ut, quemadmodum refert D. Hieronymus, nihil pæne aliud discipulis inculcaret, quod etiam, ut ille affirmabat, & præce-

ptũ Domini esset, & si solũ servaretur, suffice ret. Id igitur nos opere & veritate assidue ef cere necesse est, ut cortinæ, quæ Sanctum D tabernaculum ornant, & à superiore parte, & ad latus inter sese hyacinthinis vittis collige tur, id est, *Fidelium animæ*, ut S. Gregorius in

Hom.19.in Ezechielem.

terpretatur, *per caritatem conjunctæ sint, non discordiam divisæ.* Sunt autem sæpe vel min quædam, quæ hujusmodi unionem impedi & distrahunt; & quemadmodum est apu D. Bernardum, ut inter dentium commissur nihil tam parum intercedere potest, quod n magnam afferat molestiam: ita fraterna unit quo arctior est, eo facilius exiguis quibus caussis perturbatur & relaxatur. Et quid

Rom.15.

negandum non est, *debere firmiores aliorum pe re infirmitates*, & peculiari ratione pro iis fundere cor suum, à quibus se in aliquo l aut vexatos dolent. Superioribus tamen cur dum est, ut qui infirmiores sunt, etiam ips sustinere & abstinere discant. Contingit en interdum, quod Cassianus inquit, *ut infirmi eorum, qui tepidius perfectionis expetunt sanitat quantalibet fortium tolerantia sustententur, ab tamen, qui infirmi sunt, non ferantur, & u dicam, ipsum tolerari non tolerant.* Quibus & omnibus efficacia admodum remedia, ar tror, quæ sexto capite ejus collationis de A citia Abbas Ioseph sapienter exposuit. Nec ro prætereundum videtur, quantum valeat anim

animorum ſervandam unitatem, ut fugiat unuſquiſque privatas quaſdam amicitias, quas in Congregationibus velut *indecentem quamdam pugnam* appellabat D. Baſilius, & quiſquis peculiari affectu ducitur erga quempiam, vel quod ei ſit ſanguine junctus, vel quod illius conſuetudine delectetur, ſeipſum, inquit, accuſat ac prodit, quod non habeat integram caritatem.

16 Atque ut de hac re, licet valde per ſe ſuavi, ſcribendi tandē finem faciā, reſtat ut ſermonē Apoſtolica illa exhortatione concludam: quam etſi ille ad Philippenſes, omnes tamen velim uti ad ſe factā, ſibique dictam accipiant: *Si qua ergo conſolatio in Chriſto, ſi quod ſolatium caritatis, ſi qua ſocietas Spiritus, ſi qua viſcera miſerationis, implete gaudium meum, ut idem ſapiatis: eamdem caritatem habentes, unanimes, idipſum ſentientes: nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, ſed in humilitate ſuperiores ſibi invicem arbitrantes, non quæ ſua ſunt ſinguli conſiderantes, ſed quæ aliorum. Hoc enim ſentite in vobis quod & in* CHRISTO IESU, *qui cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem Deo, ſed ſemetipſum exinanivit, formam ſervi accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo.* Erga proximos vero noſtros ordinari intelligo in noſtris miniſteriis ad eorum ſalutem exercendis, inter quæ non immerito primum ſibi locum vendicat id, quod tantopere gene-

rali præcepto à B.P.N. nominatim commendatur, docendæ ſcilicet Chriſtianæ doctrinæ: tum propter multas magnaſque rei utilitates atque neceſſitates; tum quia, ut eſt in Conſtitutionibus, periculum eſt ne ut quiſque erit doctior, ita provinciam hanc tamquam primo aſpectu minus pretioſam detrectare conetur. Cupio etiam ut in Confeſſionibus, in quibus fructum & conſolationem proximorum ſpectare debemus, in id potiſſimùm incumbamus, ut iis ſuccurramus, qui majore neceſſitate ſpirituali premuntur. Ne teratur tempus exiguo admodum fructu, quando alibi ſuppetit in quo cum majori Dei gloria, majorique laborantium animarum utilitate induſtriam noſtram poſſimus impendere.

17 Moneo toto cordis affectu, ut in concionando antiquus ille, germanuſque Societatis modus & ſervetur diligēter, & ſicubi degeneraverit, ſedulo inſtauretur: ne peregrini quidam modi, atque à noſtro fine inſtitutoque alieni introducantur; dum incipiunt juniores imperitæ plebis aures mulcere: ne nobis id contingat, quod multo ante Chryſoſtomus conqueſtus eſt, ut populi ſcilicet, quos doceri & dirigi oportebat ab Evangelii prædicatoribus, ipſos contra prædicatores inſtruant. Qua de re non ſubiiciam plura, quandoquidem non ignorant Reverentiæ Veſtræ quid in hoc genere vel Provincialis regulæ ſtatuant, vel ad diver-

diverſas Provincias B. Pater Noſter piæ memoriæ perſcripſerit. Illud tantum non prætermittam; hoc à me negotium maximi momenti exiſtimari, quippe cum miniſterium ipſum tanti in Eccleſia Dei faciendum ſit, quanti ipſa reformatio morum, & peccatorum atque vitiorum in populo Chriſtiano extirpatio. Itaque ſemper maximum Dei beneficium duxi, cum eos divini verbi ſeminatores mittit, qui loquuntur ad cor. Et contra maximum omnino flagellum, cum eos venire permittit, quorum in Eccleſia ſtrepitum D. Hieronymus amare deflet, qui fiunt populo, *Quaſi tuba, & cythara ſuave ſonans:* qui profecto adulterant potius verbum Dei, neque ea annuntiant, quæ aut ad pœnitentiam provocare, aut Chriſtum in cordibus audientium formare queunt. Præfatione in Epiſt ad Gal.

18 Et quoniam non poſſum vere de ea re ſine magno animi dolore cogitare; nec ignoro quid à me Eccleſia Chriſti ſuo jure exigat; ſi quæ ſunt in Societate vires ad eam juvandam, cupio vehementer, RR. Veſtræ id ut intelligant, & opere exquantur: qui in concionandi munere ad Societatis inſtitutum, ut videlicet in ſpiritu & fructuoſe faciant, ſeſe componere aut negligant aut neſciánt, eos ſcilicet ad id munus talentum nactos non eſſe, quamvis in vulgus fortaſſe laudentur ac ſuſpiciantur: quamvis etiam eos ingens auditorum numerus ſectetur. Quare eos in aliquo Societatis

miniſterio vel legendi, vel alio quovis occupandos eſſe. Neque enim omnibus omnia talenta credita ſūt, & *diviſiones gratiarum ſunt,*
1.Cor.12. *& diviſiones miniſtrationum.* Quod ad Miſſiones attinet, etiam atque etiam hortor, ut Superiores curent eos mittere, qui exemplo & doctrina populos ædificare valeant, ad ea potiſſimum loca, cum iis Sociis, iiſque inſtructionibus, quæ ad majorem Dei gloriam futura credantur: ſerventurque ſedulo quæ ſeptima parte Conſtitutionum accurate præſcribuntur: quandoquidem contingere interdum poteſt ut Superiores mediati ſuorum Collegiorum utilitati vel quieti conſulentes, eos mitti curent, ut à ſe amoveant, quos minime oportebat. Quod omnes intelligunt, quam magnas in Societatem noſtram calamitates inveheret: quippe cum hoc miniſterium, ſi quod aliud in Societate, præclaros & maxime ſelectos homines ſine dubitatione exigat. Et ne longior ſim, ſi alias Societatis functiones atque opera percurram, ad ea me refero, quæ in formula noſtri inſtituti in litteris Apoſtolicis comprehenſa continentur: quæ toto cordis affectu exopto à Noſtris omnibus, & profunda meditatione ruminari, & cum ardenti deſiderio noſtræ vocationi reſpondendi: cum nos oporteat ſemper ad ſcopum noſtræ profeſſionis, atque altitudinem noſtræ vocationis oculos de-
Iſai.51. figere, *reſpicientes ad petram, unde exciſi ſumus;* & ſequen-

sequentes saltem à longe, quibus licet passibus, gloriosos hosce Apostolorum Principes, quorum solemnem commemorationem die crastinâ celebramus; quorum protectioni, non modo ob recuperatam suam valetudinem, sed peculiari etiam sancti Spiritus instinctu voluit B. P. IGNATIVS minimam hanc Societatem devotam semper inniti.

19 Et quando de dotibus quæ Superioribus necessariæ sunt, deque iis quibus eos ornatos esse cupio, tam multa dixi, ex quibus non obscure cernitur quantum lucis necessarium sit, quantumque virium ad gubernationem recte obeundam; obsecro vos PP. dilectissimi, viscera mea, ex intimis visceribus cordis mei, ut cum gubernatio tam universalis, tantique momenti imbecillis meis humeris imposita sit, vos vestris precibus assiduis & feruidis, ea quæ mihi desunt (quæ maxima & plurima esse sentio) ad totius nostræ Societatis utilitatem à Dei bonitate impetretis. Quod enim ad me attinet, equidem non parum præstitero, si vel per omnia membra dissectus, atque discerptus, aliqua saltem ex parte me gratum præbuero ob singulare beneficium, quod hac ipsâ die à Christo Domino accepi, quod ita oculos meos illuminare dignatus est, ut à tenebris Ægypti & servitute, & ab inutilibus operibus lateris ac luti, quæ me plus satis, tum volentem tum nolentem premebant, emergere sta-

tuerim; meque quò à divinâ gratiâ vocabar transferre in admirabilem hanc lucem Societatis noſtræ: in qua quando id jam de me ejus providentia decrevit,quod ego non modo non ſuſpicari, ſed ne timere quidem unquam auſus eſſem;quo mea major eſt imbecillitas, eo magis Divinam ejus Majeſtatem precor, ut pluviam voluntariam divinorum chariſmatum cæleſtiumque omnium gratiarum in ea emittat, ut reſplendeant opera ejus, *& confiteantur illi miſericordiæ ipſius, & mirabilia ejus filiis hominum. Dumque debetur nobis confuſio faciei, ſit illi ab omni creatura viſibili pariter & inviſibili laus, & gloria, & benedictio, claritas & ſapientia, gratiarum actio, honor, virtus, & fortitudo in ſecula. Amen.* Romæ XXVIII.Iunii,M.D.LXXXI

Pſal.106.

Pſal.43.

Apoc.7.

RR. VV.

Inutilis in Chriſto Servus

CLAVDIVS AQVAVIVA

EPISTOLA II.

EIVSDEM

R.P.N. GENERALIS

CLAVDII AQVAVIVÆ

Ad Patres & Fratres Societatis.

DE RENOVATIONE SPIRITVS.

1 SPiritus ac fervoris renovatio ſpiritualibus ac religioſis hominibus adeo neceſſaria eſt (Patres, Fratreſque cariſſimi) ut ſtudium hoc cum ſemper flagrans eſſe in nobis omnibus velim, tum præcipue hoc tempore, Nunc enim IESVS Dominus noſter non in Septemtrionibus modo, & Oriente alios ex aliis agros nobis colendos aſſignans ait, *Videte regiones, quia albæ jam ſunt ad meſſem*; verum etjam in Indiis, vel Orientis, vel Occidentis, præſertim vero in Iapone, inſula vaſtiſſima, campum latiſſimum aperit, ubi ad Chriſtiani nominis, divinæque gloriæ amplificationem longe lateque noſtra excurrere poſſit induſtria. Itaque ſi quando noſtri Ordinis homines, & ſuæ perfectionis ſtudio, & ſumma cum Deo conjunctione aptos ſe & idoneos Dei mini-

ministros præbere debuerunt, nunc quidem profectò quam maxime debent. Neque enim multitudo solum Ecclesiæ calamitatum, acerbitasque verberum, quæ nobis divina severitas infligit, sic ut graviora etiã (*adhuc enim manus ejus extenta*) in dies minitetur, nos admonent, ut imperfectum nostrum lugeamus, &
Exc.15. murum nos opponamus pro Domo Dei; sed etiam Instituti nostri debitum cogit, ut tam multis panem, quo æternam ad vitam alantur
Thren 4. petentibus aliquando frangamus. Atque ut de aliis taceam, ex Iapone proximis Nostrorum litteris affertur, Reges aliquot ac Dynastas potentes in primis, quamquam nondum Christianos, templis multis Deorum eversis, nonnullis etiam Christo excitatis, potestatem Nostris hominibus Evangelii prædicandi, populis suis suscipiendi fecisse, ut Christianæ religionis propagandæ spes ostendatur vel maxima. Ergo illi admirantes *in captura piscium*, *annuunt sociis, ut veniant*, & *adjuvent eos*: quoniam quidem magnam Deus spem & facultatem affert suis retibus concludendi tam copiosam gentem, & idoneam; ut jam adesse tempus videatur, cum per hosce qualescumque operarios, etiam in maxima illa atque horrida Ethnicorum silva efficiat Dominus, quod in Filii sui adventu facturum se prolixe Isaiæ ore pollicetur.
Esai.41. Cum enim illa dixisset, *Aperiam in supinis collibus flumina*, & *in medio camporum fontes*: *ponam*

nam desertum in stagna aquarum, & terram inviam in rivos aquarum; adjungit: *Dabo in solitudinem cedrum, & spinam* (quæ arbor specie, & immortalitate ceteris antecellit) *& myrtum, & lignum olivæ. Ponam in deserto abietem, ulmum, & buxum simul: ut videant, & sciant, & recogitent, & intelligant pariter, quia magnus Dominus fecit hoc. Vt in ariditate gentium* (quemadmodum D. Hieronymus interpretatur) *invenirentur fluenta virtutum; & in terra quondam deserta plenaque salsuginis, cedrus, & cyparissus, & aliæ arbores nascerentur.* Ergo ut omnes ad hanc mentis, ac spiritus renovationem accenderemur, adductus sum, ut per litteras, quia coram non licet, de iis vobiscum agerem, quæ ad hoc negotium pertinere maxime arbitror. Vt autem tota res ad certum ordinem redigatur, eam ad duo capita revocare conabor, si prius, quibus in rebus, hæc, quam dico, renovatio sita sit, ostendero. Primum enim quanti ea sit momenti, ostendemus: tum remedia aliquot exponemus, quæ nos ad eam consequendam non mediocriter juvare possint. Propositio.

2 Atque ut planius intelligatur, qua in re hæc instauratio consistat, quid inveteratum sit animadvertamus necesse est. Quod si attenderimus, reperiemus, mentem illam ardoremque animi nobis initio datum à Deo consenescere, hoc est, uti res veteres, neque nitorem, neque celeritatem, neque usus ceteros habere, quibus

13. Vetuſtatis ſigna. bus præditæ ſunt recentes ac novæ. Vetuſtat
illa argumenta eſſe poſſunt, orare, ac medita
divina ſine ſenſu animi atque fructu : ægre ſe
colligere, & ad cor redire : cogitata, dicta, f
ctaque ſua ſine pudore, ac propoſito emend
tionis curſim examinare: in res externas libe
ter effundi : jamque non proximi juvandi g
tia, ſed tædii vitandi, ſolatiola à rebus crea
cupidius mendicare : liberius obloqui, & alie
na dicta ac facta carpere : religionis diſcip
nam, levem olim ac ſuavem, iniquo animo f
re : ad otium aſpirare : in animarum ze
languere, laboreſque earum cauſſa ſuſcipien
dos, qui dulces olim erant, acerbos ducer
ægre, tarde, repugnanter, obtemperare: hon
rifice ab omnibus, indulgenterque tracta
velle : immunitates & commoda ſingular
poſtulare : in animum inducere, ſe labora
plus æquo, nihilque eſſe, quod non ſibi de
beatur; aliaque generis ejuſdem. Quæ quide
argumenta omnia facile declarant, naturam,
quæ ſui juris retinens admodum. atque appe-
tens eſt, antea ferventis gratiæ beneficio com-
preſſam ac domitam, tamquam intentum ar-
cum nervo remiſſo, ad ingenium rediiſſe. Id
autem committere nihil aliud eſt, niſi divinæ
gratiæ opus ac vim labefactare ; & integrita-
tem, colorem, ſymmetriam tollere : quibus re-
bus animæ Deo deſponſæ & copulatæ forma
continetur. Hæc igitur omnia renovanda ſunt,

dest, in priſtinum revocanda ſtatum, atque adeo nova facta acceſſione cumulanda. *Juſtorum enim ſemita quaſi lux ſplendens precedit, & creſcit uſque ad perfectam diem.* Prov 4.

3 Sed quoniam non hæc una in nobis ſenectus eſt ex virium languore, verum etiam interior (veterem hominem Apoſtolus vocat) quæ niſi omni ſtudio, vigilantiaque arceatur, perennis eſt fons prioris, propterea omnino veterem hominem exuere, novum induere oportet. Motus enim omnes atque impetus animi, quibus impellimur, ut nos ac noſtra ſpectemus; ut ad rem quampiam mortalem & caducam adhæreſcamus; ut divini obſequii puritas ac libertas retardetur; ut minus prompti & vigiles ſimus ad Dei voluntatem; hæc, inquam, omnia veteris hominis vitia ſunt. Quocirca renovatio poſita erit in primis illis propoſitis ac fervoribus revocandis; tum vero in vetere homine, vitioſaque natura exuenda; ſic prorſus, ut voluntas noſtra (quoad hæc exulum vita patitur) perpetuo intueatur divinam; ſeque totam ad ejus arbitrium, ac nutum fingat & accommodet; quidquid Deo placet, vehementer expetat; quidquid diſplicet, conſtantiſſime reſpuat: omni denique conatu penitus homo à ſe ipſo deſciſcat: ubi factus ſibi terra ſterilis, & regio egeſtatis veteraſcit, atque corrumpitur ſecundum deſideria erroris. Accedat autem ad eum, qui, ut nobis

Renovatio ſpiritus in quo conſiſtat.

nobis appropinquaret, ad noſtram deſcen
humilitatem: ut ibi ſcilicet tamquam in vi
regione, in juſtitia & ſanctitate veritatis, q
aquilæ renovetur juventus noſtra. Itaque al
criter progrediamur quotidie, ut nunc prim
iter ingredi videamur. Quod quidem no
Philip.3. præcipit, dum de ſe profitetur Apoſtolus, q
retro ſunt, obliviſcens; ad ea, quæ ſunt priora,
tendens meipſum, ad deſtinatum perſequor brav
Hom.12. *ſupernæ vocationis.* Nam (ut ad eum locum no
D. Chryſoſtomus) qui tantum ſibi proceſſ
videtur in ſtadio, ut jam ad calcem ſe perv
niſſe arbitretur, de curſu utique conſiſtit:
qui etiamnum à meta abeſſe ſe cogitat, decu
rere neutiquam deſiſtit. Idem igitur faciend
eſt nobis, etſi maximos in virtute progreſ
habeamus. Etenim ſi Paulus ipſe (inquit i
ſexcentis mortibus periculiſque perfunctus
ita de ſeipſo ſentiebat; profecto multo mag
convenit nos ſentire de nobis. Et nimirum h
demum ratione ſanctarum virtutum ſpec
Lib.22. Moral.c.2. conſervatur ac nitor. *Quippe animus no*
(inquit Gregorius) *dum igne amoris excoq*
tur, ſemper in ſe ſervat caritatem pulcritudinis q
tidiana innovatione fervoris. Neſcit enim m
per torporem veteraſcere, quæ ſtudet per deſideri
Ad Eph.4. *ſemper inchoare. Hinc namq; per Paulum dicit*
Renovamini ſpiritu mentis veſtræ. Hinc Pſalmi
Pſal.76. *qui ad perfectionis jam culmen pervenerat, q*
inchoans dicebat, Dixi, nunc cœpi: quia ſi laſſeſ

ab inchoatis bonis nolumus, valde necesse est, ut inchoare nos quotidie cred.mus. Hæc Gregorius. Id vero quanti intersit, magnus Antonius declaravit, qui (ut in ejus vita B. Athanasius refert) fratrum cœtu aliquod ab eo vitæ præceptum efflagitante, ita sermonem exorsus est: *Hoc sit primum cunctis in commune mandatum, Nullum in arrepti propositi vigore lassescere, sed quasi incipientem augere semper debere, quod cœperit.* Idque cum sæpe alias suis inculcavit, tum vero extremo in spiritu, quasi testamento legavit his verbis: *Ego quidem, filioli, secundum eloquia scripturarum, Patrum gradior viam: jam enim Dominus me invitat, jam cupio videre cælestia. Sed vos, ô viscera mea, admoneo, ne tanti temporis laborem repente perdatis. Hodie vos religiosum studium arripuisse arbitramini, & cœptæ voluntatis fortitudo succrescat.*

Sed quoniam nihil attinet hac in re diutius immorari, ad hujusce renovationis necessitatem veniemus. Hæc autem quanti momenti sit, tribus ex capitibus ex parte intelligi poterit. *Quanti momenti sit spiritus renovatio.*

4 Primum (quod ad salutem perfectionemque nostram attinet) si attendas perfectæ vitæ consectandæ obligationem, intestinos rebellantium affectionum tumultus; externas occupationes ac prælia, quæ solidarum germanarumque virtutum, quasi armorum assiduam tractationem, exercitationemque desiderant. Deinde (quod spectat ad salutem adjumentumque aliorum) si nomina expendas, quibus

nominibus ex noſtro Inſtituto hominibus opitulari debemus; quantum opis ac virium ad eos à pravitate vitæ ad innocentiam, pietatemque convertendos requiratur; quo zelo, qua caritate, qua patientia, qua cæleſti luce opus ſit, ad idonea remedia adhibenda; qua humilitate, ne qua ex parte impediatur id quod per nos Deus efficere molitur: qua prudentia, ne in adjumento aliis afferendo, ipſi detrimentum accipiamus. Denique (ſi res ipſa ſpectetur) quàm facile admodum (auctore D. Gregorio) feruor hic mentis, ac ſtudium virtutis refrigeſcit. *A feruore enim mentis, vel inter ſpirituales inimicos, vel inter carnales quoſque proximos, ipſo aliquo modo vivendi uſu veteraſcimus, & aſſumptæ novitatis ſpeciem fuſcamus.* Quo fit, ut nihil religioſo viro tam ſuſpectum eſſe debeat (nihil enim æque periculoſum) quam ſi in ſe ſtudium procedendi in virtute, & perfectæ vitæ perſequendæ frigeſcere ſentiat. Etenim ea res non modo facit, ut lente gradiamur, aut potius conſiſtamus, & ad ſpeciem dumtaxat, uſurpationemque conſuetudinis noſtra munera obeamus; verum etiam aſſidue, tamquam tinea quædam, vires roburque noſtrum ſenſim ſine ſenſu corrodit. Itaque idem nobis quod tigno carioſo uſuvenit: quod etſi integrum videtur extrinſecus, tamen pondere impoſito frangitur, & caſu ipſo oſtendit, quid antea vitii lateret interius. Ejus autem, qui ita affectus eſt, & mœror

Lib. 19. Moral. c. 16.

mœro-

mœrore cumulatur; & vita ac ſalus periculis magnis exponitur. Ita fortes olim, ac robuſti debilitantur paullatim atque franguntur: *Lapides enim* (ut ait Scriptura) *excavant aquæ, & alluvione paullatim terra conſumitur.* Iob 14. Nam revera perpetuo enitendum, & tamquam adverſo flumine progrediendum eſt ei, qui retro rapi nolit, ac regredi. Fortaſſe enim D. Petrus idcirco Dominum negavit, quod *ſequebatur eum à longè.*

5 Neque vero exiſtimandum eſt (ut ait D. Bernardus) cum ruinæ alicujus cernuntur, Serm. contra vit. ingratit. tum incipere damnum; *ſed quia comederunt alieni robur ejus, & ignoravit.* Ob eam cauſſam ita nos Spiritus ſanctus admonet: *In pigritiis humiliabitur contignatio, & in infirmitate manuum perſtillabit domus.* Eccl. 10. Nam ut diſturbare domum nemo conetur, tamen ſi imber paullatim tegulas pervadens tigna putrefecerit; profecto unius pigritiæ vitio tectum corruet, & inutiles reddentur ad habitandum, quamvis amplæ ædes atque magnificæ. Hinc odioſus ille tepor, qui Deo (ut ipſe in Apocalypſi denuntiat) nauſeam movet ac vomitum. Apoc. 3. Quem quidem locum Daniel Abbas apud Caſſianum in ſua collatione hiſce verbis explanat, quæ mirifice rem ante oculos conſtituunt: Coll. 4. c. 19. *Nec immerito eos Dominus, quos jam in viſceribus receperat caritatis, noxie tepefactos, cum quadā convulſione pectoris ſui evomendos eſſe pronuntiat: qui cum ſalutarem quo-*

dam modo ei potuissent prælere substantiam; *avelli ab ejus visceribus maluerunt*; *tanto deteriores effecti illis*, *qui numquam ori Dominico illati sunt*, *cibis*, *quanto id quod nausea compellente projicimus*, *odibilius detestamur*.

Teporis caussa. 6 Et quidem nos hujus teporis caussas, & multas habemus, & intestinas. Cupiditates enim (quas membrorum legem vocat Apostolus) ceteræque pravæ affectiones sacrum in nobis ignem restinguere conantur: atque ut Spiritus sanctus suo nos amore incendens erigit & extollit, ita hæ pestes contra opprimunt atque prosternunt. Quod si ambitio, honorisque cupiditas, si commodorum desiderium, si impetus iracundiæ, si livor invidiæ animos nostros deprimunt ac deorsum trahunt; & tum hoc vitium, tum illud, tum universa nos degravant; quem tandem ad perfectionis culmen nostræ industriæ cursum fore putamus? Utinam quemadmodum hoc impedimentum plane intelligimus, atque adeo in se quisque plus minusve experimur, ita ad id removendum oculos aliquando aperiamus.

Rom.7.23.

Diaboli qualitates. 7 Nam quid ego de externis bellis pugnisque dicam? Mitto hostem, qui præterquam quod hoc est in prælio superior, quod est invisibilis, & calliditate usuque valet plurimum, quippe qui cum tot, tantisque viris depugnarit, interdum victor è pugna discesserit; ita præterea pollet viribus, ut existimet (quod ait

Iob) *quasi paleas ferrum, & quasi lignum putridum æs.* Nihil dico de perpetua ejus vigilantia, qua nos dies & noctes impugnat. Nihil de pertinacia, qua nos obsidet, atque oppugnat, non unum alterumve mensem, aut annum, sed vitam plane universam. Taceo insaturabile odium, quo ad eos potissimum devorandos rapitur, qui arctissimis se cum Deo vinculis devinxerunt: ut vere dicatur *cibus ejus electus*. Venio ad ea, quæ tum domesticis tum externis hostibus tela acuunt & suppeditant. Iob 41.18. Habac. 1. 16.

8 Primum igitur, nisi nimios animi motus domitos habeas, teque assidue in his frangendis ac vincendis exerceas, quoties te offensurum esse censes? Quod si hæc cura religiosis viris omnibus necessaria est, quanto tandem magis iis, qui opitulando aliis in hominum cœtu, quasi in acie versantur? Nam (ut prudenter disserit D. Chrysostomus) in hisce hominibus eæ belluæ (sic enim vitiosas animi affectiones appellat) pabuli multo plus habent. Superbia enim laudibus & honoribus alitur, qui suapte sponte consequuntur concionandi munus, litterarumque, & aliarum rerum tractationem, quæ hominum oculis patent. Invidia alienâ existimatione, & fama inflammatur. Ira, siquis nobis sese opponat. Quamobrem ejusmodi Christi milites necesse est gloriæ contemptores esse; gloriam compressam, ceterosque impotentes animi motus subactos in sua ditione Lib. 3. de Sacerd.

 ac

ac poteſtate habere. Hi enim motus haud dubie facilius ſeſe producunt in mixto vitæ genere eorum, qui in ſuam aliorumque ſalutem incumbunt, quam in ſimplici illa vitæ ratione eorum, qui ſua perfectione contenti ſibi vacant, & Deo. Quare idem Chryſoſtomus eodem loco, *Vt ignis*, inquit, *metalla probat; ita Cu[illegible] exacta probatio mortalium animos ſecernit atque internoſcit. Ac ſi quis eſt vel iracundus, vel puſillanimis, vel gloriæ appetens, vel arrogans, vel alio quovis morbo obſeſſus, id omne detegit, ac latentes ſtatim morbos nudat.*

Lib. 1. de Conſid. 9 Iam ſi occupationes aſſiduæ (ut Bernardus tradit) ſibi hominem quodammodo furantur, facile apparet, quam ſit mentis renovatio ad noſmetipſos tuendos, conſervandoſque neceſſaria. Nam quod ad juvandos alios attinet, pauca illa capita, quæ ſuprà expoſuimus, attigiſſe ſatis eſt: illud tamen non prætermittam, quod in mentibus ac viſceribus noſtris hærere ſummopere exopto. Qui in hominum animis ad bonam frugem revocandis verſantur, horum ut virtutis ardor atque impetus majus omnium opinione momentum habet; ita languorem contra, ac vitia longé maximo eſſe detrimento. Idque non idcirco ſolum, quia factis improbant, quod verbis docent, & altera manu (ut ait Nazianzenus) animas advocare videntur, altera repellere; verum etiam quoniam, ut nihil obſit exemplum, minus quidem certe

In ſent.n.4.

certe idoneos, ſe Dei adminiſtros præbent, minuſque efficaces. Quare debet quiſque noſtrum imperfectum ſuum æſtimare ac lugere, non ex ſuo tantum vnius damno, ſed aliorum etiam multorum, quorum ſalutem impedit. Nam ut parum fermenti magnam farinæ maſſam in ſeſe convertit, panemque omnem bonum efficit; ita non quantitate numeri (ait Chryſoſtomus) *ſed gratia ſpiritus vim ſuam juſti homines tenent.* Sic enim Apoſtoli duodecim numero, parui inſtar fermenti, maximam orbis terræ maſſam fermentarunt. Sic omnibus ætatibus in Eccleſia Dei homines, non magno numero, ſed magna vi ac virtute, quid efficere poſſent., cum illuſtri orbis terrarum emolumento declararunt. Sic denique (domeſtica enim exempla non deſunt) primos illos Societatis noſtræ Patres, admodum paucos, induſtriæ ſuæ fructus tuliſſe ſcimus tantos, quantos Dei beneficio ipſi videmus, ac fruimur. Hinc profecto colligitur, commodum æquè & incommodum, quod ex parvo fermento bono malove naſcitur, vniverſum in panem redundare: uſuque venire poſſe, ut alicujus è Societate vitium, & culpa, quæ per ſe alioqui levis exiſtimaretur, converſionem tamen impediat, ſalutemque multorum. De virt. & vit.

10 Sed ut alterum hoc caput epiſtolæ concludam, unum addam ex D. Baſilio, qui illa Deuteronomii verba, ex LXX. Interpretum Cap. 15.

 ver-

versione, luculenter explicans, *Attende tibi ipsi*, hanc ait sententiam omnibus necessariã, omnibus temporibus, omnibus ordinibus eorum, qui Dei Ecclesia continentur. *Habet enim*, inquit, *Domus Dei viventis, quæ Ecclesia est, venatores, viatores, architectos, ædificatores, agricolas, pastores, athletas, milites. Omnibus his convenit breve hoc verbum, singulis ingerens & exactam operis obeundi cognitionem, & ad perficiendum, studium propensæ voluntatis.* Ac mihi quidem hæc omnia officia ac munera videntur, præterquam pastoris (quamquam hoc quoque proportione quadam accommodari potest) in nostræ Societatis homines convenire. Itaque Basilii oratione, quam propter egregiam in hoc genere doctrinam fusius exponendã censeo, & vos ego hortari possum, & se quisque vestrum, ea quæ dicuntur attendens, incitare. *Venator es missus à Deo, ita monente, Ecce ego mitto multos venatores, & venabuntur eos super omnem montẽ. Attende igitur magna cum diligentia, ne forte fugiat te præda, ut efferatos per improbitatem, verbo veritatis convictos Salvatori offeras. Viator es ei similis, qui orabat, Gressus meos dirige. Attende tibi ipsi, ne quà exorbites, neu ad dextram deflexeris, aut sinistram: progreditor via regia. Architectus solido tutove in loco jaciat & collocet fidei fundamentum, quod est* IESVS CHRISTVS. *Aedificator, quo pacto ædificet, videat, ut non ligna, non fœnum, neque calamum; sed aurum, argentum, lapides pretiosos. Pastor*

Homil. in illud, quæ est 3 inter hom. vari. argum.

Iere. 16. 16.

Psal. 118. 133.

Pastor es? Attende, ne quid te prætereat eorum, quæ ad obeundum munus istud pastorale attinent. Hæc porro quæ tandem sunt? Palabundum pecus & erraticum convertito: quod conquassatum est & contritum, colligato: quod ægrotum, sanato. Agricolationisne professor? Ficum, infructuosa si est, circumfodito, illiq; e ingerito quæ conductura novers ad edendos fructus. Miles? collabora Evangelio: milita bonam militiam contra spiritus nequitiæ, adversum vitiosas carnis affectiones: induitor omnem armaturam Dei, ut probes te ei, sisque gratiosus duci tuo, qui huic te militiæ adlegit. Provide, ut nullis implicere vitæ istius negotiis & perplexis curis. Athleta es? Attende tibi ipsi, ne quam ex legibus athletico agoni præscriptis inveniare transgressus: nam nemo coronatur, nisi qui legitime certaverit. Imitare Paulum & cursu contendentem, & in palæstra colluctantem, & in agone pugillari decertantem. Ut strenuus pugil ipse habeto animæ oculum nusquam evariantem, sed attentum ac pervigilem. Præmuni ac tuere partes, quarum plaga lethalis sit. In adversarium immotum oculum intendito fixius. In stadiario cursu, qui tibi præcurrunt, in eos te extendens fac assequaris; sic currito, ut prævertas. In luctamine, repugna invisibilibus adversariis. Per vitæ istius periculum, talis ut perseveres hæc facit sententia, nimirum animo ut sis non supino, aut concidente, sed arrecto; non dormiturienti, sed pervigi'i ac sobrio; quique multa cum vigilantia præsens sit, & norit sibi præesse. Cupientem me singula

 per-

percensere hic deficiet dies. Hæc ille. Atque hæc quæ dicta sunt de vitæ mixtæ difficultate, de virtutis absolutione, quam illa desiderat, deque aliis rebus ejusmodi, quas aut sanctorum virorum auctoritas, aut usus ipse nos docet: hæc, inquam, omnia ad excitandos animos nostros, & ad eam quæ in nobis requiritur, vigilantiam valent vel plurimum. Sed videndum est, ne forte contra quam oportet, aut languorem cuipiam afferant, quo minus ad perfectæ vitæ culmen aspiret; aut sic aliquem afficiant, uti tam præclaram vitæ rationem minus ducem, minusque expetendam putet. Sane tantam rei præstantiam qui intuetur, non potest non magnopere eam suspicere: quisquis autem bene de nostro Instituto sentit, hujusmodi cogitatione vehementer impellitur. Et scilicet qui præscriptis à Societate remediis utitur accurate, magnitudinem animi incredibilem Dei beneficio ac munere experitur ad quamcumque rem suscipiendam: planeque videt, perdifficile non esse, quod antea fieri nullo modo posse judicabat.

4. Ad renovationem spiritus remedia.

11. Restat, ut ad ea, quæ valent ad renovationem (quod erat ex iis, quæ proposuimus, extremum) aliquando veniamus. Primum igitur ejus, quam exposui, necessitatis cogitatio ad eam rem valde conducet: eoque etiam magis, quod etsi vita nostra terris superior, altiorque esse debeat (*In carne enim ambulantes non secun-* 2.Cor.10.3.

cundum carnem militamus: ſed noſtra converſatio in cœlis eſt) debemus tamen neceſſario prædæ capiendæ cauſſa inter communis vitæ homines verſari, eorumque vitia non levia ſolum, ſed etiam gravia interdum cognoſcere. In quo periculum eſt (ut D. Baſilius monet) ne quis ſe cum aliis longe deterioribus comparans, quodammodo ſibi de virtute blandiatur, progreſſum videlicet ſuum metiendo non tam ſpatio ejus, quod reſtat, itineris, quam intervallo, quo alios poſt ſe reliquit. Et vero ſic natura comparatum eſt, ut oculos libenter convertamus ad ea, quæ nos delectant; avertamus ab iis, quæ offendere aliquo modo poſſunt: atque uti factæ progreſſiones, bonorumque partorum cogitatio voluptatem; ita diſtantiæ contra, inopiæque noſtræ conſideratio moleſtiam pariat. Idque hoc etiam magis, quod ille nos reſpectus ad quietem invitat, hic incitat ad laborem. Nimirum ut viatores, ubi tædere eos itineris cœpit, reſpectare ſolent, quantum viæ confecerint; ita nos ſimul ac virtutis ardor reſtingui, & induſtria frangi cœpta eſt, decurſum ſpatium reſpicientes, facile nos ipſos conferimus cum iis, quos aut in voluptatis cœnum prolapſos, aut in avaritæ dumetis hæſitantes, aut ambitioni & honori miſere ſervientes in ſæculo reliquimus. Quamobrem metam perpetuo ante oculos propoſitam habere convenit; & quam longe ab illa etiamnum abſimus ſedu-

Philip. 3. 20.

In Reg. fuſ. diſp. c. 6.

sedulo videre: ut scilicet coram Deo, in clarissima ejus luce, recte facta, bonaque nostra omnia divinæ veritatis statera examinemus, quid sortis demum, ac rei familiaris domi nostræ sit intelligamus: atque hac ratione sciamus, *quid nobis desit*. Ac mihi credite, permagni intereit, quotidiano ac peculiari vitæ examine uti diligenter, ut tecum te ipse conferas; ut tamquam prudens, & industrius paterfamilias, custosque domus tuæ, non modo ad res arcendos advigiles, sed & lustres omnia, quid ad domesticas rerum necessariarũ provisiones desit, prospicias. Hoc nimirum illud est, quod Salomon de sapiente illa ac provida muliere, Ecclesiam, atque in ea cujusque nostrum animam describens, ajebat in Proverbiis:

Prov.31. 27. *Consideravit semitas domus suæ, & panem otiosa non comedit*: & paullo ante; *Quæsivit lanam, & linum, & operata est consilio manuum suarum: facta*

Ibid. v.13. 14. 15. *est quasi navis institoris, de longe portans panem suum: de nocte surrexit, deditque prædam domesticis suis, & cibaria ancillis suis.*

12 Deinde ad eam, quam dixi, vitæ renovationem magno erit adjumento divinorum beneficiorum meditatio, nominumque innumerabilium, quibus Deo inservire debemus; simulque illa cogitatio, quam in quodam sermone D. Chrysostomus exponit: Nihil boni facere, nihil aliud esse, quam facere aliquid mali, quippe cum nostro officio desimus, &

De virt. & vit.

præ-

prætermittamus id, quod nostri instituti professio postulat. Exempli caussa, inquit ille, si servum habeas non rapacem, non ebriosum, non contumacem, sed sobrium, moderatum, vitii omnis expertem; idem tamen totos dies si domi sedeat otiosus, omittatque ea, quæ ad suum munus attineant, nonne graviter vapulabit? Atqui nihil maleficii commisit: sed satis maleficii est, munus officiumque suum neglexisse. Quid? agricola, qui ceteris quidem in rebus vacet culpa, sed domi desideat, non serat, non aret, non vites colat, nonne is quoque valupabit? At nihil injuriæ intulit, nihil damni: verum cessationem ipsam injuriam damnumque ducimus. Atque etiam in ipso nostro corpore, si manus ita affecta sit, ut non linguam quidem illa præscindat, non oculos eruat, nihil denique detrimenti afferat, sed desidiosa cesset, reliquo corpori nullo modo inserviat; quis non istiusmodi manum inutilem, & præscindendam potius, quam retinendam putet? Eodem pacto, ait ille, non modo aliquid fecisse mali; verum etiam aliquid omisisse boni, magna comprobatur injuria. Porro divinis in rebus id ipsum multo magis apparet. Atque haud scio, an ob eam caussam Deus per Prophetæ personam queratur, *Retribuebant mihi mala pro bonis, sterilitatem animæ meæ:* quod scilicet terra tam sedulo exculta, tot divinorum beneficiorum imbribus irri- Psal.34.12.

irrigata, tot Solis justitiæ radiis tepefacta, uberes fructus non ferat, mala retribuat pro bonis ei, qui tot illam benedictionibus dulcedinis prævenit.

13 Equidem, Patres, Fratresque carissimi nescio, quî fiat, ut tantorum beneficiorum consideratione, tantoque divini erga nos amoris æstu, non animorum nostrorum glacies (ut ita dicam) penitus liquefiat. Quî fieri possit, ut quatuor illa nomina, quæ nos Deo debitores constituunt, à D. Bernardo quodam sermone breviter expensa, considerantes, satisfactionem videlicet peccatorum, quæ sempiternis erant suppliciis vindicanda; creationem, atque conservationem; quo nomine, quod sumus, quod vivimus, Dei sumus; divini sanguinis pro nobis profusionem; denique promissionem mercedis, ac beatitudinis æternæ; nescio, inquam, quî eveniat, ut qui hæc secum reputant, non se & gratiores & liberaliores præbeant ei, cui se totos omnibus nominibus debent. Quis enim multa pertulisse, multumque laborasse sibi videbitur, si sempiternas inferorum pœnas obierit animo quas millies meritus est? Quis queri poterit, ab se nimium postulari, cum cor postulatur, si meminerit sese & naturæ & conservationis jure totum ejus esse, cui se tradidit? Quis aliquid dare se existimabit, cum vitam reddet Deo suo, qui eam antea sua caussa profudit: Et certe nec

Serm de quadr. debit.

ejus

jus vitæ pretium, nec obligationis ratio, qua obis teneretur, nec illorum conditio, pro uibus illam profundit, ullam in hac re comarationem admittit. Etenim si vitam Dei aussa ponimus, suum illi reddimus; facimus l pro eo, qui tot modis meritus est, ut facemus; vitam denique ponimus pro eo, qui osuit ante pro nobis. Ille contra Deus ac Dominus sanguinem ac vitam dedit, non modo pro vermiculis, quibus nihil omnino deberet; sed pro servis, pro sceleratis, pro inimicis; quod nimirum Apostolus (ut scitis) tantopere exaggerat. Rom.5. Quis porro carius ducet pretium momentaneum & leve, quo sibi comparat *supra modum in sublimitate æternum gloriæ* 2Cor.4.17. *pondus; quod ocu'us non vidit, nec auris audivit, nec* 1 Cor.2.9. *in cor hominis ascendit*? Quæ cum ita sint, nihil est, quod non pro tot immortalibus promeritis tali tantoque Domino anima debeat. Itaque mentem omnem nostram, cor, ossa, viscera ipsa clamare oportet: *Domine quis similis tibi?* ejusque laudem, ac prædicationem in nostro semper tempore versari. Nempe hoc frenum est illud, quod humano hominum generi Deus injecturum Isaiæ ore confirmat; *Laude mea infrenabo te, ne intereas.* Isai.48 9. Dulce vero frenum ac suave, quo, nisi forte recalcitrantes sumus & effrenati, nullo negotio flecti reflectique possumus ad nutum & arbitrium regentis Dei.

14 Ac sane si animus noster sui adhuc juris manet,

manet, nec totum se Domino dedit ac tradid
merito sterilis dici potest, qui mala retribu
pro tot ac tantis bonis. Quo mihi spectare
Isai.57.17. detur Deus, cum apud Isaiam exclamat: *Prop*
iniquitatem avaritiæ ejus iratus sum, ac perc
eum. Abscondi faciem meam, & indignatus su
& abiit vagus in via cordis sui. Neque enim qu
liscumque avaritia est, sed incredibilis qu
dam avaritiæ iniquitas, si neges te ei, cui deb
omnia. Atque istiusmodi hominibus jure ac
dit interdum, ut Deus abscondat faciem su
ab eis, & abeant vagi in via cordis sui. Q
quidem est pœna longe gravissima. Id a
multo magis in nos convenit, qui nos to
nova quadam voluntate consecravimus De
& per vota quasi holocaustum immolavimu
In quo ille holocausto gravissime fert furr
sibi aliquid ex eo, quod fuerat consecratur
Huc enim etiam divinam illam vocem deriv
Isai.61.8. re possumus: *Ego Dominus diligens judicium*
odio habens rapinam in holocausto. Nos vero ste
les & ingrati erimus si nostra in Deum offi
exiliter ad calculos revocabimus, quasi vere
tes, ne major datorum sit ratio, quam accepte
rum; si divini obsequii annos, si susceptos l
bores, si præsentem disciplinam, si emolume
ta à nobis in proximos profecta numerab
mus ac pendemus. Hæc enim omnia nova be
neficia sunt, quibus etiam arctius devincimur
Serm.83. in Cant. Quare B. Bernardus negat, animam nostra
amor

amori cælestis sponsi mutuò respondere ullo modo posse. *Nam & cum se totam*, inquit, *effuderit in amorem, quantum est hoc ad illius fontis perenne profluvium?* Quocirca permagni mihi ponderis videtur quædam D. Chrysostomi sententia, qui illam Isaiæ visionem tractans, *Vidi Dominum*, & quæ sequuntur, ait, Seraphinos alis non ora solum tegere, quod intelligentiæ obtutum figere in summa illa luce nequeant; sed pedes contegere, quod reverentiæ amorisque sui exiguitatem erubescant; qui non pro ejus dignitate procreatorem suum diligant, neque tanta ejus caritatè flagrent, quantum præcellentissima illa natura postularet. Quod si Seraphini ipsi beatorum spirituum Principes, qui à divini amoris ardore nomen invenerunt, minus ab se, quam par esset, amari Deum erubescunt; cujus tandem oris & impudentiæ erit homuncio, si in animum inducat suum, se Dei caussa plus æquo laborare? Vel hæc animi inductio efficere deberet, ut de nobis ipsis quam demississime sentiremus; quippe clarissimum signum perexiguæ, vel divinorum meritorum ergo nos cognitionis, vel nostræ in Deum benevolentiæ. Animus enim divina caritate ardens non contrahit se, in angustumque reducit, sed in dies augescens pro amoris accessione dilatat sese, & immensam interminatamque abyssi magnitudinem in Deo nanciscitur; ubi infinite se in omnes partes effundat. Et *si dederit*

Isai. 6. 1.

Cant. 8. 7.

omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil despiciet eam.

15 Iam vero illud quoque proderit in primis, brevem sibi quemque hujus vitæ cursum circumscribere; & simul meminisse, quod perfectionis & gratiæ divinæ non comparâris in vita, id te comparaturum esse numquam. Vitam autem ipsam (ut D. Greg. Nazianzenus tradidit) esse quasi mercatum, cujus dies cum abierit, tempus amplius non sit emendi, quæ velis. Hinc illa Sapientis admonitio: *Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas.* Itemque Apostolus nos monet, ut *caute* ambulemus, *non quasi insipientes, sed ut sapientes; redimentes tempus;* hoc est, occasionem negotiandi; significans videlicet, quemadmodum mercator pecuniæ non parcit, ut emat redimatve quod adamavit; ita nos nulli labori parcere oportere, ne merendi occasio elabatur, *quoniam dies mali sunt.* Ita fiet, ut neque laborum brevitas gravis videatur, neque ullum punctum temporis lucro vacuum præterire patiamur. Constat enim gratiæ in hac vita partæ gloriam in æterna illa vita, & felicitatem proportione responsuram, ut ne minimum quidem lucrum parvi faciendum sit, cui tanta mercedis accessio sit proposita. Ita quo minus aberis à meta, eo magis properabis; & quo magis accedes ad præmium, eo

In sent.

Eccl. 9. 10.

Ephes. 5. 15.

eo plus animi accedet ac virium. Illud etiam ſumma ope vitabitur, ne idem curſui noſtro accidat, quod violentis motibus ſolet; qui ab externa vi atque impulſu profecti, proceſſu paullatim remittuntur ac languent: ſed contra nos ab inſita vi ac virtute acti, hoc eſt, ab inhabitante Spiritu ſancto, (*Quicumque enim Spiritu Dei aguntur, ii ſunt filii Dei*) tanto concitatiori curſu rapiamur, quanto viderimus appropinquantem finem. Rom. 8. 14.

16 Hinc ultimum, idemque præſentiſſimum remedium peti licet, ut manum operi admoveamus, & in rebus, quibus caremus, comparandis omnem operam collocemus. Id enim demum eſt (ut D. Gregorio placet) non modo cor, ſed etiam manus (quod Hieremias monuit) ad Deum tollere. Nam qui ad ſolidas virtutes parandas ſatis eſſe unam voluntatem arbitratur, is profecto vehementer errat. Quamobrem D. Baſilius docens, in ſolitaria vita & plus periculi eſſe, & minus ad neceſſarias virtutes parandas facultatis, ait: *Neque eum ſuæ humilitatis documentum dare poſſe, qui neminem habeat, cui ſubjiciat ſe ac ſubmittat; nec manſuetudinis, qui cum mortalium nullo verſetur; nec patientiæ, qui nullum omnino habeat ſuis voluntatibus adverſantem.* Ad extremum illud adjungit: *Siquis autem ad componendum moderandumve animum ſacrarum litterarum præcepta, doctrinam, meditationemve ſatis eſſe ducit; is ſimiliter facit ut*

Lib. 18. Moral. c. 5.

Reg. fuſ. diſp. c. 7.

si quis disceret ædificare, neque unquam tamen ædificaret; disceret æs cudere, & tamen quæ didicisset, numquam in actum educeret. Atque usu docti scimus, non nisi faciendo artes addisci. Quæ tamen ipsæ in externa tantum materia cum versentur, nihil admodum habent repugnantiæ. Neque enim Architecti, neque ceterorum artificum conatibus operis materia reluctatur. At nostra hæc Philosophia, quæ in interioribus animi motibus perdomandis occupata est; difficultates habet, & impedimenta nec minima, & plurima. Vt enim in quadrando lapide difficultatis aliquid ac negotii fuerit; quadratus certe ad rudem illam asperitatem nequaquam redit: at efferatos animi motus, quamvis edomitos, ad ingenium tamen redire sæpius experimur. Et vero si in virtute ac pietate quotidie augendâ sedula à nobis opera poneretur, ad majora quotidie lucra aditus patefieret; præsertim cum in hoc quoque genere sua sponte lucrum vel minimum (ut Chrysostomus monet) animos faciat, & ad lucrum majus alliciat. Id quod cerni licet, inquit, in pecunia, & mercibus. Lucrum enim, exempli gratia, unius & alterius aurei numi, animum addit lucrandi decem, aut etiam viginti. Videmus etiam locupletes, quibus plus & auri sit & animi, facilius ad maximas pecunias pervenire, quam pauperes locupletari. Quare in eam curam incumbendum est, ut oblatas lucri occasiones ne dimit-

De virt. & vit.

dimittamus; quandoquidem qualecumque incrementum animos nobis ac vires addit ad majora. Nec vero illas modo virtutes, quæ desunt, parari, verum etiam quæ sunt, perfici oportet, tum gradu, tum etiam firmitate. Qua de re D. Gregorius ad illa verba Iob præclare Lib. 12. Mor.c.14. disserit: *Per singulos gradus meos pronuntiabo illum.* Iob 31.37. Librum autem dicit illum, quem humeris ferre, & coronæ instar capiti imponere gestiebat; significans, sacras litteras factis expressas coronam parere nobis victoriæ. Ita Christus Dominus noster (ut notat D. Gregorius) terram dixit animæ nostræ, ubi Divini verbi semen Lib. 21. Moral. c.14. jactum sit, *fructificare primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica.* Hoc utique studium in eo, qui ad perfectam vitam, cumulatamque contendit, vigere opus est; & ad hoc quoque ipsum quotidianum examen referendum est. Ceterum hæc remedia libet eadem sententia claudere, quam Divus idem Lib.19. Moral. c. 16. Gregorius eo loco posuit, quem supra indicavi, cum docerem, mentis nostræ fervorem paullatim veterascere. Ibi igitur hæc ille subjicit: *A qua tamen vetustate, si studio perfectionis invigilemus, orando, legendo, bene vivendo, renovamur: quia vita nostra dum lacrymis lavatur, bonis operibus exercetur, sanctis meditationibus tenditur, ad novitatem suam sine cessatione reparatur.*

17 Ac ne longior sim, illa nos potissimum cogitatio adjuvabit, Actiones nostras fere ini-

tio fervidiores esse, sed tempore procedente refrigescere. Idcirco enim (ut docet Chrysostomus) Spiritus sanctus Davidis ore nos admonet, *In fine ne corrumpas*: quoniam tum vigilantia desideratur, ut cum maxime. Quippe in actionis ingressu cum vires animæ integræ sunt, nemo quantumvis piger non multum adhibet studii ac diligentiæ. At in progressione; & scilicet in extremo, hæc admonitio necessaria est: *In fine ne corrumpas*. Idque hoc etiam magis, quod eo præcipue tempore diabolus omni ope atque opera nos bonis omnibus conatur evertere. Vt prædones, inquit ille, non solventem è portu navim inanem, & merces aliunde petentem invadunt; sed onustam in reditu observant, atque diripiunt; ita diabolus ubi complures virtutes magno studio collegeris, tum verò in te, quasi in onustam mercibus navim, impetum facit. In quo quidem illius præda non solùm magna est, quod de nostris bonis prædatur; sed etiam quod offensio nostra ad direptionem valet aliorum, qui nostro exemplo in fraudem ac perniciem inducuntur. Quare omnino humilitatis præsidio tecti semper simus necesse est. Nihil enim (quæ naturæ nostræ est infirmitas) superbiam elationemque animi (nisi vigilantiâ comprimatur) æque gignit, atque innocentiæ ac rectè factorum conscientia, & industriæ fructus ex multorum conversione perceptus: ut rectè Do-

Hom. 3. in ver. Isai. *vidi Dominum.* Ps. 74.

Psal. 74. in titulo.

Dominus ita præcipiat: *Cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite, servi inutiles sumus*. Hoc adminiculo carens Ozias corruit. Nempe cui sacræ litteræ testimonium dederant sanctitatis, *quod fecerat rectum quod erat in conspectu Domini*. Verum is per superbiam sacerdotale sibi munus adsciscere conatus, teterrimam in lepram incurrit. At Moses (id quod observavit Theodoretus) non prius tantæ hominum multitudinis dux est creatus à Deo, quam dextram illam, quæ mare divisura, & quæ res admirandas editura esset, insertam in sinum suum, leprosam animadverterit. Nimirum ut homines in meditationis tamquam sinu intelligant, qui ipsi per se sint, quid munere ac beneficio Dei: atque illud liquido profiteantur: *Dextera Domini fecit virtutem*. Ita demum vera germanaque humilitate nixi, in vita nostra renovanda perpetuo versabimur: & habentes in nobis ipsis, & non in altero gloriam nostram, id est, testimonium bonæ conscientiæ, quæ nihil spectat aliud præter divinam gloriam, dicemus cum S. Iob: *Gloria mea semper innovabitur, & arcus meus in manu mea instaurabitur*. Vt videlicet partim hoc conscientiæ testimonium nostræ perfectionis studio, partim zelum salutis animarum studiosè curantes, arcum sagittasque nostræ militiæ instauremus, tamquam veri germanique *filii excussorum*, ut animas Divini amoris telis

Luc. 17. 10.

2 Paral. 26. 4.

Ibid. v. 19.

Quæst. 10. in Exod.

Iob 29. 20.

Psal. 126. 4.

ſauciatas mundo mortuas Chriſto Domino mancipemus.

18 Neque vero vitiis, quæ in nobis cernimus (dummodo de hac arcus, & gloriæ renovatione, quam dixi, laboremus) deterreri à ſuſcepto conſilio, ſed potius vocationis noſtræ gratia freti, animos vireſque renovare debemus; & nos ipſi jucundiſſima illa, quæ apud Zachar.12. 6. Zachariam eſt, Domini voce conſolari: *In illa die ponam Duces Iuda ſicut caminum ignis in lignis, & ſicut facem ignis in fœno: & devorabunt ad dexteram & ad ſiniſtram omnes populos in circuitu.* Et quoniam hæc ſunt ejuſmodi, ut noſtras vires longe, multumque ſuperent, accipite, unde Ibid.v.8. animi nobis ac vires addantur: *In die illa proteget Dominus habitatores Hieruſalem.* Magnus vero patronus ac potens. Sed quid tandem ab eo opis afferetur? *& erit, qui offenderit ex eis in die illa, quaſi David.* Pſal.117. 16. *Dextera Domini* faciet *virtutem.* Vt ſcilicet claudus, qui paſſim offendebat, robore alter David exiſtat, uſq; eo fortis, ut funda & lapide carneam illam turrim (ſic enim Philiſtæum appellat Chryſoſtomus) nullo negotio dejiciat, ſuo illum gladio obtruncet; victoriam ac lætitiam populo pariat univerſo.

19 Atque ut paratioribus animis ſtudiiſque ardentioribus in mentis inſtaurationem incumbamus, Gregorius XIII. Pont. Max. pro ſua paterna in filios omnes caritate, & egregia hæreticorum, ethnicorumque in Eccleſiæ ovile

e cogendorum voluntate; partim cupiditate impulsus videndi in Societate nostra novum in dies splendoris incrementum, novosque fructus nostrorum operâ colligendi, atque in primis tantam hominum multitudinem, quæ extra Ecclesiæ arcam obruitur, conservandi; partim etiam nostris precibus adductus, occasione januæ, quam initio dixi, in Iapone patefactæ; his, inquam, de caussis Pontifex Indulgentiam plenariam, Iubilæumque amplissimum omnibus Societatis hominibus largitur, quicumque sacra confessione, & communione facta, nominatim pro illorum populorum ad Ecclesiam traductione, Deum fuerunt deprecati. Quo quidem tam præstanti munere, ut cum certa stabilique animorum nostrorum utilitate, & illustri atque insigni illius nationis emolumento perfruamur, cohortor omnes in Domino, ut (quod commodo cujusque ex præscripto Superiorum fieri poterit) in Exercitiis spiritualibus dies aliquot ponant, seque ad synceram animosamque confessionem comparent; generalem, scilicet, aut superiorum dumtaxat mensium, initio ab ultima facto (uti statis temporibus fieri ex Constitutionibus nostris solet) aut etiam vitæ totius in Societate actæ, ut cuique commodum erit. Ex quo novam omnes vitam novo animi ardore instituant; sic prorsus, ut reipsa cujusque appareat instauratio, tum in perfe-

ctione sua, tum in zelo animarum. Et quonia
etiam perfecti viri aliquid semper habent
quod renovent, & in quo crescant; neque sat
est hac, aut alia quapiam occasione interdu
huc cogitationem conatumque conferre; vo
vehementer etiam atque etiam hortor, ut ani-
mum ad ejusmodi exercitationes spirituale
identidem referatis; præcipue vero post ope-
ram aliquamdiu in missionibus, aliisque So-
cietatis muneribus collocatam, Vt nimirum
Psal.118. 59. cogitemus vias nostras: &, quo majore dein-
de animo ac viribus ad opus redeamus, inter-
quiescamus interdum ac respiremus. Ita de-
mum quisque nostrum illam vere Prophetæ
Ibid.v.131. vocem usurpabit: *Os meum aperui, & attraxi spi-
ritum.* Illud enim & usus ipse docet, & Socie-
tatis nostræ parens IGNATIVS censuit, atque
adeo in epistola quadam testatum reliquit,
ejusmodi meditationes (quas ille arma spiri-
Par.4. c.8. §.5. tualia in Constitutionibus appellat) non mo-
do ad cujusque nostrum, sed etiam ad aliorum
incolumitatem, ac salutem maximo esse præ-
sidio. Hinc porro magna Dei cum gloria fiet,
ut omnes, qui viderint nostros, cognoscant il-
Isai.61.10. los, *quia isti sunt semen, cui benedixit Domin.*
Quam ille benedictionem pro sua immensa
benignitate confirmet, perpetuoque adaugeat
in nobis, ut quos & ipso vitæ genere, & pur-
gandi illuminandique alios munere, Angelo-
rum (quorum festum solemnemque diem hac
luce

uce celebramus) in hoc exilio ſocios eſſe vo-
uit, his beneficium ſuum ſtabiliat & cumulet
n patria: ubi una cum beatis illis ſpiritibus mi-
ericordias Domini in æternum cantetis; & ſi-
nul cum aliis compluribus eodem per vos in-
ductis, ante thronum Dei, & Agni concinatis:
Redemiſti nos Domine Deus *in ſanguine tuo, ex* Apoc 5.9. & 10.
omni tribu, & lingua, & populo, & natione: & feciſti
nos Deo noſtro regnum, & Sacerdotes; & regnabi-
mus in æternum. *Amen.* Romæ III. Kal. Octo-
bris, anno poſt Chriſtum natum M.D.LXXXIII.

Omnium in Chriſto Servus

CLAUDIUS AQUAVIVA.

E P I-

EPISTOLA III.

EIVSDEM

R.P.N. GENERALIS

CLAUDII AQUAVIVÆ

Ad Patres & Fratres Societatis.

DE STVDIO PERFECTIONIS ET CARITATE FRATERNA.

SI munifici dona largitoris, cujus benefici vitam, & eam quæ natura nobis ineſt, & longe diviniorem alteram adepti ſumus, primigeniam apud nos dignitatem ſuam perpetuo retinerent; & ſi nos, arborum inſtar, ad vitalis fluvii, qui cæleſtem lætificat Hieruſalem, patriam noſtram, decurſum conſiti; & ab æſtu quam longiſſime geluque ſemoti, perennem illam irrigationem, & ſempiternam velut patrii ſoli cælique ſerenitatem hauriremus; nihil attineret tam gravem nos & quotidianam in rebus noſtris, quæ pæne in horas dilapſæ fluunt, aut ſilveſcunt, dijudicandis, & prout opus fuerit, repurgandis, novandis, & alio atque alio apparatu tuendis, operam colloca-

ocare. Iam vero cum perpetua atque infesta nortalis corporis pugna gravemur & sarcina; umque, quasi stirpes quædam in siticulosos altus transpositæ, peregrina adversaque gleba conflictemur, mirum nemini videatur, si necesse sit jugem adhibere solertiam, ac velut artem, quæ nos excolat, erigat, obtegat, adminiculetur: & adjumenta conquirere, quæ ad omnem nobis incolumitatem, atque incrementa præsidio sint: non secus atque teneriores quædam, atque opere topiario eleganter intextæ, aureorum malorum arbusculæ, si frigidiore cæli plaga, ac perpetuis vexentur nivibus, singularem cultoris vigilantiam, laborumque contentionem desiderant, ut nativam vim suam & pulcritudinem tueantur. Cum præsertim etiam postquam religioni nomen dedimus, non raro reliquum fiat in nobis veterum semen aliquod errorum, ac velut anteactæ vitæ lolium: præterquam quod in ea, quæ auspicatò cœpta sunt, transversa soleat incurrere parum constans naturæ nostræ conditio, quæ quantis ponderibus ad pejora fere nos deprimit, tanto majoribus vigiliis, & quasi lacertis est obnitendum. Ea de re cum verba faceret D. Gregorius Nazianzenus, exponeretque cæleste donum, quod initio divinitus accepimus, quam ægre conservetur, Saulis Regis pertractat exemplum: negatque ulli dubitandum esse, quin per inhabitantem Spiritum san-

Necessarium esse studium ad perfectionem.

In Apolog. Ad Patrem.

ſanctum fuerit ille in ſpiritualem virum com-
mutatus. *Verum*, inquit, *quia non ſe totum Spiritui*
præbuit, nec pure alium in virum mutatus eſt, quem-
admodum oraculo de ipſo proditum fuerat; ſed impro-
bitatis ſcintilla priſtinæ, maliq; ſeminis aliquid in
reſtabat, eratque in eo pugna ſpiritus & corporis, m
triſſimis illis tandem jactatus eſt tragœdiis. Et ſub-
cit paullo poſt: *Illud tamen hinc animadvertun-*
quod tametſi gratia divina non contingat indign-
nec omnino in malum & ineptum inſtrumentum ca-
Sap.1.4. *dat, (nam recte dictum eſt, etiam me aſſentiente, i*
malevolam animam non introibit ſapientia) nihi-
minus propter mutabilitatem habitus, ac naturæ hu-
manæ, nequaquam minoris negotii ſit, mea quidem
ſententia, dignitatem ſuam, & concinnitatem ſerva-
re, quam ab initio vere aptum concinnumq; reddi-
dignum effici: præſertim cum ipſa gratia ſæpenume-
(ut quod omnium malorum noſtrorum miſerrimum
eſt, & abſurdum maxime proferam) faſtu quodam
animos efferens à Deo dejiciat eos, qui non recte a
ipſum propius acceſſerant, eoq; modo fiat, ut dum ex-
tollimur, deturbemur, quo peccatum fiat ſupra mo-
dum peccans, per rem bonam mihi mortem afferen-
Duas nobis res hoc facto, & tam gravibus
verbis religioſiſſimus Pater commendat, am-
bas quidem perneceſſarias iis, qui à deſpica-
tis ac ſtolidis domus ſuæ jumentis conquiren-
dis, hoc eſt, à vecordibus ac brutis hujus vitæ
voluptatibus & curis abſtracti, ſeſe in altioris
vitæ genus recepêre. Vna res eſt, ut Deo ſe
quiſ-

uisque tota mente devoveat, nec ullam in se-
pso vanæ cupiditatis sementem reliquam pa-
iatur. Nam propterea sanctissimus Doctor
ffirmat, fuisse adhuc in Saule spiritus & cor-
oris pugnam (neque enim sentiebat, ab ea
osse nos penitus immunes esse, dum fragili
uxoque corpore distinemur) sed illud modo
os monitos voluit, Si ad Deum, ut inquit
postolus, *in plenitudine cordis accedamus*, hoc
st, Si & nosmetipsos exuere, & induere
Deum, ex animo studeamus, ita posse nos, &
plere divinis auxiliis confirmari, ut licet non-
ulla resideat rationem inter sensumque di-
micatio, non ea tamen sit, quæ vel internæ ci-
vitatis tranquillitatem perturbet, vel in du-
bium revocet, uter in hac dominetur, atque
imperet: sed potius invicta mens jus suum
tueatur, & impetus concupiscentis animæ, ne
longius evagentur, coërceat. Contra vero qui-
cumque ita se Deo Religionique addixere, ut
interea loci neque omnem de se curam abji-
ciant, neque mundo placere velle desinant,
minime mirum est, si magnis periculorum flu-
ctibus agitentur. Nam hoc quidquid mali se-
minis in ipsis residuum est, sensim pullulat at-
que adolescit in culmum: & (quod aliquando
sibi D. Augustinus fatetur timuisse) quæ te-
nuissima licia videbantur, in funes pæne nau-
ticos excrescunt, arctissimeque quos implicue-
re, devinciunt. Itaq; testatur ille, se tunc à Deo,
ut

ut nequaquam deſiſteret, exſtimulatum, ne,
non, inquit, *abrumperetur idipſum exiguum &*
nue, quod remanſerat, revaleſceret iterum, & me
buſtius alligaret. Altera res eſt, quòd eſto, reb
iis, quas admirantur homines, initio nunti
remiſerimus ex animo; tam lubricum tame
& ad deteriora declive naturæ pondus eſt,
quam facillimam converſionem & inclina
nem tranquilli ſtatus cavere nihilominus
borioſum atque arduum ſit, quam ad præc
ram aliquam animorum dignitatem, & qu
concentum perveniſſe: cum præſertim (qu
in malis noſtris luctuoſiſſimum miſeriæ ge
eſt) ipſamet erga nos Dei liberalitas nonnu
interdum plus nimio jam elatos, ſibique p
fidentes ex cæleſtium copia donorum (
tamquam in gyrum rationis ac modeſtiæ
cantur) ab eodem Deo, ad quem non ut p
erat acceſſere, deducat atque abſtrahat. E
igitur præcipites agit, dum attollit incauto
ut ſatis inde perſpicuum fiat illud Apoſto
Rom.7.13. *Peccatum, ut appareat peccatum, per bonum ope*
tum eſt mihi mortem, ut fiat ſupra modum pecca
peccatum; hoc eſt (ut Chryſoſtomus interp
tatur) peccatum turpitudinis ac nequitiæ ſu
virus ſatis manifeſtò prodit, cum ſanctiſſima
plane rem per ſummum ſcelus, ac ſocordia
noſtram in ſtrumam vertat ac peſtem. Qu
circa, nec mihi, nec vobis moleſtum eſſe decet
quas poſſumus, ſequi atque urgere opport
nitat

nitates ad mentem noſtram identidem exci-tandam, ſcientes, Fratres à Deo dilecti, ele-ctionem veſtram, cum quanto majoribus do-nis aucti videmur, tanto ſeverior eorum ratio reddenda ſit; & quanto copioſiorem miſera-tionis ſuæ vim erga nos Deus ultro profudit, conſequens etiam ſit, ut tanto gravius noſtræ tarditati inertiæque ſuccenſeat, ut, ſi hoc ſpe-ctetur, hominum ceterorum, qui ſe pæne to-tos tenebris merſere, delictis vix commoveri videatur. *Quis cæcus* (inquit per Prophetam Iſai. 24. quemdam) *niſi ſervus meus? aut quis ſurdus, niſi ad quem nuntios meos miſi?* ac ſi aperte profitere-tur, ceteros neque cæcos eſſe cenſendos, ſi of-fuſis cælo tenebris videant nihil; neque ſur-dos, ſi, quibus nihil loquere, non audiant: verum ſi qui ſint, qui in clariſſima luce cali-gent, & ad nuntiorum clamores obſurdeſcant, id demum cæcitatis eſſe, id ſurditatis argu-mentum. Id quod ut planius explicem, (tam-etſi de vobis dilectiſſimi meliora, quin etiam altiora confidam) nego, ullam nobis excuſatio-nem in Dei conſpectu profuturam, niſi eum teneamus vitæ curſum, eamque lucem ſequa-mur, quæ nobis, id agente Deo, per famulum ſuum IGNATIVM ex Conſtitutionibus, ex no-ſtræ Societatis inſtituto, ex ejuſdem denique optimi parentis, dum in humanis ageret, gra-viſſimis monitis, & ſalutaribus affulget exem-plis. Cum præſertim Dei præterea benevolen-

tissima sedulitas quotidie mentibus nostris varie præluceat, & stimulos ad meliora subjiciat. Neque nobiscum velut cum servis agat, exponens dumtaxat, quid à nobis herili more deposcat, sed ut carissimos sibi liberos instituat, consiliorum etiam suorum communicatione dignatos. Atque, ut missa alia faciamus, una vox illa Redemptoris nostri, *Si diligitis me,*
Ioan. 14. 15. *mandata mea servate*, cujusnam pectus non emolliat? sanè ac si dixisset, non pœnas denuntio, pollicitationes meas non inculco, non meorum erga vos meritorum rationes exigo, non pono ob oculos præmiorum amplitudinem; sed illud unum: Si diligitis me, perficite quæ jubeo. Quis tam ferus ac ferreus sit, qui si secum ipse reputet, quis loquatur, & quibus id verbis commendet, inusitata mentis dulcedine non liquescat ac fluat; certoque statuat alacri atque erecto animo aggredi, quidquid perspexerit illius aut voluntati gratum, aut ho-
Psal. 15. norificum majestati? *Hæc est pars mea, & hereditas mea*, canebat S. David. Sequantur alii quæ maxime velint: suas licet, quam longe lateque norint, proferant cupiditates; mea vero pars fuerit, Domine, custodire legem tuam. Verum majora adhuc atque illustriora jura sunt, ut Divus annotat Basilius, quæ nobis quasi Prætorianis militibus, aut Regiis cubicularіis sanciuntur, quàm quæ promiscuè feruntur in vulgus. Eam ob rem nostræ quæ sint
par-

partes, attendamus. Sunt autem illæ, in quibus figenda nostra omnis mens & locanda est, nimirum ut in omnem vitam divinæ voluntati obsequamur & gloriæ: neque Dei servus alia in re ulla suam positam esse existimet vitam, delicias, beatamque tranquillitatem, quam si totum se fingat & accommodet ad arbitrium nutumque Dei; cujus voluntas totius est juris ac recti certa lex; cujus studium, ut ei nos, nostræ solum felicitatis caussa, morem geramus, cujus obsequium jucundissima quies: ab eo vero recedere, extremum malorum omnium. *Os meum aperui, & attraxi spiritum, quia mandata tua desiderabam*, ajebat Psaltes. Cum enim os aperuisset necessariæ refrigerationis gratia, testatur duxisse se vitalem auram de cælo, hoc est, perficiendi, quæ Deo placent, desiderium, quod solum respirationis loco velit habere, dum vivat. Deus meus (ut ita loquentem David faciamus) in quo vivo, moveor, & sum, meo quidem in ea, quæ jubeas, obsequio, tibique obtemperandi studio perinde sustentor, atque animantes respiratu. Itaque sicut corpus quovis temporis puncto frigidiorem auram hauriat oportet, ne nativus calor interclusus extinguatur; ita multo etiam magis pæne in horas, aut in momenta potius explendæ tuæ voluntatis amore, ac pietate meus animus recreatur. Hoc itaque desiderio, quasi

Psal. 118.

quodam oris hiatu, suavissimam requiro aspirationem, & quidem quanto possum creberrimam, prout hujus fœneæ domus, quam inhabito, patiuntur angustiæ. Neque immerito ait: *Os meum aperui*. Nam, ut Sapientes tradidere, aspiratio meatu oris excipi trajicique non solet, nisi cum permagnum & præsentissimum influentis aëris subsidium, vita ne opprimamur, exposcit. Iis igitur verbis sanctissimus vates declaravit, non sine maximo melioris vitæ periculo, ullis unquam momentis piam hanc aspirationem, qua sub divinæ jus voluntatis nostram subjungere cupimus, intermitti: ac fortassis ita vehementibus incensisque studiis ad Dei voluntatem capessendam sese inflammatum animadvertebat, ut propterea se respirandi vicissitudine, tamquam gravis æstus allevamento, reficiendum putaverit. Hoc denique illud est studium, quod nostræ vocationis ratio nobis imponit: hoc consilio Societati IESV nomen dedimus, ut Patris ac Dominatoris nostri voluntate nihil habeamus antiquius, & reipsa præstemus id, quod ex gravissima Constitutionum asseveratione, & ex primis adeo tirocinii nostri rudimentis, tamquam cum lacte nutricis exugere visi sumus, nempe, ut Dei voluntatem, cujus interpretes Præpositi nostri sunt, nostram esse arbitremur. Qua in re frequens ac perennis exercitatio eximiam quamdam vim habet efficiendi, ut &
in

in dies majorem ex illa capiamus voluptatem, & nescio quo sapore, admirabilique luce, quæ naturæ facultatem atque aciem exuperat, perspicue dignoscamus, hoc disciplinæ genus haustum decerptumque fuisse de cælo. Id tamquam pro testimonio dixit Salvator noster iis verbis: *Si quis voluerit voluntatem ejus facere, cognoscet de doctrina meâ, utrum ex Deo sit.* Hoc est, eam doctrinam si vita ac factis exprimere studeamus, arcanos quosdam sensus, & inusitatos afflatus supra consuetudinem, supra mortalitatem nanciscantur, ut propterea sapientiam istam divino satu fuisse ortam, facile in animum inducamus. Ioan. 7.

Verum hujus suavitas argumenti meam longius, quam oportuit, provexit orationem: voluissem enim, non ut alias feceram, pluribus agere, sed breviter id dumtaxat, quod hoc tempus postulabat, exponere. Scripseram namque aliàs impulsus ea, quæ tunc nuntiabatur, Iaponicæ Ecclesiæ bona fruge, & cohortatus unumquemque, ut renovaretur spiritu mentis suæ; misi etiam, quod nobis ad eam rem promovendam piæ memoriæ Gregorius XIII. concesserat, Iubilæum. Nunc cum non ita pridem ex Sinarum regnis recens orta esset occasio, ut ex ejus rei lætioribus initiis, quod Dei munus est, cognoscere potestis; alterum putavi mittendum, quod à Sanctissimo Domino nostro Sixto V. impetravimus. In quo illud

adhuc amplius est, quod ad bonum Societatis nostræ statum, ejusque feliciores progressus Deo impetrandos concessum est. Inde planum fit, & quanta sit hujusce rei magnitudo, & quanto officii nostri major obligatio, quanta denique in unoquoque nostrum sit posita vis ac facultas, ut eorum, quæ agimus, secundos exitus consequamur. *Rei magnitudo*, inquam: neque enim solum ad Dei obsequium per se valet quamplurimum prosperitas, ac perfecta pietas Societatis nostræ; sed etiam, si cogitationem intendas in omnia studia, quæ nostrates in Iaponiorum, Sinensium, aliarumve gentium salutem conferunt; certe nec ad animarum lucra, nec ad Dei gloriam, ut oportet amplificandam, conatus nostri momentum ullum habituri sunt, nisi sua ipsa Societas vi, ac firma valetudine cohæreat. Nam imbecillum si fuerit, nec probe affectum corpus, ejusque membra in suis obeundis muniis languescant, nullum cum laude cursum seu pugilatum adorietur. Dixeram adhuc, *Officii nostri major obligatio*: nam si (ut superioribus litteris de spiritu renovando fusius disputavi,) religiosissimam vitæ rationem à nobis Deus exigit, ut proximis adjuvandis Societatis industria sit salutaris; quanto severius reposcet, ut ipsa Societas non modo nihil per nos de statu declinet, sed ut vigilantia potius & contentione nostra ad ampliora se tendat atque eri-

erigat? Quam ſane ad rem nec leve nobis calcar acceſſerit, ſi cogitemus, ex nobis univerſis corpus unum coagmentari; eamque eſſe membrorum inter ſe conſenſionem, ut unicuique pertimeſcendum ſit, ſuo ne vitio in reliquum omne corpus aliquid redundet periculi. Mirum atque horribile plane eſt, dignumque ob 1 Reg. 3.
quod ambæ audientium aures (ut ſcripturæ loquuntur) merito tinniant, meminiſſe apud Iſraëlem, duce Ioſue illuſtrem, Deo autem Ioſue 7.
Principe ac moderatore gloriantem, & tunc ejus juſſu eductum in aciem, propter unius Achan furtum de anathemate Hiericho, quantum totis pæne caſtris turbatum ſit, fuſis ab hoſte tribus millibus fortiſſimorum Iſraël: & Deo ſevere denuntiante: *Non poterit Iſraël ſtare ante hoſtes ſuos, eoſque fugiet, quia pollutus eſt anathemate:* &, quod longe magis horrificum eſt, *Non ero*, inquit, *ultra vobiſcum, donec conteratis eum, qui hujus ſceleris reus eſt.* Et quamvis unius eſſet ſacrilegium, univerſos tamen (ut annotat Auguſtinus) afflixit ac perculit: *Ut non*, inquit, *ſe ſolum quiſque curet in populo, ſed invicem ſibi adhibeant diligentiam, & tamquam unius corporis, & unius hominis alia pro aliis ſint membra ſollicita.* Quo ſane facto ſempiternus Iudex indicavit, quanta ſit ſingulorum in aliquo cœtu ac ſodalitate communitas, cum eorum nullus ſeorſim ſolus cenſeatur, ſed ſinguli ſint quarumdam partium inſtar in toto. Vides, in-

Quæſt. ſuper Ioſue lib. 5. quæſt. 8.

De verbis Isaiæ: *Vidi Dominum.* hom. 1. quit Chrysostomus, quomodo unius peccatum toti populo vindictam accersit? Quomodo Deum adversus multitudinem hostem reddidit? Sed bona sunt tua judicia, Domine, & ad nostram utilitatem dispensata. Lues quædam est peccatum: per ultionem evulgatur ac traducitur apud omnes, ne corrumpat omnes: ut ubi cognoverint, quantas minas una peperit transgressio, fugiant ultionem, de multis alioqui sumendam æternam vindictam. Eam ob rem viri sanctissimi, qui & veræ humilitatis spiritu præditi, se numquam humanis exutos vitiis agnovere, & caritate incensi proximorum zelo fervebant, sua peccata (quod de Catharina Senensi, aliisque proditum est) malorum omnium, quibus Ecclesia vexabatur, caussam dedisse putabant. Iam vero nobis, quos non modo communis illa unius Ecclesiæ necessitudo connectit; sed adhuc proprius quidam ejusdem instituti ac vocationis nexus astringit; quanto magis metuendum est, ne quod privatim à singulis delinquitur, gravi totius corporis malo luatur ac vulnere? Neque luatur modò, sed periculosa etiam imitatione exempli serpat longius: ea namque res procliviùs ad perniciem, cum semel cœpit, labitur. Hac porro de caussa paullo ante dixeram, in unoquoque nostrum magnam positam esse vim ac facultatem, ut eo sit loco Societas, qui nostrum omnium respondeat optatis; cum non

Epist. 7. & aliis.

non modo poſſimus à Deo caſtiſſimis precibus id impetrare, quemadmodum & veram exteris gentibus religionem, & Eccleſiæ ſplendorem priſtinum; ſed etiam nobis, qui vinculo conſociamur arctiori, divinam demerebimur benignitatem, quo plenis miſericordiæ oculis aliquando reſpiciat ac ſublevet Societatem univerſam. Hinc & illud exiſtet, ſi unumquodque hujus corporis membrum meliore cultu ſeipſum perpoliat atque exornet, conſequens eſſe, ut ex ſingularum partium ornamentis totius etiam nitor ac pulcritudo ſplendeſcat. Ex iis planum fit, & quæ ſit obligatio ſingulorum, & quæ hujus operis magnitudo, utque totius corporis robur ac valetudo cum ſtatu cujuſque partis implicita ſit & cohæreat. In eum igitur uſum curatum eſt, ut Sanctiſſimus Dominus noſter Sixtus V. ex Eccleſiæ theſauro Iubilæum iſtud noſtræ promeret Societati. Quod ſi nequiſſimus Satan, cum indigniſſime ferat, divina manu, & Societatis opera tam multis orbis terrarum regionibus fraudari ſe tam multiplici ſpe prædæ & rapinarum, facturus eſt, quod in ipſo erit, finem nullum hujus vineæ ſepta diruendi, obterendi vites, quatiendi turrim; ſatis patet, quanta nobis vigilantia, quam forti animo, ac virtutibus exaggerato, perditis ejus conatibus obviam ſit eundum. Itaque providendum eſt, ſi qua irruptio facta ſit uſpiam, ut ad repugnandum accurra-

curramus universi, iisque malis non in præse
modo, sed etiam, quoad ejus fieri potest, pr
spiciamus in posterum. Quin etiam ut sed
vinitores non cavent solum, ne exterminet
Psal. 79. neam aper de silva, & singularis ferus depasc
tur eam; sed in novos etiam satus, traduces, r
pastinationes, propagines, quibus vitium fer
citas ac decor augeatur, incumbunt; ita no
quoque omni ope atque opera elaborand
est, ut non modo nihil detrimenti Societas
piat, sed ut in dies uberior ex ea proventus
vectigal redundet.

Porro, quoniam singulari Dei beneficio
quod & mihi & toti Societati accidit jucu
dissimum) renovatio spiritus, & piæ medit
tiones, quibus superiore Iubilæo vacatum est
mirificos nostris fructus peperere; dubita
dum non est, fore, ut minimam hanc familia
easdem, quas antea, exercitationes iterantem
nova Deus liberalitate ac misericordia prose
quatur. Quocirca consimili nunc ritu modo
que pervelim (qua de re Præpositis Provin
cialibus mandata perscribentur) ad hoc alte
rum Iubilæum nos comparemus, eoque ar
dius, quod nunc agimus de conservando, am
plificandoque Societatis statu: sed & quid
quid hac de re tunc à nobis delibatum est, a
idem denuo gustandum magis ac magis no
stram acuet aviditatem. Deum itaque etiam
atque etiam supplex obtestor, ne mea caussa,
cul-

ilpave, pii conatus ac cogitationes vestræ ncidant aut retardentur: vosque pro ea, qua mnes ex animo complector, benevolentia, ro vehementer atque obsecro, ut gravem remque curam suscipiatis de vestris ad absoitam pietatem progressionibus. Et quamuam superioribus de spiritu renovando littes meis denuo attenteque perlegendis, multo ero magis Examine, Confessionibus, Spiriualibus Exercitiis, & paullo prolixioribus um Deo congressibus ineundis, ex ejus incredibili beneficentia consecuturos vos confido, t & plane intelligatis, quæ sit spes vocationis estræ, & quid sit ambulare digne Deo; non ommittam tamen, ne hanc nactus opportuitatem, duas speciatim ad res vos etiam atque etiam adhorter: quæ ad id quod nunc agi- *Propositio.* nus, opitulante Deo, ponderis plurimum videntur habituræ.

Quarum prior est, ut ita nobis mutua inter nos caritas curæ sit, expurgatis penitus abjetisque ex animo velut pestibus, parum benevolis Nationum inter se studiis, aliisque id genus; perinde atq; hac una re contineretur (nam vere continetur) Societatis incolumitas omnis ac prosperæ res: studeamusq; optimam parentem nostrã restituere in antiquum (si qua ex parte is veterasceret) nitorem ac jucundissimã benevolentiam, quæ nascentis Societatis membra vinciebat. Nã si Sociorũ multitudine aucti sumus, cari-

caritatis tamen amplitudo nec hominum n[...]
mero, nec locorum diſtinguitur interval[...]
Hom.18. Quin etiam legere me memini apud D. Ma[...]
rium; Sancti Spiritus caritate in eam in[...]
dum hilaritatem, atque amoris vim exc[...]
inflammarique pectus humanum, ut om[...]
homines nullo proborum improborumve[...]
crimine, intimis, ſi fieri poſſet, præcordiis[...]
condere vellet & collocare. Quanto magis[...]
tamquam penſum iis reddendum eſt, qui[...]
cum fraterna nobis neceſſitudo multis nom[...]
Reg.bre.in interr.162. bus intercedit? quæ non qualemqualem a[...]
bis amorem, ſed eximium quemdam rep[...]
ac vegetum, ut S. Baſilius tradit: qui cum q[...]
reret, quanam inter nos benevolentiâ cop[...]
ri nos oporteat? Eâ, reſpondet, quam C[...]
Ioan.15. ſtus Dominus declaravit iis verbis: *Dilig[...]*
vicem, ſicut dilexi vos: majorem dilectionem [...]
habet, quam ut ponat animam ſuam quis pro [...]
cis ſuis. Quod ſi ponenda anima eſt, quomodo [...]
multo magis in iis, quæ minoris pretii ſunt, nec[...]
rio adhibenda eſt animi promptitudo, non eam[...]
humanis officiis faciamus ſ[...]tis, ſed eo conſilio, ut [...]
placeamus, & utilitati cujuſque conſulamus? [...]
quod haud moleſtum ac difficile nobis erit, [...]
reipſa præſtemus, quod amātiſſimus Pater N[...]
Par.3.c.1. §.26. ſter IGNATIVS tertia parte Conſtitutionū, [...]
quod etiam in decimamſeptimam Summ[...]
regulam tranſcriptum fuit) commendat: C[...]
bro, inquit, admoneantur, ut in omnibus q[...]
ra[...]

ant Deum, exuentes se, quantum fieri potest, more omnium creaturarum, ut affectum niversum in ipsarum Creatorem conferant, um in omnibus creaturis amando, & omnes n eo, juxta sanctissimam ac divinam ipsius voluntatem. Quæ cum ita sint, non obscure intelligitur, quantum à recta via aberrent, qui privata quadam communione, vel generis, & onsanguinitatis, vel consimilis naturæ ac morum, vel gentis, aut patriæ, abduci se sinunt ab o nexu, atque animorum conjunctione, quæ nter nos esse debet.

Hortatur ad unionem.

Et quamquam primis meis ad Superiores itteris (quibus exposui, quanam ratione Nostris inter se, & cum externis agendum sit) attigi nonnihil eâ de re, ac breviter indicavi, quanta & P. IGNATII fuerit, & mea nunc sit ollicitudo, ne quid adversus hanc spiritus unitatem peccetur, utpote multo magis quam credi possit necessariam; pro rei tamen magnitudine, & ne zizaniorum auctor, dum aliud agere videtur, simulatâ nescio qua specie recti, supponat aliquid suorum seminum; hic etiam paucis vos ea de re commonefaciendos putavi. Valde namque formidandum est, ne sicut olim paucorum culpa, ut loquitur D Hieronymus, quamquam in re dissimili, *Ingemiscens orbis terrarum Arianum se esse miratus est*; ita vitio eorum, qui in sedandis animi motibus non multum operæ posuerunt, quique, ut ait

Pig.

P.8.Conft. c.1.§.2. P. IGNATIVS, nec ordinem, nec unione ferre possunt, cum lacrymis aliquando mire tur Societas, non eam se esse quæ fuerat, se tamquam effœto jam corpore defloruisse. Cum enim ab ortus sui primordio, nulla ha bita dissimilium nationum ratione, ex mutu animorum conjunctione & coagmentata & adoleverit; si alio paullulum deflectere Ægyptum non egressa sane, sed ingressa, *lin guam, quam non noverat, audiret*. Huic tam per nicioso, tamque pestilenti morbo opportu medetur, si caste integreque servetur memo rata Constitutio; ut quanti sit ea momenti, fa cile appareat, cum possit, si ejus usus exolesca tam gravis nobis labes & calamitas impende re. Itaque monemur, in omnibus amandum esse Deum, & omnes in Deo. Id quod si vigeat, & nationum & personarum ruet omne discri men ac delectus. Nam si Deus in iis, quos di ligimus, diligendus est; is ubicumque fuerit, eo se noster amor tendat ac porrigat oportet: & quidem vehementior in eos, apud quos lu culentius diligendi ratio, qui Deus est, eluce atque eminet. Itaque pie diligentis animus, si ve Dei donis, quibus enitescunt alii, delecte tur; sive alios iis, quibus carent, ornamentis cupiat honestari; in utrisque sane Dei, eorum que, quæ Dei sunt, & amans & appetens est. Eam ob rem neque ex alienis virtutibus, cete risque rerum bene gerendarum facultatibus (in

n iis enim Deum purior animus intuetur) in-
dendi, obtrectandive, sed agendi gratias po-
us, Deique munificentiam collaudandi, caus-
m nactum se esse putat: neque illi ea, quæ pec-
antur ab aliis, indignationem ac stomachum
ovent, sed benevolentissimam potius com-
iserationem, & vehemens studium, ut ad vir-
tum decora, quæ in eo desiderantur, paran-
a proximus convalescat. Atque in hoc posita
t omnis laus adamantis, & quærentis Deum
fratribus, ut eum agnoscat, & complectatur,
icumque sit: percupiat vicissim, ut uberiore
anu suas ille opes impertiat, & tamquam
ræsentem se præstet, sicubi minus adesse vi-
eatur. Hanc amandi viam si insistamus, erit in
nprobis etiam, quod amemus, nempe natu-
am, & conditoris imaginem, optantes, ut Dei
militudo rursus in eis elucescat. Eorum au-
em, qui Dei amicitia gratiaque dignantur, hoc
ngulare ac cæleste ornamentum feremus in
culis: avebimus etiam, ut iidem tam pretio-
rum mercium pleniore copia cumulentur.
icut autem divinæ gratiæ communio tam la-
e patet, ut in ea nihil inter barbaros, Scythas,
eterasque gentes intersit; ita si quis cogita-
onem defigat in Deo, in nullo hominum pror-
us desiderabit ac requiret, quod diligat, cum
x Deo, qui præsto est omnibus, dimanet ad
niversos satis magna caussa, & quasi com-
aunis fons amoris; non secus atque ad conspi-
cien-

ciendos colores quosvis communis aliqua ratio suppetit, sive lux ea sit, sive color. Ad hanc sentiendi appetendique vim (ut à Philosophis proditum est) ea re, in quam percipiendam intenditur, oportet esse vacuam, ut multas res adverti adhiberiq; possit: alioquin ad alia nihil pateret, quam ad id, quod in ea fixum esset atque inditum. Sicut oculorum sensus si colorum uno aliquo esset infectus, ad reliquos caligaret, nam si viridi imbueretur, virescere putaret omnia; rubescere, si coccineo; atque in eumdem plane modum de aliis, quorum quempiam natura sibi insitum nactus esset, non posset ceteris oblectari. Non aliter sane nisi voluntas nostra privatos amores, ac propensiones deponat atque exuat, benevolentiæ suæ vim in res universas propter Deum, ex quo omnia, per quem omnia, & in eo omnia sunt, derivare non potest. Sed si ad patriam gentemque suam animus adhærescat, eorum modo colet amicitias, quibuscum patriæ & gentis communione copulatur. Idem eveniet, si necessariorum suorum consanguinitate delectus, carni tantum & sanguini deserviat. Par est reliquis judicium. Quòd si infeliciter agi putaremus cum oculis, quorum videndi vis supra colorem unum videret nihil; quid de voluntate, si in amando similiter affecta sit, sentiendum? Certe neque corporis oculi, quos cum muscis, & culicibus communes habemus, ad
quæren-

quærendum, videndumve Deum uſui poſſunt eſſe; neque ulla oculorum, ſicut voluntatis, virtute boni nominamur & ſumus. Itaque ſumma ope nitendum eſt, ut denudetur voluntas, & ab omnibus vindicetur affectibus, quo liberius eam curam & cogitationem induat, quæ Deo ſoli quærendo amandoque dicata eſt. Hac enim amor & defœcatur liquidùm, & omnes ampliatur in partes. Huc pertinet celſitudo illa animi, & ampliſſima caritas Apoſtoli Pauli, cujus D. Chryſoſtomus non modo egregium laudatorem ac præconem, ſed & præſentem quodammodo ſe præbuit ſpectatorem. Digna plane res, quæ nobis afferat admirationem, & pudorem incutiat. Ea vero mirifice licet in tot vigiliis, ærumnis, periculiſque aditis animarum cauſſa, quas Chriſto parere ſtudebat, eluxerit; privatim tamen, ac præter modum (ut idem ſanctus Doctor obſervavit) vim ſuam exprompſit in amorem, ſedulamque curam, qua complexus eſt Oneſimum. Servus is erat, & quidem profugus ab herili domo, quam & furto vexaverat: eum tamen Apoſtolus, quamvis omnium Eccleſiarum preſſus ſollicitudine, unice dilexit. Nam illi & veniam deprecatur à Philemone, & tam inuſitatum habet honorem, ut eum & filium ſuum in vinculis, & viſcera ſua, & alterum ſe nominare non dubitet. Hæc ei præſtabat Apoſtolus, quia, ut ait Chryſoſtomus, non hoc conſidera-

Hom. de profectu Evang. in illud. Apoſt. *ſive occaſione ſive veritate Chriſtus annuntietur.*

Epiſt. ad Phile.

derabat, quòd unus esset, qui peccaverat, & præsidio egeret, sed quod homo esset: homo dignissimum Dei animal, & propter quem, nec unigenito suo Pater pepercit. Non enim mihi hoc dicas, quod sit fugitivus quispiam; vel latro, vel fur, vel facinorosus, vel quod sit pauper, abiectus, vilis, & nullius frugis: sed cogites, quod pro ipso mortuus est Christus, sufficiatque tibi, utpote idonea sollicitudinis causa. *Cogita quantum illum esse necessarium sit, quem tantus Christus ita appretiatus est, ut nec sanguini suo pepercerit.* Neque enim, opinor, si Rex pro aliquo occidi vellet, quæreremus argumentum aliud, num magnus quispiam ille sit, quem Rex tanti facit. Iam vero perpendamus, quanto dignandi sint amore, qui non servi, sed fratres nostri, non fugitivi, aut fures, sed sæculi sunt contemptores abdicatis ob Christum omnibus, in eamdem nobiscum conscripti militiam, iisdem castris, signisque centuriati, ad quotidianos labores atque excubias, in Dei tandem adoptionem, & hereditarium regni jus adsciti. Nihil igitur mihi antiquius, nihil in optatis magis est, quam, ut quanto maximo possumus studio, conglutinemur inter nos
Coloss. 3. mutuæ necessitudine caritatis, quæ ab Apostolo merito dicitur *vinculum perfectionis.* Nā & tum demum præstitisse nobis videbitur
Sophon. 3. Deus, quod desponderat per Sophoniam: *Reddā*, inquit, *populis labium electum, ut invocent*

omnes

omnes in nomine Domini, & serviant ei humero uno, Labium vere electum, neque enim in linguis omnibus ulla pretiosior, neque ad loquendum. audiendumve jucundior, neque ad res bene gerendas valentior, quam id linguæ genus, quod animorum, consiliorum, operumque conjunctione fraternus amor format atque instruit. Hinc enim existit Deo famulantium tanta consensio, ut uno quasi humero, quidquid est onerum portare videantur. Sed & illud memoriâ repetendum, cum Deus sacrilegos turris Babel architectos ac molitores ab opere quod stulte, & adverso numine machinabantur, arcere, & tamquam deturbare statuisset; id demum non aliter perfecisse, quam dissimilium confusione linguarum, Tantum valet ad res interturbandas dissidium quodvis, etiam linguarum, tametsi magna foret inter illos consiliorum voluntatumque conspiratio. Nos contrà si vivas ac spirituales domos, juxta S. Petri sententiam, in no- Petr.2.
stris, proximorumque mentibus extruere contendimus; & ad muros felicioris Hierusalem, pro quibus ut benigne faceret Dominus in bona voluntate sua, David castissime Psal.50.
precabatur, exædificandos aliquid afferre momenti, idem jugum trahamus oportet, & ad unius linguæ consortium redeamus: alioquin labores quidem magni, laborum fructus pæne nullus.

His expositis, perspicuum est (quod & initiò dixeram) quàm exitialis sit ista velut linguarum varietas, & quam severe in eos animadvertendum, qui tantam luem importarent in familiam nostram; cum hoc malo grassante, & structuræ tam illustris, & divinæ gloriæ feliciter provehendæ labor omnis, atque apparatus noster frangatur & concidat. Multi quidem in hanc sententiam possent adduci, non modo ex Evangeliis, Patrumque libris atque exemplis, quæ ad nihil ferme aliud nos instituunt; nec solum ex nostris Constitutionibus, quæ nullam in rem gravius aut crebrius amplificandam excurrunt, perinde atque hoc Societatis esset columen ac firmamentum; sed etiam ex omni rerum natura. Siquidem cælum, terra, ut egregie disputat Gregorius Nazianzenus, elementorum mixtiones ac temperaturæ, membrorum proportiones & conjunctiones, animalium nutrimenta, ortus, habitationes distinctæ, quorum quædam imperant, quædam subjecta sunt, quædam sub jugum a nobis mittuntur, quædam libera sunt. Hæc igitur omnia cum ita se habeant, ac secundum primas caussas harmoniæ, sive conjunctionis, & mutuæ concordiæ regantur ac moveantur, quid aliud putare debemus, quam prædicare amorem & concordiam, suoque exemplo conjunctionem animorum inter homines sancire? Contra vero sublata consensione, quam

Orat. 1. de pace. *Concordia rerum naturalium.*

vocat ille pulcerrimum & utilissimum Christianæ sapientiæ decus, rerum vastitas continuo desævit, & ordinis perturbatio. *Quæ*, ut illius verbis utar, *in aëre quidem fulmina, in terra succussiones, in mari exundationes, in urbibus ac familiis bella, in corporibus morbos, in animis peccata, quasi novas res moliendo, introduxit.* Veniat illud in mentem, Patres ac Fratres desideratissimi; *Concordia res parvæ crescunt, discordia maximæ dilabuntur.* Saluſtius. Cujus enim navis tam constans est ac firma compactio, ut evulsis clavis, quibus tabulæ & trabes agglutinantur, non statim fatiscat, ac recidat in struem lignorum, cujus sit usus in re nautica nullus? Cujus vero aut turris aut arcis tam septa atque munita firmitas ac robur est, quod soluta compage saxorum non continuo ruat, atque ex propugnaculo degeneret in acervum, temere congestis in unum lapidibus? Non enim ex saxis & cœmentis, sed ex apta & quasi demensa saxorum cœmentorumque structura turris aut murus assurgit. Quin etiam de Regnis Salvator clare demonstrat: *Omne regnũ in se ipsum divisum desolabitur, & domus supra domum cadet.* Luc. 11. Profecto sicut concordem Societatis statum, quæcumque irrumpant exrrinsecus, labefactare non possunt, ita vicissim si concordiæ inter suos jacturam faciat, nullis poterit extrariis cohærere præsidiis. Et quoniam D. Bernardus, cum illud Canticorum exponeret, *Filii matris meæ pugnaverunt con-* Serm. 29. Cant.

tra me, præclare, ut assolet, de hoc toto argumento disputat; licet ab omnibus sermonem illum perlegi velim, quo magis tamen ad magnum unicuique sit, hic illius partem aliquam disputationis adscribam. Cum igitur de gravissimis dissidiorum incommodis ageret, *Longe, quæso*, inquit, *à vobis facite semper hoc tam abominabile, & detestabile malum vos, qui experti estis, & quotidie experimini, quam bonum sit, & quam jucundum habitare fratres in unum; si tamen in unum, & non in scandalum; alioquin nec jucundum plane, nec bonum, sed pessimum ac molestissimum. Væ autem homini illi, per quem unitatis vinculum jucundum turbatur: judicium profecto portabit, quicumque est ille. Ante mihi contingat mori, quam audire in vobis quempiam juste clamitantem: Filii matris meæ pugnaverunt contra me. Nonne præsentis congregationis tamquam unius matris filii omnes vos estis, singuli alterutrum fratres? Quid ergo aforis vos conturbare aut contristare possit, si intus bene estis, & fraterna pace gaudetis? Denique quis vobis nocere poterit*, inquit, *si boni æmulatores fueritis? Quamobrem æmulamini charismata meliora, ut bonos vos probetis æmulatores. Charisma peroptimum caritas est, plane incomparabile, quod novæ sponsæ cælestis sponsus toties inculcare curabat, nunc quidem dicens: In hoc* Joan. 19. & 17. *cognoscent omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis adinvicem. Nunc vero: Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem: & , Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem. Itemq; orans unum*

unum eos fore, sicut ipse & Pater unum sunt. Et vide, si non ipse Paulus, qui te ad charismata meliora invitat, inter cetera caritatem in summo ponit; sive cum fide & spe dicit eam esse majorem, & supereminentem scientiam; sive cum enumeratis pluribus ac mirabilibus supernæ gratiæ donis, tandem ad superexcellentiorem viam nos mittit, haud aliam profecto illam quam caritatem definiens. Denique quidnam huic comparandum putemus, quæ ipsi præfertur martyrio, ac fidei transferenti montes? Hoc igitur est, quod dico, Pax vobis à vobis sit, & omne quod extrinsecus minari videtur, non terret, quia non nocet. Nam è contrario quidquid foris blandiri apparet, nulla est profecto consolatio, si intus (quod absit) seminarium discordiæ germinaverit. Proinde, dilectissimi, pacem habete ad vos, & nolite lædere invicem, non facto, non verbo, non signo qualicumque. Tandem ut hac de re, de qua, cum nostra vehementer intersit, pluribus egi, quam cogitaram, scribendi finem faciam; magnopere cupio secum quisque reputet, quod Pater Noster decima parte Constitutionum tradit, & refertur trigesima regula inter communes: *Caveant*, inquit, *sibi omnes ab illo affectu, quo aliæ de aliis nationibus sinistre sentire, aut loqui solent: quin potius, & bene sentiant, & peculiari affectu diversas à sua nationes prosequantur in Domino: ac proinde nemo bella contentionesve inter Christianos Principes in colloquium inducat.* 1 Cor. 13. & 14.

Vsque adeo plane abhorrebat ab hoc malo, ut ne eos quidem sermones suis licere vellet, quibus aut de Principum agatur simultatibus, aut aliis aliæ nationes obloquantur. Ne quid igitur resideat inter nos inimicum concordiæ, sive id ex studio nationum, sive ex aliis redundet fontibus sane amarissimis, cum ad lætiores progressus omne nobis iter atque aditum intercludant, unusquisque velim in se ipse acriter inquirat, & attente dispiciat, quam sedulo fraternam colat consensionem: neque leviter eam rem decurrat, sed cujusmodi sit sua caritas, exploret ad Lydium lapidem, & exigat ad eam normam, quam Apostolus præscribit his

1 Cor. 13. *Caritatis signa.*

verbis: *Caritas patiens est, benigna est: caritas non æmulatur, non agit perperam: non inflatur, non est ambitiosa: non quærit quæ sua sunt: non irritatur, non cogitat malum: non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati: omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.* Hoc igitur modo si quasi ad Lydium, ut dicitur, lapidem exploretur caritas nostra, si qua harum laudum effectorumve careat, nondum omnes virtutis numeros complexa censeatur: sed quot ornamentis ab Apostolo commemoratis destituta sit, tot eam gradibus, & quasi notis ab eo, quod summum optimumque est, abesse arbitremur. Enitendum igitur est, ut eam ad id, quod perfectum, suisque omnibus partibus expletum sit, perducamus: & si laude patientiæ careat, vel

vel benignitatis, vel alicujus ex reliquis, eam, quæ desideratur, comparemus. Nec facile mihi venit in mentem, quamnam ad aliam libellam ista res exigi possit, ex qua magis appareat manifesto, vel quid unicuique desit in hoc genere, vel quæ sibi ratio ineunda sit, ut recte amandi legem integram inviolatamque conservet, quam Apostoli memorata præscriptio. Illud denique habeamus, fructum, quem Dominus à nobis reposcit iis verbis, *Ego vos elegi*, Ioan. 15. *ut eatis, & fructum afferatis, & fructus vester maneat*, aliud nihil esse quam caritatem, ut D. Augustinus exponit. Tract. 86. in Ioan. *Maneat*, inquit, *dilectio: ipsa est enim fructus noster*. Quocirca etiamsi sanguinem profundamus, aut Angelorum etiam linguis loquamur, aut montes solo verbo transferamus; nisi reddamus hunc fructum, nihilominus ut infructuosi palmites præcidemur. Cujusmodi crimen si jure plectendum est in omnibus, (nam ex sterili ficu testari voluit Dominus, quæ supplicia in desides homines ac plane steriles constituta sint) quibus tandem securibus, quibus flammis sævietur in eas arbores, ex quibus nec soli, quod occupant, uberrima feracitas, nec siderum, quibus afflantur, benignissima vis, quidquam bonæ frugis expressere.

Neque prætereundum puto quod ad hanc rem maxime, de Euangelica ficu scribit Ambros. Lib. 7. in Luc. 13. *Quod de Judæis*, inquit, *dictum, omnibus cavendum arbitror, & nobis maxime, ne fœcundum Ec-*

clesiæ locum vacui meritis occupemus, qui quasi m lagranata benedicti, fructus ferre debemus inter fructus pudoris, fructus conjunctionis, fructus m caritatis & amoris, sub uno utero matris Ecclesiæ clusi, ne aura noceat, ne grando decutiat, ne æstu piditatis exurat, ne humoris imber elidat.

Animum jam referamus ad opimum ist ac pulcerrimum Ecclesiæ agrum, & in e amplitudine meminerimus partem esse n lam, aut feraciorem, aut frigoris & caloris m do temperatiorem, aut majore agricola opera subactam atque excultam, quam Re gionis statum; & facile intelligemus, qua gravioris culpæ rei efficeremur, si hanc ips partem vacui meritis occuparemus. Perspic mus deinde, quid mali Punici typo sanct mus Doctor indicet de commoditatibus præsidiis, quæ nobis suppetunt ex religiosæ sciplinæ tamquam velamento aut cortice, q contecti verendum non est, ne ventis impe mur, ne decutiamur grandine, ne stultarum æ cupiditatum torreamur, ne dejiciamur imb bus aut procellis. O quam optatam & expe tam securitatem religio nobis præstat! ô qu utilitates & commoda nobis in hac tamqua penuaria cella reposita sunt, si ea cognoscam Verum hæc pluribus persequi neque loci ne que temporis hujus est. Sed quam tuto agamu audivimus: audiamus jam, quæ nos vicissim c cujus in tutela ac præsidio sumus, debeamu

Deb

ebemus vero fructum malo Punico quam nillimum, fructum ſane non adumbratum ad eciem, & variis patentẽ injuriis, ſed conſtanm, & in intimis expreſſum ſenſibus: fructum genui pudoris, mutuæ fructum conjunctios atque amoris, Punicorum inſtar granorum, iorum & conceptaculum intra corticem, & bicundus decor, & diſpoſitio concinnior; que adeo vero alia ex aliis annexa tactu muo cohæreſcunt inter ſe, ut eorum ſeries in uno iquo potius, ſolidoque corpore deſcripta viatur, quam ex diverſis vermiculata corpuſlis. Ac ne longior ſim hac in re, utque ad alram ex duabus, quas propoſueram, gradum ciam, omnes ad extremum iiſdem, quibus inperam, verbis oro atque obteſtor, nempe ut onſenſionem mutuam, eo ſtudio, quo Sociețem ſalvam cupimus, tueamur. Altera res, qua minima Societas noſtra nitatur, fore confio, ut (quæ Dei beneficentia eſt) etiam atque iam in dies effloreſcat; eſt præcipua quædam ligio ac pietas erga Sanctiſſimam Virginem IARIAM. Ea namque cum parens fuerit ejus, *Devotio erga B. Virginem.* ui omne cælum, omnemque naturam molis eſt, vere ac proprie, ut ait Damaſcenus, in Lib.4 de fide c.15. es univerſas heræ ac Reginæ nomen & jus depta eſt. Itaque velim in omnibus rebus, ac emporibus, ſive publicis Societatis, ſive proriis ſingulorũ, præſtanti quadam veneratione, c ſingulari fiducia, quæ nullam vereatur repulſam,

ſam, ad hoc laborum omnium ac ſollicitudin
perfugium ſupplices accurramus. Equid
mecum dum reputo, quanto devotionis af
ctu hanc cæli Reginam complexi ſint, qu
tumque ex ejus pio & aſſiduo cultu, ad omn
profecerint ſanctimoniam multi ſancti viri,
privatim P. IGNATIVS quantam rerum
ſtrarum ſpem ac tutelam in hac velut arce
locarit, magno teneor ſtudio, ut & noſ
propenſiſſimis animis atque obſequiis pro
quamur, depoſcentes, ut ipſamet depreca
hæc pietas velut ſuaviſſima nardus noſ
mentibus innaſcatur. Certe ſive ſpecte
Deiparæ Virginis dignitatem auctore Deo
tam illuſtri excelſoque loco ſitam, ut per
ipſam & religionem & admirationem mov
ſive Beneficiorum illius in nos magnitudine
quibus gratiam, quam poſſumus, referre fas e
ſive inopiam ac mendicitatem noſtram, qu
oportet tam ſalutari patrocinio ſuſtentem
potiora ſemper ſperantes in poſterum; hæc
quam, omnia ſi ſpectemus, ea ſane quam ma
mas à nobis & honoris & amoris ſignificat
nes erga cæleſtem hanc præſidem & cuſtode
noſtræ ſalutis expoſcunt. Quapropter mer
D. Bernardus: *Totis*, inquit, *medullis cordium*
totis præcordiorum affectibus, & *votis omn*
MARIAM *hanc veneremur, quia ſic eſt volun*
ejus, qui totum nos habere voluit per MARIA
Denique cum tot naturæ & egeſtates & æ
mi

iæ levari nequeant, nisi ab ea quæ polleat &
itate, qua velit, & potestate, qua laboranti-
s queat opitulari, quantum in utroque MA-
IA valeat, ex eo, quod præpotentis Dei ma-
r est, manifesto perspicitur. Id D. Bernardus
dit his verbis: *Nihil enim sic potest vel pietatis*
s vel potestatis commendare magnitudinem, nisi
te aut non creditur Dei filius honorare matrem,
t dubitare quis possit in affectum caritatis transisse
ARIÆ viscera, in quibus novẽ mensibus ipsa, quæ
Deo est, caritas corporaliter requievit. Verum
ia longiori aut cohortatione aut laudatione
ugustissimam Virginem celebrare mei consi-
non est, ut ad calcem aliquando decurrat
ratio, illud addidisse satis sit, quod Germanus
onstantinopolitanus Patriarcha in homilia
uadam, brevissime quidem, sed gravissime, de
ie ac benevole colenda Deipara Virgine pro-
untiavit, eam compellans: *Quo modo*, inquit,
rpus nostrum vitalis signum operationis habet respi-
ationem; ita etiam sanctissimum tuum nomen, quod
ore servorum tuorum versatur assidue, in omni
pore, loco, & modo non solum lætitiæ & auxilii est
gnum, sed ea etiam procurat & conciliat. Ego sane,
mmensa Dei largitate fretus, facile in ani-
num induco, ex hac posteriore renovatione,
ui non minus sedulo, plus etiam quam priori
acandum esse confido, omnibus Societatis
nembris præstantem quemdam splendorem,
atque incrementa pietatis accessura, præser-
tim

tim si serio, atque enixe studeamus duobus ornamentis, quæ jamdudum commendo, magis ac magis abundare, nimirum, fraterna inter nos consensione, & perquam honorifico in Beatissimam Virginem studio ac pietate. Quam si deditissima mente complectamur, suam illa in fidem & clientelam nos adsciscet, augebitque velut sedula deprecatrix, iis virtutibus, quæ ipsam quasi deliciis affluentem, cælitibus ipsis speciosam atque admirabilem præstitere; & quibus nos oportet collucere, ut ejus filio placeamus, qui earum vestigiis ac veluti lineamentis terrarum orbem primus impressit, veramque docuit humilitatem, puritatem, patientiam, animarum zelum, & rerum, quæ in terris sunt, despicientiam; ut sua nos aliquando similitudine, conspectuque dignatus, in sempiternæ lucis & gloriæ domicilio collocaret. Romæ XIX. Maii, M. D. LXXXVI.

Omnium in Christo Servus

CLAUDIUS AQUAVIVA

EPI

EPISTOLA IV.

EIUSDEM

R. P. N. GENERALIS

LAUDII AQUAVIVÆ

Ad Provinciales Societatis.

E QVIBVSDAM MEDIIS AD EIVS CONSERVATIONEM FACIENTIBVS.

QUanti momenti ſit Societatis noſtræ conſervatio, felixque in omni virtutum gere progreſſio; quanta etiam nobis incumt obligatio, vel ſanguinem ipſum, ſi opus erit,ad hæc conſequenda profundendi; non t quod hoc tempore apud RR. Veſtras ſcrindo commemorem. Illud tantum ad meoriam revocabo, hæc ipſa magna ex parte, ea una re pendere, ut Superiores ſolliciti nt ac vigiles ad omne genus incommodoım, priuſquam augeantur, removendum; & ea damna mature prævenienda, quæ futus temporibus ſuccreſcere poſſunt. Perſuadeenim nobis debemus, nullam eſſe apud hoines rem vel per ſe tam ſanctam, vel tantis præ-

præsidiis firmatam ac munitam, quæ tem non labascat. Quod & ipsa multorum oper experientia splendore non exiguo magna sanctitate inceptorum plus satis demonst. Vnde non mediocriter quidem cupio, u illud restaurandum ac perficiendum omn dio enitamur: quod D. Gregorius Nazianze oratione 1. in Iulianum admonet. *Quem dum*, inquit, *in corporibus cum unum aut al membrum condoluit, reliqua membra haud di ter emergunt, partique majori sanitatis bonum servatur; interdum etiam accidit, ut partes ægre valescant, atque ad ceteras redeant; at cum membra inter se dissident, acerbeq; laborant, fier potest quin totum corpus ægrotet atque in per periculo sit; ad hunc modum in subditis quoque lares morbos commodiore totius Reipub. vale occultare contingit, pluribus autem exulceratis morbo afflictis atque oppressis, tota jam Respub. in riculo versatur.* Quæ eò à me allata sunt, u gnificem, dum pauci erunt in Societate nost qui ab illa perfectione spirituali degener quæ requiritur, & tamquam membra quæ infirma impedient valetudinem integram unionem totius corporis, fieri potest per gratiam, ut reliqua membra non solum non inficiantur aut corrumpantur, sed ut etiam ipsi perfectæ aliquando sanitati re tuantur. Verum si acciderit, quod aver Deus, ut istiusmodi hominum invalesce

val

valde numerus, manifestum esset universi corporis periculum. Proinde nullo modo contemni debet aut negligi defectus spiritus ac disciplinæ in quocumque homine particulari, sed medicina potius ei adhibenda est, qua revocatur ad reliqui corporis conditionem ac statum. *Turpis est enim omnis pars*, inquit Augustinus, *suo toti non congruens*. Alioqui sine dubio futurum est, ut quemadmodum numerus ex unitatibus coalescit, ita negligentiâ nostrâ Societatis multitudo, ex singulis istis infirmis infirmetur, & prius damnum sentiamus, quam oculis prævideamus.

Et mihi sane videtur perinde contingere in his Religionibus, quæ longe lateque diffusæ sunt, multasque regiones ac homines complectuntur, ut in spatioso quodam terræ tractu aut agro, ad ripam alicujus magni fluminis consito, ad cujus tamen repellendam vim non paucos aggeres ac munitiones habet. Si enim ad aquarum istarum impetus, ac conatus continuos, quibus modo in hanc, modo in illam partem se insinuant, continua etiam non adhibeatur diligentia ad ea reparanda, quæ fluminis alluvione atteruntur ac debilitantur; certissimum est, venturam aliquando repentinam aliquam inundationem, idque cum minime expectatur, quæ universa dissipet atque demergat. Atque in hunc ipsum plane modum, affirmat Gregorius Nazianzenus, dia-

bolum se ut aquam immittere, exili quoque foramine primum, quo tamen paullatim diducto atque laxato, toto impetu influit atque illabitur. Quam etiam ob caussam mihi plane necessarium visum est, vehementer ac sedulo RR. Vestris commendare pro eo amore quem in Societatem habent, ac zelo quem ad salutem ejus tuendam sentiunt, nonnulla capita earum rerum quæ in praxi consistunt, & in perfecta observatione illorum mediorum, quæ ad conservationem totius corporis pertinent. Iam enim satis constat ordinationum, præceptorum, Regularumque multiplicationem nec malis ipsis mederi semper, nec in Societate nostra necessariam esse, cum habeamus Constitutiones tanto spiritu, ac cælesti lumine conditas, regulasque tam plenas, claras, atque perfectas, ut manifestum sit nullum esse defectum, qui ex aliqua istarum prætermissione non nascatur; & qui è contra ex diligenti harum observatione efficacissimum non accipiat remedium.

2 Atque ut ab hoc ipso capite nostrarum Constitutionum ordiar, illud nobis certum, ac persuasum esse debet, Societatis institutum, modum gubernandi, occupationes, ac ministeria constituta ac fundata esse in perfectione quadam spirituali minime vulgari aut superficiali; sed exigere potius abnegationem veram, expoliationemque affectus proprii, studium etiam ardens solidarum perfectarum-

umque virtutum, ut §. 2. par. 10. B.P.N.IG-ιATIVS S. Mem. declarat. Hinc eſt, quod ſi in ɔocietatis hominibus fundamentum hoc ɔene poſitum non fuerit, in pluribus rebus mpedimenta magna occurrent, quibus ido-eum ſatis non erit remedium, ſi difficultas antum quæ præſens eſt, tollatur aut ſupere-ur; hoc enim nec firmum, nec diuturnum ſt, nec univerſam mali naturam attinget: ſed d ipſam radicem adhibenda eſt medicina. taque ſi in diverſis hominum gradibus, quos ɔocietas complectitur, ſuboriuntur aliquan-do tentationes aliquæ, aut amaritudines; ſi in liſtributione officiorum miniſteriorumque, ut ſunt concionandi, prælegendi, excipiendi onfeſſiones, docendi litteras inferiores, aliiſ-que rebus ejuſmodi; in correptionibus item, pœnitentiiſque ferendis, in viliſſimis quibuſ-que humilitatis ac paupertatis amore libenter ccipiendis nonnullæ reperiantur ſubinde lifficultates; eæ omnes ſine dubio ab unius ɔujus fundamenti defectu proficiſcuntur. Ac ɔroinde, cum offendit quis è Noſtris, aut diffi-ilem ſe exhibet in iſtiuſmodi rerum aliqua, & Superior remedii cauſſa id tantum agit, ut Frater in præſentia ſe vincat, nec ſtudium ad-hibet, ut interius emendetur aut juvetur, num-quam aſſequetur quod deſiderat: is enim ipſe qui modo ſe accommodavit tempori, deſi-ciet poſtea in multis aliis, imo & in hac ipſa

per aliam occasionem, & fortasse etiam, si pre-
matur, non difficulter rumpetur, quemadmo-
dum in formanda cera aut vitro contingit. V
enim illa ad arbitrium nostrum flectamus &
efformemus, necessarium est ut materia mol-
ac tractabilis sit. Nam qui postquam ea ja
obduruerit, efformare ac flectere velit, qu
quid ille artis ac industriæ adhibeat, non m
do non id consequetur, sed potius dirump
Ita ad observationem Constitutionum reg
larumque nostrarum præcipuum in eo p
nendum est momentum, ut homines Socie-
tis tales sint, quales ipsæ Constitutiones ac r
gulæ requirunt.

3 Quibus consideratis, primum maximum-
que Superiorum studium, ac præcipua eo-
rum diligentia, tum etiam vigilantia in eo es
debet, ut qui iis subsunt, in veris solidisque vi-
tutibus progressum certum stabilemque fa-
ciant, quem ad finem summopere conduce
ut toto animo Superiores ad gubernation
curam se applicent, reliquis omnibus omiss
quæ eos impediant ac distrahant; nec sese
amicis invisendis, vel juvandis proximis, im
nec ipsa concionandi frequentia occupari s
nant; multo minus rerum temporalium soll
citudine: qua tamen certe ita Rectores n
stros gravatos cernimus atque oppressos,
vix respirent. Facile quidem video Collegio-
rum necessitates, egestatemque non exiguam
cum

cum numerosa personarum multitudine conjunctam (qua levari tamen non possumus) hujus incommodi magna ex parte extitisse caussam; sed video etiam gravissima damna, quæ inde consequuntur. Et propterea cupimus omnino, ut boni rerum temporalium Procuratores istiusmodi Collegiis assignentur; quorum industria Rectores ea parte sollicitudinis exonerati, quæ ad temporalia pertinet, attentiores esse possint ad illa quæ longe majoris sint momenti. Qua in re cum Nostri ea præstiterint, quæ officii nostri sunt quoad res spirituales, ac juvandos proximorum animos, confidere debemus sanctissimam Dei providentiam necessitatibus etiam temporalibus minus esse defuturam: quod & S. Augustinus admonet, cujus verba ad hoc ipsum pertinentia ex epistola quadam ad Episcopum suum Valerium subiicere placet, quibus ostendit, si arbores vivæ, quæ homines sunt, diligentius colerentur, facilius multo ac felicius ipsos Dei pauperes pascerent, quam agri redituque Ecclesiastici, sic enim Dominum ad se loquentem introducit: *Serve nequam, si villa aliqua Ecclesiæ calumniosum aliquem pateretur, cujus fructibus colligendis magna opera impenditur, neglecto agro, quem rigavi sanguine meo; si quid agere pro ea posses apud judicem terræ, nonne omnibus consentientibus, nonnullis etiam jubentibus atque cogentibus pergeres; & si contrà judicaretur, etiam trans mare proficisceris,*

reris, atque hoc modo, vel annum vel amplius, absentiam tuam nulla querela revocaret, ne alius possideret terram non animæ, sed corpori pauperum necessariam, quorum tamen famem vivæ arbores meæ multo facilius mihique gratius, si diligenter colerentur, explerent ? Quod si tantopere expedit ut Rectores aliique nostri earum etiam rerum, quæ ad nostrorum hominum victum ac sustentationem necessariæ sunt, quantum possunt, sollicitudinem fugiant; facile cernitur quanto minus qui Superiores sunt, externorum caussis negotiisque sæcularibus implicari debeant, quæ non tantum professioni suæ in universum, sed particulatim etiam officio recte gubernandi adversantur.

4 Et quia bona malave capitis affectio ac dispositio in totum corpus facile redundat, & quales fuerint Superiores, tales, ut plurimum, reperiri solent subditi, ut 10. parte §. 8. dicitur, hinc fit ut bona Societatis gubernatio à bona Superiorum electione non parum dependeat. Quæ quidem electio etsi ad nos pertinet, nec quidquam magis desideramus quam hujusmodi Superiores ubique constituere, quales 4. parte c. 10. & par. 9. c. 6, describuntur (qua etiam in re, juvante Domino, omnem industriam diligentiamque nostram adhibebimus) duæ tamen res ad Præpositos Provinciales in hoc ipso pertinent. Prima ut post orationem ad Deum habitam, sollicitamque investi-

vestigationem, ac consultationem cum iis quibuscum oportet, diligenter nos informent de hominibus idoneis ad gubernandum, juxta eam instructionem, quam hac ipsa de re in Provincias misimus. Cujus executionem, id est, informationem factam ad illam normam, quæ ibi præscribitur, cupimus omnino ut Procuratores, qui Romam jam proxime sunt venturi, perfectam completamque ad nos deferant. Altera res est, ut Provinciales sibi subordinatos Superiores diligenter instruant, dirigant, ac manu quasi ducant, formentque ad omnem gubernandi virtutem, quo melius possint utiliusque præesse iis, qui sub eorum regimine serviunt Deo in hac sacra militia.

8 Ad quam etiam rem non mediocriter interest, ut Provinciales in visitationibus suis supra cetera omnia, id in primis respiciant, ut Superiores bene fungantur officiis suis, præsertim (ut est dictum,) in rerum spiritualium promovendo studio, cui & ipsi dediti & non mediocriter etiam in eo versati esse debēt. Quod si subditorum erunt in eos querelæ vel amaritudines, examinari oportebit, ut ipsis etiam adhibeatur correctio & emendatio in quibus erit opus. Nec habeantur omnes subditorum querelæ pro tentationibus, sed audiantur cum caritate, ac deinde, ut opus est, in Domino dirigantur.

Majori etiam quam hactenus diligentiâ constituantur in Collegiis Præfecti rerum spiri-

ritualium, præcipue autem in iis, quæ nostrorum hominum Seminaria sunt, eligantur quam aptissimi, etiamsi aliis ministeriis eam ob causam incommodare oporteret, in quibus eos forte occupatos esse contingat. Permittatur etiam eis tempus, quo cum Nostris commode tractare possint, auctoritasque conservetur, ut majori fructu idipsum præstent, quandoquidem revera universum ædificium nostrum, quod molimur, sicut jam dictum est, hoc maxime fundamento spirituali nititur.

Haberi debet non mediocris cura in admissione Novitiorum, ut nonnisi digni & idonei admittantur: quique hujusmodi vocationem habent, quæ ad Instituti nostri constantiam est necessaria. Perfecte etiam observare oportebit in iis instituendis, quæ de probatione ipsorum in regulis Magistri Novitiorum traduntur, nec erit dispensandum in secundo tertiove probationis anno, nisi gravi aliqua urgente necessitate, juxta id quod aliàs à nobis, hac ipsa de re, ad Provinciales scriptum est. Providendum etiam diligenter, ut satis tempore, ac mature dimittantur ii, qui (secundum Constitutiones) utiles futuri Societati nostræ non judicabuntur.

6 In Scholaribus Societatis omni modo nitendum erit, ut conservetur spiritus ac devotionis fervor: curandum etiam ut tempus habeant vacandi studiis, & ut liberentur ab omni-

mnibus aliis occupationibus, quæ hoc ipsum
pediant. Videndum tamen inprimis erit,
ii ullo modo permittantur in litterarum
udiis progredi, qui superbi, inquieti, aut ma-
mortificati animadvertentur, de quibus
robabiliter existimari poterit, si scientiis &
ctrina ornentur, non aliud esse, quam eos
mare in Societatis damnum, sive nobiscum
anserint, sive potius discesserint, quod ali-
uando necessario futurum est, nisi se emen-
averint. Quocirca inuigilandum est primo
uoque tempore ad verum in eis spiritum ex-
itandum ac renovandum. Quod tentari po-
erit removendo illos ab occupationibus stu-
iorum, reducendo ad solitas Novitiatus pro-
ationes, exercendo in rebus humilibus ac
ontemptibilioribus, aliisque ejusmodi exer-
itiis ac modis: è quibus tamen, si visi fuerint
ninus proficere, aut emendationem seriam
c sufficientem non consecuturi, præstat ma-
ure ut è Societate dimittantur: vix enim cre-
li poterunt damna atque incommoda, quæ ab
jusmodi hominibus Societas patitur, non
antum ob molestias illas, quas in dies afferunt
quanquam & hæ permagnæ sunt) sed & mul-
o magis quod progressu tandem temporis,
nisi ad Sacerdotium promoveantur, murmu-
rant facile ac tumultuantur. Si vero promo-
veantur, majores longe difficultates exhibent,
nec potest Societas de eis esse secura: dilabun-

 tur

tur poſtea ad prætenſiones graduum, ob
quuntur palam, alienant animos ſimplicior
ab Inſtituto, ſcandalizant alios, & denique g
viſſime periculoſiſſimeque nocent; quod t
maxime etiam faciunt, cum operarii jam
Concionatores conſtituti, alliciunt ſibi anim
Prælatorum populorumque, quo fit ut ſ
eos aliquamdiu tolerare, cum incommodis
enumeratis cogamur, & tandem dimittere
jori cum ipſorum amaritudine, minorique p
ximorum benevolentia ac ædificatione.

Sed quoniam tamen ad hos ipſos lucra
dos omnia prius ex caritate remedia tent
da nobis ſunt, quam ad extremum illud d
veniatur; nec in promptu eſt, aut facile, qu
menſura patientiæ præſtanda cuique ſit, dij
dicare; Provinciales aliqui noſtrum eti
hac in re judicium, tamquam univerſale
quamdam inſtructionem ac directionem pe
tierunt: quibus quod reſponſum fuit, no
erit fortaſſe alienum hoc loco ſubjicere: N
mirum perdifficile eſſe reperire modum, qu
difficultates iſtiuſmodi penitus tollantur, ce
tamve regulam in univerſum conſtituere
Hoc enim præter unctionem Spiritus ſancti
quam ſimilibus in rebus procurare debebunt
diligenter Provinciales, (cum ad Deum re-
currendo per orationes ac ſacrificia, tum
etiam conferendo cum immediatis Superio-
ribus, ipſorumque Conſultoribus) dependet
plu-

rimum ex particularibus circumſtantiis ſonarum, affectionumque quæ in eis cer- atur; nonnihil etiam ex qualitate remedio- jam adhibitorum, aut vero quæ adhiberi erunt. Quæ omnia cum ab iis facilius diju- ari poſſint, qui rebus ipſis præſentes inter- t; hoc tantum in univerſum dicendum vi- ur, experientiam ipſam ipſaſque has diffi- tates docere, probationem illam, quam imus, dimiſſioniſque dilationem ex emen- ionis futuræ ſpe tam diuturnam eſſe non ere, ut numquam aliquid certi conſtitua- is: ſed videndum eſt ſuo tempore ac ma- e, quamnam ſatisfactionem præſtent de ſe cietatis ſubditi. Quod ſi aliqui ſatis co- iti ac perſpecti non fuerint, tentandi ſunt obandique, idque in iis maxime rebus ex ibus non tantum Societas intelligat quan- um virium ac virtutum ſunt, ſed etiam i ſe ipſos cognoſcant. Et quando ſine fructu rnuntur alicui adhibita remedia, exoneran- eſt Societas ab inutili arbore. Qua in re celerem nimis aut præcipitem eſſe non con- nit Superiorem, ad determinandum judi- um, quod aliquis Inſtituto noſtro ſit ineptus, ſi prius ad exemplum miſericordiæ Chriſti, ultum ac diligenter circumfoderit, fimumque ppoſuerit, aliaque adjumenta opportuna pplicaverit; ita ex altera parte non eſt opus el tam cupidum eſſe illius commodi aut au- ilii, quod ab iis poſſet Societas accipere; vel

nimis

nimis timidum aut ſcrupuloſum, ne vide
dimittatur is, qui fortaſſe aliquo tem
emendare ſe poſſit: niſi enim hæc emenda
nis ſpes moraliter intelligenda ac limitand
per univerſam vitam expectari debebit,
nullum ſit tempus in quo mutare ſe hom
melius non valeat.

7 Quoad Concionatores, adhibeatur
gentia ut obſerventur Ordinationes ac reg
alias à nobis datæ ad conſervationem ſpi
& ad fructus in auditoribus uberiores fac
dos: ſerio ſe applicent ad ſtudium ac me
tionem divinarum Scripturarum, Sancto
que Patrum, prætermiſſis conceptibus a
ventionibus quibuſdam propriis minori
menti, ut majori cum dignitate ac utilitate
ſolum Societatis ac proximorum, verum e
ipſorummet, recte tractent verbum Dei.
putetur efficaciter ambitio locorum ac pul
rum honorabilium, humiliumque contemp
& aſſuefiant omnes ad eam modeſtiæ & hu
litatis normam, quæ Societatis noſtræ eſſe
& convenit.

8 Animentur Confeſſarii, ut vero a
affectu accingant ſe ad tam ſanctum ac nec
ſarium in Eccleſia Dei miniſterium. Ma
etiam intereſt ad Dei gloriam ac ſervitium,
per aliquot menſes in varia loca fructificat
mittantur. In quo etiam efficacia poni deb
ut difficultates, quæ ejuſmodi in rebus o
ſole

lent, superentur : quod ita commodissime eri posse videtur, si bini tantum vel etiam singuli per vices mittantur pro numero operariorum qui domi erunt, aliique loco absentium substituantur. Quod si erunt forte nonnullæ querelæ devotarum feminarum, aliorumque pœnitentium, qui istis ordinarie confiteri solent; iis non difficulter occurri poterit per ipsos Confessarios, si ii, ut veri Societatis ac Obedientiæ filii, rem serio in se suscipient, reddentque pœnitentibus hanc veram rationem, ita omnino in Domino expedire, ut ipsi tempus etiam aliquod in Missionibus ponant, quò pluribus prosint; ac nonnulla Domini ac Salvatoris sui caussa foris patiantur, redituros autem brevi; nec alios interea suo loco defuturos : non expedire vero ut vel pœnitentes sic ipsis adhærescant, vel ipsi uni sedi locove ita sint affixi, ut majorum commodorum caussa, non fiant aliquando mutationes. Hæc & ejusmodi si Nostri efficaciter ac syncere dixerint, probabile est pœnitentibus satisfactum iri. Quod si aliter evenerit, aut si Nostri hoc ipsum præstare noluerint, indeque cerneretur, nimio eos affectu huic loco officiove inhærere, tum major esset necessitas eos separandi. Et profecto, ut vere dicamus, res est commiseratione digna, nec sine scrupulo, quod Operarii, ad res maximas pro animarum salute idonei, sedeant totos annos uni alicui sedi affixi, paucarum feminarum

minarum confeſſionibus occupati, quæ illuc ſua tantum particulari devotione ter quate in hebdomada ventitant, cum interea per pida, vicos, ac caſtella tam multæ animæ re riantur & auxilio indigentes, & ad auxil accipiendum bene diſpoſitæ.

9 Intereſt multum ad pacem cum Soc tatis, tum hominum etiam particularium, explicetur bene, ſerioque Novitiis inculce quantum pertinet ad reſignationem indiff rentiamque ad omnia miniſteria Societatis præcipue vero quod Conſtitutiones noſtr habent de graduum inter Noſtros diverſitate ut dum mollis adhuc cera eſt, eam judicii ſor mam apprehendant, ac imprimant de reb noſtris, ut exiſtimare poſtea nequeant recte non intellexiſſe, aut fuiſſe deceptos. Provin ciales autem nos admoneant tempeſtive, ac in formationes mittant de promovendis ad gra dus juxta inſtructionem à nobis jam miſſam & particulatim meminerint, ut quibus gradus Coadjutorum ſpiritualium dari oportebit, i mature fiat: ac ordinarie, ſi bona alioquin ſa tisfactio habita fuerit, ultra ſeptennium proro gandi non erunt.

10 Quando aliquis animadvertitur non jam defectibus tantum communibus ac ordinariis obnoxius eſſe, unaque aut altera in re minus ſatisfacere, ſed in ipſo vere procedendi modo male eſſe diſpoſitus, ut ſi, verbi cauſſa,

con-

nstaret nimis vivam habere passionem ho-ris, judicii tenacitatem, aut aliud hujusmo- impedimentum grave; ad hunc juvandum, e scholaris sit, sive operarius, expediens fore detur, si ab occupationibus liberetur, tem-usque habeat cogitandi de se suisque rebus: a durante deliberatione, paterne omnino moneri debebit de rei gravitate; ac invitari ipse media cogitet ac proponat quæ effica-ssima existimat ad se juvandum. Induci etiam oportebit, ut verum suæ emendationis desi-rium concipiat, ita ut nullo modo Superio-m se tamquam adversarium habere existi-et; sed potius ipse ex una parte, & Superior altera idem se onus portare existiment, ac nbo in unam eamdemque rem voluntate se-ntur.

11 Provinciales juxta regulam suam 14. ocurent omnino, ut ordinationes, quæ hinc mittuntur, Superioribus aliis, qui in universa rovincia sunt, ac etiam Consultoribus mani-festæ fiant. Nam præter instructionem ac lu-men quod inde concipient ad exequenda illa quæ ordinantur, proderit etiam multum ut os à pluribus certiores reddamur de rei suc-cessu in unoquoque Collegio.

12 Maximi momenti res est, cognitio In-stituti tum in Superioribus qui gubernant, tum etiam in Consultoribus qui assistunt: ideoque Provinciales præcipuam quamdam de

de eo curam habeant, ut frequenter ab eis gantur, recteque intelligantur Constitut ac regulæ: de quibus etiam expedit, ut sitationibus suis, se præsentibus, fiant col nes ad rectam intelligentiam, veramque p rationem percipiendam: credantque maj inde futuram utilitatem, quam existima quemadmodum è contrario non medi damnum affert Societati earum ignoratio, sicubi illarum exercitium in usu non fu Persuadere enim nobis debemus Societat nostram perinde se habere ac ædificium m gnum exquisitissima quadam architectura signatum; quod ita compingat colligetque invicem diversa membra ejusdem molis structuræ, ut si una pars deficiat, cetera co rere ac componi non possint, ut ad artifi ideam ac intentionem perveniatur. Exemp sit, si aliquis in ædificando hoc sibi propo rit, ut tectum ad tantam altitudinem perd tur, necessario curare debet, ut murus prop tionatam habeat latitudinem ac crassitie, alioquin qui tenuiorem fecerit, non po ædificium ad designatam altitudinem elevare idipsum contingit in ceteris partibus. Q etiam sine dubio & in ædificio spirituali cietatis nostræ animadvertitur, ubi ex defect observationis unius regulæ, impedimur sæp numero ne observari possint aliæ. Vt ex de fectu praxis eorum, quæ in prima parte Con stitu

itutionum habentur de admittendis, & in secunda de dimittendis, & in tertia de recte instruendis quoad spiritum, & in quarta quoad tteras, eveniet ne fieri possit illud, quod parte quinta præscribitur de cooptandis in ipsum orpus Societatis: & tunc consequenter si qui ncorporantur ejusmodi non erunt, quales ibi escribuntur, observari non poterit quod parte sexta de perfecta Obedientia dicitur: nec uccessum habere quod parte septima de instiuendis Missionibus declaratur. Multo minus quod disseritur parte octava de unione animorum ac vinculo caritatis inter Nostros conservando: nec denique quod decima de corporis Societatis tuendo bono statu. Ita ut defectus alicujus partis in hoc nostro ædificio, æstimari tantum non debeat ex particulari damno aut incommodo quod infert, quantum ex conjunctione ac proportione, quam habet ad cetera structuræ membra, & ex commodis majoribus quæ impedire potest. Ac proinde valde commendatam esse cupimus intelligentiam praximque Constitutionum ac Regularum, tamquam rem proprie plurimumque ad officium Provincialis pertinentem in sua Provincia, quemadmodum & ad Generalem in universa Societate.

Nominatim vero cupimus ut hæ sequentes Regulæ particulari studio perfecte observentur: ex Regulis Provincialis, 41. & 100. Præ-

O positi,

positi, 3.16.26.48.& 72. Quæ sunt in officio Rectoris, 2.15.25.69.& 70. Sacerdotum, 16. 17.& 18. Magistri Novitiorum, 56.

13 Ponatur in eo diligentia, (cujus contrarium vehementer solet Religionibus nocere) ut qui antiquiores sunt in Societate, exemplum præbeant aliis veræ humilitatis & affectus optimi erga paupertatem, obedientiam suique contemptum: juniores enim ac recentiores, quibus ante oculos versari deberent semper virtutes ac labores antiquorum ad imitationem, his prætermissis libenter (pro naturæ nostræ inquinatæ corruptela) considerare solent ac imitari defectus. Ex altera autem parte non permittatur juvenibus ac novis oblivisci illius modestiæ ac reverentiæ, quam hujusmodi antiquis Patribus exhibere debent, consideratis eorum laboribus pro Christo toleratis, officiisque plurimis recte ac utiliter in Societate præstitis. Ad quam rem non parum conducet, ut ipsi Rectores exẽplo suo præeant, procurantes ut ejusmodi bene meriti Patres sic in omnibus tractentur, ut eorum conditio ac virtus postulat: quod si fecerint ultra debitum caritatis ac officii, id etiam consequentur, ut tanto eos majori efficacia fructuque admonere possint, ad hoc ipsum exemplum præbendum, quod diximus, quanto majorem de eis curam habere se monstraverint.

14 Invigilandum serio Provincialibus est,

ut

ut Superiores pro paterno affectu ſubditos gubernent, nulla inordinatæ benevolentiæ in hunc magis quam in illum ſignificatione data. Et quemadmodum deſiderandum eſt, imo etiam efficaciter procurandum, ut aſſueſcant inferiores ad ferendas nonnullas Superiorum ſuorum imperfectiones, & conditiones quaſdam naturales (certe enim non eſt ferendum, eſſe ita quoſdam delicatos ac moroſos, ut re quavis minima in Superiore offendantur) ita etiam juſtum eſt, ut ipſi Superiores intelligant, præcipuam officii ſui partem in eo eſſe poſitam, ut Patres ſe exhibeant; id quod ſubditi experiri debent, atque plane animadvertere, non tantum in ſuarum neceſſitatum commoditatumque cura ac ſollicitudine, aliiſque amoris ſignis; verum in ipſis etiam reprehenſionibus, mortificationibus, ac pœnitentiis, quæ ſibi imponuntur. Qua de re etſi copioſe ſatis ſcripſimus in Epiſtola noſtra prima ad Superiores (quam ab omnibus haberi, atque etiam aliquando relegi cupimus) hoc unum tamen hoc loco adjungendum videtur, nullo modo committendum eſſe, ut ſubditi quavis in cauſſa exulcerentur aut vero exacerbentur: hoc enim non ſolum ad emendationem non prodeſt, ſed effectum plane contrarium producit; averſionem nimirum talem, quæ omnem viam aditumque obſtruit, quo juvari poſſint per ejuſmodi Superiores.

In quam ſententiam ſcribit D. Gregorius Nazianzenus, filiorum ſuorum nomine, ad Vitalianum quemdam, expedire Patribus, quo filios conſervent, & majori erga ſe obedientia retineant, multa diſſimulare. *Quo fit*, inquit, *ut multa quæ vident, videre ſe diſſimulent, multa ſe minime audiviſſe fingant, quæ auribus infixa habent. Verendum enim ſibi eſſe intelligunt, ne ſi ob quævis errata filios coarguant, frontem tandem ipſi perfricent, abſterſoque omni pudore (qui non leve parentibus adjumentum affert) temere in ſcelus omne prorumpant. Contumacia enim impudentiam atque audaciam parit: clementia contra hoc efficit, ut ii quibus noxa condonata eſt, parcius in poſterum peccent. Quod cum in omnibus hominibus locum habet, tum præſertim in filiis, qui cum propinquum paternæ gloriæ exemplum habeant, non tam violenta manu coërcendi ſunt, quam benevolentiæ vinculis conſtringendi & retinendi.* Nec tamen ea cauſſa hoc dico, quod velim Superiores omnia in filiis errata diſſimulare, permittereque ut in dies in pejora ruant (hoc enim damna graviſſima inferret non tantum Religioni, ſed ipſis etiam qui ſic tolerarentur) ſed ut conſiderent non eſſe perpetuo urgendos delinquentes: ſemper enim premere, nervumque ſtringere, ſemper offenſionem præ ſe ferre, parem etiam in imparibus inæqualibuſque peccatis diffidentiam quoque oſtendere, ſuſpiciones alere, temporis præteriti commiſſa exprobrare, ac denique deſperationem

emen-

emendationis inſinuare, nihil aliud eſt quam errantes præcipitare, omne frenum timoris diſrumpere, & ipſas habenas, quibus regebantur, ſibi ipſis de manu excutere.

15 De unionis ac fraternæ caritatis neceſſitate ad Societatis noſtræ conſervationem, utilitatemque animarum, quæ inde ſperari poteſt, non pauca diximus poſtremis noſtris litteris. Hic illud addam, ponendum eſſe omne ſtudium, ut radicitus evellatur quidquid eam offenderit. Illud autem in primis manifeſtum eſt, propriam cujuſque exiſtimationem, honorumque affectationem, invidiam ubique ac æmulationem gignere. Diſparitas etiam judiciorum non poteſt quin animorum etiam disjunctionem parturiat. Murmurandi conſuetudo, & nimia loquendi licentia, qua nonnulli ſine ſcrupulo in Fratrum ſuorum negotiis utuntur, venenum quoddam concordiæ habendum eſt. Quapropter ſi occurrat forte aliquid (ut homines ſumus) quo integritas iſtius unionis violetur, curabunt Superiores ut curetur penitus: nec ſatis eſſe ducent, tamquam faſcia quadam plagam ad præſens obducere, ita ut operiatur potius quam ſanetur. Periculum enim eſt, ne ea paullatim recrudeſcente animus odio exulceretur: & proinde in ſimilibus rebus initia parva non ſunt parvi facienda. Id quod S. Auguſtinus ad Profuturum ſcribens egregie quidem explicat, affirmans con-

tra plane faciendum esse in istiusmodi animi affectibus, atque in peregrinis hospitio excipiendis. Illic enim præstat aliquando vel malum aliquem hospitem in domum admittere, quam per nimiam examinandi diligentiam bonum aliquem excludere: hic vero contrarium plane agendum. Deinde vero de modo, quo generatur in nobis odium, sic infert: *Subrepit autem odium dum nulli irascenti ira sua videtur injusta: ita enim inveterascens ira fit odium, dum quasi justi doloris admixta dulcedo diutius eam in vase detinet, donec totum acescat, vasque corrumpat.* Hæc S. Augustinus: qui post hujusmodi comparationem, hæc ipsa pulcerrima verba subjungit: *Nam incomparabiliter salubrius est etiam iræ justæ pulsanti non aperire penetrale cordis, quam admittere non facile recessuram & perventuram de surculo ad trabem. Audet quippe impudenter etiam crescere citius quam putatur: non enim erubescit in tenebris, cum super eam sol occiderit.*

16 Quandoquidem autem vita nostra ea est, quæ mixta dicitur, nostrique Instituti finis non tantum salutem perfectionemque propriam, sed proximorum etiam, quoad fieri per nos poterit, complectitur; necesse est ut omnem diligentiam industriamque adhibeamus, quò errantes animæ ad suum Creatorem reducantur, per illa media ac caritatis opera, quæ in nostri Instituti formula Constitutionibusque describuntur. Et qui recipere se

veller

rellet ab hac consuetudine ac communicatione cum proximis, ut sibi tantum vacaret, & ut fugeret distractiones ac molestias, quæ genus hoc vitæ concomitari solent, clarum esset tentationem esse, quam spiritus alienus à nostra vocatione suggerit. Illud tamen diligenter advertendum est, ut modus is in juvandis proximis teneatur, qui nostræ vocationis proprius est. Nam cum duo sint ab Instituto nostro præscripta, auxilium nimirum proximorum, modusque juvandi; sæpenumero fit, ut nonnulli rem ipsam ab Instituto accipientes, contemnant ejus agendi modum : id quod decursu temporis perniciosum valde Societati nostræ esse posset. Divus enim Bonaventura affirmat, inter præcipuas caussas Religiones evertendi, extitisse nimiam externarum occupationum frequentiam, quæ, ut inquit ille, corda distrahit, & omnem affectum devotionis extinguit. Quo circa si ipsi nos conservare volumus, necessarium erit, ut & in modo agendi, & in ipso etiam tempore moderationem adhibeamus. In agendi modo, quia in ipsis etiam mediis occupationibus meminisse debemus cum divinæ præsentiæ, finisque qui nos ad occupationes illas induxit, tum Religiosæ etiam professionis nostræ; & quid personam nostram deceat ; & denique earum omnium circumstantiarum, quæ ad illud opus recte præstandũ regulis nostris præscribuntur,

Quæst. circa reg. 9, 19.

Verbi gratia, in accipiendis infirmorum Confessionibus, ut socius eo loco sit unde videre nos possit: Dum ad populum concionamur, non oblivisci vitæ etiam exemplo auditores instruere, ut Regula 18. Sacerdotum ac Concionatorum 3. admonet. Atque ita quoque ceteris in rebus: adeo ut si rectam in omnibus intentionem habentes, præsidiisque idoneis auxiliisque utentes, quæ nostra nobis Religio subministrat, nobis ipsi non defuerimus, sperandum sit per divinam gratiam, & per influxum illum cælestem, ac restaurationem spiritualem; quam Salvatoris nostri bonitas ita laborantibus impertire solet, majoribus nos viribus, consolatione, ac securitate, progredi posse per semitas istas alioqui difficiles: in quibus quidem duarum rerum nos admonet Iere-
Hierem. 2. mias Propheta illis verbis: *Prohibe pedem tuum à nuditate, ac guttur tuum à siti.* quarum utraque sine dubio summopere nobis necessaria est. Nam nisi in hoc itinere pedes nostros bene munitos præsidiis his, quæ jam diximus custodiamus, periculū est non tantum, ne mundi hujus luto inquinentur aut vulnerentur spinis, sed (ut notat S. Hieronymus in illum ipsum locum) ne à venenatis etiam serpentibus mordeantur. Ex altera etiam parte nisi rore aliquo ac refrigerio cælesti, in his aliquādo laboribus reficiamur, ac consolationibus sustentemur; certum est, debilitatem nostram futuram tantam, ut mul-

multum itineris conficere nequeamus. Sed tamen cum ad vires colligendas recipimus nos in interiores animi motiones, Deique contemplationes, & ex iis egredimur ad proximorum neceſſitates: non eſt difficile retinere in eadem ſtatione cum tranquillitatem, tum vigorem etiam animi noſtri. Vnde D. Auguſtinus ad Nebridium ſcribens cum dixiſſet ex ſeparatione à tumultu ſtrepituque rerum iſtarum, gigni in animo ſolidum quoddam gaudium, cui nullum humanum gaudium ulla ex parte comparari poteſt; ſubjungit etiam hæc verba: *Quod ſi in naturam humanam talis vita non cadit, cur aliquando evenit iſta ſecuritas? cur tantò evenit crebrius, quantò quis in mentis penetralibus adorat Deum? cur in actu etiam humano plerumque iſta tranquillitas manet, ſi ex illo adyto ad agendum quiſque procedat?* Ecce ab experientia propria demonſtrat nobis hic ſanctus Pater, tum ſecuritatem veramque lætitiam reperiri, quando in penetralibus cordis cum Deo tractamus; tum pacem etiam ac tranquillitatem in actionibus retineri, quando ex interiori hoc colloquio, tamquam armati ac ſplendentes ex conſortio Dei, eximus ad quærendas animas ipſius gloriæ divinæ cauſſa. Ex quo facile cernitur, quanta ſit orationis neceſſitas, & quantum noſtra interſit diligenter ac fructuoſè facere, quod ex regula quotidie facimus. Epiſt. 116.

17 Præterea in ipſo tempore moderationem

nem adhibendam eſſe : quia præter hanc di gentiam jam explicatam, quam ob infirmi tem noſtram certum eſt nec omnibus facile eſſe, nec à plurimis tam perfecte præſtari po quam expediret, neceſſarium eſt quandoq tempus nobis vacuum à negotiis concedi, li ſanctis ac utilibus; quo reſpiremus aliqu tum, ac vires ſpirituales reſtauremus: ſim que nos & nobis ipſis & proximis noſtris u liores reddamus. Neque hoc eſt ullo modo ſpiritus peregrinus, aut contra Inſtituti no rationem, ſed valde potius conſentaneum ac regulis Conſtitutionibuſque noſtris, B.P.N. IGNATII menti ac deſiderio qua maxime conſonum. Nam ſculptores ac lapi cidæ, qui marmora aliaque petrarum gene incidunt formantque, cum non ignorente continuis ictibus ac colliſione rerum duri marum retundi aciem ſuorum inſtrumento rum, paratam habent ſemper apud ſe cot qua acuantur; & aliquando etiam ignem, quo novum eis temperamentum reſtituatur. Ne ipſi aut quiſquam alius recti judicii exiſtima re poteſt, id tempus eſſe perditum, cum alio quin non ſolum lapides illi formari non poſ ſent, ſed & ipſa etiam inſtrumenta licet ferrea remanerent obtuſa ac penitus inutilia. Id quod

Lib.30.Moral.c 2. D. Gregorius divine plane ad noſtrum expli cat propoſitum commentariis ſuis in Iob ſu

Iob.38. per illa verba, *Numquid mittes fulgura, & ibunt, & re-*

reverentia dicent tibi, Adsumus? Mittuntur, inquit, *& vadunt cum de abscondito speculationis intima in activæ vitæ latitudinem diffunduntur. Sed revertentes dicunt Deo, Adsumus, quia post opera exteriora, quæ peragunt, semper ad sinum contemplationis recurrunt, ut illic ardoris sui flammam renovant, & quasi ex tactu supernæ claritatis ignescant. Citius enim inter ipsa licet bona, exteriora frigescerent, nisi intentione sollicita ad contemplationis ignem incessanter redirent.* Et paullo inferius: *Nisi enim ad contemplandum Deum sollicita semper mente recurrerent, nimirum interna cæcitas etiam exteriora prædicationis eorum verba siccaret.* Verum quoniam hac de re jam alias scripsimus, ostendimusque quanti momenti sit, ac etiam necessarium, nonnulla tempora receptui ac solitudini in Societate etiam dare ad meliorem spiritus restaurationem per exercitia quædam spiritualia; nihil ultra hoc tempore adjiciam, nisi ut ipsum iterum vobis commendem, idque eo vehementius, quo jam per Dei gratiam experientia didicimus, universales illas renovationes, quæ jam non semel factæ sunt, non minus utiles fuisse per totam Societatem, quam divinæ bonitati ac majestati gratas.

18 Postremo loco præter illa, quæ par. 10. §. 7. 8. & 9. dicuntur, non parvi æstimanda sunt, quæ undecimo habentur de retinendis externis Societatis amicis, ac reconciliandis

iis

iis qui ullo modo à nobis alieni fuerint. Ma
festum enim est, Societatem non paucos a
versarios habere, quos ut timere non de
mus, cum ea præstamus quæ officii nostri s
(*imo beati sumus cum maledixerint nobis homin*
quod ad humiliationem, exercitium, ac me
tum nostrũ non parum prodesse potest) nih
minùs *ut per hujusmodi hominum externorum b
nevolentiam*, quemadmodum Constitutio i
loquitur, *magis in omnibus rebus Dei obsequium
gloria crescat*; curandum nobis est diligente
per ea media, quæ prudentia religiosa sub
nistrabit, ut qui aversi sunt, recuperentur. M
xime autem studendum est, ne ullam ex par
nostra caussam præbeamus, dum vel cupidi
tis & avaritiæ notam non effugimus; vel al
quam occasionem præstamus, ut nos superbo
aut arrogantes, vel negotiorum sæcularium
cupidos esse putent, quique in Principum au
las, & in omnia loca & omnia negotia nos ul
tro ingeramus. Quo in genere, etsi dubium
non est, quin multa falsa injuste nobis impo
nantur; debemus tamen hinc majoris cautio
nis ansam sumere, nec quidquam facere quod
iniquam illam opinionem confirmet: sed omni
potius cum humilitate ac circumspectione am-
bulare, secundum gratiam vocationis ac Insti-
tuti nostri.

19 Ecce, Patres carissimi, sensum affectum-
que animi mei quam potui planissime his ver-
bis

is expreſſum : judicium etiam de iis rebus, uæ Societati noſtræ nocere poſſunt ; & quid iam faciendum ad ejus conſervationem. loc illud eſt quod in præſentia mihi occurbat poſt aliquot menſium meditationem, uibus & divinæ bonitati per orationes & ſaificia rem commendavi, & cum Patribus his eis Aſſiſtentibus contuli. Executio ad RR. eſtras pertinebit, ad quam cupio ut RR. Veræ quam primum manus admoveant, virili nimo, ac ſuavi efficacia ; quemadmodum faturas ſcio, nec dubito quidquam ex ipſarum arte defuturum. Negotium non mediocris nomenti eſt. Agitur enim de conſervatione llius rei, quam qui impugnat, pupillam tangit Altiſſimi.

20 Reliquum ergo eſt, ut omnes auſcultenus Matrem noſtram, quæ nos iis vocibus appellat, quæ cujuſvis pectus commovere queant, quibus iiſdem olim illa Sanctorum Machabæo- 2 Mach. 7. rum mater filium ſuum fortiſſimum animabat : *Fili mi, miſerere mei, quæ te in utero novem menſibus portavi, & lac triennio dedi, & alui, & in ætatem iſtam perduxi.* Miſericordia autem, quam ipſa ſibi à filio precabatur, illa erat, ut ille viriliter in certamine ſe gereret. Vnde infert : *Sed dignus fratribus tuis effectus ſuſcipe mortem, ut in illa miſeratione cum fratribus te recipiam.*

Iam vero eò majoribus ac ardentioribus vocibus hortatur nos Societas, Mater noſtra,

quæ

quæ tantis laboribus ac vigiliis, tantaque ritate nos genuit, lactavit, educavit in Christ quod illa à nobis postulat, ut non solum viriliter, ac fortiter in hoc prælio dimicem sed alios etiam fratres nostros, filios suos, idem certamen animemus ac dirigamus: q aliquando una cum iis ac aliis fratribus nost majoribus natu, primis videlicet Societa nostræ Patribus, qui fortissime, summaq cum ædificatione ac fructu certamen hoc stinuerunt, gloriosos tandem in cælo nos cipiat. Orationibus, sanctisque RR. Ve rum sacrificiis plurimum me apud Domin commendo. Romæ XXVIII. Martii, M. LXXXVII.

RR. VV.

Omnium in Christo Servus

CLAUDIUS AQUAVIVA

EPISTOLA V.

EIUSDEM R.P.N. GENERALIS CLAUDII AQUAVIVÆ

Ad Patres & Fratres Societ. IESV.

QVIS SIT ORATIONIS ET POENITENTIARVM VSVS in Societate, juxta noſtrum Inſtitutum.

NOnnullorum animis aliquando de Conſtitutionum & Regularum intelligentia ſimul & praxi, qua de pœnitentiis & orationibus præcipiunt, inſediſſe dubitationem accepimus. Itaque optimum factu judicavimus, pro ea quæ nobis incumbit ex officio cura, aliquot ſuper ea re capita, quam fieri poterit breviter, enodare.

1 Finis noſtræ Societatis eſt, ſaluti ſuæ & perfectioni conſulere primum; deinde proximorum etiam ſalutem & perfectionem accurate promovere: cum illo tamen inter finem utrumque diſcrimine, ut qui nos ſpectat, eo qui proximi rem attendit potior habeatur, tam propter uniuſcujuſque vinculi obligationem,

nem, quam propter bene conſtitutæ carita ordinem, & maximè, quod hic poſtrem priori illi velut fundamento innixus ita fu ciatur, ut hoc labefactato, iſte corruat & co labatur neceſſe ſit Eapropter primi illius aſſ quendi rationes, incredibili plane ſapientia B. P. N. IGNATIVS quam plurimas nos e cuit, ſed nullam oratione & mortificatione, quibus aliquid jam dicturi ſumus, efficacio commendavit; ut quas ſuperiori Patrum n ſtrorum memoria, diuturna viri ſanctiſſi experientia edocti, validiſſimas eſſe teſtat reliquerunt.

2 Et ut ab Oratione ducatur exordium quod ad deſtinatum illi tempus attinet, p mum dico: Tametſi liberum non ſit Sch ſticis, multum in illa temporis collocare, do ſtudioſe caveatur, *ne intepeſcat ſolidam virtutum, & religioſæ vitæ amor*; ut nec etiam variis pœnitentiarum afflictionibus corp atterere; propterea quod litterarum ſtudi quæ totum pæne deſiderant hominem, ad cantur: quæ ſi ad majorem Dei gloriam, proximorum utilitatem ſyncera mentis ac colliment, ipſi non modo gratam æque t temporis, verum etiam, quod ipſæ perhibe

4 Par. c. 1. par. 2. Conſtitutiones, divinæ majeſtati rem faci gratiorem; nihilominus tamen Profeſſis, & formatis Coadjutoribus, de quibus tamqu certum ducitur, quòd in viros ſpirituale ev

ſerint, & qui ſic in via Chriſti Domini Noſtri profecerint, ut per eam currere poſſint, nullam regulam præſcribendam judicavit; niſi quantum corporis valetudo, & externæ occupationes caritatis atque obedientiæ permittunt; dum tamen ſemper Confeſſarius conſulatur, & ubi dubium acciderit, quid conveniat, res ad Superiorem deferatur, ut expreſſe habet ſexta pars Conſtitutionum. Etſi vero poſtmodum Congregatio Generalis ſingulis horam meditationi impendendam definivit; ea tamen eſt illius mens, ut ad longiorem nemo quidem per hoc teneatur, nemo pariter ab illo tempore eximatur: non tamen ullatenus Conſtitutionem abroget, aut ei quadantenus deroget, quin, ſub ea qua ſuperius expoſui ratione, utriuſque ampliandi libera facultas omnibus permittatur. Quamobrem dum quis probabiliter audeat ſibi polliceri, fore ut nec immoderato labore valetudinem lædat, nec in officiis proximo præſtandis deſit, aut deficiat, nec in obedientiæ mandatis ea qua par eſt alacritate exequendis tardiorem ſe præbeat, integrum ei relinquitur quidquid temporis ad profectum ſuum magis facturum videbitur, id omne tempus piæ, vel commentationi, vel lectioni, non minori laude, quam merito aſſignare. Quantum vero ſpectat ad ſtudium in officio ſuo perfungendo, ad diſciplinam & communem domus ordinem, ut eſt recrea- 6.Par.c.3. §.1.

tio, &c. vel denique ad necessariam post toleratos ministerii sui labores cessationem, constat hæc omnia superiori exceptionis formula, obedientiæ nimirum & valetudinis, ceterorumque prius commemoratorum capitum ambitu comprehendi.

3 Quod si vel modus attendatur vel materia, qui se jam sæpius piis illis commentationibus exercuerunt, longoque usu facilitatem in orando sunt assecuti, illis nec certum argumentum, nec ratio singularis videtur esse præscribenda. Spiritus enim Domini, qui laxissimis habenis ferri solet, per innumerabiles animorum illustrandorum, & sibi arctissime devinciendorum vias, quasi freno, sic finibus denotatis non est coërcendus: & nos, ut non minus pie quam prudenter bonæ memoriæ P. Natalis in hunc sensum aliquando pronuntiavit, divino Doctori par est quidem obsecundare, sed non licet antevertere. Quare ut absurdum foret, & prudentiæ legibus alienum, Societatis nostræ hominibus penetranda naturæ divinæ mysteria, infinita per omnem modum Dei supremi attributa pervestiganda, hypostasi triplicem unitatem, & natura simplicem Trinitatem rimandam & perscrutandam peculiari penso dictare; ita foret absurdissimum illis commentandis, quasi nostro repugnantibus Instituto, cuiquam interdicere. Non tamen imus inficias in hoc meditandi gene-

genere nonnulla interdum, ex eorum qui minus illo prudenter utuntur vitio, mala suboriri, dum illi scilicet effectum ex eo plane contrarium assequuntur: ut cum, exempli caussa, inde reportant bonam de se, quod sublimia speculentur, opinionem; de eo vero qui res simplices, nec ita reconditas rimetur, æstimationem viliorem; aut pervicax in decernendo judicium; vel obfirmatum ad spirituales, quibus illic mens perfunditur, voluptates fruendas, animum. Hæc namque omnia parem & obedientiæ injuriam, & animorum zelo inferunt detrimentum. Itaque hujus notæ homines,non ut contemplativi,sed ut certissimis adversarii laqueis irretiti contemplantes expediendi sunt: imo etiam interdum ab illa inani & falsa contemplatione segregandi, & in viam reducendi. Neque tamen ea re veritati reluctandum est, aut testatissimæ Sanctorum Patrum experientiæ refragandum, & habenda despicatui contemplatio, vel ab ea Nostri prohibendi: cum illud plurimorum Patrum sententia suffragioque perspectum sit & exploratum, veram perfectamque contemplationem potentius & efficacius altera qualibet piarum meditationum methodo, superbientes hominũ animos frangere atque contundere,pigritantes ad obeunda Superiorum mandata vehementius incitare, & languentes ad salutem animorum procurandam ardentius inflammare.

4 Iam vero quod à plerisque solet usurpari, cum asserunt omnem orationis nostræ vim & efficientiam ad aliud referendam esse; neque committendum, ut ex se nuda sit & solitaria contemplatio; si recte intelligatur, extra omnem reprehensionis aleam est constitutum: imo & eorum aliquo, qui deinceps significabuntur, modo à Prædecessoribus nostris responsum aliquando fuit & scriptum. Primum est, non illic Nostris consistendum esse, ut interno illi orationis gustui adhærescant, & permodica dulcedine deliniti, nihil uberioris fructus illinc ad se derivare, ad vitam moresque recte formandos, aut virtutes sibi comparandas elaborent: ita ut, verbi gratia, post pensitatam solerti contemplatione Servatoris hominum, quæ in acerbissimis dolorum perpessorum cruciatibus eluxit, patientiam, post abjectionem illam accurate discussam, post fervorem & eum, quo violentissime incendebatur, zelum animarum, iisdem, quibus antea, impatientiæ superbiæque stimulis agitentur. Verum hic orationis fructum ad aliud referendi modus, Religiosis hominibus communis est, & omnibus qui se contemplationi dedunt, usurpandus. Alter est, ut in contemplatione mens nostra divinæ caritatis ignibus exardescat, & in Deum, quem summe bonum, summe diligendum intelligit, amore feratur inflammato: ex quo deinceps acris illa deside-

rii

rii flamma ſubſultet, ab amore ſui tamquam à vinculis & cuſtodia evolandi, & Deo Opt. Max. fideliter in omnibus famulandi, ſimul etiam omni conatu annitendi, ut tantum & tale bonum, tam expetendum cognoſcatur ab omnibus diligenter, & ametur ſingulariter. Ea tamen lege, ut cum ita præpotenti Deo placere, ita ſui Inſtituti normam exigere, ita expedire, vel denique ita juberi intelliget, ſe libenter ab illa ſuavitate, & grato contemplationis ſenſu ſejungat, & ad operandum animoſe reliquis adjungat: iidemque concepti in illa fornace pietatis ardores, & eum ad agendum inflamment, & eos quibuſcum agit, laudabili religioſæ vitæ exemplo incendant. At vero qui ſe vitæ Monaſticæ mancipavit, & ſolitariæ Religioni addixit, cum id Deo cordi eſſe noverit, ut juxta illud quod profitetur vitæ genus, placidiſſima illa quiete perfruatur, *ut vacet & videat, quoniam ſuavis eſt Dominus*, ſatis habere debet, cellæ ſuæ concluſus anguſtiis, proximum ferventi precum ſuarum auxilio impertire. Tertius denique modus eſt, ut ſacrarum paginarum ſenſa, fideique noſtræ vera principia, ea mente meditemur, ut intelligentia comprehenſa, deinceps ea rudium populorum animis dicendo docendoque inſtillemus. Quod ſi tamen quiſquam ſentiat Meditationis noſtræ fructum, hoc poſtremo ſenſu ad aliud ſpectare, ut ex vi naturæ ſuæ, non etiam feratur ad amandum

Deum, aut cognoscendum meditatio; imo sic asserat Societatis homini nunquam licere, Deũ unicum diligendum vel intelligendum in oratione sibi proponere, sed ita perpetuo ei meditationem instituendam, ut reipsa semper ad aliud intendat, neque sit ei liberum aliquid eorum, quæ non referantur ad aliud, meditari, is dubio procul errat, & in alium sensum hanc propositionem detorquet, quam vel Doctorum auctoritas, vel contemplationis natura patiatur. Nec enim quispiam recte pronuntiaverit, ideo à me Deum amari, ut aliquid ei gratum exequar, contra potius illud eapropter exequi censebor, quod illum amem, & amoris illius stimulis ad opus illud aggrediendum & perficiendum impellar.

5 Et quoniam superius commemorata magni ponderis habenda sunt & momenti, contraham in pauca, quæ jam explanata sunt, de eo quod inter meri contemplativi (puta Carthusiani, aut alterius cujusIbet) & unius è Nostris orandi rationem discrimine intercedit. Primum enim, tempus in utroque diversum est. Etenim ille id omne quod potest temporis, quoniam aliis negotiis non distinetur, in orando consumit: hic succedentibus sibi indesinenti serie negotiis, pietatis exercitia, & animi cultum sæpius interrumpere cogitur. Ille tametsi corporis vires labore illo precationis longioris multum enervet atque debilitet,

licet, modo tamen valetudinis apertum periculum non incurrat, nihil à professione sua alienum admittit, cum se minus idoneum ad obeunda cetera suæ religionis munia non efficiat: hic vero, quia multa, neque mediocria bona, vocationi suæ conformia, acri illa corporis divexatione, & virium defatigatione impediat, dum immoderatis illis laboribus plus justo se conficit, fines sibi à Deo & Religione constitutos prætergreditur. Ille vix unquam ex obedientiæ mandato à meditatione, in qua suæ vocationis præcipuum caput est collocatum, distrahitur: hic identidem aliò, quò scilicet eum vocatio sua deducit, abducitur. Postremò ille tamquam in portu suo, sic in hoc exercitio jucundissime acquiescit, & tentationi ducere debet, quotiescumque aliud quidquam in his commentationibus suis spectare provocatur: hic contra, si propter eam, quam in hoc sanctæ quietis otio voluptatem experitur, ad opus in Domini vineam egredi cunctetur, in potissima suæ vocationis parte insigniter deficit. Ille solitudinem sectatur & silentium, ut ea, quibus in oratione plurimum juvatur, subsidia; & quia nihil aliud profitetur, utrumque sanctum & inviolatum religiosissime custodit: hic vero quatenus Instituti sui mediis, nec fini sunt obstaculo, secessum eumdem ab humana consuetudine, silentiumque consectatur. Et eam ob rem, ut se ab

hominum familiariate sponte segregat, & silentium, dum licet decetque, observat, ita pariter utrumque, cum vel obedientia vel caritas exigit, non sine merito sæpius interrumpit. Non enim debet permittere, ut eum captandæ quietis illius amor ab accurandis proximi commodis retardet: debet tamen hoc tenere, quod Superioribus B. Gregorius faciendum suggerit: *Internorum curam, exteriorum occupatione minuens; exteriorum providentiam, in internorum sollicitudine non relinquens.*

6 Quia vero crebris negotiorum tumultibus sanctæ contemplationis tranquillitas in Societate frequentissime interturbatur, illud in Nostris desiderabat Beatus Pater IGNATIVS (non quò forent minus studiosi ad tempus aliis occupationibus suffurandum, & in se colligendis conferendum, sed ne proximi curam ideo intermittere, & opere imperfecto se recipere cogerentur) ut in omni loco constituti, & quibuslibet implicati negotiorum vinculis, per aspirationes tamen frequentata mente ad Deum euolarent; eumque locorum ubicumque præsentem invenirent; & hoc persæ optimum orandi genus existimarent, cum sua omnia ad Dei cultum & gloriam ampliorem revocarent. Hic tamen aliquid adhiberi distinctionis necesse est. Nam si pure solitaria opera, & externa ministeria attendamus, eo sensu orationis nomen ferre possunt & sustinere,

nere, quo viri ſancti ſolent aſſerere, quod is ab oratione non deſiſtit, qui à recta operatione non diſcedit. At ſi illam mentis ad Deum ſurſum intentionem, & oblationem, quâ ſe Domino ſuo mens in oratione conſecrat, intelligamus; hæc una vere orationis appellationem promeretur, quam, ut hortatur S. Baſilius, omni temporis puncto debemus uſurpare, tum immortales Deo gratias agendo, tum in ſupremam illius majeſtatem mentis oculum defigendo. Tum demum enim vere & perfecte, *Sine intermiſſione orabimus, ubi omnis prorſus vitæ noſtræ ratio atque inſtitutum divinæ nos conformaverit voluntati; ſic ut vita ipſa dici & eſſe promereatur, continens quædam & individua oratio.* Animadvertendum tamen occurrit, hanc proprie non eſſe profundam illam altamque de rerum noſtrarum ſtatu, de natura Divina, vel æternæ beatitatis gloria, quæ ad ſui notitiam abſolutamque rerum cæleſtium cognitionem deſideratur, conſiderationem: deinde vero vix, ac ne vix quidem id genus aſpirationum ab eo exerceri poſſe, qui non ante diuturno & diligenti uſu conſuetudinem orationis contraxerit; animumque peregregie comparatum habuerit. Vt enim veriſſime dicam, animi illa in ſublime iterata familiariter ejaculatio, vere fructus qui ab oratione reportatur, reputanda eſt. Vnde præclariſſime D. Gregorius in illa verba, *Sine intermiſſione orate*, docet hoc eum,

qui perfectus non sit & numeris suis absolutissimus, præstare non posse: itemque illum qui propter tenuitatis imbecillitatem humi serpens abjectus & terrenis affixus, tanto minus non interrupte hoc effecturum, quanto magis ipso orationis tempore per continuam mentis ad alia evagationem, à divina præsentia quasi fugere deprehenditur.

7 Sit igitur indubitatum, hanc Dei præsentis intuendi exercitationem esse pietatis plenissimam; & Societatis operis, quæ tam piè proximi bonis insudant, admodum necessariam: non sic tamen, ut illa una contenti esse debeant, nec secessum etiam & otium suum studiose captent, aut se donum illud assecuturos confidant sine peculiari recollectionis studio, quam in eum finem curare debent, non internam modo ab omni strepitu, & tumultu rerum mundanarum, & suarum cupiditatum; verum & externam loco & tempore debito retinendam, modo ut ullatenus, quod sæpe fuit inculcatum, aut obedientia non lædatur, aut animorum auxilium non retardetur.

8 Iam vero tum internæ, tum externæ mortificationes, non solum à B.P.N. in aliis Religiosis ordinibus liberaliter laudantur; sed etiam ipsi nostræ Societati enixe commendantur. Et quamquam ad majorem Dei gloriam magis pertinere credidit, ut nullas haberemus pœnitentias ex officio persolvendas, sed ut eas

sibi

ſibi quiſque poſſet aſſumere, quæ viderentur cum approbatione Superioris ad majorem ſui ſpiritus profectum convenire, & quas propter eumdem finem Superiores eis poſſent impo-nere. Quamquam item in quarta Conſtitu-tionum parte, ubi de Scholaſticis agit, propter eam, quæ valetudinis ipſorum haberi debet, curam, & occupationis in ſtudio rationem, quemadmodum de oratione dixit, ita & de mortificationibus monet, ne multum illis eo tempore loci tribuamus. Nihilominus tamen perſpicuum eſt ex capite tertio partis ſextæ, provectis eum & ſpiritualibus, quales ponit eſſe Profeſſos & Coadjutores formatos, nec mortificationis, nec orationis certum modum definire, ſed diſcretæ cujuſque caritati ex Con-feſſarii conſilio, & Superiorum in dubiis re-ſponſo, definiendum permittere. Exam. c. 1. §. 6 Habetur reg. 4. Summar.

9. Verum, ut arbitror, nulli ſuper ea re du-bium unquam inhæſit. Hoc tantum nonnullos angit, quod Societatis noſtræ labores, & varia officiorum impedimenta, maximam hac in parte moderationem petere videantur. Qui-bus ut ſatisfaciam, & animos omni ſcrupulo levem, ſtatuendum eſt primo, qui hic in ex-cedendis modi terminis errores admittun-tur, non ſolum â B.P.N. parte tertia, quod & regula 48. Summarii Conſtitutionum conti-netur; ſed etiam à D. Auguſtino in ſua regula, S. Baſilio, Caſſiano, D. Bernardo, omnibus deni- Cap. 2. §. 7.

denique Ducibus in via Domini improba: quod nocumentum afferre, & majora bo soleant impedire, ut B.P.N.admonet: & i met de se B. Hieronymus testatur in hæc v ba: *Experientia didici, asinum cum lassus fuer diverticula quærere.* Sanctus item Bernard ut oculatus testis asserit, æqualium suorum p rosque attrita per immoderatos ardoris eff vescentis impetus valetudine, amatores c toresque sui in tantum postea factos fuisse, nemo non quereretur, nemo non eorum d cata vivendi ratione offenderetur. Nam, prudenter notat Humbertus in regulam S.A gustini, verum quidem est, ei qui prædicat nibus, & laboriosis aliis operibus vacat, j menti sui curam, ut multorum dierum it emetiri possit, gerendam esse: item illi, cui lei vilem operam alius præstat.cavendum esse, dum hunc nimio pondere premit, opprimat, & ille fractus & exhaustus in morbum i dat, ut ei postmodum dominus cogatur mi strare. Tamen etiam, ut idem ille monet, à car ne nostra cavendum est solerter, quæ ut astu vulpecula gallinæ rapiendæ gratia se mortua sæpe mentitur, simillime licet multa possit, tamen infirmam & invalidam fraudulenter si mulare non veretur. Quin & ipse B P.N. I G- NATIVS, qua parte de victu moderando Exercitiorum libello differit, aperte significat, in pœnitentiis intermittendis persæpe nos sub-

dolæ

solæ carnis affectu ſeduci; perſæpe falſa perſuaſione deludi, qua ad credendum impelli-nur, tam graves à nobis ſine valetudinis evidenti detrimento afflictationum aſperitates non poſſe tolerari. Neque vero ſufficit erga illas macerandi ſui rationes animo bene affici, niſi pariter reipſa, eas animoſe in ſeipſos uſurpent & convertant. Earum enim uſus juvat plurimum, meriti palmã amplificat, & omnes, quæ pullulare poſſent in hoc colendo exercitio, difficultatum aut moleſtiarum ſpinas aculeoſve vel retundit, vel ſtirpitus eradicat.

10 Nec vero etiam id exiſtimandum eſt pœnitentias in impudicos laſcivientis carnis impetus tantum debere adhiberi, cum non ad id ſolum efficaces, ſed ad ſexcenta alia in virtutum ſtudio non mediocriter conferre perhibeantur. Divus idcirco Hieronymus ad Celantiam matronam (aut, ut verius loquar, S. Paulinus, cujus ea epiſtola probabilius eſſe judicatur) locum illũm Pauli diſcutiens, *Caſtigo corpus meum*, innuit planiſſime, non id ſolum proter corporis caſtitatem in integrum conſervandam ab Apoſtolo factitatum, ut quidam imperiti putant: *Non enim huic tantummodo, ſed omnibus omnino virtutibus abſtinentia opitulatur; neque magna aut tota Apoſtoli gloria eſt non fornicari: ſed hoc agit, ut caſtigatione coporis erudiatur animus, quantoque nil ex voluptatibus concupiſcit, tanto magis poſſit de virtutibus cogitare.* Sed neminem, ut opinor, latent de

de mortificatione externa fructus uberri
promanantes, non item permulta, quæ R
gioſos, maxime vero operarios, ad illam ma
faciendam poſſunt incitare, argumenta. Qu
rum aliqua, præter ea quæ traduntur à B.P.
Cap. 49. in Exercitiorum libro, belle Humbertus l
ſuperius annotato, recenſet. Illud vero err
graviſſimo affine eſt, affirmare, interna
lam nobis ſatis eſſe mortificationem, reſig
tionem, obedientiam, aliaſque generis e
dem virtutes; nec eſſe quod viam illam aſp
ram à Sanctis Patribus tritam & calcatam
ſiſtamus. Licet enim B. P. N. ſingulari cu
prudentia, propter maximam naturarum,
tionum, negotiorum, muniorum, aliarumq
circumſtantiarum in Societate varietatem,
hil ex vi regulæ æqualiter ab omnibus ten
dum injunxerit; non ideo tamen eadem ip
regula, eademque Conſtitutio, mentem ſua
& voluntatem ſatis evidentibus indiciis c
vincendam non patefacit: ſed omnis dubii ca
do verſatur, ut quæ mediocritas cuſtodien
ſit, habeatur.

11 Si quis tamen propius anim adve
tat, omnis ille modus à tribus capitibus, qua
lis eſſe debeat, nullo negotio deprehendetur.
Primum eſt Societatis finis: alterum, quib
uti ſolet, media: tertium ipſius Conſtitution
verba. Et quoniam, à nobis ſalus & perfecti
propria, tum deinde proximi, ut ſcopus atten

ditur,

itur, quæcumque mortificationes fini illi non
unt impedimento, ſed magis adjumento, ne-
ue nimiæ, nec immoderatæ, habita ratione
nis, judicandæ ſunt. Media vero quampluri-
a cenſentur : ad uſum quidem noſtrum, Re-
ulæ : ad bonum proximi, munia omnia, ſive
prædicationum, ſive confeſſionum excipien-
arum, ſive lectionum. Quamobrem quæ-
umque mortificationum genera impedient,
ut ita debilitabunt, ut commode vacare non
ceat iis, quæ vel propria profectus ſingulo-
um neceſſitas exiget, vel imperabit obedien-
ia, vel externa illa miniſteria flagitabunt, in-
diſcretæ Noſtris & immodicæ, licet fortaſſis
n ſolitario moderatæ viderentur, exiſtiman-
æ ſunt. Reſtat extremum caput, quod verba
Conſtitutionis obſervanda ſuggerebat, quæ
am plana ſunt, tam liquida, loco ſignato, par-
e ſextâ, ut vix ullum dubitationi locum reli-
quum eſſe patiantur. Etenim præter illam Re-
gulam, quam in univerſum ponit ſub finem
paragraphi primi ipſo initio, duo tangit capita,
quorum alterum corporis valetudinem, alte-
rum occupationes à caritate, vel obedientia
profectas intuetur.

12 Hæc cum ita ſint, ut breviter omnia re-
plicemus ; Pœnitentiæ, quæ ad illam normam
comparatæ, modum non ſuperabunt, nequa-
quam ut Inſtituto alienæ haberi debent aut
appellari, quas etſi ille frequentet, hic omit-
tat,

tat, singularitas tamen non est censenda, d
aliquis ut suæ pietati singulariter satisfaci
officium tamen ceteris commune non præ
mittit. Cujus rei disertissimis verbis co
ptum Generalis Congregationis decre
habemus, ut omittam constantem om
Theologorum hac in re sententiam, *Quod*
pertinet ad singularitatem si quis jejunet, al
jejunantibus, &c. Securè igitur juxta mens
discretionis in sanctæ caritatis affectu, eas
quas convenire duxerit, quisque assumat;
alius alium vel judicet ideo vel contemnat.
S. Augustinus *De moribus Ecclesiæ* disputa
quarumdam Congregationum meminit, q
ipse Mediolani & Romæ vitæ sanctimo
florentes viderat, in quibus licet singulari a
stinentiæ viri Deo militarent, neminem ta
ad austerum illud vivendi genus hortabant
neminem, quod amplecti non posset, aspe
bantur: ut nec etiam è contra de ullo, q
huic addiceret, male sentiebant. Nam ut p
clare vir ille sanctissimus enuntiat, *Carita pr*
cipue custoditur, caritati victus, caritati sermo, ca
tati habitus, caritati vultus aptatur. Iam cui q
que sit oneri ferendo par, cui minor, Confessa
rii & Superioris erit judicare, simul & studi
cavere ne in alterutram partem quoquo m
do peccetur. Illud vero quod à nonnullis mi
nus forte cogitantibus fertur, profectum spi
ritualem non in pœnitentiis & mortificatio
nibus,

nibus, ſed in momenti majoris virtutibus, obedientia nimirum, & aliis generis ejuſdem conſtitutum eſſe, non eſt univerſim accipiendum. Nam ſi velint profectum non eſſe in his poſitum, hoc eſt, hæc non eſſe ipſam & germanam perfectionem; id quidem certiſſimum eſt; ſed non jam controverſum, cum idem ipſum de ſexcentis aliis, quæ Regulæ noſtræ à nobis ſerio petunt, poſſit veriſſime pronuntiari. Hæc tamen media ſunt & adjumenta non vulgaris utique facultatis, quibus ad virtutes adipiſcendas, & perfectionis viam fideliter ex Regularum præſcripto emetiendam, uti debemus. Itaque ſemper à Dei ſervis in omni Religioſorum familia, etiam eorum, qui ſe ex animi ſui ſententia juvando proximo totos conſecraſſent, fuit obſervatum. Nec eſt quod illis nos quaſi majora exequentes anteponamus: quidquid enim de hac ætate ſentiendum ſit, exploratiſſimum eſt eos omnes in ipſis incunabulis, & naſcentis Religionis ardoribus, graviſſimis occupationibus, cum inſigni ſanctæ Matris Eccleſiæ fructu & gloria fuiſſe intentos.

13 Cum vero etiam exiſtant forte nonnulli, qui non modo non probant, ſed etiam culpant, quod Superiores ad orationes & pœnitentias plures quam Regula jubeat adhortentur, hoc amplius addendum fuit. Nempe quod ſi Superioribus liceat ſubditorum ſuorum pro-

movendorum gratia, etiam iis pœnitentias in-
jungere, si forte profuturæ judicentur ad eos
Deo conciliandos, & ab amore proprio d-
movendos; cum ad perfectionem, & ea q
illi conducunt, libere possint Superiores h
tando consulendoque movere, nihil appa
caussæ, cur nec possint, nec debeant, ad h
quoque perfectionis viam capessendam i
tare: modo cautionem adhibeant, ne quid i
discrete, vel supra modum, aut intempestive a
iis fiat; abstineantque à præscribendo, & ce
quidquam singulis privatim definiendo, vel a
hoc, aut illud mortificationis genus impellen
do, nisi cum aut rei necessitas desideraret, a
subditus ipse consilium à Superiore postulare.

14 Ad extremum offenduntur nonnulli
quod cum ad has pœnitentias vehementiu
amplectendas invitantur, audiant interdum
Regula nostra nobis præstitutas vix sufficer.
Et tamen dubio procul si quis enucleate re
pensitet, maximam hic ambiguitatem latere
clarissime comperiet. Nam qui sentiret, satis
non esse, quod ex vi Regulæ præcepit super
hac re B.P.N.næ is injuriam faceret Beato Pa-
tri, qui quod sufficere judicabat, Societati, in
qua communis omnibus & eadem mensura
valere non poterat, prudentissime impo-
suit. At vero si sic interpretemur, ut conten-
damus non esse illic consistendum, ubi nul-
las metas fixit B. P. N. sed ulterius modico
illo,

llo, quod præſcribitur, expleto, ad amplioa properandum; tum demum Sanctorum Patrum doctrinæ conformia ſentiemus, (licet enim Religioſo, præter Regulæ ſuæ demenſum, aliquid Domino liberaliter ſupererogare) & Religionum antiquarum veſtigia prememus. Sic namque apud Palladium Angelus Pachomio reſpondet, facilem ſuis legem poſitam eſſe, quod provectiores ea non contenti ulterius progreſſuri forent. Sanctus item Hieronymus ad Euſtochium, de cuſtodia virginitatis, Religioſorum priſci illius ſeculi morem refert: inter quos qui ſpiritu ferventiores erant, ſi quempiam communi orationis penſo contentum, ad reliqua pietatis officia tardiorem animadverterent, illum eapropter non increpabant, ſed diſſimulato quod noverant, eum ſæpius viſitabant, & prius incipientes provocabant magis orare, quam cogebant. Quin & hoc ipſum conſentaneum eſt ei quod B. P. N. declaravit. In eadem enim Regula docet liquidò ad majorem ſpiritus profectum, cum approbatione Superioris, eas quemque ſibi aſſumere poſſe, quas ſibi magis ad eum finem expedire cognoverit. Vnde liquet, quod qui ſic locutus eſt, *Nolim equidem ut ex obligatione pœnitentias ullas ſuſcipiendas habeant; tamen hæ poterunt aſſumi*, &c. apertiſſime teſtatus eſt à Regula præſcriptas, quæ præter

unam diei Veneris abstinentiam nullæ f...
nón sufficere. Alias quid vetat quempiam
colligere & argutari: Satis superque sunt,
Regula mihi ex obligatione demandat; e...
vero Regula diserte fatetur nullas esse ex ...
gatione injunctas. Quantumvis ergo ...
nullas adhibeam, satis abunde fecero. Q...
quam sit absurdum, quis non videt?

15 Quid quod in alia Regula, quæ ...
parte depromitur, monet quòd *Corporis c...
gatio immoderata esse non debet, nec indiscreta.*
hæc indiscretio nullatenus in id, quod à Re...
la jubetur, cadere potest. Hinc ergo colli...
est, aliud omnino præterea suscipiendum ...
Quare constat eos, qui in via perfectionis p...
gredi cupiunt, uti debere mediis illis, q...
B. P. N. in Regulis & Constitutionibus co...
memoravit, quorum è numero præcipua ...
sunt. Maxime tamen iis piæ & frequenti me...
tationi incumbendum est, quæ hominem ...
gis arctè Deo devincit, & præter divinæ op...
quod impetrat, subsidium, D. Thomâ re...
rente, ardentiores amoris divini flammas e...
cit, & vehementiores actus educit. Iuvat etia...
mirum quantum pœnitentiæ & mortificatio...
nis exercitium, quod dum intra modum, ...
obedientiæ normam peragatur, ingentes gra...
tiæ thesauros à Dei manibus impetrat; inti...
mius Deo nos conjungit, & quod magni pen...
dendum est, ad exactam Regularum aliarum,

ut

ut per singulas decurrentibus potest apparere, observationem confert. Nisi enim divinus amor, & nostri contemptus altas in animo nostro radices egerit, ægre Instituti nostri leges, quæ spiritus fundamento stabilitæ mutuis se juvant operis, illibatæ servabuntur.

16 Ob id caussæ acriter intueri par est, in qua reparandarum spiritus virium necessitate versemur, & languorem, ac inertiam nostram caussari potius necesse est, quam fervorem nimium criminari. Non est enim hoc tempore alteri orationi locus. Quod si inter primos illos fervores B. P. N. ævo in Societate, antequam ulla Regularum mentio facta fuisset, solemnes ageremus; contrahendæ fortassis habenæ videri possent, & impotentiores ardoris impetus, ut in Epistola de Obedientiæ virtute, & alibi non semel loquitur, moderationis freno coërcendi. Sed quæ duæ eum ad ita sentiendum loquendumque caussæ tum impellebant, nunc ambæ sublatæ sunt: altera quod in illis mediocritatem omnem transilire clare arguerentur; altera quod inconsulto Superiore eas usurpare convincerentur. Nunc autem nihil valde de alterutra videtur esse metuendum. Et ut in aliquo deprehendatur immoderatus ille fervor, monendus tantum est, & in contentiori studio moderandus, non vero etiam in indiscretionem, quæ notatur in tam paucis, sic animose invehendum. Nam, ut semel dicam,

quemadmodum dedecet, non adito au-
que Superiore hæc à subditis exerceri; ita n
decet istis horum studiorum appetentiori-
sine ratione facultatem & usum liberum d-
gari, aut eos ab illis ullo pacto, nulla urgen-
caussa revocari. Non enim in obedientiæ
virtutum aliarum desiderato studio const-
quisquam permanebit, qui non firmiter Deo
conjunctus uniatur. Quia nihil specta-
aliud, Epistolæ finem statuo, meque oration-
bus vestris plurimum commendo. Romæ
octavo Maji, M. D. IC.

Omnium in Christo Servus

CLAVDIVS AQVAVIVA

EPI-

EPISTOLA VI.

EIVSDEM R. P. N. GENERALIS CLAVDII AQVAVIVÆ,

Ad Patres & Fratres Societatis, in Indiis Orientalibus constitutos.

DE FINE ILLIVS MISSIONIS.

INter multa, eaque mirabilia, quæ fidei nostræ oculis Dominus noster exhibere dignatus est spectacula, non est in postremis, tot barbararum gentium conversio, Ecclesiæ per omnes longe lateque mundi plagas propagatio, in tam densis tenebris errorum & ignorationis Dei & inscientiæ, clarissimum Euangelii lumen illatum; perduellium, & inimicorum in filios gratiæ & regni adoptio. Quod licet numquam attentâ mentis cogitatione comprehendatur, nisi cum multa divinæ suavitatis dulcedine, sapientiæ admiratione, & potentiæ singularis laude atque veneratione; hisce tamen diebus, quibus æterni Verbi in hanc carnis mortalitatem adventum solemni cultu

celebravimus, commodior sese nobis de[illegible] opportunitas, sacrarum paginarum ora[illegible] & Prophetarum de eo vaticinationes [illegible] studio evolvendi, & attentiori cura me[illegible] tandi.

2 Ex quo factum est, ut, dum ingentes pro[illegible] missorum thesauros volutarem, quos oste[illegible]
Esa. 35. Esaias & aperit modò sub figura solitu[illegible] ad culturam extricatæ, exultantis, lætabun[illegible]
42. & florentis quasi lilium; modò sub pers[illegible] cœcæ illuminatæ, & in viam quam nesciebat
35. & semitas quas ignorabat, deductæ; nunc [illegible] umbra scissarum in deserto aquarum, & tor[illegible] rentium in terra arida & inaquosa apertoru[illegible]
65. 19. nunc sub infinitis aliis figurarum, quæ vos [illegible] latent, integumentis; sed maxime dum dise[illegible] prædicit fore, ut gloria Domini prædice[illegible] gentibus, illorum ministerio, qui ad ins[illegible] longè, ad eos qui non audierunt de eo, nec viderunt gloriam ejus, summittētur; ut, inquam, hæc eo majori cum admirationis sensu, animo mihi repræsentarim, quo non præteritorum illa modo, sed præsentium & futurorum esse vaticinia videbantur, quoniam non uni fiebant Europæ hujusmodi pollicitationes, neque fines aut Ecclesiæ termini, vel eorum qui ad tam ingens convivium erant convocandi, angusti cujuscumque provinciæ limitibus fuerant coërcendi, cum idem ipse Propheta prædixisset: *Faciet Dominus exercituum in monte hoc convivium*

vivium grande omnibus populis. Quapropter mentis oculos attentius defixi, ut intuerer quasi prælucentibus illis verbis, *Quia & hodie impletur hæc Scriptura in oculis nostris, & adhuc implebitur*, etiam industria laboribusque vestris (Patres Fratresque carissimi) quos ex omni membrorum Societatis nostræ numero, ad tam altam vocationem singulari privilegio delegit, potentique manu conservat idem ille, qui vos pridem ab hujus seculi fluctuantibus undis liberavit. Hinc meum animum insignis enata subiit alacritas, cum animadverterem Fratres meos oraculo Prophetæ designatos, rei tam sublimis cooperatores, & administros. Simul etiam confidenti juncta confusioni, clarior mei status illuxit mihi cognitio, cum & vos illuc ab Europa delegandi, & duces præficiendi, & in opere suscepto vos dirigendi curam, æterna sapientia vili huic & inexperto ministro demandarit.

3 Quin etiam ulterius adhuc gradu facto simul cogitavi Religionis statum nobilem illum satis & sublimem (qui vobis cum reliquis Societatis Fratribus præsertim in Instituto communis est) à Domino cælestem & divinum magis mirabiliter in vobis effectum fuisse. Vestra siquidem castitas, non tantum ad propriam perfectionem, vel opem proximo qualemcumque suppeditandam refertur; sed eo etiam penetrat, ut vos idoneas reddat ope-

ras, quæ Apostolicè discurrant ad Gentes v
culis, quibus implicatæ sunt, exolvendas. P
pertas vero dum vos ab omni terrena so
tudine segregat, & rerum humanarum aff
bus exuit, pedes vestros ad annunt
Euangelium pacis veloces reddit. At obe
tia sancta vos dirigit, & quoquoversum
oras illas fidei lumine illustrandas deducit,
cæli motus terris lucem portare solet & ad
here. Perinde ac si in vobis vota illa, Rel
nisque statum divina providentia const
voluerit, ut omnibus impedimentis exped
eorum quos Propheta recensuit, albo ascr
possetis, & censeri ministri (quo nobilius q
quam aut excellentius nec dici potest nec
gitari) gloriæ Plasmatoris vestri, odoris Ch
sti Domini dispensatores, & salutis anima
egregii procuratores.

4 Quamobrem ardentissimo cœpi flag
re desiderio, partes quoque meas obeundi, &
vos ad vestras alacriter explendas anima
atque excitandi: quod ut facerem eò magis
sum adductus, quod acceperim pares aliqua
do monitiones injectas animis bonis & opt
mis, quales vobis Deus pietate sua largitus est,
non omnino sine fructu incassum abiisse. Sed
quoniam me temporis angustiæ, solatio desi-
deratissimo vobiscum frui diutius non pa-
tiuntur; hac perbrevi contentus epistola, alte-
rius eadē super re, ad Nostros in India Orien-

tali

tali degentes, à me nuper datæ exemplum vobis ſummittam. Etenim quod in vobis requiro ad ſummam, id unum eſt, ut attente perpendant ſinguli, videantque, quo tandem conſilio tot operas Europæ ſubtrahimus, quorſum multa hic admittere Collegia recuſamus, & tamen tantis cum periculis & difficultatibus, ad tanta maris & Oceani ſpatia emetienda vos mittimus, in quo nihil ſpectamus aliud, quam ut accurate indigenarum & fidei lumine deſtitutorum converſioni vacetur, cujus gratia nec barbarorum idiomatum perdiſcendorum laboribus, nec itinerum aſperitatibus, nec quibuſlibet contradicentium obſtaculis, nec cujuſcumque diſcriminis timori, nec ullius acerbitatis ſenſui, vel parcendum eſt, vel ſuccumbendum.

5 Quod tanto ſtudioſius eſt curandum, quanto natura (ſi ſibi ſuæque indoli relinquatur) libentius fertur, & ſive propter majoris momenti negotia, ſive propter nobiliorem agendi rationem inclinat, ut ſe totam impendat Luſitanis: quod tamen nõ ſine gravi tot animorum inſtituendorum damno committeretur. Et ſane dum numerum cogito, & eorum præcipue qui noſtræ curæ ſubſunt, ad Deum adducendi facilitatem perpendo, magnopere vereor, ne Dominus aliquando rationem à nobis ſeveriſſime repoſcat; *Quare non poſuerimus pecuniam ipſius ad menſam, ut ipſe veniens*

veniens cum usuris exigat. Hic agitur de re max-
ma & gravissima, ut illi nempe sint ab-
Deo, cujus ignoratione, ut nihil Divinæ M-
stati est injuriosius, ita nihil rationali crea-
infelicius. Agitur, ut quantum spectat ad eo
quibuscum illi non communicantur Passion
Dominicæ labores, quos tamen eapropter mo-
talitatem ingressus Servator noster tolera-
inutiles & irriti efficiantur. Et in hunc se-
15.10. sub persona Christi illa Ieremiæ verba D. [H]i-
ronymus declarat: *Non fœneravi nec fœn-*
mihi quisquam; ubi LXX. interpretati sunt, *N-*
profui, neque profuit mihi quisquam, quasi Do-
nus conqueratur, *Nullus enim tantum volui-*
cipere, quantum ego tribuere desideravi. Idcirco
mihi quidquam profuisse videor. Nec profuit
quisquam: salus enim creaturæ lucrum est Crea-
Itaque lucrum meum salutem illius æstimans,
non mihi prosunt, qui non illam pro viri-
procurant. Idipsum de Christianis improbis
qui Domini beneficiis, & expectationi n-
respondent, pronuntiari potest. Iam vo-
considerandum permitto, quantò illud majo-
cum ratione de Gentibus vere dici possit, quæ
non noverunt eum, neque laborum aut sangui-
nis à Dei filio fusi, vel copiosæ redemptio-
participes factæ sunt, neque tam desiderato
salutis suæ fructus ei reportant.

6 Non possum tamen facere quin vobis ob
oculos ponam peregregium & appositissimum
ad

ad mentem nostram D. Ambrosii sermonem, qui dum in Lucam agit de unctione, qua Salvatoris corpus ungi debet, hæc habet præclarissima, ex quibus juxta propositi vestri institutum colligere licebit, quod vobis in manibus sit ministerium, & apparatum, quem ad illud per statum Religiosum fecistis; nec non obligationẽ, & illi satisfaciendi intelligere rationem: *Corpus ejus Ecclesia est. Corporis ejus odor sumus, & ideo decet ut mortem corporis ejus ornemus: etsi nostros illa non requirat ornatus, sed requirunt pauperes. Ornabo corpus ejus, si fiam sermonum ejus prædicator, & possim gentibus Crucis aperire mysterium. Ornavit ille qui dixit: Quia prædicamus Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam, ipsis vero vocatis Judæis, atque Græcis, Christũ Deum virtutem, & Dei sapientiam. Ornatur Crux, cum id quod per imperitiam stultum putatur, per Evangelium sapientius æstimatur, ut possimus docere, quemadmodum virtus adversaria per Crucem Domini destruatur. Misi in Domini corpus unguentũ, spirare incipit, quod mortuum putabatur.* Ecce ministerii quod vobis commissum est, dignitatem. Quid vobis faciendum incumbat attendite. *Ideo unusquisque adoriatur emere labore suo nisaque virtutum alabastrum unguenti, non vile aliquod atque commune, sed pretiosum unguentum alabastri, & unguentum pisticum: si enim quis fidei congreget flores, & prædicet* IESVM CHRISTVM *crucifixum, in omnem Ecclesiam,* quæ

quæ corpus ejus est mundo mortua, requiescens D... fidei suæ transfundit unguentum. Sequitur deinceps fructus : *Olere incipit tota domus passionem olere incipit mortem, olere incipit resurrectionem, ... possit unusquisque ex hoc sacræ plebis numero d... re : Mihi autem absit gloriari nisi in Cruce Dom... nostri Iesu Christi.* Iam studiose perpendite, q... les demum esse debeant qui spirant, sed m... me, qui odorem illum spargunt. *Spirat od... redolet unguentum in corpore, si quis possit, (a... utinam ego possim!) confidenter loqui : Mihi aut... mundus crucifixus est. Non amanti divitias, ... amanti homines sæculi, non amanti quæ sua su... sed quæ Iesu Christi; non amanti quæ videntur, sed quæ non videntur, non cupido vitæ, sed ei qui f... stinat dissolvi, & cum Christo esse, crucifixus e... mundus. Hoc est enim crucem tollere, & sequi Christum, ut & nos commoriamur, & consepeliamur cum eo, ut unguentum, quod ista mulier in sepulturam ejus misit, olere possimus.* Sed videte quam pretiosum & salutiferum odorem : *Non mediocre istud unguentum est, quo Christi longe lateque diffunditur nomen : unde etiam Prophetice dictum est : Vnguentum exinanitum est nomen tuum. Ideo exinanitum, ut majore fides odore fragraret.* Et ut finiam, ad alterius epistolæ exemplum vos remittens, hoc tantum dico; non sine ratione, à sanctis quibusdam Patribus in illa verba Canticorum, *Odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris,* differi; tum demum sponsæ (quæ San-

cta

ta Ecclesia est) vestimenta incensum redolequitur, quando reipsa convertendis reducendisque animis se totam impendit, cum in hoc maxime Deo, & odori suo per incensum designato, assimiletur.

7 Sed ut hoc percommode fiat, necessarium est triplicem illum habere bene contextum, bene tortum funiculum, quem D. Bernardus exprimit; qui dum agit de miraculo Elisæi, in quo, ut puerum ad vitam revocaret, posuit oculos suos super oculos ejus, & os suum super os ejus, & manus suas super manus ejus, ait, simillime nobiscum diebus singulis Dominum agere. Vnde fit ut sentiamus, *Cordi tribui intelligentiæ lumen, & ori ædificationis verbum, & manibus opus justitiæ. Dat sentire fideliter; dat proferre utiliter; dat efficaciter adimplere: & est funiculus triplex, qui difficile rumpitur, ad extrahendas animas de carcere diaboli, & trahendas post se ad regna cælestia, si recte sentias, si digne proloquaris, si vivendo confirmes.* Quod si quid horum desit, non est ita accommodatus funis, nec aptus, præsertim si primum desideretur, aut tertium. Sed quoniam totum hoc à continua cum hoc Elisæo nostro, qui vere Deus est, nos salvos faciens, conjunctione dependet, ideo B. P. N. IGNATIVS 10 part. §. 2. monet, media illa, quæ cum Deo instrumentum conjungunt, efficaciora esse animis ad ultimum & beatissimum finem suum perducendis. Quæ verba, ut

Serm. 16. in Cant.

in

in Constitutionibus scripta continentur, sic maximopere percupio, ut in nostrum om cordibus spiritus sancti digito descripta & impressa perseverent. Vobis à Domino cæ stium thesaurorum abundantiam precor, me, omnemque Societatem sanctis oratio vestris ex intimis visceribus enixe commen Romæ XII. Ianuarii, M. D. XC.

Omnium in Domino Servus

CLAVDIVS AQVAVIV

EP

EPISTOLA VII.
EIVSDEM
R. P. N. GENERALIS
CLAVDII AQVAVIVÆ

Ad Provinciales Societatis IESV.

DE IVBILÆO ET MISSIONIBVS.

QVantum in generis humani flagitia Divinæ vindictæ furor exarſerit, ſatis aperte tot ubique locis nobis incuſſa flagella teſtantur: neque tamen, quod pejus eſt & magis dolendum, ad mores corrigendos quiſquam animum applicat, vel tot verberum cauſſam obſervare, aut ea ſublata cum lacrymarum imbre continuo pacem ac veniam expoſcere; & iram, quæ minatur acerbiora, quam infert, ſatagit ullo pacto placare. Contra potius videre eſt, ad litteram reipſa expreſſum, quod olim Dominus pæne (ut humano more dicam) fatigatus per Ieremiam pronuntiavit: *Defecit ſufflatorium, in igne conſumptum eſt plumbum, fruſtra conflavit conflator: malitiæ enim eorum non ſunt conſumptæ.* Cum enim Divina Majeſtas hoc tribulationum igne ſcelerum noſtrorum ſordes per-

 pur-

purgare statuisset, tam exilis tamen pieta... cet, tam modicus Religionis feruor exar... tantumque vis amoris proprii cepit ... mentum, ut in extremis & salus propria ... vinus honor reponantur.

1 Hæc ea mente loquor, Patres car... ut intelligamus, non jam nobis gradu ... incedendum; sed ardentius multo incum... dum in orationes, pœnitentias, & quod ... est, in studium perfectionis propriæ, rati... bus omnibus, quæ ad hoc conducere jud... tur, efficaciter adhibitis; sic ut non modo t... temporis, cum in proximi rebus occupam..., verum etiam cum ab omni consortio seg... gati, nobismetipsis vacamus, ejus necess... sanctorum desideriorum præsidio, ferve... busque nostris precibus opitulari, & à Div... bonitate peccatorum modum aliquem, & verberum finem exorare valeamus. Enimvero quid Ecclesia sancta irati Domini oculis, qu... eum à justo furore mitigatum ad lenitatem traducat vel misericordiam, poterit exhibere, si in tanta totius corporis infirmitate, nob...res potioresque partes, Religiosi, inquam (sic enim eos meritissimò D. Gregorius Theologus appellat) ii sint, qui Dominum nec dem... cere possint nec delectare? In sacrarum paginarum acta relatum legimus, Populum Dei,
Mach.1.3. cum Machabæorum ævo gravissimis vexaretur calamitatibus, post longa multorum dierum

rum jejunia, post decretas iteratasque supplicationes, in conspectu Dei libros legis expandisse; ornamenta sacerdotalia, & Nazaræos ei consecratos admovisse, demumque voce magna in cælum exclamasse: *Quid faciemus istis, & quo eos ducemus?* Volebant quippe, dum sic æterno Patri, quidquid ei vehementius esse cordi censebant, offerrent; indignationis ejus flammam ita violenter omnia depascentem mitigare. Quod si nos non ii simus, qui digne Divinæ Majestati suæ offerri valeamus, non video cur ab eo misericordiam magis impetremus, quam irritatum gravius ad acerbiores pœnas à nobis reposcendas provocemus. Subit animum illius temporis memoria, cum filii Israël, Domini manum vindicem reformidantes, quod Tribus aliquæ altare sacrilegum ædificassent, prudenter veterem superiorum sæculorum Historiam repetentes, ex inflicta toti populo propter culpam unius pœna, eam collegerunt quæ ob multorum delicta metui debebat & expectari. *Nonne Achan*, inquiebant, *filius Zare præteriit mandatum Domini, & super omnem populum Israël ira ejus incubuit? & ille erat unus homo, atque utinam solus periisset in scelere suo.* Iosue 22.

2 Iam vero in tanta eorum multitudine, qui furorem Altissimi provocant & accendunt, si nos Religiosi, qui apud eum sequestres, & pacis cum hominibus faciendæ inter-

pretes esse debemus; non in uno, aut al
nostrûm, sed in multis, oculos illius acerrim
& Sole perspicaciores offendamus; v
considerandum permitto, quid sperare
liceat, præsertim cum ad illud officii vincul
quo tenemur in ejus conspectu mundi sem
& alacres apparere, misera temporis h
conditio, & funesta rerum præsentium f
accedat. Quamobrem duo nobis in men
potissimum succurrerunt, quæ duo & in E
clesiæ sanctæ quadantenus emolument
redundabunt, & tum à nostræ Professionis i
stituto, tum ab urgente nostrorum tempor
calamitate necessario exiguntur.

3 Primum erit, ut dictum est, oratio
pœnitentiis, fervori, & perfectioni prop
vacare diligentius: quem in finem prom
gatum est Iubilæum, à Sanctissimo Dom
Nostro aliquot ante mensibus impetratum
sed hactenus dilatum, quod in dies univers
expectaretur, & maxime quod non ita prid
ejusdemmodi fuisset indictum. Hoc ego veh
menter à vobis nunc requiro, ut omni alacr
tate & fervore, spiritualium commentati
num exercitiis, aliisque circumstantiis stud
se curatis, juxta præscriptam alias formula
designato per Superiores tempore, quod si
longa procrastinatione videbitur opport
nius, excipiatis.

4 Alterum est, ut ad extirpanda ex parte
vitia,

vitia, quæ in mundo late dominantur; & homines ad ampliorem Dei notitiam, & conditoris sui amorem pelliciendos; singulis in Provinciis aliquæ Missiones, ex Instituto, & Professionis nostræ formula instituantur. Quarum numerus ineatur ex uniuscujusque Provinciæ viribus: & ubi Sacerdotes duodecim poterunt emitti, maximi res erit fructus atque compendii: ubi vero tot mittere non licebit, saltem omnino sex, superatis omnibus difficultatibus, ut delegentur, exopto. Hi Apostolico more bini & bini progredientur: ubi peculiaris non postulabit necessitas, pedibus, & ut veros pauperes decet pergere, non multis onusti libris, aut grandi supellectilis sarcina gravati, pleni tamen inflammato zelo incedant, ad tolerandum comparati, adque fructum incitato desiderio succensi, discurrent per vicos & castella, minori hominum frequentia habitata, & proinde opis illius magis indiga, tantum in locis singulis immorando, quantum prudentia & fructus operæ spes desiderare videbitur aut suggerere. Inter prædicandum solito caveant accuratius, ut ne pompam, verborumque lenocinia, aut reconditiores doctrinæ sensus consectentur, sed hoc unum sibi ante oculos constituant, ut auditores suos ad Pœnitentiam, odiumque peccati compellant, in S. Vincentii exemplum intuentes, cujus etiam conciones, & ejusdem styli libros

bros aliquot, post Prophetarum & sacrarum paginarum oracula, ad manum potius habere debent, quam alia quæpiam sensa, subtilesve argumentationes. In Pastorum benevolentiam insinuare se penitus enitantur, omnem ab eorum animis suspicionem depellentes, quasi ad eos velut Censores aliqui, morumve Correctores, proficiscantur. Cum Religiosis vero, sicubi eodem in loco versabuntur, omni prorsus cum submissione, & animorum sententiarumque consensione se gerent: ne forte nonnullis videantur, ad illud quod ceteri non præstant, vel præstare nolunt, exequendum perrexisse. Verum illud in primis optimum erit factu, à Prælato, vel Diœcesis illius, in qua ad operandum profecturi sunt, Vicario Generali testatam scripto sibi fieri potestatem impetrare, & bona illorum cum venia gratiaque omnia administrare.

5 Qui vero ad hanc expeditionem, eatenus Apostolicam sunt deligendi, expedit, ut probata spectatissimaque fide & maturitate sint insignes, quique ad hoc opus cælitus evocati aliqua propensione ferantur. Ad quod suscipiendum speramus in Domino propter Professionis nostræ obligationem vocationisque gratiam, fore ut ad minimum Superioris nutum promptos & alacres se quam plurimi sine ulla tergiversatione exhibeant. Præstabit etiam, ut peramplam habeant facultatem ad exer-

exercenda Societatis nostræ ministeria, & auxilia animorum adhibenda. Quod si quid aliud occurrat admonendum, id pro sua prudentia Provinciales, habita locorum & personarum ratione, edocebunt. Tantum addo, maximi ponderis totum hoc esse negotium, urgentissimam Ecclesiæ necessitatem, tempora calamitosissima, ignorationem Dei, & æternitatis oblivionem incredibilem: inde vero vim fidei insuperabilem, verbi Dei efficaciam admirabilem; vulgi & imperitæ multitudinis desiderium inexplebile, eam denique in tenui plebecula docilitatem, quæ vel in provectioribus posset desiderari.

6 Illud autem, per amorem Dei, advertamus, quam severam à nobis Dominus rationem repetet, si vota nostra, litterarum studia, tot labores in informandis operis, & necessario commeatu cogendo tolerati, postmodum angustis parietum nostrorum finibus coërceantur, tribus aut quatuor mulierculis omnem operam impendendo, cum interea temporis ceteri universim miserabili fame conficiantur; aut si pariter omnis nostra ad medendum industria in quatuor sexve jam refertissimo omnium medicamentorum narthecio curandis contrahatur, dum interim innumeræ gentes insanabilibus confectæ vulneribus, omni remediorum subsidio destitutæ crucientur. Et quod tandem in tempus arbitramur labo-

labores nostros Dominum reservasse, aut mente in eum ordinem hunc exercitum de buisse, vel ei tantum robur indidisse co mus, nisi ut in Ecclesiæ sanctæ obsequium animarum utilitatem, quidquid in nobis b quidquid esset proficui, sponte proferrem & libenter impenderemus. Equidem ita tio, cum infernus ille tenebrarum princeps festam aciem eduxerit, ad hanc Domini h ditatem, qua hæreseos machinis, qua pecca rum tormentis, qua dissoluta vivendi con tudine, qua altissima rerum à sensibus re tarum oblivione oppugnandam; nobis q sub ejus signis auctorati meremus stipend leves aliquas & umbratiles non debere fa esse velitationes, sed instructa acie, ei egreg occurrendum. Etenim hoc de divina bonitat mihi polliceor, ipsam tanta cum gratiarum co pia & ubertate nobiscum esse concursuram, ut felicissimum res tota sit exitum habitu Itaque ex animo, & quanto possum majo studio, Patribus Provincialibus negotiu hoc omne exequendum commendo: simul que me per litteras de destinatis huic oper certiorem faciant: & quam bene in dies suc cedat expeditio, admoneant, postulo. Quamvis enim officio meo defunctus esse mihi videar, & omnem de cetero curam habendam in illos deonerasse, cum ita præcise, & stricto jure de tota re constitui; non possum tamen omnem

mnem ejus, quod mihi incumbit, sollicitudi-
em & cogitationem deponere, quatenus hoc
licem eventum sortiatur ad majorem Dei
reatoris gloriam; à quo RR. Vestris gratiam
berem peto. Romæ XII. Maji, M.D.XC.

RR. VV.

Servus in Christo

CLAVDIVS AQVAVIVA.

EPISTOLA VIII.

EIVSDEM

R.P.N. GENERALIS

CLAVDII AQVAVIV

Ad Patres Societatis.

DE FERVORE, ET ZELO MISSIONVM

DVm apud me tacita mentis cogita
præſentem Eccleſiæ ſanctæ ſtatum, S
tatis noſtræ corpus, officii mei curam
pendo ; teneri mihi videor ad excita
novis aculeorum ſtimulis, Miſſionum per u
verſam Religionem noſtram ſtudium. E
dem jam in altera epiſtola vobis animos ad
ſed quoniam poſtea Romam ad Congre
tionem convenire Provinciales oportuit, re
in magis opportunum tempus dilata fuit, n
ſine ſingulari, ut ſentio, Dei maximi nutu
que providentia. Cum enim ea res in Co
gregatione Generali tractata, & ſuper ea de
cretum factum ſit (in quo plane non medio
cris ſolatii fuit materia, conſentientes & con
gruentes in unum ardentiſſimos Patru
omnium animos intueri) in ſpem venio fo

anto majori cum ſtudio, & voluntatum
tentione in id unum omnes alacriter in-
bamus. In arenam ergo deſcendendum
& ad gementium atque plangentium hujus
ndi calamitates hominum inſtar, arman-
nobis frontes, & ſalutifero Tau, ſacroſan-
nimirum Crucis ſigno, muniendæ ſunt:
quòd ad hanc expeditionem nos morti-
itos & ad graviſſima quæque perpetienda
mptiſſimos comparare & exhibere debe-
s; tum quia hæc ad majorem Dei gloriam
o videtur eſſe referenda: ſed maxime quod
nis præclarè quidquam & laudabiliter
ndi fiducia, virtute, facultate, favore, &
ucifixi auxilio fulcienda eſt atque ſuſtinen-
Ita ſignatos deſcriptoſque, perinde ut veri
lites, qui ſub hoc vexillo, & glorioſo Iesv
mine ſtipendia facimus, decet manu corri-
re zeli gladium ancipitem, & ex utraque
rte acutum. Hinc enim peccati nos odium
illud ſtirpitus evellendum inflammat; inde
uaſi calcaribus admotis illius amor, qui
os nobis, & ſeipſum dedit reddiditque, nos
d gloriam ejus omnibus animi nervis pro-
movendam exſtimulat. Vnde mihi proprie
elus videtur eſſe fervor quidam, & motio
fficax ab amore profecta, cujus impulſu ad ea
uæ dilecto aduerſantur, utpote quæ noſtra
multum interſint, removenda atque depellen-
, movemur.

2 Sed

2 Sed cum tribus præsertim modis contrarium quippiam patrari possit; quod aut illius, quem amore compl honoris, nominisque dignitatem im vel ejus quæstum & emolumentum r vel denique quod minus placeat, ejus derio satisfaciat; abunde liquet quo pacto veri Christi zelatores, ad radic stirpanda vitia, animosque juvandos, f beant, & incitari. Quandoquidem unquam in parte, à mortali homine gloria majori habetur contemptui, qu se totum terrenis affectibus penitus git, Deoque suo terga nefarie vertit. Deus præpotens, ut refert D. Augustin nullius egeat, lucro delectatur, suumque tat, quod nostrum est; ea ratione, qua D. ronymus locum illum Hieremiæ expl

Hierem.15. *Non fœneravi, nec fœneravit mihi quisquam* juxta Septuaginta legit, *Non profui*, dicit in sona Christi: *Nullus enim tantum voluit ac quantum ego tribuere desideravi : nec profu quisquam, salus enim creaturæ lucrum est Crea* Id etiam ex eo facile deprehenditur, qu

Serm.2. in Cant. hoc lucro faciendo, ut notat S. Berna majus dispendium fecerit, quam in cæl raque condenda, & hac universitate fabri da. Nos vero cum animadvertamus, ut emolumenti percipiendi, paternique ho amplificandi ergo; factus est ipse opprobr

h

minum & abjectio plebis; ut reputatus est
i leprosus, & percussus à Deo, & humilia-
; ut nec usquam nisi cruore vitaque libera-
profusa conquievit; læti & resides rebus
ibus undecumque instructissimi quietè
sistemus? non vero omni studio illius amo-
ccensi, & genium defraudare, & volun-
em in omnibus generosè domando mor-
are annitemur? Quantum vero attinet, ut
emo isti Principi nostro, Patrique amabi-
mo satisfiat, certissimũ teneo, ei, qui vere &
ecte diligit, non tantum graviores culpas,
etiam levissimos quosque defectus, ut qui
gatissimos illius oculos offendant, maximi
deris existimari: perinde ut fidelẽ servum,
bonæ indolis filium, non solum injuriæ &
tumeliæ domino illatæ, vel parenti, ve-
& minima quæque, quibus ille vel tantil-
suboffendatur, angunt incredibilem in
dum & excruciant. Denique ut in unum
nia contraham, zelus est argumentum cer-
simum, & amoris indicium evidentissimum:
umque, ut arbitror, hic quoquoversum
enditur, quantum illius amplitudo longe
que protenditur. Ille, ille est, qui vos inde-
enti stimulo pungit & excitat, qui omnes
ficultatum molestias superat, qui nec acer-
tates ullas, nec pericula capitis reformidat,
nec lente progreditur, nec remisse, sed qui
llum non movet lapidem, ut quacumque
tan-

tandem induſtria poterit, quod dilecto cordi eſſe intelligit, viriliter exequatur; co vero quod aliquatenus ei diſplicere depre dit, removeat accurate & depellat; aut ſi impedimenta prohibere liceat, veheme mis interius amoris penitiſſimi flammis e deſcat, & ſaltem Domino cor liquefactum que ad gloriam ejus omnem, proximoru ſalutem alacriter paratum offerat.

3 Neque vero alia mihi videtur eſſe il taginis oblatio, in qua cum zeli & amori Levit. 6. & miſericordiæ erga proximum oleo, h ſpiritualis (granum plane à Chriſto elect & in pulverem deſiderii patiendi, cont que in rebus omnibus mortificationis ctum) ſeipſum in odorem ſuaviſſimum C Hom. 12. in Ezech. tori ſuo, ut præclarè teſtatur D. Gregori ligioſiſſime offert. Nec aliud quidquam ab ctionis vaſe vocem illam expreſſit: *Quis matur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatu ego non uror?* Aut quid cauſſæ fuit cur Prop ta, imo Chriſtus ipſe exclamaret: *Zelus d tuæ comedit me?* Hic autem ut facilius exſ tetur & exardeſcat ignis, tria potiſſimum a inſigniter facientia mihi occurrunt. Pri eſt præſentis rerum ſtatus, in quo univ orbis verſatur, cogitatio: alterum profeſſio noſtræ obligatio: tertium talenti à Deo liber li bonorum omnium diſpenſatore nobis don ti recordatio.

4 N

4 Nam quod ad primum spectat, qui per-
ndet attentè, quam miserabilem in modum
rum omnium divinarum sensus obstupue-
it, cum alta rerum terrenarum demersum
igine mortale genus tam parum in cælesti-
s videat; quam universa gens humana, ad
i vocem præclusis auribus obsurduerit;
am nihil suavitatis sentiat; quam non tan-
m obduruerit ad flagella, sed etiam ad vul-
ra & ignis ardores violentissimos occallue-
; quam alacriter in exitium ruat volunta-
m, & sponte se plagis peccatorumque acu-
s concidendam & confodiendam objiciat;
m libenter exitiabili cupiditatum incen-
o ita conflagret, ut etiam in cineres pæne
soluta sine ullo tamen doloris sui sensu, com-
rescat; qui ponet ob oculos tartarei tene-
rum principis acerrima prælia, tot anima-
m jacturam, illam denique mundi imagi-
m ad exemplum illius, quam sub finem sexti
e Sacerdotio libri tanta strage & horrore
ribilem depingit os aureum Chrysosto-
us, animo repræsentabit; qui luctum, & lu-
bres in morte corporis complorationes co-
tabit, & inde ob interitum animæ fieri soli-
s lamentationes, quas primo de Compun-
tione libro idem ille commemorat, illis
omponet; non poterit pudore maximo non
ffundi, dum, quam multa illius ergo, quam
uca hujus gratia usurpentur, animadver-
tet:

tet: dum obſervabit quantis lacrym... bribus, quam implacabili luctu corpo... teritum proſequamur, & mortem anim... vita gratiæ infeliciſſime ſpoliatur, vix o... doleamus. Atque niſi me conjectura fall... fuit non inter poſtremas cauſſa, cur in Laza... à mortuis ad vivos revocando myſteri... ſimas illas lacrymas Salvator effuderit, ... magnum illum doloris ſenſum viderit, q... ſuper extincto cadavere gens illa teſtaba... temporis, quo vix erat ullus, qui tot anim... inter ipſos extinctorum perniciem lame... tur. O quis Hieremiam imitabitur, qu... multiplici leſſo lamentatur aurum obſ... tum, mutatum colorem optimum, diſ... lapides ſanctuarii, filios Sion inclytos, ... purpura & auro primo amictos, reputat... vaſa teſtea, & amplexatos ſtercora? Sed ... diſpar unius ab altero ratio, & ea re q... magis ſub his figurarum involucris anim... eum ſtatum redactæ conditionem m... Propheta lugebat? Hæc & ejuſmodi certa... raque quicumque ſecum attente conſi... nec tamen, ut inquiebat Pſaltes Regius, ... beſcere ſe, & quaſi defectione teneri pe... tiſcit, non ſatis intelligo quam prof... ſomno devinctus ſopiatur. Alterutrum e... pronuntiandum eſt, eum, quiſquis ille ſit, ... tantorum malorum præconcepta gravita... quod ſtatu noſtro foret indigniſſimum, ...

Thren.4.

aff...

affici; aut eum leviculo valdè, & prima superficie tenus Deum & proximum amore complecti. Quod tamen noxium nimis & damnosum esset iis hominibus, qui ex animi sui sententia, scientes prudentesque, ut hoc melius exequerentur, se mundanis affectibus & cupiditatibus exuerunt, seque totos in hac Religione Creatori suo in holocaustum consecrarunt.

5 Iam vero quod ad secundum; si semper inhæreret animo vocationis, & Professionis Instituti nostri memoria, omnes utique actiones nostras ad eum scopum, quem hæc Religio ad majorem Dei gloriam spectat, possemus facile revocare. Etenim Beatus Pater Noster in Instituti formula edicit, ut quicumque in hac Societate voluerit sub Crucis vexillo Deo militare, proponat sibi in animo, se partem & membrum esse Societatis ad hoc potissimum institutæ, ut ad fidei defensionem & propagationem, & profectum animarum in vita & Doctrina Christiana, per publicas prædicationes, lectiones, spiritualia Exercitia, Christi fidelium in Confessionibus audiendis, ac ceteris Sacramentis administrandis consolationem præcipuè intendat. Item in eadem formula præcipit, ut Præpositus Generalis cum omni diligentia curet tradendæ doctrinæ Christianæ exercitium, quippe quod prima quidem fronte minus speciosum & plausibile,

ſed tamen maximopere ſit neceſſarium in uſu frequentiſſimo eſſe. In Conſtitutionibus autem parte ſeptima, de Miſſionibus agens, primo ſtatim capite dicit, Noſtros quocumque gentium ad majorem Dei gloriam & animarum auxilium ſe conferre debere. Et ut Noſtri parati eſſe poſſint, ad diſcurrendum per quaslibet orbis plagas, ſexta parte, capite tertio, ſtatuit, propter graves & frequentes Inſtituti noſtri occupationes, quia ſemper eſſe debeant expediti ad quaſvis mundi partes, quo miſſi fuerint, obeundas; non debere rerum aliquot alioqui piarum & religioſarum curam ſuſcipere. Quarta vero parte, capite ſecundo, decernit, Profeſſam Domum, quoad ejus fieri poteſt, rebus omnibus expeditam ad Sedis Apoſtolicæ Miſſiones obeundas, aliaque opera ad Dei obſequium, & animarum auxilium eſſe debere. Denique Vocationis noſtræ gratia non deſiderat homines uni loco particulari, ut ſtabili & continuæ habitationi, inhærentes & illigatos. Sed eo fertur intentio voti illius, quo ſe obedientiæ ſummi Chriſti Vicarii ſine ulla excuſatione Societas obſtringit, ut diverſa loca peragremus, & vitam agamus in quavis mundi plaga, ubi major animarum neceſſitas videbitur poſtulare. Quæ profecto tanta eſt, ut vix ſine magno dolore cogitari poſſit, quod in tanta operarum multitudine, ſive propter multa Collegiorum onera, ſive pro-

propter modicum fervorem noſtrum, & acerba tolerandi deſiderium elanguidum, fructum tamen illum de Miſſionibus, quem debemus, quem & Eccleſiæ ſanctæ neceſſitas, & vocatio noſtra poſtulat, non reportemus.

6 Erigamus animos, Patres dilectiſſimi, & ſtudia noſtra novo cum fervore exſuſcitemus: videbimus profectò, & reipſa experiemur, ſi nos divinæ gloriæ cupidos, & animarum ſalutis avidos præſtiterimus, immenſam illam bonitatem viciſſim rependere: *Quicumque honorificaverint me glorificabo eos: qui autem contemnent me, erunt ignobiles.* Quin etiam imperſcrutabili ſua ſapientia variis illis perſecutionum, quas aliquot ante annos ſubivimus, flagellis, noſmetipſos perpurgabit, efficiendo ut in nobis verum ſit, quod olim Sapiens prædixerat: *Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas puriſſimum.* Hoc ut ſtudioſius etiam fiat, petere videtur inſuper & exigere præteritæ vitæ damna reſarciendi neceſſitas. Cum enim ipſo ſtatim principio, à quo primum per rationis uſum, eum cognoſcere poſſumus & amare, referre debeamus ei fructus laudis, gloriæ, obedientiæ, amoris & perpetuæ ſervitutis; paſſiones peccatorum, ut ait Apoſtolus, operantur in membris noſtris ut fructificent morti, ita ut non ſolum præſentis ſtatus ratione, ſed etiam præteritorum reparandorum cauſſa, fructus uberes nobis referre cõveniat. *Et ad hæc quis idoneus?* Hoc Rom.7.5.

ego vehementer expeterem, ut omni cordis affectu, sterilitatem, imo & acerbitatem & turpitudinem fructuum nostrorum plangentes, alacriter aliqua saltem ex parte tot nomina dissolvere conaremur. Et licet mihi se campus ingens aperiat, & incentivorum, quæ nos ad illud præstandum hortari valeant & impellere, seges offerat; lubet potius, ut etiam magis expedit singulis, hæc in divino conspectu discutienda & consideranda permittere.

7 De tertio vero talento, nimirum extra omnem dubitationem & controversiam situm est, omnem illam diligentiam culturamque quam Societas in nobis instituendis in virtutum & litterarum studio & informandis adhibet, ad aliud non spectare, quam ad finem assequendum, qui primo salus & perfectio propria, deinde proximi censetur, ut instrumenta iis, quibus nos Deus applicare dignabitur, idonea reperiamur. Vt enim de litteris seorsim dicam, constat etiamsi rerum cognitio varia disponat, & ad usus nostros animum illustret, longe tamen amplius eam ad aliorum utilitatem promovendam intendere, ideoque statim in ipsis studiorum carceribus nobis illa regula proponitur, quæ jubet animi puritatem custodire, & rectam in studiis intentionem habere, nihil aliud in his quam divinam gloriam, & animarum fructum quærentes; ad hunc enim scopum studia Societatis diriguntur. Miserum quippe

quippe foret, poſt aliquod tantis laboribus, tot annorum ſtudiis, talentum comparatum, cujus adminiculo animas Deo lucrari valeremus, opportuno ejus depromendi & exercendi tempore imminente, illud involutum in linteo, aut in terram defoſſum occultare. Quod ſi quid ego talenti nomine velim, tacita apud vos quæſtione interrogetis; juxta D. Chryſoſtomi & conſtantem Doctorum aliorum ſententiam, talentum interpretor quidquid omne cum proximorum fructu & utilitate proferri poteſt & impendi. Vnde fit ut etiam naturæ dotes, ſcientiæ, & hujuſce generis animi vel corporis ornamenta, nobis à Domino munifice erogata, talenta merito nuncupentur. Et ſane in Societate noſtra, quantumvis unus & idem non ſit omnium modus & ratio, tamen veriſſime profiteri poſſumus, nullum eſſe qui donum aliquod & talentum juvando proximo accommodatum, divina largitate conceſſum non poſſideat. Deinde vero cum in idem vocationis gratia, finis inſtituti, & quæ nos ad illud dirigit obedientia referantur; multum profecto pungere nos deberet & movere illa de ſervis parabola, quibus Dominus peregre proficiſcens bona ſua tradidit ea lege, ut quidquid lucri facturi eſſent, id totum reditibus ſuis & emolumentis accederet. Illic enim eorum, qui ſe ad quæſtum faciendum conſtanter impenderunt, mercedem & lucu-

 len-

lentam remunerationem, simul & irrogatam ei contumeliam & pœnam, qui vel abjecto & humili præpeditus animo, vel pigritia retardatus, nihil Domino suo fructus repræsentavit. Vbi primo venit observandum, hunc à Domino malę mulctatum fuisse, non quod bona sua dissipasset, sed quod nihil emolumenti retulisset. Deinde si tanta cum severitate plectat eum, qui pauxillum illud otiosum remanere passus fuit, quanto sæviet vehementius in eos qui non talentum modo, sed talenta à Dei benignitate receperint · quamplurima. Tertio solerter animadvertendum est, spem omnem & fructus exspectationem, non tam in industria nostra, quam in accepto à Divina manu dono sitam esse & collocatam. Vnde nobis hinc omnis animum dejiciendi caussa tollitur, inde multum arrogantis superbiæ fastus insolescens retunditur. Eapropter D. Lucas servos illos utiles Domino suo dixisse refert: *Domine mna tua decem mnas acquisivit*, &c. perinde ut si illud Apostoli vellet exprimere: *Plus omnibus laboravi, non autem ego, sed gratia Dei mecum.* Ad hæc quarto notandum accedit, à Domino rationem non de fructu reipsa reportato, sed de cura & diligentia in bonis suis fideliter administrandis adhibita, reposci.

8 Quamobrem, ut advertit D. Chrysostomus, non dicit Apostolus: *Plus omnibus lucratus sum*, sed *plus omnibus laboravi.* Ideoque Dominus

nus prænuntiat fore, ut ſub adventum ſuum fructus à nobis exigat. Quæ cum ita ſint, contendamus enixe pro virili parte noſtra: licet enim fructus laborem non conſequatur, ejus erit curare, & à ſingulis quod perſolvere tenetur, repetere; ſimul etiam deſideria contentioneſque noſtras juſta compenſatione munerari. Præterea ſollicite conſiderandum eſt, quod ſi Dominus ita ſe lucri ſtudioſum præbeat; & metat & colligat ubi non ſeminaverit; multo magis ex eo agro fructum percipere volet, in quo tot jam annis, tanta cum gratiæ cæleſtis benedictione, ſanctorum deſideriorum ſementem injecit, utque meſſem uberem referret, largiſſimum tot beneficiorum imbrem è cælo immiſit. Enimvero ſi præpotens illa Majeſtas, non quod dura ſit vel auſtera, ut perperam ſervus ille piger objiciebat, ſed propter admirabilem ſummæ bonitatis & potentiæ abundantiam, metit interdum ubi non ſeminavit (cum ad gloriam ſuam, ſuorumque ſervorum utilitatem etiam ea mala, quæ ab ipſo non profecta ſunt, refert) quanto magis exiſtimandum eſt, eum in votis habere, ut quæ ab ejus manu dona gratiæ, in bonum & obſequiũ Eccleſiæ ſanctæ convertenda, dimanarunt, cum fructu impendantur & exerceantur?

9 Poſtremo non eſt illud curſim prætereundum, ſed accurate penſitandum, quod ab eo talentum aufertur, qui illud occultando

pariter se gerit atque si nusquam illud attigisset. Ait enim Salvator: *Ab eo autem qui non habet, & quod habet auferetur ab eo*;cum tamen è contra ei qui jam plura possidebat, alia insuper affirmet elargienda: *Dico autem vobis, quia omni habenti dabitur & abundabit*. Deinde remuneratio,& honorifica illa prædicatio, simul & dignitas super tot civitates, in gratiam lucelli tenuis, potestatem habendi, ex parte nobis illud adumbratum ostentat,quod paratum ei Dominus asservat, qui humili & ardenti animo,exiguum illud quod sibi concessum est, fructuose collocare elaborat.Ex quo omnis,quę hinc colligitur utilitas,in usum nostrum maximam partem cedit. Verum, ut hoc non ita sit,amor tamen præstat, ut avide votis omnibus concupiscamus, ut ab omnibus intelligatur pariter & diligatur infinita illa per omnem modum Dei bonitas & pulcritudo, cujus ergo vehementi amore animas prosequi debemus, & ad hunc bonorum omnium fontem omni studio allicere, ut admonet D. Augustinus: *Rape ad eum tecum quas potes, & dic eis, hunc amemus, & ipse fecit nos, & non est longe.*

Lib.4. Conf.c.12.

10 Sed finem aliquando faciamus, modo prius attente cælestis sponsi vocem exceperimus, qui vicem suam dolens, & ægerrime ferens se propter obstinatam animi duritiem à suis non admitti, sic loquitur: *Aperi mihi soror mea, columba mea, perfecta mea: quia caput meum*

plenum

plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium. Quem locum discutiendo D. Augustinus, rorem illum & guttas asserit esse eos, qui jacentes amore divino destituti, in nocte iniquitatis refrigescentes, portantur quidem in crinibus Christi, quod adhuc in Sacramentis Ecclesiæ visibilibus tolerentur, sed tamen sine gratia, mortalis peccati sarcina prægravati, vitam infeliciter trahunt. Pulsat ergo Servator ad ostium, & ad Ecclesiæ caulas eos advocat, quos ad illud exequendum idoneos arbitratur, eosque perhumaniter compellat, ut interrupta quiete propria, curas & studia sua ad animarum salutem promovendam convertant. *Aperi mihi de sanguine, soror mea; de spiritu meo, columba mea; de sermone meo, quem plenius ex me didicisti, perfecta mea; aperi mihi, prædica me, ad eos quippe qui clauserunt contra me. Quomodò intrabo sine aperiente?* Tract. 17. in Ioan.

11 Quod si nihil nos hæc commoveant, fierine potest ut fiduciam aliquam in languidis frigidisque desideriis reponentes, familiaritatem cum Deo conjunctissimam, multamque tum professionis nostræ, tum Divinæ voluntatis cognitionem nobis polliceamur? Equidem non me fugit D. Bernardi sententia; Vt nempe is, qui ex officio animarum saluti habet intendere, quoties hominem suum interiorem senserit, ad has revisendas, corrigendas, instruendas, & salvandas permoveri, toties Serm. 58. in Cant.

ties pro certo ſponſum adeſſe intelligat, tot ſe ab illo ſentiat invitari. Porro invitatio i quid eſt, *niſi intima quædā ſtimulatio carita nos ſollicitantis æmulari fraternam ſalutem, de domus Dei, incrementa lucrorum ejus, increme frugum juſtitiæ ejus, laudem & gloriā nominis e*

12 Hæc habui (dilectiſſimi Patres) q rum memoriam ut vobis per litteras (quia ram non licet) refricarem, variis ratio adductus ſum. Vnum hoc tantum à vobis ſidero, ut ad partes noſtras perfectius int gendas, ad recentes animos concipiendos vires ad hoc reſtaurandas, quicumque in M ſiones erunt dimittendi, per aliquot dies ſe ſpiritualium Exercitiorum commentatio bus exerceant, iis præſertim, quæ de Re Chriſti, deque Vexillis duobus agunt, alii generis ejuſdem, quæ ad excitandos anim & ad tam generoſam expeditionem infla mandos videri poſſunt opportunæ. Ad Pr vinciales utique perſcriptum eſt, & pr ſcriptum, ut juxta ordinem anno nonageſi datum Miſſiones renoventur, & ad e omnium voluntates accendantur. In ſpem v nio fore ut plerique ſe alacriter offerant, Pro feſſi potiſſimè, quippe qui ad eas pecul quadam ratione obligantur. Ego ſane Divi bonitati tantum confido, ut credam tot hoc, quemadmodum iis & merito vertetur coronæ, ita in Eccleſiæ proximorumque fr

ctu

tum inſignem, in Divinæ Majeſtatis gloriam
et animarum converſione non mediocrem
ceſſurum eſſe. Hoc ipſum ceteraque munia, ut
ad feliciorem exitum perducatis, vobis abun-
dantem gratiarum copiam ab immortali Deo
precor, ſimulque me VV. RR. orationibus,
ſanctiſque ſacrificiis multum commendo. Ro-
mæ 1. Auguſti, M. D. XCIV.

RR. VV.

Servus in Chriſto

CLAVDIVS AQVAVIVA.

EPI-

EPISTOLA IX.

EIVSDEM R.P.N. GENERALIS CLAVDII AQVAVIV

Ad Provinciales Societatis.

DE MODO INSTITVENDARVM MISSIONVM.

CVm Missionum ministerium non solum sit vocationi atque Instituto nostro maxime consentaneum (unde & in Congregationibus generalibus, atque in hac præsertim ultima, tantopere nobis earum cura demandatur) sed ingenti passim, quæ Dei est benignitas, cum animarum fructu ad spiritualem, non privatorum hominum tantum, sed integrarum etiam urbium, civitatumque consolationem exerceatur; cumque spiritualis hæc proximorum necessitas major in dies appareat ob penuriam hominum, à quibus erudiantur & adjuventur; tametsi alias sæpe tum litteris nostris, tum indulgentiarum, quas hoc nomine obtinueramus, occasione hortati Superiores sumus, ut accensum in Nostris hoc studium, spiritumque excitare ac fovere nitantur; Missio-

sionesque in suis Provinciis, pro cujusque facultate crebras instituant; ac tamen re sæpius Domino commendata, & cum Patribus Assistentibus deliberata, novum quoque nunc stimulum addendum censuimus; novumque in omnium animis ardorem resuscitandum: prolatis simul in medium rationibus, modisque quibus tam sanctum, & tam fructuosum opus stabiliri posse videatur.

2 Et quia nonnulli abierunt anni, cum integras hac de re literas dedimus ad singulas Provincias, omnes hortando, ut magno animi studio ministerium hoc complectantur; operæ pretium fuerit, si R. V. ne in iisdem nunc mæream, relegendas curet, quas mense Augusto anno 1594. scripsimus, quia cupio prorsus, ut quam efficacissime poterit, spiritum hunc Missionum in suis accendere, ac magis magisque inflammare studeat. Vt igitur in praxim opusque res facilius deducatur, expedire videtur, ut singuli Sacerdotes nostri (iis exceptis, qui vel propter infirmitatem, vel ob aliud justum impedimentum idonei ad hoc præstandum R. V. non videbuntur) Missionem aliquam deinceps quotannis per vices obeant, nullusque ex iis qui præstare id possunt, eximatur. Ac primi in hoc genere sint Professi, ad quos professionis ipsius caussa proprie magis spectat hoc exercitium: quique aliis exemplo hac in re esse, & duces se illis præbere debent. Quod

Quod ſi qui fortaſſe vel propter ætatem,
propter valetudinem, occupationeſve al
longiores obire Miſſiones nequeant, non
circo prætermitti debet, quin breves ſal
aliquas ſuſcipiant paucorum dierum, & in
cis propinquioribus juxta vires, & facultat
uniuſcujuſque.

3 Modus autem eundi in Miſſionibu
ad animas juvandas, uberioremque fruct
colligendum, is erit, quo Apoſtoli utebau
ut bini eant, & quoad fieri poterit pedibus
faciant, ſicut alias copioſius ſcripſimus l
XII. Maji, anno M. D. XC. datis, quas nunc
jam legere licebit, ne eadem repetamus.

Porro ut difficultas omnis tollatur, &
unquam deſint, qui ad Miſſiones has deſti
poſſint; atque ut ineatur ſtabiliaturque ra
qua prompti paratique ſemper ſint ad hoc
niſterium, cupimus ut è ſingulis Societati
miciliis aliqui, ac duo ſaltem circa Miſſio
occupentur: qui ſi per vices cum iis oper
mutabuntur, qui domi reſident, facile ad
num ſemper erunt, qui Miſſiones obeant
quia viciſſim alii atque alii foris verſabu
non magno erunt oneri Collegiis.

4 Sed quia non ignoramus, quam di
eſſe ſoleat, ut moveantur è Collegiis ope
qui in iis habitant, unde retardari, & impe
ex parte Miſſionum uſus ſolet, minus certe
quentes fiunt, quam & Inſtituti noſtri, & fr
a

tus ipsius caussa optandum esset; venit in mentem post diuturnas preces, maturasque consultationes, rationem quamdam experiri quæ præter alias varias utilitates, multum, ut in Domino speramus, sanctum hoc opus promoveat; nimirum ut R. V. in sua Provincia duo vel tria loca designet ex iis quæ Collegia non habent, ubi cum bona civium & Prælati venia, Residentiam ad tempus collocet, quæ Missionibus tantummodo deserviat, tum ejusce loci, tum vicinorum, ita ut mutari subinde possint hujusmodi Residentiarum sedes, atque ex uno loco in alium transferri, quo pluribus locis prosint, ne paucis aliquot oppidis urbibusque circumscribantur.

In his Residentiis vivere Nostros ex eleemosynis oportebit perinde ac in Domibus Professis. Quod si locus quispiam, qui aptus alioqui & opportunus censeatur, idoneus non erit ad eos eleemosynis sustentandos qui sedem in illo fixerint, quod quidem vix continget, præcipue si Nostri, quod curare debent, eo victu, qui pauperes deceat, contenti erunt, nec superfluas commoditates consectentur; tum R. V. procurare poterit, à piis personis, Prælatis aliisve eleemosynam quampiam, qua illorum necessitati subveniat.

In singulis ergo Residentiis octo minimum esse oportebit, sex Sacerdotes cum binis Fratribus, quorum quatuor per varia circum loca,

ca, bini ac bini proficiſcantur. Deinde ſta
temporibus juxta Superioris præſcriptum
Reſidentiam redeant, in quo commorentur
aliis viciſſim foras pergentibus. Superior a
tem, qui Reſidentiæ præficietur, ſpiritu ferve
eſſe debet ac rerum peritus, ut Miſſiones q
& quamdiu recte inſtituat. Sacerdotes
qui in Reſidentiis agent; mutandi poſt ali
tempus erunt, aliique in eorum locum ſ
tuendi ex iis qui in Collegiis verſantur
enim ex æquo diſtribuentur labores, & ſi
lis locus dabitur atque occaſio fructificand

5 Ceterum neceſſarium ducimus, ut R. V.
ſtra iis, qui ad Miſſiones ibunt, & in Reſi
tiis hærebunt, diſerte inhibeat, ne de n
Collegiis erigendis ullo modo tractent,
rumve ſermones audiant, quia è re Societa
præſentia non videtur augeri numerum C
giorum. Quod ſi forte in aliqua civitate D
mus Profeſſæ erigendæ ſeſe occaſio præb
V. R. erit monere Nos, quibus in animo eſt
commoda omnia fuerint, eam acceptare.

6 Denique ut fructum, quem ex Miſſio
bus iſtis ſperamus, primo quoque tempo
conſequamur, cupio ut R. V. ſimul atque
litteras acceperit, cum ſuis Conſultoribus d
liberet de modo ac ratione exequendi quæ
ximus: ſeligat è ſua Provincia decem aut d
decim Sacerdotes, qui idonei ſint Miſſionib
obeundis, eorumque pro conſolatione noſt

no

nomina ad nos mittat, ac locorum simul quæ ad Residentias designabit.

7 Addam ad extremum quod hujus argumenti occasione visum est suggerendum, ut meminerit R. V. diligenter curandum esse, ut Professi in primis, tum ceteri etiam qui ad Societatis gradus promoventur, doctrinæ Christianæ quadraginta dies peragant. Quod ipsum ad Missiones operarios R. V. suppeditabit, præterquam quod Professi ejus memores, quod in professione sua promiserunt, curæ cordique habere debent Doctrinæ tradendæ ministerium, tamquam ipsorum proprium & B.P.N. IGNATIO primisque Patribus tanto cum fructu atque ædificatione celebratum: quorum quidem exemplum amplecti, & omni studio & diligentia imitari cum divina gratia debemus. Romæ XII. Maji, M. D. I C.

RR. VV.

Servus in Christo

CLAVDIVS AQVAVIVA.

EPISTOLA X.

EIUSDEM R.P.N. GENERALIS CLAUDII AQUAVIVÆ

Ad Provinciales Societatis.

DE USU EXERCITIORUM SPIRITUALIUM.

Etsi alias sæpe variis occasionibus Exercitiorum spiritualium usum commendavimus, cum minime obscurum sit, quantopere Dominus Deus noster ab ipso exordio Societatis nostræ animarum auxilium hac ratione promoverit; nunc tamen, quando nova se offert occasio ex Directorio Exercitiorum (quod recognitum tandem, aptatumque juxta deputationem hac de re habitam in quinta Congregatione generali, mittimus in Provincias) nullo modo prætermittendum visum est, quin R. V. iterum majorem in modum hortarer, ut omni studio excitare atque accendere nitatur usum hunc Exercitiorum, non solum in Nostris, verum etiam in externis: quandoquidem reipsa constat, solere Deum per Exercitia, non Reli-

Religiosis tantum pro cujusque vocatione, sed sæcularibus quoque abundantem spiritum, ipsorum statui captuique congruentem communicare. Quamobrem magnopere optarem ut Nostri, primum in seipsis frequenti usu illa excolentes, idoneos se Magistros redderent, qui eadem postea cum fructu traderent sæcularibus possent. Velim etiam Confessariis nostris à R. V. serio commendari, ut pœnitentibus suis, quos aptos judicarent, Exercitiorum usum insinuent: ad eumque capessendum illos suaviter invitent & excitent: quoniam qui horum fructum semel degustarint, iidem postmodum aptissimi erunt, qui ceteros ad idem desiderium alliciant & inflamment: satisque constat in Vrbe, ubi Exercitia sæcularibus tradi cœpta sunt, rem Dei beneficio multa cum ædificatione, magno eorum emolumento consolationique cessisse. His positis necesse erit, ut locorum Superiores promptos se liberalesque in eos admittendos exhibeant, qui per Exercitia spiritualia juvari cupiunt, ita ut postpositis incommodis, aut etiam sumptibus, quos fieri nonnumquam oportebit, cor dilatent, & spiritualem fructum, qui cum divina gratia speratur, anteponant, alacriq; animo promoveant. Nam si parcos in hac re Superiores, & parum propensos ad admittendum se ostendent, credibile est paucos ad Exercitia venturos: & Confessarios perspecta Superio-

rum difficultate, parum animi habituros, ut suos excitent ad illa flagitanda. Plurimum etiam confert, si procuret, quoad ejus fieri poterit, R. V. ut in singulis Collegiis ac Domibus stata sint aliquot cubicula, in hunc usum Exercitiorum pro externis designata: atque ut in iis domiciliis, quæ in posterum ædificabuntur, commodo loco fiant ejusmodi cubicula, ita ut Nostris nullo sint impedimento. Et quoniam minime ignoro R. Vestræ satis exploratum esse, hujus rei pondus ac momentum, quantique ad Dei obsequium, & animarum profectum referat, ut usus hic passim introducatur & ferveat, pluribus verbis id inculcare supervacaneum duco. Hoc tamen suggeram, opportunam R. V. occasionem fore, tum in Conferentiis, quas cum Superioribus instituet, de modo & ratione gubernandi, tum in Congregatione Provinciali, quando Superiores omnes in unum coactos habitura est, quibus Professos etiam adjiciet, aliosque quos ipsa censuerit; cupio summum illis desiderium explicet, quod mihi Dominus injicere dignatus est, ut Nostros videam reipsa ferventes, omnique studio in animarum auxilium incumbentes, cujus caussâ nos Dominus ad Institutum hoc vocavit, & de quo exactam nobis rationem postulaturus est. Eamque ob caussam R. Vestra non solum ad id omnes cohortetur, sed de modis etiam variisque rationibus

nibus una tractet, quibus juvari plurimas animas liceat: hanc Exercitiorum praxim illis commendando, ac cetera etiam ministeria Concionum, Confessionum, & alia quæ ex Instituto nostro exercemus, ut ea in seipsis, & in subditis, cum spiritu ac fervore obeunda curent, ita ut in omnibus Dominus glorificetur, laudeturque cum multarum animarum quæstu atque lucro. Omnium precibus me valde commendo. Romæ XIV. Augusti, M. D. IC.

RR. VV.

Servus in Domino

CLAVDIVS AQVAVIVA.

EPISTOLA XI.

EIVSDEM R.P.N. GENERALIS CLAVDII AQVAVIVÆ

Ad Provinciales Societatis.

DE FORMANDIS AC BENE INSTITVENDIS NOSTRIS CONCIONATORIBVS.

CUm in hunc præcipue finem singulari Dei providentia instituta Societas nostra erit, ut secundum perfectionem propriam, salutem & perfectionem proximorum omni studio & diligentia incumbat; nostrum est, quos Dominus huic vineæ suæ præposuit, sedulo providere, ut ejus operarii memores officii sui rationisque quam Patrifamilias, qui eos ad laborandum vocavit, aliquando reddituri sunt, quam fructuosissimi cum divina gratia evadant, omnia illis auxilia & media suppeditando, quibus in suo quisque gradu promoveri ac perfici possint. Cumque inter Societatis operarios ad spirituale proximorum auxilium plurimum in primis Concionatores possint, multas Christo animas divini ejus verbi vi lucrifa-

crifaciendo; his ego Reverentiæ Veſtræ, tamquam maximi momenti negotium peculiari ſtudio commendandum cenſui, ut ſummam in provincia ſua curam ponat in formandis idoneis ac fructuoſis Concionatoribus: ſerio illos adhortando, ut officii ſui graduſque, quem in Eccleſia tenent, magnitudinem conſiderantes, quo par eſt decore, dignitate, ſpiritu, atque fructu in eo verſari omni cura & animi contentione ſtudeant: ac proinde inanibus verbis tamquam maxime indecoris & alienis procul abſtinentes, ſcopumque ſuum rite dirigentes, in unum Dei obſequium, animarumque auxilium & lucrum penitus intendant.

2 Et quoniam bonos prædicatores habituri non ſumus, niſi ad eos formandos inſtruendoſque operam conferamus, eas illis ſtudendi & preparandi commoditates præbendo, quæ neceſſariæ ſunt, ut ſolidam utilemque doctrinam acquirant; ideo ut occaſio omnis amputetur, ne aliorum conciones exſcribere aſſueſcant Concionatores noſtri, Reverentiæ Veſtræ impenſe commendo, ut in praxim revocet §. 7. Inſtitutionis pro Concionatoribus Societatis, atque ea pariter quæ § 9. & 10 præſcribuntur: quæ quidem eo tendunt, ut neceſſaria directione inſtruantur, caveantque ne factis ipſis parum ædificent, quos verbis ædificare & lucrari conantur. Sed ante omnia commendatũ Reverentiæ Veſtræ, quoad poſ-

ſum, cupio, ut inculcet Concionatoribus noſtris, omnique ſtudio ampleċtendum inſinuet §. 8. ejuſdem inſtruċtionis. Ex eo ſiquidem quod ibi præcipitur, tamquam ex fonte derivatur & manat illud ipſum quod tantopere expetimus, id eſt fruċtus & auxilium animarum: quoniam experientia ipſa docet parum utiles ut plurimum eorum conciones eſſe, qui cum devotionem illam, zelumque animarum qui neceſſario requiritur, in ſeipſis non ſentiant, parum efficaciter verba faciunt; nec poſſunt cum ſpiritu in audientium animis eos affeċtus imprimere, quos ipſimet non induerunt.

3 Ad hunc porro finem magnopere conducet uſus Exercitiorum ſpiritualium, cujus ibidem fit mentio. Idcirco velim, ut Concionatores noſtri priuſquam quadrageſimalium Concionum curriculum ingrediantur, morem hunc ſervarent, ut aliquot ante diebus prout eorum ferret commoditas, & unius ſaltem hebdomadæ exercitiis ſe tranſferrent. Conferret enim id quam maxime ad excitandum in illis ſpiritum, fervorem, iſtumque zelum, & optimæ præparationis inſtar eſſet ad Dei verbum cum fruċtu ſacro illo tempore annuntiandum. Ac ſperandum haud dubie cum Divina gratia nobis eſt, ſi ita ut par eſt, ſat præſtiterint Concionatores, majores animi vires in ſeipſis experturos, uberioreſque laborum

rum suorum fructus collecturos. Hoc tamen ipsum præscribi à nobis vel injungi debere non duximus; satis fore rati, enixe commendasse, atque ob oculos nostrum desiderium eis posuisse, mediumque adeo ad id efficax, quod ipsi tanto labore consectantur, auxilium, inquam, spirituale, quæstumque animarum. RR. VV. sanctis sacrificiis me commendo. Romæ XIV. Augusti, M.D.IC.

RR. VV.

Servus in Christo

CLAVDIVS AQVAVIVA.

EPISTOLA XII.

EIVSDEM R. P. N. GENERALIS CLAVDII AQVAVIVÆ

Ad Patres & Fratres Societ. IESV.

DE RECVRSV AD DEVM IN TRIBVLATIONIBVS ET PERSECVTIONIBVS.

PRimis annis gubernationis nostræ, quæ divina fuit benignitas, magnam ubique ferme gentium, per quas Societas diffusa est (quod ita tunc expedire videbat) prosperitatem, lætosque ac felices processus consecuta est: adeo ut PP. Assistentibus dicere solerem, dum tranquillitas erit, intendendum nobis esse cursui navigationis, quà dirigendo, quà ordinando, melioremque ad formam res & membra singula revocando: successurum fortasse tempus, quo necesse foret cum procellis scopulisque luctari, & curam ac vires nostras ad propellenda potius pericula, quam ad magnos progressus faciendos convertere. Sed idem Dominus, qui summa cum sapientia nos regit, qui (ut loquitur S. Augustinus) *tempora mutat, non*

consi-

consilia, quemadmodum erga ceteras olim Religiones sibi carissimas ita semper se gessit, ut illas identidem exerceret, illustrioresque pluri-mis tribulationibus efficeret; sic & minimam hanc nostram ab aliquot annis exercere, variisque modis probare dignatus est. Nos sane, qui ex hoc loco, tamquam ex specula, totius Ordinis nostri statum uno aspectu contemplari possumus; facile animadvertimus, licet nullo unquam tempore, nunc hac, nunc illa ex parte adversa defuerint; tanto tamen & magis universales & magis continuas tribulationes ac persecutiones variis in Provinciis nunc esse, quæ à multis diversisque hominum generibus inferantur, ut officii nostri necessaria quadam instigatione permoti, excitare omnes cogamur, ac toto cordis affectu in Christi visceribus orare, ut communi studio atque ope communem hanc caussam complectantur; nec Societati modo nostræ, sed ipsi etiam Dei Ecclesiæ communem, cujus cum rationibus conjunctissimus haud dubie status est, seu melior, seu deterior, hujusce Religionis.

2 Primumque omnium maximas censeo habendas esse gratias paternæ optimi illius Domini providentiæ, qui tanto amore nos prosequitur: quandoquidem tribulationes, quas immittit, eo tendere sperandum, ut meliores nos reddant, quia sicut recte à Cassiano scriptum est, *Facilius quis elidi potest prosperis, quàm*

quam adversis: hæc enim interdum etiam invi retinent atque humiliant; & compunctione salubern ma, vel minus peccare faciunt, vel emendant: vero mollibus mentem ac perniciosis extollentia bla dimentis, securos felicitatis suæ proventu, ruina ma jore prosternunt.

3 Tria deinde omnibus nobis curæ esse, à singulis præstari cupio. Vnum, ut Deum a dentissimis precibus exoremus, illuminare docere nos velit, qui tandem à nobis ex per hujusmodi tribulationes: ne forte puero rum similes simus, qui cum à patribus corr piuntur & vapulant, lacrymis planctuque con tenti, nec caussas requirunt, cur pœnas de nec de emendatione sua solliciti sunt. N enim in nos ipsos descendere debemus, & a tius intima nostra rimari atque excutere, an mo id reputantes, membrorum vitia in tot corpus redundare; multosque fortasse sancto verosque Dei servos in nobis esse, qui prop delicta nostra eadem tempestate agitentur, cet exitu & fine longe dissimili; quippe cu illos tamquam aurum purificet, nitoremq illis afferat & perfectionem; ignavis vero negligentibus novarum imperfectionum m teriam, tepiditatemque perniciosissima Cupio itaque ut præter usitata examina, seri quoddam atque accuratum de moribus n stris omnes, deque privatæ vitæ ac discipl norma rationem ineamus, sedulo investiga tes,

tes, an aliquam revera his malis & detractionibus occaſionem præbeamus. Obloquuntur v. g. de nobis homines, quaſi nimium in ſæcularia negotia nos ingeramus; quod externis occupationibus congreſſibuſque plurimum diſtrahamur & occupemur; quod circa doctrinam liberi ſimus, ſtudioſique novitatis; quod habendi cupidi & avari; quod honoris amantes ac propriæ exiſtimationis; quod denique de aliorum moribus factiſque facile loquamur & judicemus. Qui quidem ac ſimiles defectus cum à malevolis jactantur & ſparguntur, atque ab unoquoque pronis, ut ſolet, auribus audiuntur creduntur que, dici non poteſt quam odioſam, & quam deſpicabilem reddant quamlibet Religionem. Quod ſi qua in nobis forte ſubſit occaſio & fundamentum, eo fit ut boni ipſi & benevoli, fautoreſque noſtri aciem acrius intendentes, ea obſervare ac notare incipiant, quibus ipſorum animi incredibiliter refrigeſcant. Ideoque ante omnia neceſſe eſt, quod dixi, ut ſinguli diligenter explorent, an ulla detur occaſio: & quod in ſe culpæ agnoſcunt, hoc emendent: ad propriam perfectionem ſtudioſius & enixius incumbentes per internam ſui recollectionem, & circumſpectionem, per vera religioſæ humilitatis indicia, per
modeſtiam & ædificationem in verbis, *Nulli* 1 Pet. 2.
malum pro malo reddentes, nec maledictum pro maledicto: ſed è contrario benedicentes: totam denique vitam

vitam ita conformantes, ut Deus, quod B. Cy-prianus ait, in filiis suis clarificetur, dum in i[llis] tanti Patris imago resplendet. *Si enim*, inqu[it], *hominibus lætum est & gloriosum, filios habere* [con]*similes; & tum magis generasse delectat, si ad paren*[tem] *lineamentis paribus soboles subcisiva respond*[eat], *quanto major in Deo Patre lætitia est, cum qu*[is] *spiritualiter nascitur, ut actibus ejus & laudi*[bus] *Divina generositas prædicetur.*

4 Secundo loco necesse est, ut ad oratio-nem omni studio recurratur; tamquam ad re-medium efficacissimum, & à sanctis viris per-

Psal.76. petuo usurpatum, dicente David: *In die tri*[bu]*lationis meæ Deum exquisivi manibus meis no*[cte]

Psal.34. *contra eum, & non sum deceptus*; & alibi rursus: C[um] *mihi molesti essent, induebam me cilicio; hum*[ilia]*bam in jejunio animam meam: & oratio mea in si*[nu] *meo convertetur.* Quibus verbis assiduum ora-tionis usum valde significanter expressit; qu[asi] rei cujuspiam quæ in sinu identidem agitetur & revolvatur. Satisque constat Religiosos or-dines S. Dominici & S. Francisci ad hoc maxi-me præsidium convolasse, quo tempore gra-vissimis & ipsi difficillimisque tempestatibus jactabantur. Propterea cupio pariter, ut quod alias sæpe à nobis statutum est, sepositis per aliquot dies ceteris negotiis, spiritualibus Exercitiis dies illos impendamus, eaque non solum ad privatum profectum nostrum, ve-rum etiam ad commune Societatis auxilium refe-

efferamus, *ut Dominus apprehendat arma & ſcutum, & exurgat in adjutorium noſtrum*, gratiamque ac lumen nobis infundat, ne adeo præſens bene merendi, & ſpirituales theſauros accumulandi occaſio ſine fructu nobis elabatur de manibus, aut cum jactura etiam, quod gravius foret, per ignaviam vel impatientiam noſtram effluat: cum occulta Dei beneficia, cujuſmodi ſunt tribulationes, intentis oculis ſpeculari debeant, & nos ambidextri in illis eſſe: quod tum nimirum accidit, ſi ut præcipit Caſſianus, *ea quæ proſpera ſunt, dextraque cenſentur, & ea quæ adverſa ſunt, & ſiniſtra dicuntur, bono utroq; uſu ad partem dexteram fecerimus pertinere: & quæcumque fuerint illata, fiant nobis, ſecundum Apoſtolum, arma juſtitiæ.* Neque ex eorum numero ſimus, de quibus ſecundum LXX. ſcriptum eſt in Proverbiis: *Omnia adverſa viro inſipienti: nec proſperis enim rebus proficit, nec emendatur adverſis.* Ad hunc ergo finem præter quam plurima ſacrificia & ſuffragia, quæ ex communi Societatis theſauro, partim eo jam deſtinavimus, partim etiam in dies deſtinaturi ſumus; expedit ut ſinguli pro devotionis ſuæ modo aliquam pœnitentiam, mortificationem, privatamque orationem offerant: adjiciantque ad communes Litanias, quæ à Superioribus indicentur, etiam *Ave maris ſtella*, aut *Salve Regina*, ad Matrem ſanctiſſimam, quæ tanto ſemper cum affectu, tantoque cum fructu eo-

Pſal. 34. — 2 Cor. 6. — Cap. 14.

eorum patrocinium suscepit, qui in ejus se pra
sidium ac tutelam conjecerunt: adeo ut D. Ber
nardus (nullum unquam in cassum ad ej
opem confugere significans) his illam ve
alloqui non dubitaverit: *Sileat laudes tuas,*
ta Virgo, qui te invocatam in necessitatibus su
minerit defuisse.

5 Et quoniam ita prorsus mihi persua
inter cetera, quæ dæmon, harum calumni
ac persecutionum auctor & incentor, sibi p
ponit, non postremum id esse, ut nos animi
dere faciat, retardetque ab auxilio animaru
dum tot primariorum, inferiorum omni
ordinum obtrectationibus impugnari nos
debimus, quia cum vere à Salomone dict
Eccl 7. sit, *Calumnia conturbat sapientem, & perdet ro*
cordis illius, mirum haud fuerit, si in quo sol
Dei gloriam proximique salutem cons
mur, in eo ipso præpediri nos sentientes,
sensim aut pusillanimitate victi, aut tædio fra
debilitatique gradum revocemus. Dei cont
qui ad gloriæ suæ cumulum, ipsius inimici
nibus coronam nobis architectatur, co
lium voluntatemque esse credendum est,
novo fervore incensi, ardentiore quam
quam spiritu in proximi salutem per ministe
1 Cor.16. ria nostra elaboremus, quid D. Paulus dicat
attendentes: *Ostium enim mihi apertum est ma*
gnum & evidens, & adversarii multi. Quem ad lo
çum præclarè S. Chrysostomus duo hæc par
ter

ter conjungi & copulari ſolere obſervat, propterea quod humanæ ſalutis hoſtis, ubi oſtium ad fructificandum latius patefactum eſt, ibi acriores adverſarios atque impedimenta ſuſcitat & obtrudit. Omnino autem animos noſtros vehementer acuere, fervoremque accendere debent vel fructus ipſi, qui ex Miſſionibus undique uberrimi reportantur; populorum concurſus, affectus, & amor ingens quem declarant; lætitia & plauſus, quo venientes excipiunt; lacrymæ & voces quibus digredientes proſequuntur. In quibus omnibus manifeſte elucet gratia vocationis noſtræ, cui ne deſimus, omni nobis cura & attentione providendum eſt. Ita enim fiet ut meſſis ampliſſima colligatur: & Dominus, qui ſalutem animarum tantopere ſitit, tanto nos impenſius protegendos ſuſcipiat, quanto gloriæ ſuæ, hujuſque animarum cibi avidiores nos recognoſcet.

6 Ad hæc, Superiores privatim hortor, ut diligenter emendare ſtudeant, ſi quid in eo deſideretur, quod Beatus Pater Noſter in 10. parte Conſtitut. §. 11. nos admonet de amore & caritate externorum, ac præcipue Magnatum, erga Societatem conſervanda. Sed meminerint hoc ipſum religioſa potius modeſtia, ſimplicitate, atque humilitate, ac ſolidæ virtutis exiſtimatione perfici, quam aulica urbanitate, gratiſque humanæ benevolentiæ obſequiis: quæ licet interdum nonnullis principi-

bus viris placere soleant, vel ad oblectationem, vel ad certum ipsorum finem, ac propositum; sæpius tamen in illorum animis opinionem relinquunt aulicorum, & festivæ conversationis hominum, aut fortasse etiam superborum, ambitiosorum, gloriæque cupidorum, quam bonorum ac simplicium Religiosorum.

7 Commendo ad extremum hac ipsa occasione, mutuam inter nos unionem & fraternam caritatem: non solum quia per illam acceptiores Deo erimus, & in medio nostri, ut salvet nos, habitare dignabitur; verum etiam quia quidquid extrinsecus impetum faciat, quamdiu colligati hoc vinculo erimus, tutiores fortioresq; futuri sumus. Quare per Christi Domini nostri amorem obtestor, ut dispiciatur etiam atque etiam, ne quid desit ab hac parte: quoniam reipsa, quæ unionem hanc lædere possint, multa sunt: seriisque atque efficacibus remediis occurratur; recogitentque Superiores exactissimam se Deo rationem reddituros, si adeo pestilens ac perniciosum malum invalescere sinant. Quin hic unus fortasse inter alios fructus est, quem ex tribulationibus istis elicere nos vult Deus, ut nosmetipsi tanto inter nos conjunctiores simus. Quod si qui in sæculo secundum carnem fratres sunt, inter quos aut rei familiaris controversiæ, aut privatæ aliæ caussæ graves sæpe discordias suscitant, simul atque foris inimicitiæ exoriuntur, mox arctissime sese con-

consociant, summâque unione defendunt; multo magis eos qui non carne & sanguine, sed eodem spiritu, eademque vocatione conjuncti sunt, colligari inter se, mutuisque auxiliis adjuvari æquum est, dicente Spiritu sancto: *Frater adjuvans fratrem quasi turris munita*, ut non immerito concluserit D. Bernardus: *Pax vobis à vobis sit, & omne quod exterius minari videtur, non terret, quia non nocet.* Prover. 18.

8 Quibus in verbis ut finem faciam, solum hoc addo, majorem in modum optare ac desiderare me, ut ad hæc omnia summopere invigilemus, secumque statuant universi, multo graviorem reipsa necessitatem esse, quam aut his aut aliis litteris explicari queat. Quamvis Divina sapientia more suo non intermittat & multos excitare, qui nos ex animo defendant, & *protectionis interim suæ manum inter nos, & ignem*, ut loquitur S. Macarius, *opponere, ut nos calefaciat, non adurat*. Ipse suo nos omnes afflatu moveat, ut amori & caritati, quem communi parenti nostræ debemus, unico ejus gloriæ adspectu studioque respondeamus. Omnium precibus & sanctis sacrificiis me commendo. Gratia Domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. Romæ XXIX. Iulii, M. DC. II.

Omnium in Domino servus

CLAVDIVS AQVAVIVA.

EPISTOLA XIII.

EIVSDEM R.P.N. GENERALIS CLAUDII AQUAVIVÆ

Ad Patres & Fratres Societ. IESV.

DE RENOVATIONE SPIRITVS ET CORRESPONDENTIA CVM DEO.

QVam necessaria sit quotidiana spiritus renovatio, jugisque & indefessa interioris hominis reformatio, ex iis, quæ in se quisque misere experitur, intelligit; & confitetur, quisquis non segniter spiritualis esse desiderat, nisi forte hoc esse negligat, quod profitetur. Hæc divina eloquia in Prophetis, Apostolis, & Sapientiæ libris, nil frequentius, nihilque efficacius commendant & urgent, quam ut ea quæ retro sunt obliviscentes, ad anteriora nos indefessis studiis extendamus: ita ut Apostolus ipse Paulus, cum ad id nos graviter hortatus esset, hæc verba subjungat: *Quotquot enim perfecti sumus, hoc sapiamus.* Ne quis forte occasionem errandi sumeret, credendiq; illud ad incipien-

Philip.3.

pientes tantum pertinere; vel certe eos qui magno principio exorſi fuerant (ut revera fecimus, quicumque ad Religionis ſtatum Divina miſericordia vocati ſumus) perpetua renovatione minime indigere. Quò factum eſt ut D. Hieronymus ad Abigaum, hæc ſuo nomine filiæ cuidam ſpirituali indicanda denuntiet: *Vt in cœpto itinere non laxetur: ut ad terram* D. Hier. *ſanctam multo per eremum labore perveniat: ut non putet perfectam eſſe virtutem exiiſſe de Ægypto, ſed per innumerabiles inſidias ad montem Nabo, & ad Iordanem fluvium pervenire, ut accipiat ſecundam in Galgala circumciſionem: ut illi muri Hierico corruant, Sacerdotalium tubarum ſubverſi clangoribus: ut juguletur Adonizedec: ut Haï & Hazer, pulcerrimæ quondam corruant civitates.* Quibus, licet brevibus, frequenti, ut ſolet, ad ſacras hiſtorias alluſione, illud indicat glorioſus hic Doctor; non eſſe ſatis mundum ingreſſu Religionis reliquiſſe; ſed ut ad terram promiſſionis, id eſt, cæleſtem patriam, multa cum gloria pervenire valeamus; per innumeras nobis tentationes atque inſidias perrumpendum eſſe, perveniendumque ad ſublimem perfectionis montem, & ad Iordanem fluvium, qui ſuo nomine (quod deſcenſionem ſonat) voluntariam mentis humilitatem ac vilitatis noſtræ opinionem indicat, ubi à pulvere & ſudoribus perpetuis (quibus ex laboribus & tentationum ſollicitudinibus, ac vitæ hujus diſtentionibus fœdari ne-

ceſſe eſt) lavari poſſimus & recreari. Neceſſariam præterea eſſe ſecundam in Galgala circumciſionem, quod non ſufficiat mundi hujus ſuperfluitates ſemel tantummodo reſecuiſſe, niſi etiam frequentius, imo perpetuo ſtudeamus abſcindere quidquid in nobis aſſidue germinat, quod à cœpto itinere quoquo modo præpediat: neceſſariam eſſe fortitudinem, nec minus aſſiduam orationum inſtantiam, quæ difficultatum muri, qui obſtant, deſtruantur. Occidendum quidquid in nobis carnale & ſenſuale adhuc viget, & civitates munitas inimicarum regionum, hoc eſt, quantum ego aſſequor, quidquid mundus amat & amplectitur, pervigili ſollicitudine deſtruendas.

2 Nec difficile intelligemus, unde difficultates innumeræ & impedimenta moleſtiſſima oriantur, ſi ſpectemus & vanitatem & qualitatem hujus mundi, (in quo tamen quamdiu in mortali corpore peregrinamur, vivere cogimur) ſi inſidias & mille artes inimici, cui, ut loquitur S.Leo, *Sanitas noſtra, vulnera; lucra, ſunt damna*; qui & voluntate & arte nocendi omnes ſuperat inimicos: ſi perpendamus concupiſcentias, quæ in nobis militant, quæ proclivem in ſingulas horas lapſum ad vitia, arduum aſcenſum ad virtutes ſuo pondere faciunt: unde neceſſe eſt nobis contra nos ipſos, numquam intermiſſam exercere pugnam, & invicta perſeverantia indefeſſiſque laboribus lu-

cra

cra conquirere; palmamque, ut cum S. Auguſtino dicam, quaſi de medio abreptam ſæculi hujus incendio, reportare. Quare etſi aliquando nec ſemel ſcripſi, hortatus vos, pro muneris mei obligatione, ut magnis itineribus ad eam perfectionem tenderetis, quam noſtrum Inſtitutum exigit; fateor tamen quoties attentis oculis ſtatum Societatis noſtræ contemplor, quid boni ad Dei gloriam in eâ fiat, quidque fieri melius poſſit; toties me vehementer accendi, ut ad majora tendamus: eóque magis quò quiſque noſtrûm, ſi ſe diligenter excutiat, non ſolum inveniet in rebus & actionibus particularibus quod emendet, *(in multis enim offendimus omnes)* ſed etiam deprehendet clara luce, ſe, niſi pervigil ſit & indefeſſus atque ad anteriora & ſuperiora ſe rapiat, ſemper plurima etiam non advertentem perdidiſſe. Atque utinam circa hujuſmodi cogitationes ſemper intenti, atque perpetuò nos occupati eſſemus: appareret profectò longe pulcrior longeque ſplendidior totius hujus corporis facies; atque interiori auditu longe majori cum ſuavitate & delectatione perciperetur ſuavis illa harmonia, quæ ex tanta nationum, naturarum, ingeniorum, & gratiarum varietate in auribus non militantis tantum, verum etiam triumphantis Eccleſiæ perſonaret. Iacob. 3.

3 Ergo præter cetera, quæ divina aſpirante gratia adhiberi poterunt, cenſui facien-

 dum,

dum, ut hoc veluti practico instrumento uteremur, Exercitiorum videlicet spiritualium, & internæ cum Deo collocutionis studio: quo ex adjumento non semel eadem operante fructus uberrimos in universa Societate percepimus. Quam ad rem etiam SS. D. N. CLEMENS VIII. ut pius Pater, & qui Religionis nostræ felicem progressum desiderat, Jubilæum etiam nunc, ut sæpe antea, nobis efflagitantibus concessit. Qua occasione sensi me etiam suburgeri, *ut vestram excitem in commonitione syncerам mentem.* Nec video quo aut commodius aut efficacius id præstare possim, quam si Religionis nostræ, cujus quilibet nostrûm pars est & membrum, statum atque dignitatem ob oculos ponere tentavero. Legimus in Ezechiele Deum Dominum, ut filios Israël, qui aberraverant, excitaret ac pudore suffunderet, dixisse Prophetæ: *Fili hominis ostende domui Israël Templum, ut confundantur ab iniquitatibus suis, & metiantur fabricam, & erubescant ex omnibus quæ fecerunt.* Et quidem D. Gregorius intelligit tunc Deum nobis ad confusionem Templum ostendere, atque exactam mensuram considerandam indicere, cùm oculis nostris vitam perfectorum hominum subiicit, ut comparantes nostris imperfectionibus illorum virtutes; paupertati & humilitati nostræ, illorum sublimitatem; humiliemur tandem, & ad perfectionis studium accendamur. Ego tamen existimo

Margin notes: 2. Pet. 3. — Ezech. c. 43. — 23. Moral. Cap. 6.

ſimo poſſe nos totam Templi oſtenſionem, dimenſionum deſcriptionem in alium deſerare tractatum. Nam ſi plurimam confuſionis & erubeſcendi materiam Dominus tunc præbebat, cum populo illi oſtenderet, quam ingens illa fuiſſet machina, & qualis quæ tempore fere conciderat, quomodo ſua ipſorum culpa eâ privati fuerant, quibus gemitibus, quaque inſtantia orationum contendere debuiſſent, ut iterum reſtitueretur, quam non multis ante annis ingenti decore & majeſtate florentem viderant; quid, quæſo, animi nobis eſſe poterit, quæ non confuſio faciem noſtram operire, ſi ſtructuram hanc Societatis, quam non fundavit ſolum, ſed etiam ſingulari providentia & ſervat & auget Divina bonitas, ſyncero ac vivido mentis intuitu contemplemur?

4 Arbitror itaque præter ceteros, quos inveſtigare quiſque poſſet, tres præcipue ob fines, qui nunc meo inſtituto deſeruiunt, adeò exacte volviſſe Dominum, Templum à Propheta deſcribi.

Vnus eſt, ut contemplantes amplitudinem, majeſtatem, ſtructuram admirabilem, ornatum, & divitias illius, atque ex eo intelligentes expenſas, opera, magnificentiam, quibus illud divina ſapientia in illorum bonum utilitatemque ſtatuerat; confunderentur & erubeſcerent, cum animadverterent quanta vi-

ciſſim ipſi ingratitudine reſpondiſſent; ſui
peccatis & operibus id egiſſent, ut quaſi va
& inutilis, tam divinus apparatus redderetu
quamque inſipienter, dum id boni poſſide
rent, eo frui neglexiſſent. Et nos igitur ſi dil
gentius inſpiciamus hanc Societatis noſt
machinam, quam Dominus tam inſigni arc
tectura & magnificentia erexit; ſi conſide
mus ſtructuram, columnarum firmitatem
porticuum amplitudinem, ornatum capitell
rum, divitias auri, magni illius vaſis (quod p
pterea Mare vocabatur) commoda, ſanctita
tem altaris, ſacrificiorum varietatem, & ſex
centa hujuſmodi, ſingulari conſideratione di
gniſſima (quæ omnia facile quivis poterit
ſpirituali ſenſu divino ædificio noſtræ Religi
nis applicare) ſtupore atque extaſi repleti, non
poterimus ex intimo corde non exclama
Pſal. 83. cum Propheta: *Quam dilecta tabernacula tua Do
mine virtutum! concupiſcit & deficit anima mea in
In Io. tr. *atria Domini.* Et quoniam (ut S. Auguſtinus, in
re quidem alia, loquitur) dum dicitur Domin
parare nobis locum, ſimul & nos loco parat
nec Divinæ providentiæ, cui omnia præſent
ſunt, novum aut inopinatum erat, quemque
noſtrum vocare, ut in hoc loco habitaremus;
certum eſt quo tempore B. P. Noſter, ut divi
na ſapientia repletus architectus, & exemplar
hujus fabricæ, & ſtructuram ipſam moliebatur,
tur, eodem etiam divinam bonitatem, qui,
quales,

quales, quot, & quomodo in ea habitaturi essent, jam designasse.

Iam igitur qui serio huic meditationi cor dederit, quomodo poterit non confundi, & erubescere, cum perspexerit quam amplum, quamque augustum Deus templum nobis construxerit, ipseque vicissim quam parum huic beneficio respondere nitatur?

5 Secundus, ut intelligentes peculiarem in eo Templo Altissimi assistentiam, quod se facturum promiserat Salomoni illis verbis, *Sanctificavi domum hanc, ut ponerem nomen meum ibi in sempiternum; & erunt oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus*; intelligerent simul illud in eis respectu quidem tantæ Majestatis omnino debere progignere sacrum quemdam profunda cum reverentia horrorem, admixtum sollicito cuidam tremori, ne id profanarent: quemadmodum & vicissim ob tam benevolas lætasque promissiones, quas Dominus exhibebat, singularem quamdam fiduciam: quandoquidem oculi & aures illius, qui summa sapientia, summaque simul bonitas est, perpetuo aperti, atque intentæ super domum illam erant: quibus perpetua illius protectio apertius insinuatur. Et nos igitur proculdubio, si profunda meditatione attendamus Divinæ bonitatis assistentiam, atque sollicitudinem, quã huic minimæ Societati exhibere dignatur: non modo cognitã à nobis, sed, ut ita dixerim, mani-

3.Reg.4.

2.Paral.6.

manibus contrectatam, tam multis rerũ varietatibus, tribulationibus, persecutionibus, prosperitatibus, infamia, & bona fama, fructibus in proximos, gloria quæ factori tribuitur, aliisque plurimis, quæ ingenti cum admiratione & consolatione cernuntur; poterimus certe, si veri & legitimi Societatis filii fuerimus, non pro nobis tantum, sed etiam pro aliis singularem Dei quamdam protectionem nobis absque ulla hæsitatione polliceri. Quod si Divina Scriptura refert quasi magnum aliquod privilegium, Nabusardan (qui licet magni Regis, vermis tamen & mortalis hominis & ipse homo dux erat) dixisse Ieremiæ, *Ponam super te oculos meos*; in quantum fiduciæ ac spei non poterit anima excrescere, quando solus potens, qui omnia quæcumque voluit in cælo, & in terra, & in mari, & in omnibus abyssis fecit, asserit se apertos & intentos habere oculos in eum locum, quò singulari sua providentia vocavit illam? Revereatur itaque profunde tantæ majestatis præsentiam, humilietur in abysso sui nihili, in conspectu ejus repleatur Divina fiducia, & animi magnitudine quisquis ad eum locum vocatus est. Ceterum dum hæc perpendit, si quid in eo sensus est, non poterit non confundi & compungi, quod tam male respondeat. Sed illud mihi exploratum est, hanc Divinam protectionem ejusque præsidia, vix, plus audeo, ne vix quidem eos sibi polliceri posse,

Hier. 42.

posse, qui egressi limites & cancellos Instituti, nec sibi pro continuis distractionibus, nec proximis per spiritualia adjumenta intendunt, sed eorum communicatio cum externis ... ius, magratiam vocationis est, & sæcularis ... illorum acgisque finibus & adinventioni... quam Dei lucommodata quibuscum ag... cris, & fini Religionis ...stræ, qui sola animarum salus & gloria ...ei est: fitque inde ut plurimas non pro...uras aliis, sed sibi nocituras horas utili...bus studiis suffurentur. Proinde qui se ... hujusmodi occupationes & distra-...iones inclinari sentit, obsecro per misericordiam Dei, ut diligenter id examinet, certetque in lumine Spiritus sancti attendere in se, seque invenire, neque sinat se torrente humanæ gratiæ, aut plausibus potentium abripi: sed id sibi potius persuadeat, hujusmodi humanis ac sæcularibus tractationibus se & seipsum, imo & Societatem, non sine insigni jactura proprii spiritus, & fructus proximorum, variis, iisque non levibus periculis exponere. *Qui autem sperant in Domino, mutabunt fortitudinem; assument pennas, ut aquilæ, volabunt, & non deficient*: sicut reipsa in iis apparet, qui puro zelo animarum salutem consectantes, per vastitates terræ, per immensitates Oceani, in mediis periculis & mortibus, à Domino admirabili plane providentia & potestate, & anima & corpore proteguntur. Quemadmodum & Apostolus Paulus, Isai.40.

lus, singulare speculum ministrorum Dei atq hominum Apostolicorum, manifeste asserit

50. [illegible]tius, ut videntes eas, quibus eo tempore fru[illegible]tur occasiones & opportunitates magnope[illegible]oficiendi, & orationibus sacrificiis innume[illegible]ona conquirendi (quandoquidem extruxerat [illegible] Dominus in Templo aulam veluti quamdam [illegible]enignitatis, ut ad familiare colloquium sine i[illegible]ermissione illos admitteret, ibique regalem m[illegible]ericordiæ thronum erexerat) dolerent se propri[illegible] neglgentia & oblivione illius, quem perpetuo [illegible]de gestare debuerant, non modo vacuos & sine fructu remansisse; sed eo jam omnino m[illegible] fere caruisse. Et quisnam sine rubore & sicc[illegible] oculis recogitare possit subsidia quibus in Religione abundamus, ut in omni virtute & s[illegible]ctitate crescamus; & tamen quam exiguum [illegible] lucrum, quod inde conquirimus? Sic sane, dilectissimi, necesse est quisque nostrûm profu[illegible]de oculos figat, & metiatur fabricam, & erubescat, quot opportunitates habeamus innumeros thesauros acquirendi, virtutum actus exercendi, quot calcaria quæ ad perfectionem urgeant, quot stimulos in conscientiæ examine, quot reprehensiones in exhortationibus quas frequenter audimus, si tamen nos ipsos deinde ad interiora reducimus, ut Deum audiamus eas medullitus explicantem, lucidius

&

efficacius imprimentem; quantam in Su-
eriorum vigilantia custodiam; quales in mul-
tudine regularum sepes; quàm copiosam de
ælo cælestium donorum pluviam in frequen-
a Sacramentorum, & præsertim in sanctissi-
æ Eucharistiæ, *quam cum dico* (ait S. Chryso-
omus) *omnem benignitatis Dei Thesaurum ape-*
o; qualem contra omnes inimicos fiduciam à
piritualibus munimentis & vallo; quam firma
& valida in orationibus arma; qualia in pœ-
itentiis & corporis afflictionibus munimen-
a; quantam in Angelorum custodia securita-
em; ut vere securus asseram, si hæc à nobis eo
uo par est modo perpenderentur, magna nos
roculdubio & confusione & tristitia, quòd
am tenuiter his omnibus respondeamus, sæ-
issime perfundendos. Quare illud cupio
modis omnibus, ut serio & accurate in turpi-
tudinem, & fœditatem tepiditatis reluctantes
icet oculos convertamus, recogitantes cuinam
erviamus: qua promissione ex parte nostra,
quibus ex parte Religionis præsidiis: quanta ex
parte Dei gratiarum copia, qui nos vocavit,
prævenit, & traxit: qua spe & magnitudine
promissorum à tam liberali, tamque potenti,
vel pro minimis obsequiis, remuneratore:
quandoquidem Rex talis, non maximus modò,
ed etiam supremus, ac naturalis, à quo & esse,
& vivere, & moveri, & denique omnia sine
cessatione percepimus; qui semper super nos
ocu-

oculos apertos vibrat, non ut discernat tant
opera, sed ut nos adjuvet; cui ut serviat, na
tura nostra condita est (adeo ut in hac una
felicitatem suam inveniat, ut Sanctus asse
Augustinus, *Quandoquidem sic facta est*, inq
ut ei bonum sit subditum esse, perniciosum aut
suam, non ejus à quo condita est, facere voluntat
qui sic curat unumquemque nostrum tamq
solum curet; qui tum res nostras diligenti
accuratius procurat, cum perfectius curas om
nes nostras, nosque in ipsum projicimus: Re
inquam, talis, Dominus, & Pater, quomod
non integram atque omni ex parte perfectam
servitutem mereatur?

7 Vnde B. Augustinus pleraque ex iis capit
bus attingens sic Armentarium compellat: *Re*
dite igitur quod vovistis, quia vos ipsi estis, & ei
redditis à quo estis: reddite, obsecro: neque enim q
redditis reddendo minuitur, sed potius servabitur
augebitur: benignus enim exactor est, non egenu
qui nō crevit ex redditis, sed in se crescere faciat r
ditores. Huic ergo quod non redditur perditur; qu
autem redditur, reddenti additur: imo vero in eo
redditur, ipse reddens servatur. Idipsum quippe
redditum, & redditor, quia idipsum erat debitum,
debitor. Deo namq; seipsum debet homo eiq; red
dus est, ut beatus sit, à quo accepit, ut sit. Cete
de damnis hujus tepiditatis, id est, molestiis
amaritudinibus, quas tepida anima patitur
quomodo permultis iisque gravioribus pe
cul

culis expoſita ſit, ne à Domino (ut ipſe in Apocalypſi loquitur) evomatur; quam difficilis, & tarda ſit hujus morbi curatio, cum homo ſeipſum palpet, & quaſi hecticus cum ea maxime laboret, febrim non ſentiat, quo pacto quotidie aliquid perdat, quod natura ſemper ſeipſam quærat, & inſenſibili quodam modo quaſi alluvione, conſumat, & ſi qui fiunt interdum actus, qui boni videantur, remiſſi atque ignobiles fiant; quomodo quotidie ad capiendas, quæ ex Divino fonte jugiter effluunt, aquas, vas cordis jugiter anguſtetur; quod plurimos gradus gloriæ, quos fervore lucrari potuiſſet, miſer hujuſmodi homo ſibi tepore furatur: deque innumeris aliis incommodis, quæ ex eo morbo proveniunt, digna prorſus, quæ ſerio neque curſim recogitentur à nobis & plorentur; memini me in libro Induſtriarum aliquid pertractaſſe. nunc ſatis ſit cum D. Gregorio concludere: *Si inchoata bona fortis operantis manus ad perfectionem non ſublevat, ipſa operandi remiſſio contra hoc quod operatum eſt, pugnat.* Hinc eſt enim quod per Salomonem dicitur: *Qui mollis & diſſolutus eſt in opere ſuo, frater eſt ſua opera diſſipantis.* 3. Paſt. ad monit. 35. Prov. 18.

8 Radices porro & cauſſas hujus tepiditatis, licet ad eas fere tandem reducantur, de quibus mox dicam, tamen neceſſe erit, ut quiſque peculiari ſtudio ad cor rediens, excutiat diligenter, ut eas intelligat & eradicet, vel certe

mortificet, ut quæ tam amaros atque exitiales fructus gignant. Quæ autem in mentem veniunt, hæ fere sunt. Amor proprius, seipsum perpetuo quærens; passionum rebellio & conflictus; horror difficultatis in pugna & victoria; desiderium rerum facilium & molliorum, cujusmodi esse solent, ad quas natura propendet; voluntaria per multa cordis evagatio; defectus Orationis; negligentia Examinis; & hujusmodi plurima, quæ opus non est hic singillatim recensere. Illud tamen non omittam, quod puto, & aliqui experti sunt, plurimum juvare posse; hoc autem est permultum temporis diesque plurimos serio atque accurate meditari, quanta obligatione obstricti simus Deo per omnia respondendi, quamque segniter & quam male id præstare nitamur. Id quod si in sæcularibus deflendum est, longe magis in nobis, qui Religiosi sumus, & sentiendum & deflendum est, qui & ex obligatione status, & propter opportunitates quibus abundamus, ut dictum est, & ob magnitudinem & multitudinem beneficiorum, id excellentius præstare debemus. Quod ut clarius intelligamus, & non segniter nec quasi prætereuntes meditemur; poterimus id perpetua memoria retentare, si inter innumeras, quas in simplicissima illa Dei natura perfectiones investigare possumus, duodecim saltem consideremus, quæ aliqua à nobis vicissim exigunt.

9 Pri-

9 Prima est, Majestas & celsitudo. Secunda, immensitas ac præsentia ubique locorum. Tertia, naturale dominium in omnia quæ creata sunt. 4 Providentia, qua nos gubernat. 5. Beneficia, quibus nos prævenit. 6. Sapientia. 7. Pulcritudo. 8. Suavitas & dulcedo. 9. Liberalitas. 10. Amor. 11. Quod sit Spiritus & vita animæ. 12. Quod centrum & finis illius.

10 Majestas igitur ac celsitudo, abyssalem, ut ita dixerim, reverentiam & timorem exigit. Nam si Ezechiel vidit subsistere Cherubim, Ezech. 1.
alasque demittere, cum primum vocem audierunt ex firmamento, quod quasi Sapphiri specie super capita eorum erat; *vocem omnipotentis Dei*, ut ibi ait S. Hieronymus, *ferre non valentes:* quanta nos vermiculos terræ contemptibiles reverentia, quantoque tremore astare decet? ut propterea dixerit Apostolus ad Hebræos: *Habemus gratiam, per quam placeamus servientes Deo, cum metu ac reverentia. Etenim Deus noster ignis consumens est.* Vbi Græcum verbum, non nude reverentiam, sed cum pudore & rubore admixtam significat. Heb. 12.

11 At Præsentia, cum ipse sit intellectus & oculus, nos actu semper considerans, nec exteriora tantum, sed etiam intima nostra, quibus ipse intimior est, accuratissime discernens; pedumque nostrorum radices considerans (quod pro verbo, *vestigia*, LXX. in Iob reddiderunt) manifeste & puritatem non vulgarem

corporis & animi, & exquiſitam in operibus diligentiam exigit; neque enim fas eſt diſtorta maleque diſpoſita opera, præſente ipſo ac proſpiciente moliri, cujus oculi, ut Sapientia loquitur, multo plus lucidiores ſunt ſuper Solem, circumſpicientes omnes vias hominum, & profundum abyſſi, & hominum corda intuentes in abſconditas partes; deinde vero etiam audaciam & animi magnitudinem; quandoquidem ſolo intuitu nos erigit, confortat, ac virtutem miniſtrat operandi, tam pie tamque dulciter & cor dirigens, & manum movens, ut B. Dionyſius non dubitaverit, cum de divinis nominibus ac perfectionibus loqueretur, Deum ipſum eo nomine Græce appellare, quo ſignificatur, illum extenta ſemper manu nos manuducere.

Eccl. 23.

12 Dominium vero, quo Dominus dicitur Dominantium, Rex Regum, Deus Deorum, quippe non ſolum omnium Dominus, & vere ſolus Dominus, ſed etiam fons omnis Regni, omniſque dominii, proculdubio promptam à nobis obedientiam, integrumque ac maxime voluntarium ſervitium requirit: quandoquidem non ex aliqua cum illo conventione, pactione, aut ob noſtra propria commoda, ut aliis Principibus fieri ſolet; ſed naturali ſubjectione, utpote cujus omne creatum poſſeſſio ſit, ejus ſervitio ſumus obſtricti; eoque magis, quod natura noſtra, ut dictum eſt, talis eſt condita,

dita, ut perfectionem aut requiem alibi invenire non possit, nisi cum integre subdita est ei à quo facta est. Quod si creaturæ omnes ei obediunt, unde Propheta ait, *Ordinatione tua perseverat dies, quoniam omnia serviunt tibi* : *& cæli lumen, ac stellæ*, ut alius Propheta loquitur, *cum tremore ei obediunt*, *& in custodiis suis lætatæ dicunt, Adsumus, & lucent cum jucunditate ei qui fecit illas*; dignum profecto est, ut homo similis factus Angelis, qui suo factori longe nobiliori modo, id est, per intellectum & voluntatem, servit, obediat illi in omnibus, majori qua potest perfectione ac promptitudine, illud interim dolens nec sine pudore ingemiscens, quod jam frequenter ab eo se deamari conspicit. Si vero etiam promissionem per vota præstitam addamus, & consecrationem, qua nos totos ei dicavimus ut ad perfectam Dei servitutem libere aspirare possemus, Deus bone, quantum excrescet cumulus debitorum !

Psal. 118.

Baruch. 3.

13 Verum providentiæ, quæ nos assidue dirigit, nobis consulens, nos vocans, excitans, gubernans, non obscurum est quanta resignatio debeatur : talis nempe qualem Princeps Apostolorum verbis illis explicat : *Omnem*, inquit, *sollicitudinem vestram projicientes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis*, ita ut in omnibus vel prosperis, vel adversis, quæ contingunt, sive ab hominibus, sive undecumque proveniant, parati semper simus, beatam illam vocem emit-

1. Pet. 5.

tere, quam S. Leo Ecclesiæ filiis medullitus
Luc. 22. discendam esse pronuntiat; *Non mea voluntas Pater, sed tua fiat*; atque his præsertim, qui se ipsos abnegantes, propriæque voluntati renuntiantes, profitentur se se non ex parte, sed integre obtulisse providentissimo Patri holocaustum. Unde fiet etiam nihil temere, & quod inde nascetur solidum illud gaudium, nullis unquam lætitiis ulla ex parte conferendum,
Psal. 107. quo perfusus qui ingeminaverat, *Paratum cor meum Deus*, in illas erupit voces: *Cantabo & psallam; Exurge gloria mea, exurge psalterium & cithara.* Tanta est in vera resignatione hilaritas & Dei laus. Ceterum beneficia quisque viderit quantam animi gratitudinem, beneficiorum agnitionem, gratiarum actionem, & operum mutuam redditionem postulent. Nam si in rebus humanis ingratitudo tolerari non potest; satis liquet qualis erga Deum erit, erga quem sane tum ob frequentiam illorum, tum ob magnitudinem, tum ex necessitate nostra, qua illis assidue indigemus, tum quod ab illius bonitate, nullo ejus lucro nullaque nessitatate, promanant; demum quod à tam nobili atque divina manu proficiscantur, crescit cumulus in immensum. Atque hujus gratitudinis defectu nascuntur, ut S. Augustinus, & S. Bernardus asserunt, detrimenta omnia, atque mala spiritualia. Est enim, ut hi Patres loquuntur, veluti ventus urens, bona omnia exsiccans, fontem-

que

que miſericordiæ ſuper ingratum hominem obſtruens.

14 Sapientia porro attentum omnino & excitum diſcipulum erigit, ut & audiat ſoler-ter, & apprehendat fideliter internum ilius magiſterium. O quanta circa animi noſtri de fectus, virtutum pulcritudinem, ſemitas qui-bus nobis inſiſtendum eſt, ſecreta; quæ mundi amatoribus non manifeſtantur; viam ſeſe ad perfectionem extendendi; modum cum eo agendi internus nos Magiſter hic edocet! Qua-re Iſaias: *Erigit manè*, inquit, *manè erigit mihi au-rem, ut audiam quaſi magiſtrum*. Hæc nos intus docet ſemper nos ipſos habere ſuſpectos, ſecre-ta Dei pertimeſcere; noſtram vilitatem noſtrũ-que nihil agnoſcere; in divino tantum auxilio ſpem ponere, ſcientes *quia vana ſalus hominis*: tandem, ut Spiritus ſanctus loquitur, *ſobrieta-tem, & prudentiam, & juſtitiam, & virtutem, qui-bus utilius nihil eſt in vita hominibus*. Nec diffi-cile eſſet hoc Sapientiæ magiſterium, ſi illius voci ac ſuaviſſimo ſuſurro inventum tandem inter rudera & ruinas collapſi ædificii noſtri, indeque erectum cor applicaremus; & omni terrenarum ſtrepitu ſilente curarum in mentis penetralibus docentem audiremus: quando-quidem ipſamet circuit quærens nos ad ma-giſterium. Quare Spiritus ſanctus ubi de Di-vina Sapientia hac dixiſſet, eum, qui illam quæ-rat, minime laboraturum, *aſſidentem enim fori-*

Iſai.50.
Pſal.59.
Sap.8.
Sap.6.

bus suis, inueniet illam, subdit: *In viis ostendet se illis hilariter, & in omni providentia occurret illis.* Vbi Græca vox, quam noster Interpres *Providentiam* dixit, paullo plus indicat: significat enim proprie excogitatum aliquod & inventum: ut sit sensus, Deum non solum præ foribus nostris nos expectantem opperiri; sed etiam inviis hilari suavique vultu nobis occurrere, denique nullum prætermittre inventum, nihil non excogitare ut se nobis ostendat. Tanta est illius bonitas, tamque ingens desiderium, quo nostram perfectionem exoptat.

15 At pulcritudini, & pulcritudini tantæ sacram quamdam & ardentem concupiscentiam cum incredibili rerum omnium creatarum contemptu, deberi facile videt, qui videt. Sed quis poterit Oceanum hunc intrare, ut de Divina pulcritudine differat, si etiam de creata sapientia, quod donum in nobis est, & vix minima quædam guttula perennis illius fontis, dixit Sapiens, ut quibusdam placet, *Speciosior est Sole, & super omnem dispositionem stellarum, luci comparata invenitur prior.* Legat qui voluerit non modo sacras litteras, quibus innumeris in locis hæc pulcritudo resplendet; sed etiam Sanctos Patres, cum de Divinis perfectionibus agunt, præsertim vero Dionysium de Divinis nominibus, qui liquidissime pulcritudinem hanc videtur esse contemplatus. A nobis certe quod exigitur præcipue illud est, ut pur-

Sap. 7.

gandis

gandis oculis, quibus videri poteſt, id eſt munditiæ cordis, diligentiſſime attendamus. Nam neque in hac vita impurus oculus eam poteſt intueri, ut plurimis locis egregie docet S. Auguſtinus; nec in alia revelata facie poterunt eam contemplari, niſi qui in hac mortali illum diligenter expurgaverint; vel certe ita conſtituerint, ut poſſit in Purgatorio plene mundari. Atque ex hac proculdubio viſione ingens faſtidium maximuſque contemptus orietur cujuſcumque tandem rei, ſive viſibilis ſit, ſive inviſibilis, quæ illo inferior ſit. Quapropter de Angelis, quorum nos formam & ſimilitudinem, quantum quidem in hac vita aſſequi licet, omnino decet æmulari, S. Auguſtinus in libro de Civitate Dei loquitur: *Præ cujus non ſolum incorporali, ſed etiam incommutabili & ineffabili pulcritudine, omnia quæ infra ſunt, & quod ille eſt non ſunt, ſeq; ipſos inter omnia deſpiciunt, ut ex toto, quo boni ſunt, perfruantur.* De quo ſane aſpectu & pulcritudine dum ego loquor, illud præterire non poſſum, ex attenta hujus pulcritudinis conſideratione, quod in creatis pulcris contingere non poteſt, id provenire utilitatis ac commodi, ut & ipſi pulcri efficiamur, & ad illius ſimilitudinem conformemur: fit enim, ut ex Apoſtolo animadvertit S. Bernardus, ut cum anima gloriam Dei ſpeculatur, *In eamdem imaginem transformetur à claritate in claritatem, tamquam à Domini ſpiritu:* quo quid dici utilius 1.Cor.3.

aut augustius potest? Ad quam similitudinem ut nos B. Augustinus hortaretur, explicans verba illa Psalmi, *Deus quis similis tibi*; sic ait: *Non ab illo recedat* (scilicet homo) *ei cohærendo signatam, tamquam ex annulo cera, illi affixus habeat imaginem ejus, faciens quod dictum est, Mihi autem adhærere Deo bonum. Vere custodit similitudinem & imaginem ad quam factus est.* Suavitatem porro & dulcedinem sanitas quædam palati & gustativæ virtutis incipiat necesse est. Quare omnino ab omni terreno sapore, qui eam inficere possit, repurganda est accurate. O quam miserum in modum cura & delectatio terrena Dei saporem impedit! Nec dubium quin interdum peccata etiam levia nisi frequenter expurgentur, fructum internæ suavitatis, teste B. Gregorio, supra quam credi potest, impediant. Huic autem dulcedini gustatio debetur, & si dicere licet saporatio, & quæ inde nascetur insatiabilis quædam fames: sed ex defectu interni gustus divinæ dulcedinis provenit interdum, ut idem Sanctus asserit, *Vt amemus foris miseri famem nostram.* Et contra, qui palatum assidue expurgant, aptumque cælestibus suavitatibus impensius reddunt, accipiunt quamdam divinæ dulcedinis portionem, atque in amore castissimæ voluptatis exardescunt, ut spretis omnibus temporalibus ad edendum bibendumque toto accendantur affectu.

Psal. 70.

16 Liberalitas autem perseverantem petitio

tionum conſtantiam, imo vero importunam, ut ita dicam, & inſatiabilem indicit, nec non impetrandi ſubnixam magnanimitate fiduciam, ut propterea B. Bernardus dixerit, debere nos ſpiritu ſuſpenſos habere oculos erga Deum, expanſumque ſinum, *Ad largam ejus benedictionem, qui utique à copioſis illis cæleſtis menſæ deliciis vacua numquam revertitur manu.* Oportet igitur nos magna cum fiducia impetrandi importune precibus efflagitare; ſinumque cordis ad ſuſcipienda data optima, donaque perfecta ſemper habere dilatatum. Ad quod etiam majores nobis animos addit, dum conſideramus nihil nos humile, nihil expetere terrenum, cum harum rerum expoſtulatio, quæ minimæ, ac fere nihili ſunt, injuriam potius, ut ait Caſſianus, tam munifico Patri ac largitori irrogare videatur, qui paratus eſt majora ac præclariora abſque comparatione ulla donare: ſed tantum ea petere, quæ nos gratiores efficere poſſint divinæ ipſius Majeſtati, illique arctius atque intimius unire. *Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ ejus.* Hebr. 4.

17 Sed enim amor ad amorem trahit dulciter, compellit fortiter, nec alio quàm amore compenſari poteſt. Nec video quidquam quod nos tantopere & humiliare debeat & pudore ſuffundere, ſicut profunda cogitatio, quod cum à Deo (hoc eſt à Majeſtate illa, quæ nihil in nobis amore dignum invenit, ſed producit

ducit amando) tam mirum in modum fuerimus in amore præventi, tam parum tanto & tali respondeamus amori; cum præsertim in hoc solo affectu, ut S. Bernardus annotavit, aliqua ex parte Deo possimus rependere vicem.

Serm. 83. in Cant.

Nam cum amat Deus, inquit hic Pater, *non aliud vult quam amari. Quippe non ad aliud amat, nisi ut ametur, sciens ipso amore beatos, qui se amaverint.* Præmiserat autem quod licet Deus timendus sit ut Dominus, honorandus ut pater, *horum tamen neutrum acceptabit, si melle amoris condita non fuerint.* Denique merito dixit: *Magna res amor, si tamen ad suum recurrat principium, si suæ origini redditus, si refusus suo fonti, semper ex eo sumat, unde jugiter fluat.* Verum sine suspiriis & lacrymis cogitare non licet, quam vilia & indigna sint, quæ ab hoc amore nos retrahunt; quantumque amor proprius gravissimus ejus hostis, amarissimus ipse atque ingratissimus, quasi catenis quibusdam, ne Deo, cui nos totos debemus, integre omnino reddamus, nectat atque coërceat, *& tamen dignum esset*, ut S. Hilarius loquitur, *ut illi nos integri redderemus, cui debere nos recolimus & originem & profectũ.* Quamobrem ut amorem nobis, quem ei debemus, sua lege commendaret, postquam se dulciter Nostrum vocasset, *Diliges*, inquit, *toto corde, tota anima, ex omni mente, & ex omnibus viribus tuis:* quamvis idipsum certe quod totum est, parum admodum sit, ut ideo merito dixerit S. Bernardus:

dus: *Amat caritas, amat immensitas, & vicem rependimus cum mensura?* Et in Cantica Sermone citato: *Merito cunctis renuntians affectionibus aliis, sola & tota incumbit amori, quæ ipsi respondere amore habet in redhibendo amore: nam & cum se totam effuderit in amorem, quantùm est hoc ad illius fontis perenne profluvium?* Et hoc illud est, quod nos perurgere omnino debet, ut omni studio ac diligentia, nulla re prætermissa, quæ ad id conducere possit, ad amoris proprii mortificationem, divinique augmentum non segniter accendamur, donec cum sponsa gloriari liceat: *Ordinavit in me caritatem*, hoc est, Vexillum & præsidium amoris (id enim sonat militare illud vocabulum *ordinavit*) super nos mira constituit dignatione, tum ad nostri custodiam, tum ad ipsius Domini conservationem, in quo omne bonum nostrum positum est. De dilig. Ver.

18 Et quamdiu anima infidelis Domino ac rebellis non ejicit sua culpa tam necessarium firmumque præsidium, nulla se vi à Domino separari posse secura confidat. Vnde vas illud electionis gloriatur: *Quis nos separabit à caritate Christi? Tribulatio, an angustia, an fames*, &c. quæ fidenter enumerat. Et revera quam tribulationem timeat, Domine IESV, qui te exhortatore & consolatore intrinsecus roboratur? qua angustia coarctetur, qui in te summa latitudine, corde undique dilatatur? quam famem horreat, qui de pane vitæ & pascitur & inebria- Rom. 8.

briatur? qua nuditate laboret, qui te indumento gloriæ tegitur & ornatur? cui periculo cedat, qui super omne mutabile, pennis amoris tui sublimiter elevatur? quæ illum persecutio frangat, quem lævâ & dexterâ tuâ molliter quiescentem amplecteris, & qui scapulis tuis jugiter obumbratur? quis gladius vulneret, quem turris fortitudinis undique cingit ac protegit? Non itaque immerito humili fiducia plenus, post verba illa subdit Apostolus: *Certus sum enim quia neque mors, neque vita, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia, poterit nos separare à caritate Dei, quæ est in* CHRISTO IESV *Domino nostro.* Quæ verba perpendens D. Augustinus, tam ignitas divinasque affert meditationes, & tam dulces sensus, ut si non omnes recensere, ne longior sim, aliquas tamen mihi præterire non liceat: *Nemo,* inquit, *nos inde separat minando mortem: idipsum enim quo diligimus Deum, mori non potest, nisi dum non diligit Deum, cum mors ipsa sit non diligere Deum. Quod nihil est aliud, quam ei quidquam in diligendo atque sequendo præponere. Nemo inde separat pollicendo vitam; nemo enim ab ipso fonte separat pollicendo aquam. Non separat Angelus; non enim est Angelus, cum inhæremus Deo, nostra mente potentior. Non separat virtus; nam si virtus hic illa nominata est, quæ aliquam potestatem in hoc mundo habet, toto mundo est omnino sublimior mens inhærens Deo. Non separant instãtes molestiæ; hoc enim leviores*

De mor. Eccles. 11.

es eas sentimus, quo ei, unde nos separare moliuntur, illius inhæremus. Non separat promissio futurorũ; nam & quidquid boni futurum est, certius promittit Deus; & nihil est Deo ipso melius, qui jam profecto bene sibi inhærentibus præsens est. Non separat altitudo, neque profundum; si enim superna & inferna hujus mundi significantur, quis mihi cœlum pollicetur, ut à cæli fabricatore sejungat? aut quis terreat infernus, ut Deum deseram, quem si nunquam deseruissem, inferna nescirem.

19 Iam vero quod spiritus & vita animæ ...t, merito ad id nos constringit ut omni studio ...li vivamus quo vivimus, & ut vita nostra, ...mnis sensus, motusque animæ à vitali hoc divino spiritu procedant. De hac animæ vita in ...bro de præcepto & dispensatione, B. Bernar... us ita philosophatur: *Si Deum amans anima ex ...so vivit, uti corpus ex ipsa; quo pacto, quæso, præ... ntior esse contenditur, ubi dat,* id est corpori, *...nam unde accipit vitam,* id est Deo? *Fons siqui... em vitæ caritas est; nec vivere animam dixerim, ...uæ de illo non hauserit: haurire porro quomodo ...otest nisi fuerit præsens ipsi fonti, qui caritas est, quæ Deus est? Præsens igitur Deo est, qui Deum amat in ...uantum amat; in quo enim minus amat, absens ...rofecto est.* Ex iis licebit ex parte conjicere, quo ...tudio cavenda sint nobis omnia, quæ vitæ ...ujus actiones impedire possunt, quæ ex eo ...piritu jugiter promanarent. Quare non modo ...xacta omnino diligentia à mortalibus peccatis caven-

Circa finem.

cavendum est; quæ cum cor feriant, (de qu nobilius à Sapiente dictũ arbitror, *Omni custodia serva cor tuum, quoniam ex ipso vita procedit*) extinguunt subito sublimiorem animæ vitam, quæ inde ut cadaver putridum ac putidum simul immobilis, insensibilis, & plane inu redditur; sed omni etiam cura à venialibus, & imperfectionibus, præsertim gravioribus, abstinendum, quæ veluti morbi animæ atque humores noxii, qui quasi defluentes in nervos spiritus impediunt, retardant, prohibentque motus, sensusque vitales ab hoc spiritu venientes, quo vivificantur, vegetantur, & sensificantur animæ nostræ. Quod si hoc exemplo corporalium infirmitatum, quas ut abjiciamus, ten mus omnia, perpenderemus diligentius, q actitentur in nobis; evigilaremus certe, n quid intentatum in hisce spiritualibus depellendis relinqueremus: atque in omnibus atte semper mente distenderemur, ut vitam hanc, quam de cælo haurimus, sensu motuque ju ter testaremur.

Prov. 4.

20 Tandem dum illum esse finem, ac centrum nostræ beatitudinis, attentius ruminamur, liquidò certe perspicimus non modo in statu vitæ nostræ, sed etiam, ut nostra regula docet, in particularibus actibus, in operibus, verbis, & cogitationibus semper in eum nobis, non segniter nec cum torpore, tendend quandoquidem rerum omnium perfectio, qua

quam & motibus ſemper intendunt, in eo poſita eſt, ut ad centrum locumve ſuum perpetuo moveantur. Nam ſi infelicia prorſus putarentur corpora, quæ ſuis ponderibus, gravitate ſcilicet vel levitate, ſua loca non peterent; longe proculdubio major miſeria noſtra fuerit, niſi aſſidue tendamus ad Deum: quod tunc vere fit, cum actus omnes noſtri ab ipſius amore, & moventur in ipſum & diriguntur. Ex quo etiam id apparebit, quam non leviter venialia æſtimanda ſint & cavenda, quibus fit ut actiones, quæ hujuſmodi fuerint, non poſſint tendere ad Deum. Quare B. Dionyſius malum aſſerit *eſſe præter finem, extra terminum, ſcopo carens.* Itaque ſi ex centum motibus, qui verbi cauſſa unius diei ſpatio fiunt, plures fortaſſe quam nonaginta in vanum recidunt, non in centrum; conſideremus, obſecro, quam nobis ingratum, quamque inviſum genus hoc vitæ debeat eſſe. Nec dicat quiſquam, ut genus hoc peccatorum ob humanam fragilitatem ſine ſingulari Dei privilegio vitari non poteſt, ita frequens admodum eſſe, ut in multis hujuſmodi prolabamur; præſertim cum caro concupiſcat adverſus ſpiritum, & concupiſcentia militet in membris noſtris; quandoquidem teſte Gregorio Nazianzeno, non ſolum compoſiti ſumus, ſed oppoſiti, quod eſt in nobis ipſis impedimenta pugnaſque portantes: non, inquam, ad excuſandas excuſationes in peccatis hoc

audeat afferre. Primo enim respondeo, si non possunt omnia vitari, possunt multa: & qui vigilat in iis præveniendis, & occasionibus amputandis, & postquam eas admiserit, flendo & dolendo diluendis, excitatus & pervigil in custodia cogitationum verborumque, in præcavenda diffusione cordis, ad quod frequenter redeat, in stipularum hujusmodi concrematione, in flammis caritatis Christi; multa proculdubio cavere poterit.

21 Vnde cavebit etiam consequenter motus plurimos inordinatos & vanos, qui ad centrum minime tendunt. Deinde assero ut non desint impedimenta, quæ sunt veluti fines motum remorantes: nihilominus cum pondus, id est amor, quo in Deum tendimus, magnum est; hæc omnia veluti tenuissima fila sua ingenita vi disrumpere; quemadmodum linum aliquod tenuissimum si grave saxum alligaret, non impediret certe, quin eo disrupto ipsum quam velocissime raperetur ad centrum. Inde B. Augustinus more suo, id est subtiliter ac dulciter valde; *Nihil est tam durum*, inquit, *atque ferreum, quod non amoris igne vincatur. Quo cum se anima rapit in Deum, super omnem carnificinam libera atque admiranda volitabit pennis pulcerrimis & integerrimis, quibus ad Dei complexum amor castus innititur*. Et subdit exemplum invictissimæ feminæ matris Machabæorum, quæ magnitudine hujus ponderis ingentes validasque catenas

De morib. Eccl. 22.

tenas materni amoris, imo & ſui ipſius, veluti fila quædam aranearum diffregerat. *Quid tamen mirum, ſi omnibus medullis conceptus Dei amor & tyranno, & carnifici & dolori, & corpori, & ſexui, & affectui reſiſtebat?* Denique ſemper ut deſtinatum ſcopum aſſequamur, altius nobis collimandum eſt, ſcientibus debilia eſſe inſtrumenta, infirmoſque arcus, quibus jacimus: nec illud obliviſcamur, quod Caſſianus refert, debere Dei ſervum ad id perpetuo conniti, *ut quod in futurum dicitur, de beata converſatione Sanctorum, jam ſubarrhatum habeat in præſenti: id eſt, ut ſit ei Deus omnia in omnibus.* Quod, ut ſupra dixerat, præſtabit homo, *unum dumtaxat deſiderans, unum ſitiens, ad unum omnes non ſolum actus, verum etiam cogitatus ſemper intendens.*

22 Ex iis igitur, quæ poſuimus, ſatis liquet, Dei ſervum, qui Domino ſuo non indigne reſpondere deſideret, ſemper debere in conſpectu illius multa cum reverentia & timore verſari; magna cum puritate, & accurata diligentia, prompta obedientia, ac perpetuo obſequio, integra reſignatione, ut à nutu illius totus pendeat, numquam interrupta animi gratitudine, ſumma attentione docilis accuratique diſcipuli, ſummo deſiderio eo fruendi, magna palati puritate, & fame illum guſtandi; aſſidua oratione, & prece, ac latitudine cordis ad impetrandum; amore ſi non quanto debet, certe quanto cæleſti largitate irroratur;

ratur; illi semper & de illo vivere, ad suum ultimum ac beatissimum finem sine ulla cessatione contendere. Qui ergo vivæ fidei oculis non oscitanter consideraverit hæc omnia, & ut cum Scriptura de fabri diligentia ac labore dicam, *Cor suum dederit in similitudinem picturæ* (quam videlicet exprimere debet) *atque in consummationem operum*, ut in vigilia sua ornet imperfectionem; qui fieri poterit, ut cum seipsum ab ea perfectione, quæ in hoc brevi exemplari depingitur, tam longe abesse conspicit, non se in conspectu Domini serio humiliet; & solita tepiditate abjecta, media non assumat, quibus quotidie magnis itineribus properet ad perfectionem? Sed necesse est has meditationes non tantum lectas audire, aut strictim cursimque percurrere, sed attenta & profunda consideratione penetrare, nunc simul omnes, nunc per se singulas: sperandum enim est hominibus sæculi vinculis absolutis, voluntatis optimæ, & qui donum cæleste, atque adeo Deum ipsum non semel gustaverunt (quales Divina misericordia homines Societatis me credere & sentire justum est) hoc proculdubio non vulgaria spiritus lucra atque augmenta allaturum.

23 Et ut scriptioni modum ponam, sicut in principio dixi necessarium nobis esse nostræ vocationi respondere, dolereque ac confundi, quod ad tam sublimem vitæ statum vocati tam tenuiter id præstemus; ita in fine tacebo ipse,

ut

ut gloriosum Doctorem Ambrosium audiamus, qui sub typo & imagine athletarum, ut nostræ professioni satisfaciamus, pulcerrimis atque efficacissimis verbis nos compellat: *Athletæ sumus; legitime certandũ est: ante bravium contenditur ad coronam. Postea numquid Athleta otio vacat, cum semel dederit certamini nomen suum? Exercetur quotidie, ungitur quotidie; ipse cibus ei agonisticus datur, disciplina exigitur, castimonia custoditur. Et tu dedisti nomen tuum ad agonem Christi, subscripsisti ad competitionem coronæ. Meditare, exercere, ungere oleo lætitiæ, unguento exinanito.* Ergo per misericordiam Dei, & suavissima viscera CHRISTI IESV spei nostræ, evigilemus omnes, ut hæc spiritualia Exercitia, tali proposito, tantoque fervore suscipiamus, atque ad perfectionem excitemur ardentius, ut non modo fructus is constet & appareat, qui aliquoties benedicente Domino, magna omnium consolatione collectus est; sed colluceat etiam uberior in corpore hoc universo: cui oremus omnes instanter à Domino voluntariam copiosamque pluviam gratiarum. Romæ XXIV. Iunii, M. DC. IV. ipso die, qui glorioso Præcursori, lucernæ ardenti ac lucenti, sacer est.

Omnium in Domino

CLAVDIVS AQVAVIVA.

EPISTOLA XIV.

EIVSDEM R.P.N. GENERALIS CLAVDII AQVAVIVÆ

Ad Superiores Societatis.

DE SOLLICITVDINE ET VIGILANTIA SVPERIORVM ERGA SVBDITOS.

QUod ſpiritualis præfecturæ curam à ſanctis, Deumque timentibus viris reformidatam ſemper, omnique ſtudio declinatam legimus; non ea ſane cauſſa eſt quod plurimum illa meriti non habeat, aut humili obedientia, cum à Deo imponitur, ſuſcipi non debeat; ſed quod res & ſummæ ſollicitudinis plena ſit, & propter varias humanæ infirmitatis circumſtantias, aſſiduaſque tentationes innumeris periculis expoſita. Quippe cum de ipſis etiam omiſſionibus, & de culpis alienis, quas male gubernando noſtras interdum facimus, exactiſſimam Deo rationem reddituri ſimus. Unde quoties animum refero ad grave illorum Superiorum diſcrimen, qui à me tamquam à ca-

à capite ſuo muneribus ſuis præpoſiti, ad curam oneris, quod ſuſtinent, excitandi mihi inſtituendique ſunt; ſatis intelligere poteſtis, Patres dilectiſſimi, me meum ipſius ſupra ceteros periculum intueri, ac meritò pertimeſcere. Itaque urget me idipſum & admonet, ne in præteritæ unquam diligentiæ recordatione conquieſcam; ſed nullum ut finem faciam, me una vobiſcum ad paſtorale hoc munus magis magiſque novis cohortationibus inflammandi. Et quamquam de inſtructione pro Superioribus ante aliquot annos miſſa, nuperque edita in lucem, reſciri nondum poſſit(eo quod ad paucos, ut audio, antea pervenerit) quoſnam fructus in hanc partem allatura ſit, quamvis uberes illos caritas & vigilantia veſtra ſperare me jubeat; tamen cum oculis pateant incommoda, quæ quorumdam immediatorum Superiorum vitio in dies ſuboriuntur; impellit me officii neceſſitas, ut omnes iterum hac occaſione ad ſex illorum capitum lectionem uſumque ex animo amplectendum exſuſcitem.

2 Multis autem ſtudio prætermiſſis, quæ à me in eo libello, quam minime male divino conceſſu licuit, indicata & commendata ſunt, nunc ſolum hoc monebo, ſummopere in primis neceſſarium videri, ut tres fines conſiderentur, quorum gratia ſuſcipi aliorum curam debere S. Auguſtinus obſervat: *Obediendi*, inquit, *ſubveniendi, & Deo placendi caritate.*

Quibus scilicet aperte docemur, quam sollicitos & quam vigilantes esse nos conveniat. Quia si obediendi studio ducimur, ut his nimirum, qui onus hoc imponere poterant, Deoque, qui eorum imperio nos regit, obsequamur; minime obscurum est, quam parum hujus obedientiæ numeros expleturi simus, si parum accurate, leviterque officio functi fuerimus: aut si ut tot personis subveniamus, eisque in adeo gravi & cum ipsa illorum salute ac perfectione conjuncto ministerio inserviamus, nihil præter mediocrem quamdam & vulgarem diligentiam præstiterimus. Nam si id agimus, ut Deo placere studeamus, præterquam quod ipse toto cordis affectu & coli vult, & meretur; verbum ipsum *placendi* quantum in eo nobis elaborandum sit, liquidò declarat.

3 Veniat ergo in mentem, nos eorum similes esse, quos Præfectos & Exactores scriptura vocat, Hebræa vero lingua fortitudinem, ac perseverantem longanimitatem significanti voce designat. Quod si opus nostrum est finis Societatis, id est salus & perfectio propria simul & proximorum, constat profecto enitendum nobis esse omnibus nervis, ut subditi nostri hunc finem adipiscantur: ita ut satis esse numquam arbitremur, si honestam utcumque & laudabilem vitam ducant, nisi ad sui perfectionem, magnis quasi passibus contendant; neque

neque eo contenti, quod sua ipsorum caussa faciant, in proximorum quoque salutem serio & viriliter incumbant: quandoquidem hoc etiam ad Superiorum officium curamque pertinere manifestum est. Ac pudendum reverà, quod cum illustres sint fructus, quos per Societatis ministeria tum in Missionibus, tum plurimis aliis modis divina bonitas elicit, quando Superiores invigilant, ipsi tamen sæpenumerò dormitare & torpere videantur.

4 Sic itaque statuere, sibique proculdubio persuadere debent, se tam in defectibus qui cernuntur, quam in bonis operibus, quæ prætermittuntur, non minimam nec postremam culpæ partem sustinere: magnamque adeo disciplinæ laxitatem & jacturam ex eo nasci, quod hac de re aliter ipsi fortasse sentiant. Dum enim culpam omnem in subditos conjiciunt, & aliud præstare se posse diffidunt; rem suopte nutu ferri sinunt, dolore contenti, quem ex ejus ruina capiunt. Atqui magnam in Superioribus culpæ partem residere, satis demonstrat aut morbi ipsius in nonnullis subditis vetustas, quod vel nulla illis, vel minus apta remedia admoverint, aut ipsa ejusmodi defectuum in Collegio vel Domo quapiam frequentatio communis. Neque enim existimandum est, tum communes tantummodo dici posse defectus, cum in eos prolapsi omnes fuerint; sed tum etiam cum multos occuparint:

ut contra error esset communem Collegio cu-
pam appellare, qua unus tantum aut alter e
imperfectioribus teneretur.

5 Quamobrem incumbant, Dei amore, i
munus suum omni cura & contentione, pro
cul habitis omnibus aliis occupationibus, qu
animos avocare & distrahere possint. In q
sane scrupulum haud levem duci & haberi p
esset, adeo ut non semel animum subierit c
gitatio, an expediret, mulierum confession
Superioribus interdicere, quod his audiend
multum temporis exiguo fructu conteri s
leat; via sterni ad visitationes; turbari inte
dum etiam per æmulationes, aliasque occa
siones pax domestica, non sine magno debit
erga Superiorem reverentiæ amorisque detri-
mento. Dedant se orationis rerumque inte
narum studio, quemadmodum regula præci-
pit, & D. Bonaventura, Sanctique omnes vo-
ciferantur, ac nos ipsi diversis Epistolis, instru-
ctionibusque nostris abunde commonuimus.
Examem adhibeant, non modo defectuum
personalium, sed eorum etiam, qui ad Supe-
riores, quatenus in eo munere versantur, pro-
prie spectant.

6 Inculco etiam atque etiam quanto pos-
sum animi sensu, quod multis ab hinc annis d
hora considerationis præscriptum est; qua
& ab effectis ipsis, & ex variis relationibus
sentio, neque adeo universim, neque ita serio
usur-

usurpari ac Societatis necessitas postularet. Legant studiosissime S. Bonaventuræ opusculum De sex alis, quod in hunc usum brevioribus paginis efformandum curavimus: & sicubi forte non suppetant exemplaria, dent operam Provinciales, ut iterum excudantur. Instructionem quoque nostram, & Industrias, ac præ omnibus aliis regulas sui officii. Meminerintque hoc à se primum exigi, ut præsentes Collegio quisque suo adsint, non tam corpore, quam mente & attentione: sui muneris esse invigilare, arguere, corrigere, exhortari, obviam ire malis eorumque occasionibus, prælucere exemplo; objectasque difficultates forti & constanti animo pervincere: nec leviter peccare se credant, si incuria vel negligentia sua permittant, ut peccata quamvis levia propagentur: quando his disciplina enervatur, & religionis facies ac nitor odducitur, dum nescio qua ignavia, perversaque consuetudine, quæ parvi fiunt magno sane cum incommodo & noxa contemnuntur, qualia sunt neglecta silentii observatio, crebræ confabulationes, sermonesque rerum novarum, murmurationes & susurrationes, litteras dandi atque accipiendi impunitas, prolixa cum feminis colloquia, inutiles visitationes, & alia id genus; quæ quoniam quibusdam in locis usitatiora sunt, Superiorum oculos, licet magno alioqui zelo videantur, non perinde offendunt.

dunt. Et tamen ab hisce defectibus graviss
interim damna consequuntur : præfocatur sp
ritus,ac devotio:minuitur affectus & observa
tia adversus Superiores:læditur ædificatio pr
ximi, bonumque nomen, ac fama Societatis
unio denique & caritas fraterna labefactatu
Et tamen dissimulat connivetque Superio
non ignorat amaritudines & aversiones do
versari ; & has tolerat ; cum officii ratio
quam primum excidi, fratrumque gratiam r
conciliari jubeat : cumque omnes ejusmo
culpas ex gravi damno,quod inferunt,non
tiantur, ut deberent ; earum quoque occasi
nes, quæ ex variis cupiditatibus, æmulatio
busque humanis nasci solent, non antevertun
Hoc igitur caput impendio quam maxi
commendatum cupio : in memoriam revoca
Cap. 2. quod S. Benedictus in regula sua monet, *ut sc*
Abbas, culpæ Pastoris incumbere quidquid in
bus paterfamilias utilitatis minus potuerit inveni
Quasi docere vellet, severissimam à nobis rati
nem exactum iri, non solum de jactura, veru
etiam de parvo quæstu, hoc est, de exigua per
fectione & profectu, quem Dominus in subdi
tis nostris, filiis suis, nactus fuerit.

7 Advertant Superiores, quod dum amar
quandoque student, non solido ac spiritu
affectu, sed humano, subditis suis displicere
ment, adeoque habenas remittunt. Sed D
justo fit judicio, ut hi multo minus amentu
quam

uam ceteri, cum solidus amor vitæ exemplo, & opinione sanctitatis, veræque erga subditos aritatis demonstratione, non hujusmodi inulgentiæ actibus, concilietur.

8 Et quoniam non potest Superior per se mnia complecti, solusque omnia administra-; necesse est S. Bonaventuræ consilio utatur, uod in quinta Ala, quæ est Discretio, his veris exposuit: *Spiritualia vero, & quæ ad salutem cessaria sunt & profectum virtutum, principaliter bet animarum custos & rector sibimet curanda re-ere; cum hæc sint de substantia officii pastoralis, & his maxime sit in judicio rationem Domino red-turus. Hæc sunt, qualiter Regula studiose servetur, alia statuta, & ordinis disciplina: item quod pax dilectio sit inter fratres: item ad ipsum pertinet nscientias singulorum agnoscere, & de quibuslibet plexitatibus expedire; pericula peccatorum prævi-re & præcavere; monere fratres ut proficiant, cor-gere corrigenda, elucidare dubia, informare singu-, qualiter officia sibi commissa congrue admini-rent, quo & fratribus, prout convenit, sufficiant, conscientiam non offendant.*

9 Maximi, opinor, refert ad bonam guberationem, si Superiores locales Admonitoem suum libenter audiant: & cum de re quaiam admonentur, hanc tamquam gubernaoni suæ utilem & commodam, non quasi ilus notam aut reprehensionem excipiant: ultoque magis, si cum Provincialis ad visitatio-

tionem aggreditur, non illum censoris loc habeant, quasi ad ipsos deprimendos, e rumque in subditos auctoritatem extenu dam advenerit; sed ut eum potius, qui majo sua auctoritate auxilio futurus, difficultatesq contrarias sublaturus sit. Quod ita reapse co tinget, si Rector humilem se illi, subordi tumque præbuerit; & perfecta cum illo co sensione, rerumque omnium communicati ne usus fuerit. Iuvabit præterea non mediocr ter, si cum Provincialis ad visitandum venerit sinceram & ipsi conscientiæ suæ rationem reddant: de singulis, in quibus erratum à circa officium, & de impedimentis, quibus eodem retardari se sentiunt. Ac fortasse inte erit prima hac vice, conferetque ad meritu & auxilium, si ad nos etiam de eadem re scr bant, adjectis difficultatibus, quas ipsi sua cu pa experiuntur; ut informatio, quam de Co legii sui statu mittent, non ea solum compr hendat, quæ ad ceteros pertinent; sed humile simul eorum, quæ ad ipsosmet spectant, nar rationem: quod multi jam magno animi can dore alias fecerunt, faciuntque etiam nunc fructu, ut quidem spero, & sentire illos arbi tror, minime pœnitendo.

10 Oro ad extremum, & quanta possu contentione obtestor, ut tanti momenti opu serio omnino, ac toto pectore amplectantur: neque committant ut tot ordinationes, instru

ctio-

tiones, & conatus, testimonium in die mortis ontra nos dicant, si in usum non inducantur, in libris tantum otiosa jaceant. Hoc modo & e & seipsos magnis, quæ impendent, periculis erabunt. Idque demum simul omnes præ-terimus quod à nobis requirit, tum Beatus ter noster, qui è cælis nos respiciens, clama-quodammodo non cessat, *Hoc agite*; tum fi-es, qua carissimæ parenti obstricti sumus; tum sum denique quod Deo Domino nostro de-mus, obsequium: cujus gloriam impensissi-e ac studiosissime sectari nos decet, cum eos ræ nostræ commiserit, quos non solum pre-tiosissimo Sanguine suo redemit, sed singulari iam amore, ac providentia in hanc sanctam cationem perduxit. A quo perpetuam vobis vinæ ipsius Majestatis præsentiam, & gra-m implorans, me ipsum vicissim ut egentis-mum, sacrificiis & orationibus vestris enixe ommendo. Romæ xx. Augusti, M. DC. IV.

RR. VV.

Servus in Christo

CLAVDIVS AQVAVIVA.

EPI-

EPISTOLA XV.
EIVSDEM
R.P.N. GENERALIS
CLAVDII AQVAVIVÆ
Ad Provinciales Societatis.

DE OFFICII DIVINI RECITATIONE AC CELEBRATIONE MISSÆ.

QVanta ad officium Divinum ritè persol vendum reverentia & attentio requira tur, præclare omnino Psaltes Regius, propo sita ipsius Domino, quocum agitur, excellen præstantia commonstravit, his verbis: *Psal Deo nostro, psallite; psallite Regi nostro, psallite: qu niam Rex omnis terræ Deus.* Id circo enim sub junxit, *Psallite sapienter:* quia videlicet non quo vis, sed apto prorsus quodam modo id officium recitandum est, præcipue quidem à nobis quos huic ministerio ita destinavit Ecclesia, ipsius quasi nomine, & creaturarum omnium quæ id minime norunt aut possunt, præpoten tem mundi effectorem laudemus Deum, pr cunctis exoremus, & coram eo corda nost pandamus. Quibus ex rebus, aliisque co pluri

pluribus, quas de hoc eodem officio alta quadam cum exaggeratione Sancti Patres commemorant, liquido apparet, quam nos deceat, ut monet Apostolus, *psallere spiritu, psallere & mente*. Enimvero cum sic res habeat, ut sive ob studiorum occupationes, sive ob frequentiorem communicationem cum proximo, sive alias justissimas ob caussas, quæ semper ad majorem Divinæ Majestatis gloriam dirigantur, sive denique ex Instituto & approbatione Sedis Apostolicæ, officium hoc privatim, non autem in Choro recitemus; majorem procul-dubio à nobis diligentiam adhiberi necesse est: ut reverentia illa, quam ipse Chorus, ipsa Ecclesia, & communis multorum consociatio, ipsæ quoque cæremoniæ externæ conciliant; præsidiis aliis ita compensetur, ut quod hinc deest, aliunde suppleatur. Et eo quidem accuratius, quo proclivius nihil est, quam ut eas ipsas ob caussas debita aliqua reverentia, recollectio, & attentio depereat. Primo igitur, quod ad tempus attinet, non patiemur ita nos obrui negotiis, ut ad horas valde importunas proprium hoc munus rejicere cogamur, adeo ut præveniendi, postponendive facultas indulta necessitati, vel tempestivæ feriarum rerum tractationi, oscitantes nos reddat, minusve sollicitos. Quod deinde ad locum spectat, situm, statumque corporis, sicuti præscribere non est animus, ut officium recitetur in Sacello, Ora-

torio, aut cubiculo, flexis genibus, aut secus (nempe aliquid indulgendum fatigatis assiduitate studiorum, vel operosè alioquin proximi caussa laborantibus, sive audiendis confessionibus, sive custodiis adeundis, sive aliis hujusmodi pietatis ministeriis exercendis) ita certe officium persolvere, quasi pensum aliquod indifferens, aperto loco, & salutationibus, aliisque distractionibus valde pervio, id prorsus aliter fieri ac deceat, neque ad reverentiam attentionemve conferre quidquam posse, manifestum est. Atque ut unum moneam, quod maxime nostra omnium intersit, ex usu fore confido, si decori habita ratione, se quisque penitus examinet, si naturæ vim & habitum, si mentis volubilitatem, si devotionem, affectum, experientiam denique diligenter excutiat. Sunt enim, qui pronis genibus etsi orare queant, non tamen eam attentionem, gustumque spiritualem eo situ experiantur, ac sedentes. Sunt qui inambulando se non impediri sentiant, quinimo liberiori mente ad altiora sublevari. Iam vero si quempiam docuerit experientia, hunc, aut illum sibi modum non succedere, & eum nihilominus tædio secessus, aut cubiculi, velit consectari; id certe Domino Deo gratum esse nequaquam potest. Quod si fatigato vel infirmo capiti aliquanta opus erit cessatione, licebit, antequam inchoëtur officium, inambulare tantisper, dum aliquid

quid pie suaviterque meditando, & relaxetur animus, & se tamen ad officium comparet. Iuverit quoque non mediocriter illa consideratio, Divinum hoc officium majore sui parte psalmis constare. Horum enim psalmorum tot ac tanta præconia Sancti Patres suis scriptis mandarunt (præcipue vero S. Chrysostomus hom. 6. de pœnit. S. Ambrosius, & S. Augustinus in præfationibus ad psalmos, quæ loca miræ suavitatis plenissima sunt, & dignissima quæ legantur) ut eos si vel mediocri prævia animi præparatione recitare studeamus, non dubitem, quin mirabiles effectus experturi simus; eumque spiritualem mentis pastum probaturi, ut numquam officii longitudo satietate nos afficiat: semper autem ejusdem jucunda varietas spirituali dulcedine perfusos dimittat. Quod fortasse contra usuvenit plerisque, quos, dum id officii perfunctorie pronuntiant, tædet aridæ atque insulsæ longitudinis. Placet autem referre S. Gregorii verba, id quod volumus apte declarantia: *Sed qualis*, inquit, *aut quanta sit laus, si devota non sit? Apte itaque tribus vitulis, totidem farinæ modii conjunguntur* (loquitur de oblatione, quam mater Samuelis offerebat) *ut de eo, quod in Dei laudibus ore dicimus, per devotionem satiemur. Nam sine farina vitulum offert, qui in Dei laudibus verba quidem edit, sed mente vaga ad ea, quæ loquitur, non intendit. Sed si verba Dei laudando vel orando proferentes hilarescimus, dum intelli-* Lib. 1. in 1. Reg. c. 1.

telli-

telligentiæ miſcemv gaudium, illius vini, quod læ-ficat cor hominis, amphoram farinæ ſociamus. Varietas deinde affectuum quanta in pſalmis elucea quam dulces & efficaces loquendi modi, quale ſingulare acumen non poëticum, ſed divinum, quod dum corda mirifice oblectat, in animos penetrat; quanta, inquam, harum rerum omnium copia extet in pſalmis, credi vix poteſt. Hinc porro fit (quod recte animadvertit S. Auguſtinus, qui res inibi ſcriptas, noſtrum appellat ſpeculum) ut pſalmorum affectus exprimere nos oporteat: timere, cum timet Propheta; amare, cum amat; laudare, cum laudat; plorare, cum plorat; poſtulare, cum poſtulat, & (quod plurimum confert ad neceſſariam attentionem ſubinde renovandam) mentem ad Deum extollere, cum ille ſe erigit; noſmetipſos deprimere, cum ille ſe agnoſcit; pro inimicis orare, cum orat; flagitare exaltationem Eccleſiæ, cum eam flagitat; amare pulcritudinem Chriſti ſponſi, eloquiorum dulcedinem exoptare, ejuſque liberalitatis amplitudini pectus aperire, eumdem Patri mediatorem interponere pro firmiori ſpe obtinendi, quod ipſe nobis acquiſivit; mente expatiari per turres illas & cælorum palatia; grates agere pro egreſſu ex Ægypto; oblectare ſe rivis mellis è petra profluentis; ſitim explere aquis illis mirabiliter manantibus; lætari de profligatis hoſtium copiis, & adverſus eorum vim & inſidias

Conci. 3. in Pſal. 30.

dias opem implorare; ſplendorē pariter ac multitudinem Sanctorum, quos ſibi Deus in terra ſervat, contemplari. Denique, ne longior ſim, nullum non licet pium animi affectum pſalmorum recitatione concitare. Nam & in hunc uſque diem cithara illa Davidica malignos arcet prohibetque ſpiritus. Verum ut intelligamus, quo pacto pſalmi ad ſpiritualem paſtum fructumque capeſſendum recitari debeant, facere non poſſum, quin adducam perappoſitum Caſſiani locum, ubi dum agit de oratione, mirum in modum pſalmos commendat his verbis: *Omnes quoque pſalmorum affectus in ſe recipiens, ita incipiat decantare, ut eos non tamquam à Propheta compoſitos, ſed velut à ſe editos, quaſi orationem propriam profunda cordis compunctione depromat: vel certe ad ſuam perſonam æſtimet eos fuiſſe directos, eorumque ſententias non tunc tantummodo per Prophetam, aut in Propheta fuiſſe completas, ſed in ſe quotidie geri impleriqne cognoſcat. Tunc enim Scripturæ divinæ perpateſcunt clarius, & quodammodo earum venæ medullæque panduntur, quando experientia noſtra earum non tantum percipit, ſed prævenit notiones.* Poſtquam vero aliquot affectus pſalmorum percenſuit, ſubjungit: *Omnes namque hos affectus in pſalmis invenimus expreſſos, ut ea quæ incurrerint, velut in ſpeculo puriſſimo pervidentes, efficacius agnoſcamus. Et ita magiſtris affectibus eruditi, non ut audita, ſed tamquam perſpecta palpemus.* & quæ ſequuntur. Atenim ut

Col. 10. c. 10.

eò pertingamus, præter cordis puritatem, quam diligenti examine, accuratoque labore consequi oportebit, duo insuper necessaria requiruntur. Alterum, ut aliquis auctor perlegatur, qui breviter, dilucide, ac spiritualiter litteralem psalmorum sensum exponat: quod miro prorsus felicitate Cardinalis Bellarminus mihi videtur assecutus. Alterum, ut eò feratur meditatio, & ita quidem, ut si quando Deus lumen aliquod elargitus fuerit, vel motum animæ aliquo in versiculo concitarit, locus ille postmodum in cubiculo sæpius expendatur. Ac veluti cui argenti vel auri vena indicata fuerit, is avide effodit; sic nos altius (thesauri quippe non deerunt) effodere non desistamus. Nec dubium quin uno in versiculo, quem multorum annorum spatio millies pronuntiavetimus, novam subinde venam aut fodinam demonstret Christus Dominus. Adhibenda solum diligentia, quam insinuat Sapiens, dum
Prov. 5. ait, *Si quæsieris illam quasi pecuniam, & quasi thesauros effoderis illam, tunc intelliges timorem Domini, & scientiam Dei invenies.*

Hic demum scribendi finem facere cogitabam, cum ecce graves aliquot Patres ac zelo pleni, admonent, operæ pretium me facturum, si pauca de sacrificio Missæ his attexerem. At fateor, vix me id ausum esse commendare (tanta quippe est hujus Divini mysterii dignitas atque majestas, ut illa per se stimulus apprime effi-

efficax esse videatur ad timorem, reverentiam, & actualem devotionem in nobis excitandam) nisi defectus luminis, imbecillitas virium nostrarum, naturæ infirmitas, levitas denique mentis & inconstantia, qua fit ut aliis in multis delinquamus, idem & in hoc ipso, de quo nunc agimus, negotio persæpe efficeret. Nunc tamen unum hoc dumtaxat in memoriam reducere satis fore arbitror. Expendendum videlicet, (si quidem consideretur ut sacrificium) cui, quid, quem ad finem, & quo modo offeratur. Nam si offertur supremo rerum omnium effectori Deo, quamvis turtures solummodo, columbæ, aut vituli, more antiquorum ipsi offerrentur; insignis tamen timor, puritas, & reverentia requireretur. Si ergo nobiscum reputabimus offerri Christum ipsum, unigenitum Dei Filium, ad dexteram Patris sedentem, verum ac summum Sacerdotem simul & sacrificium, manifeste constat, quantum præterea momenti adjungatur. Finis deinde atque intentio, qua Eucharisticum hoc sacrificium offertur, nempe salus vivorum & mortuorum, Ecclesiæ unio, debita gratiarum actio, laudatio Divinæ Majestatis, apertè declarat, quid à nobis desideretur. Modum denique inexplicabilem, ut non modo coram Angelis & Curia cælesti universa id sacrificium offeratur, sed & attrectetur à nobis & participetur, eum, qui potest, animo comprehendat. Si post hæc ut

Sacramentum consideretur, quod à nobis sumitur, ut ab eo tamquam à fonte vitam in nos derivemus, & cum eo quasi concorporemur, ejusque gloriæ & claritatis efficiamur participes (ita enim Patrem alloquitur, *Claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis:* quod de Sacramento intelligendum ait S. Hilarius) manifeste apparebit, quanta cum præparatione, ac sensu pietatis ad illud accedere debeamus. Nec solum id intelligendum de remota illa præparatione (de qua divinum in modum agit Nazianzenus in suo Apologetico) nempe de puritate, & totius hominis sanctimonia, id est, ut assueverit oculus ita res omnes contueri, ut inde animus ad earum Creatoris laudem & admirationem traducatur: aures divinis solum præceptis ac monitis pateant: os, labia, lingua eo modo sint composita, ut è cælis dumtaxat spiritum salutarem ac vitalem hauriant; occlusa quoque, ac decenter aperta, soli præfixo sibi muneri deserviant. Lingua vero quasi plectrum Spiritus sancti concentum harmoniamque ad unius Dei gloriam efficiat. Pedes more cervorum comparati firmentur in petra, neque aliud iter norint, nisi gratum Deo, & ipsius consentaneum voluntati. Omnia demum corporis membra facta sint membra justitiæ, & quasi exuta mortalitate absorbeantur à vita. Non, inquam, id solum intelligendum de remota illa, sed de proxima item & actuali præparatione.

Ioan. 17. 22.

tione. Qua ego re certe confundor, quoties veniunt in mentem illa S. Bonaventuræ verba: *Cum fuerit totus alteratus & Divinus effectus, ita ut nihil videat, nisi Deum, tunc accedat.* Et quamquam neque necesse est neque hujus loci, aut instituti mei referre, quod scribit S. Dionysius de Ecclesiastica hierarchia; Chrysostomus, uterque Cyrillus, atque ut uno verbo dicam, omnes Sancti Patres; nequeo tamen prætermittere quod habet Damascenus: *Ardenti*, inquit, *cupiditate ad eum adeamus; manibusq; in crucis formam compositis crucifixi corpus suscipiamus; atq; & oculis & labiis, & frontibus impositis divini carbonis participes efficiamur, ut ignis desiderii in nobis infiti assumta ea, quæ ex carbone oritur, inflammatione peccata nostra exurat, ac pectora nostra collustret: demumq; operam, ut per divini ignis perceptionem inardescamus, diique efficiamur.* Hactenus Damascenus. Iam vero, quia decet nos ad eam dignitatem aspirare, satis liquet non accedendum ad illa tremenda mysteria, nisi præparatione prævia, quæ negotiorum colloquiorumve distractiones submoveat. Neque id committendum, ut cum primum quis in sacristiam pedem intulerit, dicere incipiat, *Impone Domine capiti meo.* Sed præmissa aliqua mentis in Deum elevatione cogitare oportebit, quid agendum, quove eundum sit. In ipsa deinde celebratione servanda omnino regula, quæ mediam horam Sacro faciẽdo præscribit. Breviori quippe

Lib.4. de Fide. c. 14.

tempore, neque decentiæ, neque cæremoniarum distinctioni locus esse potest, qui debet. Qua occasione valde commendatum velim Æditius & Præfectis Ecclesiæ, ut juxta præscriptum regularum de iis, quæ secus facta deprehenduntur, Superiores admoneant. Peracta denique celebratione, ac ministerio tam sublimi, durante adhuc corporali Christi Domini præsentia, debitæ agendæ sunt gratiæ. Ideo siquidem ab Ecclesia proponitur hymnus trium puerorum, qui in media fornace positi (quasi vellent suppleri, quod non satis poterant ipsi per se præstare) ad divinas laudes invitabant & cælos, & Solem, & stellas, & reliquas omnes creaturas sublunares, quantumvis sensus expertes. Nos igitur veluti in dulce jubilum prorumpentes, tot ejusmodi creaturarum linguis, tam immensam Dei nostri suavitatem celebremus: neque nos foras effundamus, sed operam demus, ut divinum illum ardorem conservemus; familiari illa Domini communicatione perfruamur; nostrasque necessitates eidem humiliter insinuemus; tum ad præparationem consequentis sacrificii majorem deinceps perfectionem consectandam proponamus. Ne divina gratia, & quidem tam eximia, vel quia non tanti fiat, vel quia negligentius tractetur, vel alia quavis culpa nostra, penitus in nobis exarescat. Nec id silentio prætermittendum, quod etsi quæ dicta sunt ad

omnes

omnes omnino ſpectant Sacerdotes, qui videlicet (ut ait S. Chryſoſtomus) in terris degentes, cæleſte nihilominus exequuntur officium; ea tamen præcipue nobis dicta credere, noſtra omnium vehementer intereſt; à quibus nempe amplius quippiam jure requiretur, ut ab iis, qui divinitus ad ſtatum religioſum vocati, tot muniti doctrinæ præſidiis, tam ſublimis commercii notitia inſtructi, ſæculi vinculis expediti, accedente tam frequenti uſu meditationum, & quotidiano virtutum incremento, id nimirum operante ipſiuſmet ſacrificii efficacitate, præter peculiares vivoſque amoris ſtimulos, videri poſſumus ad hunc gradum evecti à Deo, ut aliqua parte compenſemus infinitum eorum numerum, qui irreverenter, inconſiderate, ac temere Divinum hoc tractant myſterium. Horum porro miſeram ſortem B. Laurentius Iuſtinianus (ut præclara S. Chryſoſtomi, & aliorum Patrum antiquorum dicta factaque prætercam) & accurate deſcribit, & religiosè, dolenterque deplorat. Sed ut finem faciam, uberem omnibus à Domino Deo gratiam precatus, ut optatum ex hac qualicumque mea cohortatione fructum reportetis, majorem in modum velim Superioribus inculcatum, Confeſſariis item, & ſpiritualium rerum Præfectis, ut pro ſua quiſque parte, ac officii munere connitantur efficere, ut qua impedimentis ſubmovendis, qua inquiren-

rendis commoditatibus hunc Dei cultum promoveant, nec ſolum monitis, ſed multo magis exemplo ſubditis Superiores præluceant; totiuſque negotii difficultates diligenter explanent. Atque hic tandem omnium precibus & ſanctis ſacrificiis me commendo. Romæ XXIV. Novembris, M. DC. XII.

RR. VV.

Servus in Christo

CLAVDIVS AQVAVIVA.

EPI-

EPISTOLA XVI.

EIVSDEM R.P.N. GENERALIS CLAVDII AQVAVIVÆ

Ad Provinciales Societatis,

Monita complectens,

FORMANDIS CONCIONATORIBVS

accommoda.

QVemadmodum noſtræ Societatis hic eſt finis, non ſolum ſaluti & perfectioni propriarum animarum (ut loquitur B. P. N. IGNATIVS) cum Divina gratia vacare, ſed cum eadem impenſe in ſalutem & perfectionem proximorum incumbere; ita etiam media, quibus illi juxta noſtram vocationem juventur, hæc ſuppetunt, quæ pariter ab eodem B.P. indicantur, oratio videlicet, ſancta deſideria, confeſſiones, ſpiritualia exercitia, colloquia privata, conciones. Et vero concionandi miniſterium, ſi probe exerceatur, non dubium quin ſit ad lucrum animarum aptiſſimum. Sic quippe

quippe S. Petrus sibi à Domino dictum audivit: *Ex hoc eris homines capiens.*

Ad illud autem munus pro dignitate obeundem, plurima in Societate adjumenta subministrantur: impedimenta si qua existunt, pauca sunt; & à quibus, si quidem plane velimus, expedire nos haud magno negotio possimus. Quoniam ergo de hoc ipso argumento dicere aliquid in præsens instituimus, idque vehementius inculcare, quod breviori epistola missa ad Provinciales XIV Augusti, M. D. IC commendaveramus; ita rem omnem perstringemus, ut de adjumentis agamus primum, tum de impedimentis, postremo de mediis & industriis, quæ ad id munus perfectè explendum non parum conferant.

Primum caput de Adjumentis.

Primum adjumentum est, opinio virtutis ac probitatis: in qua opinione fere sunt nostri apud omnes, tamquam Societatis religiosi. Hujus vero existimationis tanta vis est, ut dixerit S. Augustinus: *Habet autem, ut obedienter audiatur, quantacumque granditate dictionis majus pondus vita dicentis.* Ergo cavebunt nostri diligentissime, ne quos præ se ferant minus recte compositos animi motus, ne nimiam corporis curam, ne ambitionem honoris, aut quemlibet denique alium immoderatum affectum. Quibus rebus fit plerumque, ut apud sæculares, quamvis alioquin ab ejusmodi vitiis non alienos, nonnihil de Concionatoris nomine

4. de Doct. c. 27.

mine

mine & existimatione depereat. Eamdemque ob caussam non se nimium dabunt in familiaritatem externorum; sed solummodo quatenus id eorum spiritualis postulabit utilitas: etiam quæ propius inspectantur, ea quoque manifestius, quid in se habeant vitii, demonstrant.

2 Sua habere ordinata studia, & quidem necessariis vacua distractionibus, nisi quibus sponte se implicare forte quis velit. Inde vero consequitur, ut homines Societatis solidam nanciscantur doctrinam, tutèque loqui valeant. Quæ res magno utique est adjumento: quemadmodum è contrario quisquis sana est mente, timidior certe redditur, atque ad dicendum impeditior, si quod dicit, non adeo exploratum habet, ut in reprehensionem incurrere jure non posse credat.

3 Privato studio sacræ Scripturæ, ac legendis Patribus incumbere; tempusque huic studio destinatum habere liberum, juxta nostram instructionem, quam diligenter observari peroptamus. Instr. 2. 5. 7.

4 Vberrima ad dicendum quasi obvia materia, quæ videlicet à plerisque eruditis, gravibusque Doctoribus aucta plurimum est, & hactenus digesta sapienter. Maxime vero cum de Societate non pauci, & Scripturis sacris exponendis, & aliis argumentis pertractandis, ejusmodi conscripserint libros, ut ingentes colle-

collectos thesauros nullo prope labore eru-
inde cuivis liceat.

5 Tempestive in Collegiis, ipsaque juven-
tute, concionandi ministerium inchoare; a-
cedente ad exercitationem opera & instru-
ctione Præfectorum, ceterisque necessariis a-
jumentis. Qua ex re perinde atque ex frequen-
ti animi reflexione, dum sæpius coram doct-
recteque dijudicantibus dicere contingit, fa-
cile quis hoc assequitur, ut firmo synceroque
judicio libere, animose, ac limate dicat.

6 Multos, ac bonos audisse Prædicatores.
Qua tamen in re judicio est opus. Ideo cave-
bunt Superiores, ne nostri ad eos accurrant,
quibus vitia potius addiscant.

7 Sed plus quam credi possit, negoti-
promovet, potioresque nobis partes concil-
& materia de qua dicimus, & auditores apud
quos dicimus, & auctoritas majestasque mu-
neris. Dicimus enim tamquam superiores &
magistri, non coram Senatu aut populo, a-
modum antiquorum oratorum, Demosthe-
nis, Ciceronis, & similium, de rebus ad rem
publ. spectantibus, deliberando, vel consul-
tando; accusando, vel defendendo singula-
personas; vel adhibendo panegyricos ad vir-
tutes, aut præclara cujuspiam celebranda fa-
nora; sed agimus de singulorum audientium
negotio maximo, & summis utilitatibus, qua
una re nihil auditur libentius. Et si quidem do-
cemus,

…emus, doctrinam proferimus divinam, propter quam fides ipsa, quæ in auditorum pectoribus residet, eosdem benevolos reddit ac dociles, necnon ad assentiendum faciles. Quod si delectare sit animus, nihil usquam verbo Dei & Scripturis sacris est delectabilius. Ideo quippe ait Propheta: *Dilexi mandata tua super aurum, & topazion.* Item, *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua! super mel ori meo.* Hanc enim per se vim habent, ut vel nude prolata delectent. Præterquam quod historiarum varietas, quæ inibi continetur, mirum in modum recreat audientes: metaphoræ item, & psalmorum poësis. Proverbia autem & sententiæ Salomonis, similia quoque ac dissimilia, si loco ponantur & tempore, sunt profecto (ut cum Scriptura loquar) tamquam mala aurea in lectis argenteis, vel inauris aurea, & margaritum fulgens. Verum de ornatu nimio ad oblectandum adhibito, recte D. Augustinus, *Nec illa suavitas*, inquit, *delectabilis est, qua non quidē iniqua dicuntur, sed exigua & frigida bona spumeo verborum ambitu ornantur, quali nec magna & stabilia decenter & graviter ornarentur.* Si tertiam deinde ac præcipuam oratoris partem consideremus, (quæ in persuadendo, affectibusque concitandis posita est) quis dubitat, quin verba resque divinæ sint veluti sagittæ acutissimæ? Testatur vero S. Augustinus, Philosophos ipsos ac Rhetores, quamvis Divinæ sapientiæ forent exper- 4. de Doct. c. 5.

 tes,

tes, dixisse tamen, pluris æstimandum, si diceret orator sapienter, ubi non posset eloquenter. Tum idem Sanctus subjungit: *Sapienter autem dicit homo tanto magis vel minus, quanto in Scripturis sacris magis minusve profecit.* Deinde capite duodecimo hæc addit, quæ ad movendi rationem spectant: *Sicut delectatur auditor, si suaviter loquaris; ita flectitur, si amet quod polliceris, timeat, quod minaris; oderit, quæ arguis; quæ commendas, amplectatur.* & quæ sequuntur. E quibus omnibus, ut liquet, ampla dicendi materia subministratur. Cum ergo Christiani Ecclesiastæ finis sit longe sublimior, magisque necessarius, quam cujusvis profani oratoris; materia vero prorsus alia; cumque iidem Concionatores sint veluti Legati à Deo missi (ita enim Dominus olim ad Prophetas, *Hæc dices populo huic,* &, *Hæc*, & hæc *dicit Dominus.* ad Hieremiam item: *Dedi verba mea in ore tuo.* Sic D. Paulus: *Legatione pro Christo fungimur, tanquam Deo exhortante per nos*) debent sane ipsius, à quo mittuntur, Principis verbis, quoad possunt, legationem exponere. Atque hinc fit, ut non eadem, sed plane diversa esse debeat utriusque Oratoris dicendi ratio. Res enim grandiores grandius quoque postulant genus orationis. Ceterum cum res illæ, quæ à sæcularibus Oratoribus tractantur, possint nunc parvæ esse, nunc magnæ, prout majorem utilitatem continent, nempe cum de pecunia, aut de

de hominum vita, ac similibus agitur; in his tamen nostris (quandoquidem omnia, ut idem S. Augustinus ait, maxime quæ è loco superiori populis dicimus, ad hominum salutem, nec temporalem, sed æternam referre debemus, ubi etiam cavendus est æternus interitus) in his, inquam, nostris, omnia sunt magna, quæ dicimus. Ideo subjungit: *Oportet igitur eloquentem Ecclesiasticum, quando suadet aliquid quod agendum est, non solum docere, ut instruat; & delectare, ut teneat; verum etiam flectere, ut vincat.* Concludam autem primum hoc caput illa S. Bernardi sententia, quæ complectitur omnia: *Est,* inquit, *funiculus triplex, qui difficile rumpitur, ad extrahendas animas de carcere diaboli, & trahendas post se ad regna cælestia, si recte sentias; si digne proloquaris; si vivendo confirmes.* In Cant. serm. 16.

Secundum caput de impedimentis.

Impedimenta porro licet multa sint, pauca tamen dumtaxat perstringam.

1 Est intentionis obliquitas. Cujusmodi esset, prædicare seipsum potius, ac laudem sectari, quam auditorum utilitatibus propter Deum consulere. Hæc enim res non modo minuit, aut prorsus tollit meritum; sed etiam, cum circa finem erretur, incredibile est quam detorqueat media, eaque depravet. Iis porro qui sic peccant, si quidem res succedit ex voto, ut sive ob actionis dictionisve concinnitatem, sive ob aliud quodvis naturale

donum, frequenti concione audiantur; successu ipso redduntur in dies magis vani, ad correctionem difficiliores, suarumque rationum retinentiores: sin autem minime succedit, tum vero cum se sua spe frustratos videant, mirum quam pusilli, quam abjecti fiant animi, quam melancholici. Dum interea qui recta intentione, qualecumque talentum à Domino Deo acceperint, ad ejusdem gloriam, & animarum salutem illud impendunt, jugi lætitia perfruuntur, & novo semper spiritu labores obeunt. Dominus autem eorum labores inutiles esse non sinit, quin potius exiguæ sementi uberem largitur messem.

2 Incautus delectus in studii materia, consectandis profanis auctoribus, historiis, hieroglyphicis, poëtis, & aliis id genus, dum quis eruditi nomen inde aucupatur, quasi Mathematicam norit, Astrologiam, Medicinam, Anatomiam, Physiognomiam, & ipsam (si Deo placet) Alchymiam: nec erubescit earum rerum ostentare notitiam, quas majore cum laude & opinione religiositatis se ne intelligere quidem ostenderet.

3 Inordinatum studium, minimeque firmum, dum quis hic illic sparsim aliquid legens nusquam figit pedem: nec inspicit ubinam effodiat, unde thesaurum eruat. Qui vero ejusmodi est, magnam utique facit temporis jacturam, nec debitam sibi comparat supellectilem.

4 Non

4 Non obſervare diligentius, neque mediтari, quæ leguntur in Scripturis ſacris. Quo fit, ut plerique excidant, ac veluti neglecti pereant theſauri: idque, quod dicitur, languide ac jejune dicatur.

5 Lectione quidem percurrere Sanctos Patres, ſed exigua mentis applicatione, levique adhibito ſtudio, ad eruendas materias, quæ poſtmodum futuræ ſint uſui. Atque hic longe falluntur, qui cum aliquem ſibi levem ac futilem conceptum efformarint, tum Sanctos Patres in eum ſolum finem evoluunt, ut reperiant quo ſua commenta confirmare queant. Quaſi vero utilius expeditiuſque non foret, ex ipſis auguſtiſſimis fontibus aquas haurire, quæ nullo poſtea negotio, quo potiſſimum expediat, deriventur, ſua ipſorum verba, tum auditorum pectora irrigaturæ.

6 Memoriæ oſtentatio, quæ profecto magnopere quemvis dedecet in hiſtoriis etiam adducendis, rebuſque profanis; quibus nempe non niſi modice ac ſcienter utendum, ſi quando gravitatis aliquid habeant, & ad virtutem exacuant; inde videlicet ſtimulos admovendo, quod vel ab ipſiſmet profanis auctoribus, virtutis quoque ſplendor nobis demonſtretur. At illa ipſa oſtentatio in ſacris Scripturis, ac Sanctis Patribus, nec laudem habet ullam, neque utilitatem, ſi crebræ ac variæ, non inculcato ſententiarum pondere, citationes adducan-

 tur.

tur. Hæ siquidem lectionibus conveneniunt, pôtius ad indicanda loca, unde doctrina erui possit atque confirmari, quam sacris concionibus, quæ alium sibi finem proponunt.

7 Perlegere quosdam è Sermonariis, ut vocant, qui temere plerumque Scripturis abutuntur; conceptusque vanos ac futiles consectantur, qui quo plus habent novitatis, longiusque absunt ab humana cogitatione, tanto magis Concionatoribus ipsis videntur arridere, quasi exquisitam illam rationem attingere alius nequeat ullus. Adeoque graviter his conceptibus & commentis in errorem impelluntur nonnulli, ut se utilius in ejusmodi librorum, quam in Sanctorum Patrum lectione ponere tempus arbitrentur: propterea quod non perinde in his, atque in illis talia commenta reperiant. Atque in hoc quidem minime falluntur: nam Sanctorum Patrum conceptus firmitatem habent, medullam spiritus, multamque ad permovendos oblectandosque animos efficacitatem: quin & ipsa per se cujusdam Sancti auctoritas pretiosiores illos atque commendabiliores efficit.

8 Affectatus dictionis ornatus. In quo quidem gravissime peccatur, non modo contra quam deceat oratorem Ecclesiasticum, sed etiam adversus eam artem, quam profani Rhetores tradidere; ut liquet ex Aristotele, Cicerone, & aliis artis ejus magistris. Hic porro innu-

innumeris pæne modis errari contingit, crebra videlicet epithetorum usurpatione, tum adhibendis phrasibus poëticis, nimiumque exquisitis; audacioribus item, atque frequentioribus metaphoris, longioribus circumscriptionibus earum rerum, quæ uno simplicique vocabulo essent contentæ; multarum quoque rerum enumerationibus, veluti virtutum aut vitiorum, quæ recto deinde, nec non inverso iterum ordine repetantur: adhæc investigandis vocibus antiquis, obsoletis, recens inventis, compositis, aut derivatis, usurpatis interdum (ut de Italicis exemplum afferam) à Boccatio, vel poëtis, aliisve, qui linguæ gnari ac bene periti videri voluerunt. Et sunt, qui quo minus intelliguntur, eo majorem apud auditores admirationem se habere credant. His vero plerumque accidit, ut spectatoribus exhibeant alterius quasi panni vestem Sericis aliquot particulis assutis: justo tamen Dei judicio, quod ipsa docet experientia, risui sint atque ludibrio apud eos, quibus lingua, aut nativa, aut probe cognita est. Ideò S. Augustinus, *In ipso*, inquit, *etiam sermone malit rebus placere, quam verbis; nec Doctor verbis serviat, sed verba Doctori.* Ceterum etsi referre non sit animus, quod Seneca, & alii graves dixere Philosophi, de sermone philosophico, plenoque dignitatis; prætermittere tamen non possum, quod à Plutarcho notatum

video: hanc scilicet exquisitam, & à communi usu abhorrentem verborum exornationem atque traductionem tenebras potius rebus offundere, quam splendorem afferre. Ait siquidem, interrogatum Melanthium de Diogenis tragœdia quid sentiret, respondisse, eam se non vidisse, propterea quod ita verbis obscuraret involueretur, ut perspici non posset. Hoc autem ideo adjecit, ut quod ante dixerat, confirmaret: ornatius nempe, abundantiusque dicendi genus auditorum animos adeo perstringere, ut ipsi rem, qua de agitur, capere nequeant. Permulta item de eodem argumento disserit, & profert exempla, quæ percensere nihil attinet. Sat quippe mihi erit caput hoc concludere illa memorabili S. Hieronymi sententia, istiusmodi Concionatores redarguentis in hæc verba: *Iam enim & in Ecclesiis ista quæruntur, omissaque Apostolicorum simplicitate & puritate verborum, quasi ad Athenæum, & ad auditoria convenitur, ut plausus circumstantium suscitentur, ut oratio Rhetoricæ artis fucata mendacio, quasi quædam meretricula prodeat in publicum, non tam eruditura populos, quam favorem populi quæsitura; & in modum psalterii, & tibiæ dulce canentis sensus demulceat audientium, ut vere illud Prophetæ Ezechielis nostris temporibus possit aptari, dicente Domino ad eum, Et factus es eis quasi vox citharæ suave canentis, & bene compositæ: & audiunt verba tua, & non faciunt ea.*

Lib. 3. Com. ad Gal. in proœmio.

9 In-

9 Ingerere velle nonnulla, ſive ea quadrent, ſive dedeceant, quæ alias ipſi legerint, & venuſta putent aut curioſa. Id enim ſi temere fiat, nullo negotio à peritis deprehenditur, judicaturque Prædicator curtam habere ſupellectilem, quia ſimilia in medium proferat.

10 Nihil ſibi certo conſtituere, quod perſuadere quis velit; neque rationes afferre, quibus id confirmet, amplificet, exaggeret, aut denique moveat audientes: ſed id ſolum promere, quod de Euangelio, vel alia quapiam materia legerit, aut excogitarit. Idque adeo grave impedimentum eſt, ut nihil appoſite dici, fructus percipi nullus poſſit. Errat enim, & fruſtra vagatur, nihil habens certum quod petat oratio, & quo ictum dirigat: vacuique abſcedunt auditores, nihil domum reportantes, quod ſecum ipſi, ut oporteret, meditentur, vel quo ſe permotos ſentiant.

11 Huic impedimento affine eſt undecimum, quod ab eodem nonnumquam derivatur, non ſatis ruminari, quæ dicenda ſunt; nec recte, ut ita dicam, ſecare, (ſic enim D. Paulus, *Recte ſecantem verbum Dei*, quo loco noſtra verſio legit, *Tractantem*) non inſtare perſuadendo, & inculcando, intellectum convincendo, & affectum permovendo: ſed multa curſim dicere ad copiam oſtendendam, ne Concionator jejunus appareat. Quaſi vero inſiſtere ſingulis, ubi ſit opus, tum prolatis exemplis, & rationi-

tionibus, quæ ducantur à similibus, & dissimilibus; à conjunctis, & contrariis: argumentis item conquisitis à majori ad minus, & contra, ab utilitate, & necessitate, à delectatione, facilitate, & aliis generis ejusdem; tum etiam loco ac tempore Scripturis expendendis atque dilatandis; quasi, inquam, hic amplificandi modus inopiam arguat potius quam ubertatem, & abundantiam. Certe hujus doctrinæ præstantissimus extitit magister S. Ioannes Chrysostomus.

12 Imitari, & exprimere velle interdum etiam, quæ vitiosa sunt in nonnullis Concionatoribus, quos alioquin plausus, & auditorum frequentia celebris effecit: neque enim res eadem cuivis ætati, naturæ, conditioni, aut ingenio convenit. Vnde nec dicenda est eloquentia, ut ait S. Augustinus, si personæ non congruit loquentis. Qui vero ejusmodi sunt, ij profecto ex insipientium sermone se pendere demonstrant, dum judicium concionum ad vulgus & auditores deferunt. Quæ res multis obnoxia est incommodis, recteque adversus eam disserit ex professo D. Ioannes Chrysostomus lib. 6. de Sacerdotio. Et certe mirum est fieri nos velle discipulos vulgi, quod nec arte, nec judicio, nec rerum delectu docere nos potest; imo quod nec sibi constat: Fit enim plerumque, ut à diversis diversa probentur, aut improbentur; idque unus respuat, quod alter admit-

admittit. Quod si aliquando in una re plures conveniant, vix unquam id continget in laudando spiritu, efficacia, rerum copia; sed potius in prædicanda facilitate dicendi, memoriæ felicitate, aut aliis similibus levioris momenti dotibus. Et tamen S. Gregorius Nazianzenus, S. Chrysostomus, & S. Augustinus affirmant, tum se populi approbationem consecutos, non cum applauderetur, sed cum animis concitatis, & collacrymantibus oculis à concione discederetur.

13 Monita non libenter audire, quasi non nisi ejus artis peritissimus de ea judicium ferre queat. Sed enim omnibus compertum est, alium etiam quam picturæ magistrum posse in tabula, quæ hominis speciem pictam referat, deprehendere, si naso sit obtorto, si limis oculis, si tumidis manibus, si imparibus denique pedibus. Pluris autem fieri debent, ac lubentius audiri quæ quis à Superioribus, vel Præfectis concionum, ceterisque alicujus auctoritatis monebitur. Qui porro ejusmodi admonitionibus locum non dabit, hic certe nimiam sui confidentiam, rerumque suarum opinionem arguet.

14 Insenescere vitiis, quibus à primis annis quispiam assueverit, maxime si ob ea ipsa à sui similibus laudabatur; adjectis iis gratulationibus, quæ novum oratorem nonnunquam agunt præcipitem. Qua in re graviter errant

errant Superiores & Præfecti, quibus ea i-
cumbit cura; malumque reddunt inſanabil-
ſi, dum juventutem excuſandam, animoſ
erigendos potius, quam contrahendos ar-
trantur, connivent in eo genere vitiorum, q
non tam ætas minuere, quam augere ſolet d
ſimulatio. Et ſane juvenibus animos adde
ſed prudenter oportebit, ea laudando, q
recta, & in bona ſpe ſunt poſita; non ta
diſſimulatis erroribus, ut ſcilicet meliores
dant: & dum per ætatem licet, ad perfecti-
nem recta contendant. Ideo conſultiſſi
eſt, eoſdem iterum poſt monitiones ad co
cionem evocare, ut numquid emendarint, a
pareat. Nam alioquin hærebunt vitia; & i
veterata, ut fere uſuvenit, fient robuſtio
Nos quidem viros doctos & graves novim
eoſdemque Concionatores, cum à perſo
magna auctoritate, ſibique benevolis, fident
admonerentur de via concionandi ſua, reſp
dere ſolitos, jam ſibi integrum non eſſe eme
dari, tum quod in veteri more conſenuiſſen
tum ne poſt tot annorum conciones forma
earum commutarent, præſertim cum priore
illam populi mirarentur.

15 Non meditari, nec animo comprehen-
dere, ac poſſidere res dicendas, adeo ut n
tamquam alienæ referantur, ſed veluti ej
propriæ, qui dicit; quique primum ſibi pe-
ſuaſerit, quod aliis perſuaſum velit. Niſi enim
ex

ex intimo animi ſenſu loquatur, atque ita loqui credatur, nihil promovebit. Eam ob rem, atque ut appoſite dicat, oratione indiget, motuque animi, antequam ſuggeſtum aſcendat. Vnde S. Auguſtinus: *Ipſa*, inquit, *hora jam ut dicat accedens, priuſquam exerat proferentem linguam, ad Deum levet animam ſitientem, ut eructet, quod biberit; vel quod impleverit, fundat.* Cap. 15.

Prima Induſtria ſit, Præcavere diligenter, ne in errores, ſeu impedimenta paullo ante enumerata incurratur. Ex eorum quippe declinatione intelligetur, quid è contrario juvare nos queat. Dum enim illa quindecim capita percurrentur, multa proculdubio ſuccurrent adjumenta. Exempli cauſſa, ſi impedimento eſt incautus librorum delectus; adjumento erit prudens electio. Si nocet inordinatum vagumque ſtudium; proderit ordo atque conſtantia. Si obeſt lectio ſacrarum Scripturarum inconſiderata, ac meditationis expers; conducet conſiderationem ac meditationem adjungere: ad eumdemque modum in reliquis.

II. Induſtria, Conſiderare quot extiterint; 3. *Cap. de Induſtriis.* tum extra Societatem, tum etiam inter noſtros, qui litterarum ſtudio perexiguo, nec majori Rhetoricæ præſidio, vel opinione doctrinæ fulti; at ſpiritu ferventes, & ad cor loquentes, facilia quædam & utilia proferentes, non modo in Indiis, remotiſque ac barbaris regio-

regionibus, ſed etiam in Europa, & præcipuis quidem civitatibus, non fructuoſe tantum, ſed etiam jucunde, cum approbatione & nominis celebritate auditi fuerint. Hæc porro experientia demonſtrat, quo loco ſumma res conſiſtat.

III. Scripturas meditari attentius, vel obſervare loca, & inter ſe conferre: alter enim ſubinde locus ab altero declaratur, exornatur, vim & ſpiritum mutuatur; perlegendo ſcripta Sanctorum Patrum ſuper propoſito loco, ſuperque aliis, quæ ad eumdem ipſi locum afferunt; perpendendo quis ſenſus litteralis, (nam quæ hoc ſenſu nituntur ſuaſiones plurimum efficacitatis habere ſolent) quis allegoricus, quis moralis, ſeu tropologicus quis anagogicus. Et ex hoc multiplici ſenſu quis potiſſimum, & quatenus ad rem faciat quis prætermittendus, quis verbo ſolum promendus, quis vero expendendus, atque ad perſuadendum dilatandus, citato auctore, qui locum appoſite ad id, de quo agitur, exponat. Hic ſimul verſionum conſideranda varietas, adhibito contextu Hebræo, vel Græco; ſed vulgatæ editioni ſemper adhærendum, aliis vero utendum quatenus propoſiti loci proprietatem reddunt illuſtriorem, vel vim atque emphaſim augent. Exempli gratia, ubi noſtra verſio habet, Pſal. *Diligam te Domine fortitudo mea*, in Hebræo fonte vocabulum eſt, quod ſigni-

gnifi-

nificet, *quasi in visceribus condere*, aut *ex intimo animi sensu amare*. Quod planum est, quanto ...m & affectum majorem exprimat, quam illud, *Diligam*. Et tamen ad vitandam ostentationem, ejusve suspicionem, non multæ hujusmodi significationes diversæ, ut quinque, aut sex, sed paucæ omnino proferendæ in medium. Ac videndum, ne dum multæ afferuntur, eodem tamen omnes recidant; aut minutatim nimis, quod in schola potius magistrum decet, exponantur. Nam interdum magna ingeritur locum ac notionum varietas, quæ ut ad propositam quæstionem haud magnopere facit, ita sane molesta est; nec vitiosa minus, quam damnosa.

IV. E pluribus rerum capitibus duo, vel tria præcipua sibi deligere, quibus insistat, quæve persuadenda constituat; veluti eleemosynam, orationem, frequentem usum Sacramentorum: aut certe dissuadenda, veluti avaritiam, odium, sensualitatem. Hæc vero capita amplificare, exaggerare, inculcare ad persuadendum oportebit, adhibitis rationibus, quæ & intellectum convincant, & affectum permoveant.

V. Vitium quoddam declinare, quo peccatorum emendatio plurimum impeditur. Id autem est, quod quidam Concionatorum, ut reprehensionem illigent certis sententiis, atque conceptibus; satis habent eos semel, ite-

iterumve protulisse: neque curant sæpe ac va-riis modis vitiorum castigationem inculcare, eademque urgere, ac tamdiu insectari, mutatis tamen rationibus ac stimulis, donec paullatim radicitus evellantur. Qua in re vehementer fuit D. Ioannes Chrysostomus; exempli caussa adversus Iuramentum, luxum, auri & argenti profluentiam, sensualitatem, luxuriam, abusum Sacramentorum, Communionis infrequentiam, & alia id genus multa.

VI. Cavere sibi ab humano respectu, qui vitandæ offensionis caussa reprehensionum libertatem ac fiduciam infringit. Quamquam videndum pariter, ne per speciem libertatis ullo modo perstringatur aut particularis quispiam, aut status publicus, veluti Prælatus, aut Magistratus. Possunt enim ex circumspectione, & prudenti consideratione, quæ videbuntur peccata universe redargui, dilata correctione, quæ personam attingeret, usque dum, si opus erit, privatim fiat.

VII. Non videtur laudanda eorum diligentia, qui concionem perscribunt integram, atque ad verbum mandant memoriæ. Nam præterquam quod ut populus probe intelligat ac percipiat quod dicitur, versandum est, Cap. 10. auctore S. Augustino, quod agitur multimoda varietate dicendi: quod in potestate non habent, qui præparata, & ad verbum memoriter retenta pronuntiant: certum est dici efficaci-

citer

ter eo modo, ac penitus inſeri vix quidquam poſſe. Id vero ſi animadvertat auditor (quod proclive eſt) tum certe illud tamquam ſerium, aut ex animo dictum, non habet, nec magni facit. Adde quod oratio artificioſe contexta & elaborata ſeipſam prodit; ſemperque veretur Concionator, ne ſi vel una periodus, aut etiam particula memoria excidat, totus ruat orationis contextus. Quæ res quantopere dicendi vim retardet, credi vix poteſt. Nec propterea tamen dicendum ex tempore, non præmeditatis rebus, ac modo quo exponendæ ſunt.

VIII. Iuverit redigere ad communes locos, atque ad certa rerum capita revocare quæcumque ſparſim leguntur, ut præſto ſint, quotieſcumque inſtruere concionem, aut exornare quis volet.

IX. Præ ceteris Sanctis Doctoribus familiarem ſibi reddere S. Ioannem Chryſoſtomum, qui non ſolum res ipſas edocet, verum etiam rationem eaſdem pertractandi, amplificandi, ac demum perſuadendi.

X. Accurate obſervare Inſtructionem, quam pro concionatoribus perſcripſimus: nominatim vero §. 2. 3. 4. Creditur etiam è re Iuniorum fore, ſi quis inſignem cujuſpiam Sancti concionem in manus ſumat, quam patrio ſermone veluti ſuam exprimat. Sed hujus rei modum, ut ſit utilis, conſiderare ſedulo de-

bebit Superior, ac Præfectus concionum; atque ex Vrbe fortasse aliquid aliquando speciatim monebitur.

XI. P. Carolus Regius ad usum, & instructionem Concionatorum Societatis percommodum atque uberem, nostro jussu, librum conscripsit. P. item Mazarinus alium ejusdem argumenti tractatum brevissimum quidem, sed methodo & præclaris monitis commendabilem. Fuit uterque in munere concionandi apprime exercitatus. Quocirca faciendum, ut quæ ab utroque scripta sunt, ea diligenter à nostris atque utiliter perlegantur.

XII. Superiores denique in eam curam, ut in rem maximi momenti, studiosissime incumbent, ut magna habeatur ratio studiorum, ac modi studendi, temporis item ac spiritus. Vt aptus deligatur Præfectus concionum, ejusque officii executio urgeatur. Seriæ adhibeantur monitiones ad emendationem, curiosique ac leves, nisi emendent sese, removeantur. Enimvero nisi hæc diligentius curentur in posterum, suppetent quidem (ita potissimum Divina opitulante gratia) non pauci, neque infructuosi Concionatores; sed non tam vi institutionis, quam naturæ munere, aut applicatione animi, & spiritus ardore, dum se quisque per se promovere contendit. Ceterum si institutio magistra & dux accesserit, tum vero & ad absolutionem, & ad numerum

rum Concionatorum acceſſionem magnam fecerimus.

Atque hæc ſunt, quæ de propoſito argumento mihi occurrebant. Supereſt ut ea per ſuam Provinciam Reverentia Veſtra communicet, atque obſervanda curet diligenter. Sic omnium precibus & ſanctis ſacrificiis me commendo. Gratia Domini noſtri IESV CHRISTI cum omnibus vobis. Romæ XXVIII. Maji, M. DC. XIII.

RR. VV.

Omnium in Domino

CLAVDIVS AQVAVIVA.

EPISTOLA I.

R. P. N.

GENERALIS MVTII VITELLESCHI

Ad Patres & Fratres Societatis.

QUemadmodum ex ea ipſa hora, qua Domino viſum grave hujus muneris onus, quod annum jam, eoque amplius, immeritus gero, imponere imbecillitati meæ, ſingulari in ejuſdem oculis ſenſu Societatem univerſam comprehenſam in cor atque concluſam, quam dulciſſime valui, Patreſque meos omnes & Fratres arctiſſime ſum amplexatus; ita præſtitiſſem idem per litteras ſane quam libentiſſime, coramque adhuc, ſi licuiſſet, multo libentius. Verum multitudo magnitudoque hactenus occupationum fructum hunc mihi abſtulit ſuaviſſimæ jucunditatis. Nunc quoniam (ſi ita fas eſt dicere) induciarum nonnihil illæ tribuunt & laxamenti, facere nulla ratione poſſum, quin omnes, in Dei caritate, amantiſſime complectar & conſalutem; arreptaque opportunitate deſideria communicem, quibus pro

ſua

ſua me clementia exſtimulat Deus; ut recenti nimirum animorum ardore amoreque in noſtrum Ordinem intimo atque veriſſimo, cum Bernardo clamemus, moribus magis, quam vocibus: *Domine dilexi decorem domus tuæ*; magnanimoque conſilio quod in ſe eſt, unuſquiſque det operam, ut caſtiſſimis ejuſdem oculis non habentem, quoad licet, maculam, neque rugam, minima hæc ſe exhibere Societas queat. Quamvis enim probe norim, quæ Dei eſt indulgentia, vigere in Societatis quaſi corpore illum, quo initio animata eſt, etiamnum ſpiritum; planeque perſpiciam non ſuperſtitem modo, ſed robuſtum eſſe præterea & vividum; tamen, quod quiſque diligit, perfectum omnibus numeris optat & abſolutum; neque inſignia tantummodo vitia ſatis habet ſi detrahat, ſed leves pro virili etiam nævos conatur abradere; neque in eo laborat uno, ut corpori univerſo, ſeu vultui, partibuſque principibus ceteris faciat medicinam, ſed omnes ſedulo diligenterque, quamvis ignobiles, curat; ut, quod modo dicebam, exiſtat neque maculam habens, neque rugam: quo uno impellor ad hanc perſcribendam epiſtolam deſiderio. In qua, quod familiæ ſuæ inclytæ conſimili in loco ſcripſit B. Bonaventura, neque propoſitum mihi eſt, *nova ſtatuere, nec vincula ſuperinducere, nec onera gravia alligare, & imponere*; verum, ut ejuſdem pergam verbis uti, *caritatis veſtræ*

Pſal. 25.

Epiſt. ad Provinc. de Refor. Frat.

Epiſt. de vitand. diſcurſib. 8.

stræ zelum, quantum possum, excitare, pauca de multis, decretis jam atque sancitis, ex quibus Societatis, ni fallor, salus & incrementum pendet, exponere; deque iis omnes *sollicitos reddere*, quæ, si, quod Deus avertat, forte negligerentur, brevi, ut idem ait, *Sanctæ Religionis splendorem præfulgidum in pallorem degenerare, sanctitatis sordescere pulcritudinem, bonæ opinionis odorem computrescere* cerneremus. Sane uti Constitutionum nostrarum à majoribus observata perfectio *hactenus spectabiles & amabiles nos mundo reddidit, omnique favore ac reverentia dignos*; ita, si ab iisdem deerraremus, non ingrati tantum & inutiles redderemur, sed, quæ sunt Generalis ejusdem sanctissimi verba, *despicabiles onerosique, verteretur que in scandalum, quod cunctis esse debuerat in exemplum.*

Verum committendum nequaquam videtur, ut intro in domum pedem ante inferamus, quam sistamus tantisper gradum; unoque quasi oculorum flexu, externam, ut ita loquar, faciem perlustremus. Bona nimirum domus, ut hanc in rem aptissime Ambrosius, ex ipso vestibulo debet agnosci. Lib. 2. de Virginibus.

Dolet ac queritur vulgo Societas de nostra sane quammultum imminutum esse modestia. Opto itaque vehementissime, relegant omnes, perpendantque serio, quæ Beato Fundatori tanti stetere, modestiæ Regulas. Nemo rem hanc reponat in minimis: fixum quinimo

apud

apud omnes constitutumque sit, eam nostri, qui intus est, hominis speciem sæculares viros animo conformaturos, quam exterius nobis impressam animadvertent. Nimirum elinguis licet & muta modestia, silentium, cujus meminit Nazianzenus, illud est sermone præstantius, atque ad homines permovendos flectendosque copiosa quavis disputatione longe valentius. Usu quidem ipso compertum est, Fratrum nostrorum, sive in gymnasiis, sive per compita, conspecta modestia, ad Societatem bene multos animum adjecisse; atque ego profiteri de me sancte vereque possum, tantum ex eo me spectaculo, cum adhuc versarer in sæculo, fructum capere solitum, ut cum Romanum Collegium concionis, lectionisque sacræ gratia è Professa Domo unà omnes bini repeterent, ejus frui conspectu pompæ enixe contenderē. In summâ, quod ait Hieronymus, *licet sermone taceamus, habitu loquamur & gestu.* Et quoniam optimam veluti matrem, Societatem ab omnibus unice diligi exploratum mihi perspectumque est, nulla caput hoc inculcari ratione vehementius à me arbitror posse, quam si monuero reputandum unicuique animo esse, totam se Societatis existimationem dignitatemque in ore, externaque conformatione corporis circumferre.

Orat. 12. sive 1. de pace.

Lib. 2. contra Iovin.

Succedamus, ut ita loquar, nunc intro in domum. Et vero ad interiora sarta tecta servan-

da, ex quibus colorem speciemque ducunt externa, studiosissime se nobis inprimis per sese commendant, quæ ad illam, quæ Deum interque nosque intercedit, consuetudinem pertinent universa; precationeque continentur, excussione conscientiæ, piorum lectione librorum, Sacramentorum perceptione, Sacrificio Missæ (cujus lex, ne dimidiata minus hora teneat, jam pæne dilapsa, eorum qui præsunt desidiam acriter reprehendit) crebro per ignita precum subinde jacula ad divinæ limen indulgentiæ perfugio, re sane extra modum pernecessaria iis atque perutili, qui tam multis, ac nos, occupationibus distrahuntur & curis. Eam ob rem postrema hæc Generalis Congregatio quædam primo & vigesimo decreto huc spectantia proprie constituit; nosterque magnus Pater ille Franciscus Borgia usurpare consueverat, spem sibi in Domino esse, tribus maxime rebus servatum, auctumque iri Societatem; orandi primum studio, tractationeque Sacramentorum; insectationibus deinde & tempestatibus; absoluta denique, numerisque expleta omnibus obedientia: suæque rationem sententiæ reddebat, quod Deo nos primum illud jungeret necteretque; à sæculi inanitate alterum & amore divelleret; cum ducibus tertium nostris, nobisque invicem compactos coagmentatosque nos una constringeret. Ad extremum pro harum exercitationum sancta-

rum

m modo procedent cetera, iisque languen-bus, flaccescant reliqua necesse erit. Egregie azianzenus, ejus, quæ in contemplatione ersatur, vitæ studiis, actuosæ negotia, quo-am quasi annulo consignari, notaque alte npressa insigniri tradit. *Contemplatione*, de Athanasio agens inquit, *vitam obsignans*, sive habent Græca, *sigillo vitæ utens*. Harum ope vi exercitationum recalescent in nobis per-ctionis nostræ studia, per quæ primigenius ocietatis ille spiritus revirescet, quo ejus im instincta soboles sæculo rebusque omni-us, quas in ipso cumque ipso reliquerat, obli-one perpetua obrutis, vitam agebat; nulla onsanguineorum plane recordatione, nisi m aut commendandi per preces Deo, aut is tempestive monitis ad æternam iis vi-am iter commonstrandum foret; caducorum bjecta negotiorum procuratione, cognato-um augendæ rei dignitatisque omni cura de-osita. Quoniam autem vereor, ne caritatis pecie, affectus hic animi sensim irrepat, per persionem sanguinis IESV CHRISTI niversos obtestor, omnino apud se statuant, nagnam hinc Societati cladem afferri posse. Quare pro mei ratione muneris, quam pos-sum graviter moderatoribus, severeque de-nuntio, robustos hic sese maxime fortesque præbeant; non consanguineorum postula-tionibus, non virorum commendationibus

Orat. 21. seu de laudibus Athanas.

principum, non ullo denique impulſu dimo
veri adducique ſe ſinant, ut ſuæ fidei concre
ditos, aut forenſes moderandas controverſias
aut corrogandas præfecturas, aut conciliand
conjugia patiantur in ſe recipere; niſi admo
dum forte perraro, re ipſa cogente, eaque tum
quam caritatis ordo, proximorumque pro
ctus exigit, temperatione. Denique ſibi p
ſuadeant ſtatum hinc Societatis atque exi
mationem magna ex parte pendere.

Hac in eadem orandi palæſtra, ad ſoli
perfectaſque virtutes, quibus ex Conſtituti
num præſcripto nihil nobis eſſe debet an
quius, capeſſendas condocefacti nanciſcem
præterea nervos ac vires; ad Obedienti
inprimis: qua de virtute ſermonem inſtituer
opus minime foret, quod maxime propriu
ſit Societatis inſigne, tutumque navigium, (
P.Borgia dictitabat,) quo Religioſi, procell
ſo hoc mari, ad tranquillum beatæ tendun
portum æternitatis; & numquam, ſeu ſomnu
ſeu quietem capiant, intermiſſo curſu, diu no
ctuque feliciſſime provehuntur. Satis eſt
B.P.N. auream plane epiſtolam accurate con
ſiderateque perlegere, obfirmatoque ad illam
re ipſa præſtandam animo, ſummiſſe quæ ju
bentur & alacriter exequi, nullis oblocutioni
bus, contumacia nulla, nullis prætenſis excuſa
tionibus; noſtri liberum in omnes partes arbi
trium Præfectis permittere, paribus omnino
ad

ad omnia univerſe & munera & loca momentis; quam certo ex loco munereve tranquillitatem levamenque nobis animo deſtinamus, à Deo nobis & præſtolari & certiſſimo polliceri; beata illa, Ezechieli olim viſa, Cherubim æmulari, quibus extra ſenas alas, quæ mobilitatis ad cuncta obſequii officia, agilitatis, perſpicitatiſque nos admonent; quatuor inerant præterea vultus, quibus ad quatuor pariter orbis terrarum plagas obvertebantur; atque ita non quò proprio ferebantur nutu, ſed quò Dei agebantur ſpiritu pervolabant. Quin, quod inſuper animadvertêre nonnulli, pedibus inſiſtebant, alaſque aliò quaſi jam commigraturi vibrabant: quo indicarent ad juſſa paragenda divina numquam ſe promptos non eſſe & expeditos; atque à Dei conſpectu conſuetudineque, qua cum illo arctiſſima utuntur & perfamiliari, explicari perpetuo alas cierique, vel ad cælum etiam ipſum parendi gratia, ſi res poſceret, deſerendum.

Præclare Auguſtinus: *Optimus miniſter tuus eſt, Domine, qui non magis intuetur hoc à te audire, quod ipſe voluerit; ſed potius hoc velle, quod à te audierit.* Qui ejuſmodi eſt, ſi quæ in contrariam forte partem occurrent momenta rationũ non ita exponet, ut divinam voluntatem Præſidum interpretatione evolutam ſuæ videatur velle ſubjungere; neque tantummodo Præfectum, ſive etiam fortaſſe conſilium, nequaquam damna- Lib. 10. Conf. c. 26.

damnatum volet, sed ex illius etiam sententia atque judicio formabit & finget suum. Neque vero generalium quarumdam facultatum, quoad fieri potest, extra non levem necessitatem amore ducamur; minimarum potius etiam rerum caussa, moderatoribus subjicere nos identidem gestiamus, in ejus gratiam, qui *purpuram suæ divinitatis cilicio nostræ mortalitatis operiens*, quod Beatus ait Bernardus, *factus est pro nobis obediens usque ad mortem, mortem autem crucis; ut nos* (quemadmodum alio idem loco habet) *discentes veræ humilitatis formam, castigemus corda nostra in obedientia caritatis.* Et sane uberibus dignissima lacrymis eorum esset cæcitas atque calamitas, qui omnem in hoc genere attactum morsiunculamque defugerent; quodque nonnullo temporis spatio certo in loco, munereve versati sint, jus sibi quæsitum aliquod esse opinarentur; ex quo fieret, ut jussi à Præfecto decedere, rationem facti repeterent; absque suæ id ignominiæ nota peragi non posse jactarent; denique in ejusmodi locorum, & munerum vicibus, legitimum quasi judicium constitui deposcerent. Iam isto maxime omnium in genere robur ego animi & firmitatem in Præfectis optarim; cujus præsidio, quam à sancto Fundatore possessionem acceperunt, nostrique illis retinuere majores, in ea consisterent. Et vero quemadmodum ipsis, qua decet caritate agendum est atque pruden-

Serm. de S. And. tom. 2.

Serm. 2. S. And. tom. 1.

prudentia, ita in subjectis elimata subtilisque quædam Obedientia est exquirenda; iisque in memoriam revocandum hac se ratione germanam probaturos sobolem Societatis, quæ, quos reponit in suis, hoc educat cibo, ad justamque perducit maturitatem. Recte Cyrillus Obedientiam docet, & cibum à nobis appellari & censeri debere. Vti enim corporis absque cibo, ita sine obedientia spiritus vita traduci nequaquam potest. Claudam hoc caput suavissimo Ignatii magni dicto, qui in epistola quadam de iis disputans, qui obedientiæ regendos sese permittunt, ad eam delabitur formam dicendi, ut asserat, suum se cum eorum animis animum quam promptissime commutaturum. Ad extremum illud omnes memoria repetamus, mirifica hac esse vi sanctæ obedientiæ dexteram & efficacitate, ut desiderii florem in fructum operis excoquat, piaque consilia dum interpellat, adducique ad exitum vetat, cumulata omni ex parte plenaque reddat.

Lib. 2. in Ioan.

Epist. 11. ad Polycarp.

Ex hoc eodem precationis fonte major in dies existet sanctæ Paupertatis in nobis amor, blandior caritas, ampliorque fiducia. Et vero, quoniam summus is sit oportet atque dulcissimus, liberorum B. Pater amori jubet illum esse persimilem: quoniam autem in ejus fide atque præsidio non tutis modo, sed etiam degere lætis licet, firmum Religionis mu-

rum

rum appellat. Hæc nos vitæ commoditatum plus æquo nimiam sollicitudinem dedocebi quæ ne sensim influat illabaturque subvereor aditum pedetentim perque rerum incremen ta fallentia, pandente necessitate, æquita etiam cujusdam fortasse probabili nomine gratique post diuturnos in Societate labor animi significatione. De justa mihi necessitat sermo neutiquam est: quæ cum premit, ne c licibus quidem parcendum, quo egentibus, aliter nequeat, consulatur, moderatores n fugit: verum, hanc si unam excipias, animum credite Patres Fratresque tantisper intender satis est, *Brevis viæ*, inquit Ambrosius, *non e magnum viaticum requirendum*. Sane magistra experientia constat, blandimenta ista natura alia ex aliis necti; sedatioreque animo, minore que longe lucta, omnibus plane tibi interdices quam, ubi semel cupiditati indulseris, deinceps absistas. Delectat me hic summopere, quod ad

Psal. 10. illa Psalmi verba, *Oculi ejus in pauperem respi- ciunt, palpebræ ejus interrogant filios hominum*, ad-

Orat. 16. sive de Pauperum amore. notavit solertissime Nazianzenus: *Oculi*, inquit, *ejus in pauperem respiciunt, quod quidem pal- pebris melius est, atque præstantius; palpebræ autem interrogant filios hominum, id est minor, ut ita dicam, & posterior inspectio*. Quod si, ut hoc obiter animadvertam, qui opum (nos in rem nostram dicere possumus commoditatum) amantes, præfidentesque iis sunt filii hominum à divino spi-

tu compellantur, certo affirmare tutoque pos-
mus eos, qui vere pauperes sunt, nulliusque
i, qualibet contenti, cupiditate tanguntur,
axime propria quadam privataq; ratione Dei
ios esse: quo fit, ut hereditatem extra Deum
nnem defugiant, plenique animi ac spei de-
ntent: *Dominus pars hereditatis meæ, & calicis* Psal. 15.
i; quidquid nimirum, aut in expectatione
hi est, aut reipsa consequi valeo. Tu omnium
hi vicem Domine imples, neque opportu-
tates vitæ tantummodo, sed delicias etiam
præsentas: in quem sensum verba illa, *calicis*
i, Cardinalis Bellarminus interpretatur.

Hac eadem precationis, ceterarumque pia-
m exercitationum in luce clarescet nostra in
es magis, nitebitque castimonia; cujus splen-
or nisi candidissimus sit atque integerrimus,
oque ausu nitori pæne decertet Angelico,
culos ad hæc perstringat omnium, speran-
um non est, aut in divina amplificanda gloria,
ut in juvandis ope mortalibus, pro illorum
otis, nostrorum posse functione munerum
romoveri.

Quærit peracute Nazianzenus, quid lum- Orat 42. sive 2. in Pasch.
bis cum veritate commune sit, ut propterea
Paulus dixerit: *State ergo succincti lumbos in veri-* Ephes. 6.
tate: respondetque, contemplatione rerum
divinarum (quibus nihil verius) concupiscen-
tiam coërceri, ne alio feratur. Nimirum qui
mentem atque oculos in cæli formositatem,
side-

ſiderumque defigit, lapidum, quod idem indi-
cat, terræque amore duci nequaquam con-
net. Atque hic ego optarim, ut qui, pro ſingu-
lari Domini bonitate, præcipuus in Societ-
filiis erga cæleſtem hanc virtutem viget ani-
ſenſus, excuteret eorumdem de manibus, ſ-
manus potius colligaret, ne genus neſcio qu-
librorum vel attingerent quidem, è quib-
numquam doctrinæ tantum accedet, quant-
ut caſtimoniæ decedat in proclivi eſt; ut ea-
part.3. c.1. ob cauſſam ne domi quidem habendos Con-
ſtitutiones noſtræ decernant. Ne nectar qu-
dem, aut ſi quis adhuc præſtabilior eſt liquor,
reconditæ cujuſcujus doctrinæ per fœdos ad-
inquinatiſſimorum verborum canales col-
gendum eſſet. Memini me apud Hieronymum
legere, magnum illum Ioſephum, caſtum p-
rumque non minus, quam cautum & provi-
dum (& vero eſt illi tuendæ hæc virtus perne-
ceſſaria) ubi pallium animadvertit à conſce-
rata illa femina contrectatum, ac ſi infami
dextera infectum foret, eo actutum abjecto
profugiſſe: *Pallium illud contactu impuriſſimæ manus contagione peſtilenti contaminatum erat*: &
cenſebimus noſtrum ab hujuſmodi lue tutu-
cor eſſe, ſi oculos peſtilentibus hiſce chart-
Hom. 2. in Hierem. commodemus? *Calix aureus hæc ſunt*, Origene-
inquit, ſed qui veneno redundet, ut ſi forte
aurum illicit, magis multo virus abſterreat, e-
Hierem. 51 periculoſius, quo tectius propinatum. *Calix*

aureus

aureus Babylon. Babylonis hoc porro nomen efficit, ut minime deinde mirum accidere debeat, si ab horum lectitatione librorum, qui Deum nonnihil verentur cæca fere omnes & obscura sollicitudine suspensi recedant, verborumne, sensorumque, vasis veluti cujusdam magnificentia duci se atque elegantia permiserint; aa dulcicula etiam illa, qua quo nocentius fallat, obductum est venenum, illecebra. *Quo mihi verba, carminaque quædam quasi vasa,* ut loquitur Augustinus, *electa, atque pretiosa, si vinum in eis propinatur erroris?* In summa, ad hunc incomparabilem servandum thesaurum, intenta nostrorum fores sensuum custodia muniamus, discrimina devitemus, à propriis familiaritatibus nescio quibus, privatisque jungendis amicitiis abhorreamus; revocemusque, quod mirifice adnotavit Basilius, in memoriam, iis ipsis, qui animi vitæque candore, præstantia virtutum, cælestis consuetudinis excellitate id elogii promerentur, *Dii estis*; sive ad comminationem, sive ad imbecillitatis humanæ, miseriæque recordationem mox succini: *Vos autem sicut homines moriemini.*

1. Confess. c.16.

De Virgin.

Psal.81.

Isto ipso orationis in lumine spirabit flagrabitque perpetuo Caritas; omnesque proinde peræque homines nationesque collatara circumplectetur. Equidem facere minime possum, Patres Fratresque optatissimi, quin profitear me, cum appellationem istam ex-

ternorum in Societate audio, plane exhorrescere: sed fortissimam mihi cupiditatem injecit Deus, spemque firmissimam affectus hujusmodi vocesque stirpitus convellendi. E[illegible] vero provinciis, atque nationibus add[illegible] consecratique isti spiritus, sanctæ hujus Societatis, cujus unus est eritque spiritus IESV, conjunctionis nimirum, caritatis, atque concordiæ, dulcissimum mare influentes, æqu[illegible] sane fuerat, ut oblitterato etiam nomine [illegible] terirent. Quod si quis oculorum Societatis isti pupillæ, sive hujusce bene adeo constitu[illegible] compactique corporis cordi qualibet incommodare ratione conaretur, næ is à moderatoribus acerrime plectendus foret, pestisque habendus in loco: in qua tractanda uti cl[illegible] menter agere atque humaniter, immanitatis est summæ; ita severe, atque, ut ita loquar, crudeliter se gerere, pietatis est maximæ atque verissimæ. Hæc efficiet conjunctio, ut nostro ingenti bono, & approbatione mortalium, non minus Fratrum Provinciarumque omnium lætis eventibus, quam nostris, nostræve Provinciæ triumphemus. *Incremento ditescunt proprio*, recte inquit Leo, *qui profectu lætantur alieno*. Recidendi igitur continenter affectus sunt quidam animi, quos isto in genere vetus in nobis homo progignit. Non ex elementis unquam argentum, aurum, gemmæ, aliaque peregregia permulta admixtionem habentia corpora

corpora exiſterent, niſi longiſſime licet inter ſe diſſita, dum ſibi mutuo pæne concedunt, è pluribus unam naturis inita conſpiratione conflarent. Eadem ergo & nos ipſi ratione, quamquam erga res noſtræ, ſive Provinciæ ſive regionis, voluntatis propendeamus inclinatione, exiguum quiddam concedamus, ut in hanc rem Nazianzenus ait, ut quod majus eſt recipiamus, conjunctionis hujuſce ſtabilitatem ſcilicet, concordiæque incrementum, cedamus, ut ſuperemus. Enimvero hæc plane virtus eſt, quæ nos victores, & inexpugnabiles quidem reddit, ut idcirco Bernardus, ſive quis alius, adnotet à ſancto Spiritu Eccleſiam, omnemque famulorum Dei cœtum cum acie caſtrorum ordinata conferri. *Nam ſicut hoſtes*, inquit, *timent quando acies caſtrorum bene ordinatas ad bellum vident; ita mundus, ita diabolus expaveſcit, quando ſpirituales viros virtutum armis accinctos in unitate concordiæ vivere conſpicit.* Neque ſolum quovis hæc in diſcrimine fortitudine admirabili quadam nos obarmat, perficitque ut ſecuro tantummodo atque tranquillo, ſed ut alacri etiam erectoque animo depugnemus. Legimus in ſacris litteris: *Et adjuvabant Judam omnes fratres ejus, & univerſi qui ſe conjunxerant patri ejus.* Subjiciuntur mox illa: *Et præliabantur prælium ejus cum lætitia*; quamvis & præſtantiſſimi robore hoſtes, & multitudine innumerabiles pæne

Orat.14.ſive 3.de pace.

Serm.41.de modo bene vivendi.

1.Mach.3.

essent. Animorum inter nos, in Domino, conjunctio sit & consociatio; idem sapiamus, idem dicamus omnes; neque nos admodum sollicitos habeant, quæ mundus in nos jactat & commolitur. De iis, quæ ad nostram pertinent perfectionem, omniumque consecutionem virtutum, ad quas precationis, uti memorabam, palæstra nos erudit, hæc dicta sint satis.

Eamdem inter precationem piis exercitationibus ceteris consociatam, animorum salutis zelus exardescet, qui otii nos & lentitudinis in suscipiendis eorum caussa laboribus honore perfundet; ad Missiones, proprium adeo Societatis munus, omnium adeo votis exoptatum probatumque sententiis, ad opem non pecuniosis modo & illustribus, sed pauperibus etiam atque humilibus ferendam, suavi quadam nos vi rapi sentiemus; neque si pluribus pares sint vires, unica iis functione prodesse satis habebimus. Et sane dedecoris plena res esset, si ex Societate aliquis (soboles tandem Patrum, quibus Deo mundos ipsos totos lucrari perparum videbatur) satis sibi faceret multumque sane præstare se duceret, dum Collegio, Domove in aliqua non incommode degit, piisque triginta plus minus mulierculis bis terve per hebdomadam confitentibus aures præbet. Expendat igitur, per Domini caritatem, unusquisque in ejusdem oculis perdiligenter, num cui præterea labori par sit, remque

præsi-

præsidi totam candide exponat; legitimum orationis ope comparare gustatum studeat, qui omnium sapore capiatur animorum, neque, dum IESV sanguine respersi sint, quid insuper quærat. Quod si Concionator fuerit, illustria, media, obscura sint suggesta ne curet; neque frequentissimis tantummodo in urbibus atque celeberrimis, ad amplissimos ornatissimosque conventus, nobiles maxime conciones admittat; vulgares modicis in oppidis pariis congestis declinet excusationibus, germanamque imperii detrectationem fucata apud moderatores necessitate prætendat; immemor Deum non irrideri, Deoque (ut hominem deludas) minime imponi.

Eodem orationis in lumine quam abjecta, despicata, amore votisque nostris indigna plane sint, quæ extra Deum sunt universa perspiciemus; Ioannisque Baptistæ exemplo, qui, ut ait Hieronymus, oculis desiderantibus Christum nihil aliud dignabatur aspicere, divinæ gloriæ, perfectionis nostræ, proximorum salutis sincerissimis corda studiis cumulati, consilia, respectus, curas, terrenarum rerum cupiditates pectoribus nostris excipere, aut aditum iis patefacere dedignabimur. Et vero an non probrum esset intolerabile, si qui ex Dei caritate sæculo sibique nuntium ipsi remisit, unius exinde cathedræ, suggesti unius, loci hujus, illius muneris ambitione duceretur? avertat di-

Epist. 4. ad Rusticum.

vina clementia, ut ne in Societatis filios acer-
rima illa justissimaque apte cadat objurgatio
Psalm. 4. *Filii hominum*, &c. Hebræa habent: *Filii v*
gloriosi mei, seu gloria mea, *usquequo ad ignomi-*
niam? Filii amantissimi, tanto, atque B. IGNA-
TIVS fuit, parente progeniti (eo scilicet vi
in quem spiritum omnino masculum virile-
que tanta Deus ubertate profudit) qui
(quamquam summa animi demissione de
tis, & verecundia, liquidaque, quam nihil v
bis ex vobis sit, vestri perspicientia)
omnem tamen fas est veritatem, prompta
que grati erga Domini indulgentiam an
contestationem, profiteri, Majestati divi
visum hac vos nobili appellatione, *Glori*
mei, seu *gloria mea*, condecorare; ergo v
Deus compellat: *Filii viri*, &c. usquequo
ignominiam, dum extra Deum aliqua d
peritis; si quæ vestrorum consiliorum infri-
gi interpellarive contigerit, animo discrucia-
mini; cum tamen illa, nisi in Domini gloria
opemque ferantur animorum, abjecta sa
quam esse necesse sit, vestrique similibus pro-
brosa atque indecora? Subjicit actutum Pr
pheta *Sela* illud, quod interjectionem, ut La-
tini vocant, quamdam esse nonnullis placet,
quæ ad ingentem aliquam significandam, q
obstupescimus, admirationem usurpetur: ac
diceret: Fierine unquam potest, ut paren
tanti liberi, tam à Deo dulciter magnificeque

habiti,

habiti, præclarissimis destinati honestissimisque provinciis, tanti adeo vilia & abjecta ducant, tam intimis angantur eorum caussa sensibus atque dispereant?

Hinc illud præterea commodi consequetur, ut clientelas, commendationes, gratias, seu domi, seu foris nemo colligat, quo altius, ut mos est loqui, efferatur. Et vero hic ego ætate provectos, gravesque auctoritate Patres omnes, Consultores, Præceptoresque, per Domini caritatem, studiumque, quo in secundum Societatis nostræ cursum feruntur, omni contentione atque opera obtestor, intendant serio oculos, perpendantque, quam illi, & immense obesse, & prodesse insigniter possint: non se certis propensionibus ferri sinant, neque ad benevolentiam privatim designent, qui cubicula frequentius terunt, laudibus liberalius onerant, ampliorem fiduciam ostentant, (nollem uti hac voce, quæ mihi Religioso statu nimium quantum videtur indigna, atque execranda) qui se aptos, & obnoxios ex iis pendere omnium maxime præseferunt. Adjiciant potius sincere oculos ad virtutem, deinde dotes, quas dispertiit singulis Deus; omnes, qua consilio, qua exemplo juvent; ad sanctam Obedientiam in primis, ad parem in omnia animi nutum, ad se moderatoribus permittendos, Deique arbitrium ex eorum petendum oraculo; sibique persuadeant, neque

Deo se, Beatoque IGNATIO gratum quid & jucundum magis patrare, neque majoris m menti officium Societati posse persolvere; c uberrima sane in cælo præmia coronæque re spondebunt amplissimæ, quæ, ut probe nov est ipsis, Dei munere, summa votorum. Ita ram illam immanemque belluam, quam Po ticam appellamus, domo exterminabim quæ, vocibus quidem omnium proripere jubentium, clamoribusque configitur, nostr tamen in insidiis obsidet perpetuo fores; a que utinam ne ad nostram interdum pen ciem etiam irrumpat. Æquum tamen veru que est, Religiosa submissione adolescent atque simplicitate colere, qua decet, observa tia Patres, qui suos in Ordinis obsequium a nos contriverunt; quo in genere nonnihil al quanto ab hinc tempore juniores peccare i ficiari non possumus. Denique, ut caput h claudam, quod pluribus, quam destinara sum executus, quemadmodum Sancti dulci simo huic vastoque precationis committente se mari, pretiosissimas sensorum, virtutumque indepti cælestium, expiscatique sunt margari- tas, ut consimili in re Chrysostomus fere ha- bet, quibus cum se tum nos locupletarent ex- ornarentque; ita usu nobis veniet, ut quidq nostram in perfectionem, aliorumve salutem est opus in eodem deprehendamus. Haud scio, an tribus significatius verbis efferri

Lib. 2. de orando Deo.

omnia

omnia possent, quam iis, quibus totam hanc rem complexus est Nazianzenus: *Per eam*, inquit, (sacram nimirum, quam contemplatione delibamus doctrinam) *Deus sincere percipitur, & conservatur, atque in nobis adolescit*: nocentibus herbis, dumisque, omnibus denique evulsis, quæ, ne vera Christus vitis nostris in cordibus comprehendat, pubescat, fructuosa sit, queunt efficere. Hæc porro ipsa precatio depascitur, eamque ob caussam, *Cantabiles mihi erant justificationes tuæ in omni tempore*, David ajebat. Legunt nonnulli *amputationes*, seu *falces*. Et exploratissima sane res est divina mandata, si accurata commentatione exterantur, falces quasi quasdam esse, quæ demetant; assiduam Christi verborum gestorumque meditationem continentem putationem quamdam esse, quæ nostrarum sarmenta surculosque exscindat inutiles perturbationum; quæ hujus in eremo vitæ, in qua peregrinamur, adeò valide, tamquè uberi proventu succrescunt.

Orat. 12. sive 1. de pace.

Psal. 118.

Ad extremum pervelim, ut parum propensas in nos hominum voluntates querelasque, quibus nos exagitant, toto pectore retractemus. Quamquam enim novi permultas in totum falsas esse, alias mirum in modum auctas atque exaggeratas; proderit tamen summopere non ita nobis nos assentari, ut inducamus in animum ne à nemine quidem è nostris uno, saltem interdum, ansam aliquam occasionem-

que præberi; quandoquidem proprio Societatis infortunio, seu potius privata quadam insignique felicitate, singulorum dicta vel facta omnibus tribuuntur; ut jam non Petrum, seu Paulum, sed hosce in universum homines ejusmodi esse circumferatur. Verum, utut res habeat, demus rumores istos atque obtrectationes nullo veritatis fundamento niti, nulla culpa nostrorum; quid tandem obesse nobis queat, si materiam illis omnem atque occasionem præripere totis viribus contendamus? Facile id autem, Deo juvante, consequemur, si, ut cautius agamus, in adversa tendamus & plane contraria.

Querimoniæ porro communiores ad hæc capita revocantur: superbos nos esse; huc nos tendere, ut omnia per nos administrentur, ex nobis pendeant universa; de nostra nos sapientia ample magnificeque sentire, ceteros parvi facere, modico in pretio habere. Hoc primum est caput. Alterum est, vitæ commoditates nos impense sectari. Tertium, cupidos nos esse, & quærere quæ nostra sunt. Quartum denique, prudentes nos homines esse magis, & politicos, quam solide spirituales. Iam in hæc, oro, capita mentem animumque figamus, tutoque Regularum nostrarum ductu, uti ajebam, in adversa tendamus atque contraria. Curemus, omnes vulgo plane pervideant, nullius nos alterius rei, quam novissimi

mi loci ambitione teneri; utque tempore ſumus ac nomine poſtremi, minimique (nimirum noſtis Societatem ab iis, qui eam conſtituerunt Patribus Minimam appellatam) ita nequaquam quæſitæ, ſed germanæ veræque demiſſionis laude, ut omnium maximi & principes ſimus, enitamur. *Nihil eſt*, inquit Hieronymus, *quod nos ita & hominibus gratos & Deo faciat, quam ſi vitæ merito magni, humilitate infimi ſimus.* Ne commoveamur ſi contemptim, ſi minus honorifice, ſi minori in pretio habiti nobis videbimur, ſed patienter ſilentio feramus; animorum potius lucris, quam plauſibus neſcio quibus mortalium oblectemur: ne in aulas nos inſeramus; ad ſpiritualem pauperum opem toto pectore incumbamus: Epiſcopis, eorumdem Vicariis, iis qui præſunt omnibus, unicum illud in hoc genere B. Xaverii exemplar perpetuo contuentes, intimam ex animo ſubmiſſionem atque obſervantiam deferamus. Ne umbram quidem noſtra, ſeu dicta ſeu facta, præferant, unde oboriri ſuſpicio queat audere nos cum iis pæne ex æquo contendere, nihil non velle pervincere: ne alienis nos rebus immiſceamus: *neque quid agatur in alia*, quod ſapienter monet Hieronymus, *domus alia per te noverit*: de omnibus, religioſis præcipue, ut par eſt, honorifice atque officioſe loquamur; ſtatimque haud amplius vulgo nos cen-

Epiſt. 24. ad Celantiam.

Epiſt. 2. ad Nepot.

censeri superbos deprehendetis. Eadem ratione si in vitæ commoditatibus procurandis minus seduli erimus; si in itineribus, missionibus, xenodochiis, ergastulisque lustrandis, diu noctuque ad pie mortem obeundam juvandis, pauperibus nonnulla sciemus statuemusque perferre; si in corporis cultu atque vestitu pauperes & esse & videri gestiemus, neque vestibus erubescemus detritis & consarcinatis; nu... novas remissionum atque oblectationum animi formas minime excogitabimus; externorum mensas, optimatum in primis refugiemus, neque tam iis nos oblectari, quam fatigari significabimus; quæ erat altera querela conticescet, omnesque factum sibi satis per nos esse fatebuntur. Ad hæc si à litibus abhorrebimus, rationem agendi veritatis & fidei plenam, ab artificio nescio quo, & apicibus puram sequemur; pacta, promissa ad amussim sancte servabimus; testamentis condendis interesse ex regularum nostrarum præscripto recusabimus, quod tantopere suis etiam fratribus inculcat B Bonaventura: denique si nos ita geremus, ut omnes perspiciant, hominum animos, non marsupia nos quærere, neque id agere, ut ista nobis, verum ut illos Deo lucremur, quis nos insimulare valeat aviditatis? Hic vero quam maxime possum moderatores oro quæsoque, Procuratoribus, Confessariis, Ecclesiarum Præfectis, eleemosynarum conquisitoribus,

us, omnibus denique invigilent, ut modera-
one, quæ ſane eſt perneceſſaria, utantur, certi
on unquam alios nobis commonſtratori-
us curſum ad cælum inſtituturos, ſi nos ter-
enis rebus affixos adhæreſcere animadver-
ent.

Ad extremum ſi opportune complures ad
xercitia ſpiritualia peragenda perliciemus,
nter quæ germanam ſpiritus Societatis ſpe-
iem ſæculares mente concipiunt; ſi de piis re-
us ſermones cum omnibus miſcebimus, ad
itam melius iuſtituendam proximos cohor-
abimur, Patris Borgiæ, ſanctæ memoriæ, con-
ueſtio illa ceſſabit: *Quam multi veniunt ad nos,
ut fiant ditiores; quam pauci, ut fiant meliores!* Hoc
porro caput, in quo nonnulla, quæ ad linguam
pertinent, perſtringere neceſſe habeo, gaudeo
in poſtremum hunc locum cecidiſſe, quod cu-
piam omnibus, quæ hactenus recenſui, altius
iſta cunctorum cordibus imprimi ſempiternis
notis. Ne, quæſo, nobis, Patres Fratreſque,
blandiamur; non pauci hoc in genere valido
freno egent; nemini parcunt; nimia agunt li-
bertate & licentia, non ſine gravi caritatis, ju-
ſtitiæque interdum injuria; dum aliena, ſeu di-
cta ſeu facta, nunc amplificata augent, modo
ultro citroque renuntiant, nunc in deteriorem
partem accipiunt; ad motus animi, atque con-
ſilia Deo reſervata dijudicanda progrediun-
tur; haud ſcio an dicendum ſit, res neque ge-
ſtas

ſtas unquam, neque per ſomnium quidem oblatas comminiſcuntur & jactant. Equidem mihi perſuadeo, conſulto & dedita opera ne delinqui, quod ſciam quantus Dei timor, ipso adjutore, in Societate vigeat; verum affirmo inconſiderantiam, indiligentiam, lubricitatem hac in re malum eſſe longe graviſſimum, atque utinam interdum divina Majeſtas nihil magis, quam leviter lædatur, eoque periculoſius, quo minus inde conſcientia onerari alicui fortaſſe videbitur.

Ego vero, quoniam exonerare meam ſtatui, mihique perſuaſum eſt innumera hinc nobis bona intercludi, atque ex hoc fonte in primis, & univerſe derivari mala, quæ æquiſſimo Domini judicio toleramus, ex intimis cordis meis viſceribus omnes obteſtor, examen, quod vocamus particulare, quam accuratum per hos dies in hoc vitium inſtituant; quandoquidem latius, quam opus eſſet, illud ſerpere per Societatem deploramus omnes, fatemurque, venenoſæ hujus atque execrabilis plantæ fibris evulſis, terreſtrem quemdam paradiſum illam futuram. Remedio porro utantur, quod in Domini nomine cunctis porrigo, omniaque, quæ ex remiſſa linguæ cuſtodia nobis impendent mala ſtirpitus eradicabit. Neque vero aliud illud eſt, quam ut omni ope atque opera pios inter nos, cumque externis ſermones inſtituere conſueſcamus. Quanta hinc, Patres

Fra-

Fratresque nobis bona provenient ! Ita res domesticas, non optimi interdum exempli, sæcularibus nequaquam indicabimus, magno ipsorum detrimento, nostræque existimationis majore jactura : ita rerum dictarum, gestarumque nuntiis aliorum aures non opplebimus ; neque pro nugarum rumorumque qui falsi, inepti, vanique deprehendantur auctoribus unquam habebimur : ita nemini occasionem afferemus, ut prædicet, cum de rebus iis colloqui animus tulerit, ad aliorum se religiosorum fores, non ad nostras accedere. Ita denique nemo sæcularium observabit usurpabitque, haud amplius in nobis vigere priscum illum primorum Patrum spiritum, qui cum principibus viris, planeque omnibus non nisi de Deo, atque æterna salute sermones serere noverant, eaque ratione pro arbitratu cuncta conficiebant. O si renovatam hoc in genere Societatem daretur intueri ! Omni tunc sane animi ardore inclamarem : *Nunc dimittis*, &c. Incumbamus, per Dei caritatem, curemusque, ut longe alii hac ex parte evadamus : hanc in rem studium præcipue nostrum conferamus per hos dies, quibus pro opportunitate, rationeque à moderatoribus præscribenda secedere cuncti debebunt, quo ingenti hoc Iubilæi thesauro fruantur, quod ex occasione novi muneris, quod mihi demandare est Deo visum, atque insectationum, quas

pro

pro ipsius gloria Societas, & Ecclesia universa, in Iaponia præsertim, uti inaudistis, tolerat ex Patrum Assistentium deliberatione, atque sententia à Sanctissimo D. N. humiliter petii, singularique ille benignitate, qua Societatem perpetuo protegit, est impertitus. Felicem Iaponiæ statum, Indiarumque omnium, precibus universorum commendo, Dominum obsecrans, ut in multorum è Societate animis flagrantissima studia inflammet ad immanem illam sterilitatem sudoribus, vel etiam sanguine ipso, irrigandam se conferendi. Hac in re, per Dei amorem, moderatores præsertim adjutores se præbeant & administros; atque in subjectis vocationes ejusmodi & conspicere & incendere gaudeant. Neque suarum provinciarum caritate trahi se sinant, ne optimis operariis destituantur; sed Deo fidant, fore ut is ad ipsius gloriam permultas egregiasque operas liberaliter in Indiam submittant, Europæas ipsorum provincias, & numero virorum & conditione Dominus locupletet. Et sane dolerem vehementer, haberemque, quod jure reprehenderem, si quis, moderatorum præcipue, pro eo ac me juvare debuerat, frigidum sese præstaret, vel etiam obesset, minime reputans ardores istos à Domino excitari, non ad egentissimarum illarum provinciarum necessitatibus tantummodo consulendum, sed in Europæarum etiam summam utilitatem:

in

in quibus experientia plane teſtatur, quam ejuſmodi vocationum, itinerumque præſidiis germanus Societatis ſpiritus ſervetur, & floreat. Omnium me precibus, ut tandem finem imponam, & ſacrificiis, tamquam omnium maxime indigum, ex animo, & omni humilitate commendo. Romæ 11. Ianuarii, M. DC. XVII.

Omnium Servus in Chriſto

MVTIVS VITELLESCVS.

EPISTOLA II.
EIVSDEM
R. P. N. GENERALIS
MVTII VITELLESCHI
Ad Superiores Societatis IESV.

L*Icet insufficientiam meam ad ferendum onus impositum cognoscerem manifeste per imperfectionem mentis* (neque enim aliunde opportunius huic Epistolæ initium facere me posse video , quam ab hisce verbis , quibus ad sui magni Ordinis Provinciales conscriptas litteras exorditus est B. Bonaventura) Congregationis tamen generalis , & altissimi Dei voluntati pertinaciter resistere æquum minime erat. *Eam ob rem sarcinæ gravi, & quasi importabili humeros suppostui imbecilles, sperans de adjutorio virtutis Omnipotentis , & confidens de adminiculo vestræ sollicitudinis in idipsum. Nam etsi sit impossibile homini quantumcumque forti, industrio, & experto totam tanti oneris sarcinam suis humeris bajulare; si tamen divisa in partes , & humeris imposita diversorum*

Epist.de refor.Fratr.

ſorum viriliter à quolibet portetur, non eſt quantumcumque debili capiti deſperandum. Videns igitur me (quamvis maxime imparem, minimeque commeritum) *ſpeculatorem domui Iſraël datum; ne ſanguis animarum de manu mea requiratur, tamquam annuntiator veritatis explicabo breviter pauca de multis, videns illa nullatenus reticenda.*

Et vero primum ac princeps, quod commendem illud eſt, ſerio ſibi, & ante omnes inuigilent: intelligant ſuæ ſemetipſos in primis curæ à Deo eſſe concreditos: reputent unicuique à Domino præclarum illud Eucherii monitum in dies, horaſque ſingulas identidem inſtillari: *Commendo animo tuo curam animæ tuæ.* Nimirum hoc ſpectare, ita apud ſe decernere quiſque deberet, Talem ego, Deo favente, me præſtandum ſuſcipio, quales eos eſſe, qui mihi parent, optarim; ſtatuens munera in Societate, neque ad captandam quietem demandari, neque ad perfectionis, quoad ſatis ſit, adeptæ conteſtationem, verum ad majores, quàm unquam antea, exorbendos labores, tolerandaſque perpeſſiones; ad obligationem denique imponendam, quæ omnibus in virtutibus ad celſiorem perfectionis gradum citatiore cogat curſu contendere. Itaque transferre ad nos poſſumus, quod S. Gregorius ait: *Nomen nos Paſtoris non ad quietem, ſed ad laborem ſuſcepiſſe cogno-*

Epiſt. Paræn.

Lib 4. epiſt. 59.

cognoscite. Exhibeamus ergo in opere, quod signamur in nomine. Sint igitur in sancta precatione quam exquisitissimi, in excussionibus conscientiæ, ceteraque rerum omnium spiritualium tractatione: quo in ludo germanam illam pie paterneque regendi rationem, quam Institutum nostrum deposcit, haurimus. Denique meminerint eos, qui alios ante purgant, quam ipsi purgati fuerint, à S. Gregorio Nazianzeno, tamquam minime idoneos, à gubernatione repelli.

Orat.21.sive de laudibus Athan.

Alterum, quod omni animi contentione atque opera in CHRISTI IESV sanguine commendatum cupio, Regularum nostrarum in universum custodia continetur, Religiosæque vitæ disciplina, qua ceteris ipsi præluceant. Vti igitur dignitate sunt & loco principes, ita omni studio allaborent, ut exemplar, ut forma sint omnibus in victu, vestituque, in tota ratione cubiculi, quod Regula Rectoris secunda præcipitur; dum legitimis temporibus precationem obeunt, conscientiam excutiunt, cubitum se conferunt, surgunt: quæ omnia (credite) præstare si quis velit, omnino valet. Illud vero apud omnes fixum constitutumque sit, nisi exemplo præiverint, non privatis monitis, non cohortationibus publicis, sive in subjectorum commodum, sive in Societatis obsequium quidquam admodum se promoturos. Quinimo suarum sibi culparum conscii alienas objurga-

jurga-

jurgare minime audebunt: quod si audeant, risui vel contemptui erunt, stomachumque movebunt potius, quam ardens corrigendæ serio vitæ studium inflamment. Quare, quod S.Gregorius Nazianzenus habet, *duorum alterum peccant, vel, quia venia ipsi opus habent, ultra modum aliis ignoscentes, ut sic vitium non modo non reprimatur, sed etiam doceatur; vel quia imperii acerbitate sua vitia obtegunt, ut non mores dignitati, sed dignitas moribus fidem astruat, ordine admodum præpostero.* Verissimum est illud Tertulliani, *Dicta factis deficientibus erubescunt. Non confundant*, Hieronymus inquit, *opera tua sermonem tuum*, ne, cum loqueris, tacitus quilibet respondeat, *Cur ergo hæc, quæ dicis, ipse non facis?* Et alio in loco: *Erubescit quamvis præclara doctrina, quam propria reprehendit conscientia.* Et sane, quo demum pacto ad commoditatum vitæ contemptum cohortabitur is, qui omni obsequio, & indulgentia corpori obsecundat; ad patientiam, qui minimis quibusque rebus commovetur; ad humilitatem, qui delicatulum se, suæque peramantem existimationis ostendit? *Et oves meæ*, apud Ezechielem Deus inquit, *his, quæ conculcata pedibus vestris fuerant, pascebantur; &, quæ pedes vestri turbaverant, hæc bibebant. Sollicita semper consideratione pensandum est*, Gregorius Magnus ait, *ne qui præsunt exempla mali operis subjectis præbeant, eorumq; vitā suæ gladio pravitatis extinguant. Conculcata, & turbata pedibus oves*

Orat.21 sive de laudibus Athan.

Lib. de patient.

Epist 2. ad Nepot.

Epist.16. ad Princ.

Ezech. 34.

Lib.22. Mor c.ult.

pascuntur, & bibunt, cum subjecti ea ad exemplum vivendi appetunt, quæ Prælati quique pravo opere pervertunt. Idem præterea beatus vir verba illa
1.Reg.14. primi Regum libri edisserens, *Erat autem bellum potens adversus Philisthæos omnibus diebus Saul*, expendit quidnam sit dimicare in die suo, in die alieno, & in omnibus diebus, atque:
Lib.5 c.vlt. in 1. Reg. *Quod bellum Doctoris est aliud, quam quod lingua conficitur? In die autem suo pugnat, qui verba prædicationis ex propria trahit luce virtutis: in die vero alieno pugnare vult, qui contraire reprobis spiritibus satagit non loquendo, quæ agit, sed prædicando, quæ novit: sed omnibus diebus pugnat, qui multa alios docet, sed nihil docendo profert, nisi quod prius fulget opere: omnibus diebus pugnat, quia omnia præcepta Dei ostendit in luce operis, quæ subsequendo vult pandere per lucem prædicationis. Merito itaque bellum potens dicitur, in quo cum omnimoda virtutum, vel operum luce pugnatur.* Ex quo fit, ut quamvis bellum istud, quod à Moderatoribus, docendo inflammandoque, adversus ignorationem teporemque geritur, uti Sanctus hic perhibet, ad linguam pertineat, maximam sibi tamen pugnæ victoriæque partem dextra vindicet.

Orat.33. fine 1. de Theol. Orat.15. fine in plag. grandin. Quocirca egregie hanc in rem Nazianzenus, *Cur*, inquit, *manibus vinctis linguam armamus? Nec enim, qui in sermone sapiens est*, idem alibi ait, *hic mihi sapiens est; sed is, qui pauca de virtutibus quidem verba facit; ceterum per ea quæ agit,*

multa

multa demonſtrat, ac fidem & auctoritatem ſermoni ſuo per vitam conciliat. Præſtantior meo quidem judicio eſt pulcritudo ea, quæ oculis cernitur, quam quæ ſermone pingitur; & ſapientia, quæ per opera demonſtratur, quam quæ ſermone nitet atque ſplendeſcit. Me porro non excitat tantum, ſed etiam concutit atque tremefacit illa Gregorii Pontificis ſententia, qui de femina illa diſputans, quæ natum, quem vigilans lactarat, dormiens oppreſſerat, in hunc modum differit: *Magiſtri vigilantes quidem ſcientia, ſed vita dormientes, auditores ſuos, quos per vigilias prædicationis nutriunt, dum quod dicunt facere negligunt, per ſomnum torporis occidunt; & negligendo opprimunt, quos alere verborum lacte videbantur.* In ſumma ſi proficere quidquam cupimus, quod Iovium S. Paulinus monet, præſtemus neceſſe eſt: *Non tam lingua, quam vita eruditus; non tam diſſeras magna, quam facias.* Et vero permultum intereſt, an via perdifficili atque periculoſa verbis quemquam dirigas, an manu prehenſum deducas; neque ſubjectorum rapit atque conciliat animos Moderatoris oratio duris in rebus, tenoreque diſciplinæ præire jubentis, ſed hortantis ſubſequi: & exploratiſſimum eſt rectis exemplis curationem adhiberi multis partibus ſalutarem magis, & minus cruentam. Equidem novi ſubjectos repetere memoria debere illud Chriſti: *Omnia* Matth. 23.

21. Moral. c. 8.

3. Reg. 3.

Epist. Parænet. *quæ dixerint vobis servate & facite, secundum autem opera eorum nolite facere*: magnumque illud Eucherii documentum esse oppido necessarium: *Obsecro te, delictum alienum (vel in ipsis moderatoribus deprehensum) semper ut opprobrium respice, numquā ut exemplum.* Nihilominus tamen, (quæ nostra infelix conditio est) nimis quidem aperte experientia indicat, Cheræmonis Abbatis apud Cassianum pronuntiatum illud esse plane verissimum: *Numquam erit efficax instituentis auctoritas, nisi eam effectu operis sui cordi affixerit audientis.* De S. Athanasio Nazianzenus hæc habet: *Ita se comparans, ut neque sermone propter mores abunde ad institutionem sufficientes magnopere opus haberet,* &c. Idemque de Basilio loquens, *Sermone*, inquit, *ad animarum curationem haud multum indigens.* Quæris quamobrē? quia opere quam plurima perficiens. At cur, quod de eodem ille ipse narrat, *tonitruum erat oratio? quia vita fulgur.* Diutius fortasse, quam par erat, hoc in capite hæsi, quod hic, pæne dixi, omnia verti censeam, & arbitrer illud B. Ioannis posse huc merito detorquere, *Si solum fiat, sufficit.* Qui communis vitæ normam ferre non possunt, ij, ut ceteris præsint, idonei ferè non sunt. Sane B. Bernardus verissime ille quidem, sed ut ad nimiam quamdam exaggerationem deflectere videatur, vel cum necessitas ipsa ad remissionem aliquam atque relaxationem cogit, magnum inde Ordines religiosos detrimentum

Coll. 11. c. 4.

Orat. 21. sive de laudibus Athan.

Orat. 20. sive de laud. Basil.

acci-

ccipere profitetur. *Estque nostri Instituti detrimentum, si cogat infirmitas rigoris pristini aliquid laxari.* Quod si in iis qui parent id usuvenit, uanto magis in iis qui imperant obtinebit; um præsertim ad aperiendum vitæ commoditatibus, corporisque appetitionibus aditum ecessitatis nomen perniciossime advolet, in s nominatim, qui, quod ceteris præsint, facultate ad ista, & quasi clavi potiuntur? Eam b caussam opto, ut in præficiendorum nominationibus hoc speciatim, an scilicet communem vitæ rationem sequi valeant, tamquam mmi rem momenti, dispiciant Provinciales. Carolus Borromæus Præsuli monenti per tteras, ne se aspera adeo pœnitentia mactait, rescripsit apposite; Oportere, ut exemplo o Pastor amaritiem pœnitentiæ edulcet & olliat. Eadem igitur & ipse ratione pernecessarium plane esse prædico, ut Moderator orma factus gregis ex animo, quidquid in regiosæ disciplinæ severitate austeri inest & cerbi, exemplo leniat; & veluti isto pharmao prægustato horrorem ex subjectorum animis pavoremque depellat, quem parere ea sollicitudo consuevit, ne amarum admodum sit atque injucundum.

Tertium est, ut nostri sancti Instituti perisos crebra Constitutionum, Ordinationumque, quas vocamus, lectione se reddant; eæ ut serventur potius quam ut novæ condantur

ſtrenue una & ſuaviter curent: non eas ad ſua gubernandi rationem , ſenſumque d queant, adminiſtrationem potius ſuam a las dirigant: ne ſuſque deque omnia miſce eximendique identidem, ſeu nulla, ſeu per certe cauſſa, Regulis atque Ordinatio liberam adeo ſibi licentiam arrogent; me res grave nimis fore piaculum, ſi quis ex di plinæ, Regularumque jactura compen ſibi benevolentiæ venaretur. Denique h ipſum Apoſtolicum plane inſtitutum ſubj ut adament, quam impenſiſſime poteru enitantur.

Hunc in finem & verbis & re ipſa ſign cent pergratum ſibi, perque jucundum eſſe, à ſuis Moderatoribus dirigantur, lucem ope que ſubjecti afferant, præcipue Conſultores. Hinc fiet, ut omnes intelligant nequaquam los gravate ferre, ſi ad Moderatores de eoru adminiſtratione referatur, perſcribaturve. vero contraria agendi ratio de eorum virtut ſinceræque mentis opinione detraheret quam multum: locúmque ſuſpicioni faceret, non unicam Dei gloriam, bonumque Societatis, ſed proprium neſcio quem guſtum atque exiſtimationem eo illos in munere habere propoſitam. Ita præterea qua par eſt diligentia, conſultationes ſuas tempori habebunt. Et ſane non poſſum non demirari, q fiat, ut cum hoc præſidium tam enixe com-

men-

endatum, adeo facile, tantæ ſit ad faciendum omnibus ſatis, recteque progrediendum efficitatis, omnium nihilominus Provinciarum concors fere conquæſtio ſit, infrequenter Moderatores cum Conſultoribus agere; conſultiones eſſe multo rariſſimas, eas in primis, quæ ad res ſancti Inſtituti noſtri pertinent, quæ tanti ſunt tamen ponderis. Erga hoc ſum Inſtitutum, quemadmodum paullo ante monui, ut in ſubjectorum cordibus vigeat perpetuo amor elaborent, cura adhibita, ſancta illa animi æquitas, voluntatiſque abſoluta abdicatio, ad quam in Probationum domibus informantur, quæque ejus pacis eſt parens, quæ exuperat omnem ſenſum, in iiſdem & ſervetur & augeatur. Denique ſollicite curent, ne qui cum adoleſcentibus noſtris verſantur, quidquam agant dicantve, quod honorem, obſervantiam, exiſtimationem Societatis, omniumque ejuſdem celſiſſimi Inſtituti partium ulla queat ex parte, ſive reſtinguere, ſive imminuere, aut quavis ratione ſeveritatis diſciplinæque religioſæ ſpiritum relaxare.

Quartum eſt, ut in ſpiritualem ſubjectorum profectum toto pectore incumbant; illos, uti filios Deo cariſſimos, ab eodem Præſidum cuſtodiæ unice commendatos, intueantur: eorum ſive animi, ſive corporis neceſſitates antevertant, ingenti caritate, quæ ad omnes

omnes indiscriminatim pertineat, absque personarum acceptione, sine pondere & ponderita ut neque genii naturæque consensione, neque cognationis necessitudine, neque patcommunione, non ullo denique humano rectu rapi se sinant, ut filiorum Dei in ejusdomo conditionem disparem faciant. Stragœdiarum recordatio, quas Iacob faspectavit ob amoris præcipui significatioquibus Iosephum virtute atque promericeteris liberis adeo præstantem Beatus ille Ptriarcha prosequebatur, satis apud nos esse dberet, ut nobis sedulo, continenterque cavemus: versareturque perpetuo ob oculos cartas, quæ ad omnes, uti ajebam, generatim seprotendat; sitque (quod præterea necesse estejusmodi, ut nemini comperta non sit, nenon certo reputet in Præside, tum re ipsa, tuverbis, interius exteriusque promptam ilsibi semper atque alacrem ad manum prafuturam. Vno verbo studeant omnibus omfieri in visceribus, & dilectione IESV CHRISTI; inducantque in animum fore, ut supesubjectorum, etiam non perfectissimorumcaput hac ratione carbones congerant, iisquedemum pro arbitrio utantur. Denique ut quque maxime opis indiget, ejus sive animo sicorpori, præcipua quadam sollicitudine atqcura prospiciant. Totum hoc vigesima quinRectoris Regula edicitur: *Crebrò & magna critat*

atis significatione alloquatur subditos, eorumque necessitatibus non corporis tantum, sed multo etiam magis animæ paterno affectu prospiciat. Si quem vero intelligat aliqua tentatione pulsari, præsertim gravi, peculiarem curam & sollicitudinem non solum per se, sed etiam si necesse fuerit, per alios gerat: nec remedium longius differendo difficiliorem morbi curationem reddat. Proh quantum in hac regula, Fratres amantissimi, momentum est, adeo ut si hanc unam, qui præsunt, accurate servandam sibi susciperent, felicissime cuncta progrederentur! Hæc fiduciæ illi, qua filii cum parentibus agere consueverunt, aditum aperit; quæ si deesset, ratio gubernationis in Societate alia jam esset: hac caritas viam sibi munit, & rationem excogitat, qua omnium sive necessitatem, sive indigentiam prævertat & sublevet. Quam ardentem mihi cupiditatem injicit Deus, ut morem illum pristinum repetant universi, cum, quod ego sciam, nemo certum cubiculum, vestem aliam, munus illud, quidquam denique sibi poscebat, quod ita se præventos, ita sibi prospectum omnes sentirent, ut vel nihil ad modum opus haberent, vel caritate Moderatorum & sollicitudine attonitos, animo quidquam agitare, nedum petere, puderet! Ægrotos in primis facere nō possum, quin ex omnibus cordis mei visceribus Moderatorum sedulitati commendem. Sollicitum enim me habet caritatis atque sollicitudinis Beati Patris

IGNA-

Ignatii recordatio, qui inter tot tantas[...] occupationes eam ægrotorum curam g[...] bat, ut haud sciam, an majorem impend[...] bene sedulus valetudinarii administer, [...] amantissima mater queat. Ne quæso, per [...] mini caritatem, præclaram adeo atque [...] plam hereditatem per incuriam atque [...] tantiam nobis effluere patiamur. Constitu[...] tur igitur, omnibus, si quæ obstant, perru[...] commoda valetudinaria. Curatores eor[...] dem intelligentes parentur: quæ medici p[...] scripserint, serventur quam accurate: den[...] ut meum uno verbo sensum & votum e[...] nam, curetur, ut non Moderator tantum [...] gnæque quispiam auctoritatis Pater, [...] æger decumbit, sed frater, & tiro quil[...] quivis demum è Societate ægrotus, neq[...] domesticas delicias, neque ad materna[...] dustriam, & providentiam memoria refe[...] tur; quod illud ipsum est, quod de Æg[...] monasteriis memorat B. Hieronymus in [...] verba: *Si quis cœperit ægrotare, transfe[...] ad exedram latiorem, & tanto senum mini[...] rio confovetur, ut nec delicias urbium, nec ma[...] tris quærat affectum.* Post ægrotos revoco [...] mentem hospites & peregrinos; erga q[...] nollem aurum illud purissimum caritatis, q[...] in Societate claruit, sensim infuscaretur; [...] que ille in caritatis Apostolicæ sinu ortus ex[...] lesceret, iis, qui peregre adveniunt, pedes [...]

AdEustoch. de custodia virgin.

vand[...]

andi, omni amoris voluntatiſque adjecta ſignificatione, ut ſuo in Collegio Domove ſe deere ſentiant: quo in genere, quæ peccari ſeuntur, nimio ſane rubore perfundunt.

Poſtremo, quod ad noſtrorum curam, & ligioſæ diſciplinæ cuſtodiam pertinet, inter lurima, quæ poſſem, hæc pauca exponere, atque impenſe commendare ſatis habeo.

Principiò in noſtrorum Seminariis viri vere ſpirituales, atque incorruptis moribus ad docendum ſeligantur; qui ad magnos non minus doctrina litteriſque, quam in virtutibus progreſſus habendos, rectis & exemplis & monitis vent auditores ſuos. Omnino, quibus præceptoribus utemur, ea Collegia habebimus. Hac igitur in reſtabiles immotique perſiſtant Moderatores: non ſuis propenſionibus, non iorum commendationibus locum tribuant: d optimos coram Domino deligant. Quod quis non nimis utilis deprehenderetur, qua pus eſt quidem prudentia, magna tamen fortitudine atque animo, antequam incipiat obeſſe, ſubmoveant.

Deinde ſubjectos à nimio erga conſanguieos affectu divellant; planeque ſtatuant graviorem, quam aſpectu primo videatur, hunc morbum eſſe. Quoniam vero hac ipſa de re communibus in litteris nonnulla perſtrinxi, antum addo, Provinciales ſuis in Regulis admoneri, inter capita, de quibus ſedulo in

Viſi-

Visitationibus est inquirendum, unum hoc

Cap. 15. se: *An aliquis domi nimis affectus videatur ad co*

sanguineos.

Tertio intelligant importunitate aliquo
in corrogandis eleemosynis atque nimi
Dei obsequium maximopere interpellari, n
strasque functiones quam despicatissim
di; ut si Societatis munera una, quod a
manu saeculares alliciunt, centenis haec in
deratio manibus eosdem amandet atque
pellat.

Quarto nonnullorum ex Societate sent
tiae, in rebus praesertim ad mores spectanti
plus nimio libere, non modo periculum est
ipsam evertant, sed ne Ecclesiae etiam Dei u
versae insignia afferant detrimenta. Omni
que studio perficiant, ut qui docent, scribu
ve, minime hac regula & norma in del
sententiarum utantur: *Tueri quis potest*; *P*
babilis est; *Auctore non caret*: verum ad eas s
tentias accedant, quae tutiores, quae grav
rum, majorisque nominis Doctorum suffra
sunt frequentatae, quae bonis moribus cond
cunt magis, quae denique pietatem alere, &
prodesse queunt, non vastare, non perde
Quoniam vero Constitutiones, Decreta, R
gulas, probe callent, de S. Thoma sequendo,
non provehendis ad cathedras, aut etiam
movendis, qui ejusmodi doctrinam parvi fac
re, aut cordi non habere prae se ferunt, praeser
ti

tim si novitatum amantes deprehendantur, qui nulla sunt ratione ferendi, reliquum mihi præterea nihil est, nisi, ut hæc ipsa serventur, uti maximi rem momenti quam ardentissime possum urgere.

Quinto sedulo subjectorum linguis invigilent, ut qua decet reverentia atque observantia, de Præsulibus, optimatibus, religiosis, omnibus denique loquantur; ne quidquid domi geritur sæcularibus in aures insusurrent, nec magno illorum profectu, nec maxima Societatis existimatione; ne tam multæ nullius necessitatis, aut utilitatis epistolæ, neque, sive res ipsas, sive rationem eloquendi spectes, pro more satis religiosæ scribantur. Quoniam vero de loquendi licentia conquestus sum, meumque communi in epistola sensum exposui, non agam pluribus; illud tantum adjicio, facere me non posse, quin vehementer admirer, quî fiat, ut, cum adeo frequenter nostris in tricliniis pœnæ pro noxis in leges admissis infligantur, hæc una culpa (quæ tamen è gravioribus est, latissime patet, crebro contrahitur) aut numquam, aut raro plectatur.

Sexto omni ope atque opera contendant, ut cunctos, pro singulorum viribus dotibusque, satis fructuoseque habeant occupatos: neminem ad otium vel quietem aspirare permittant. In primis vero, si quem, quo se religionis subducat oneribus, majori licentia, minus-

que Moderatoribus obnoxius vivat, in aulas, & optimatum clientelas inſerere ſe & inferre animadverterent, mature occurrant; neque dum incommoda & corruptelæ increſcant, vireſque ſumant, præſtolentur; ſed ſub ipſa initia celeritate omni, fortitudine, induſtria utantur; neque hac in re modicum aliquid eſſe aut leve interpretentur.

Ad extremum ſint, ubi res exigit, arcani quam maxime tenaces; eorum in primis omnium, quæ in reddenda ratione conſcientiæ inter ipſos ſubjectoſque intercedunt, quæque ipſis veluti patribus deteguntur; atque intelligant hanc eſſe gubernationis totius in Societate veluti clavim. Quod ſi quis hoc in genere peccaret, næ ille à munere, quod ſuſtinet, ſemovendus foret. In ſumma obverſetur perpetuo ob oculos filiorum ſe Deo cariſſimorum, uti ajebam, curam gerere, quorum ſeveriſſimam idem rationem exiget, & ſanguinem animarum ipſorum pretioſiſſimo ſanguine dilectiſſimi Filii ſui redemptarum reſperſarumque, de manu noſtra requiret. Moneo ad hæc è re Divini obſequii viſum fore, ſi facultates quælibet, quavis ratione, cuivis à Generalibus etiam tributæ revocarentur, uti omnes omnium his litteris revoco; quod ipſum in ſingulis Provinciarum ſuarum domiciliis Provinciales denuntiari curabunt. Gratia Domini IESV CHRISTI ſit vobiſcum. Dilectio

mea

mea cum omnibus vobis in CHRISTO IESV. Romæ IV. Ianuarii, M. DC. XVII.

Omnium Servus in Christo

MVTIVS VITELLESCVS.

EPISTOLA III.
EIVSDEM R.P.N. GENERALIS MVTII VITELLESCHI

Ad Provinciales, & Patres Congregationum Provincialium ejuſdem Societatis.

INſtante Congregationum Provincialium tempore, quo ſingulis in Provinciis unus eligatur venturus ad Congregationem Procuratorum, quæ Romæ cogetur, favente Domino, ad XV. Novembris decurrentis anni M. DC. XIX. volui ego ſpiritu affectuque animi, quando aliter nequeo, ſiſtere me præſentem omnibus, ut ubi amplexus fuero quam arctiſſime unumquemque dilectiſſimorum Patrum meorum (quos ego nomine Societatis, gaudium

meum, & coronam meam rite mihi videor appellare posse) iisdem quadantenus exponam, tum quo nunc statu sit nostra Societas, quos re progressus ea faciat, aut eam certe facere, Christo favente, confidamus; tum quo potissimum ea ne delabatur, vereri possimus, si quando sui ipsius, quod absit, suæve perfectionis curam negligeret. Ex harum quippe rerum notitia facilius pertingent RR. VV. ad eum scopum, quem hujusmodi Congregationes tertio quoque anno fieri solitæ, habent sibi propositum, & expressum in earumdem formula, approbata à Congregatione quarta generali, §. 31. Ego simul officio meo aliqua ex parte satisfecero, necnon ardenti illi desiderio, quod mihi Dominus largitus est, non parcendi labori, neque ullam prætermittendi occasionem, qua submotis impedimentis, promovere valeam, & quidem in dies vehementius, adeo commendabile sanctæ hujus Religionis institutum. Crediderim equidem, posse me vere affirmare, quod non mediocri RR. VV. ac mihi pariter esse debeat consolationi, universum hoc Societatis corpus (Deo sint laudes) recte habere, vegetumque esse ac firmum in procuranda tum propria, tum proximi salute atque perfectione. Tametsi, ut fere usu venit in humano corpore, suæ non desint infirmitates ordinariæ, interdum etiam extraordinariæ nonnullæ: sed quibus tamen opportuna

adhibeantur remedia; deprompta videlicet ex Constitutionibus, ex regulis, ex consultationibus, quæ de more instituuntur cum Patribus Assistentibus; denique ex eo lumine, quo benignissimus Dominus pro divina sua providentia perpetuo assistit huic suæ minimæ Societati. Vnde & ipsa dilatatur quotidie magis ac magis, & similiter augetur ubique fidelium numerus, qui vel ab hæresi, falsove idolorum cultu ad fidei veritatem adducuntur, vel à Nostris adjuti, ad meliorem frugem se recipiunt. Adeo ut recte cum Apostolo dicere possimus: *Ostium magnum nobis apertum est*; & quidem toto pæne orbe, nedum in aliqua ejus parte: sed adjiciendum item quod subjungit Apostolus: *Et adversarii multi*; nobis, inquam, nihil non audentibus in eo, qui nos confortat; sed perinde diffidentibus, nobisque merito timentibus à nostris ipsorum miseriis atque infirmitatibus. Enimvero justam maximi timoris caussam habet nostra fragilitas, ob id quod apte indicat S. Augustinus, dum generatim agens de creaturis, sic loquitur: *Omnes creaturæ ex eo proficere possunt, quia esse cœperunt; ex eo deficere, quia ex nihilo factæ sunt: ad defectum conditio eas ducit originis, ad profectum potentia conditoris.* Nec sane dubium, quin si mentis oculos convertamus ad illam Domini dexteram omnipotentem, quæ tam brevi temporis spatio à tam exili, tenuique principio Societatem nostram ad tantam pro-

1. Cor. 16.

vexit amplitudinem, ut ei recte congruant verba Psalmistæ, *Plantasti radices ejus, & implevit terram: operuit montes umbra ejus, & arbusta ejus cedros Dei: extendit palmites suos usque ad mare, & usque ad flumen propagines ejus*; Nec, inquam, dubium, quin si ea, quæ dixi, consideremus, sperare possimus ac debeamus fore ut illa ipsa manus, quæ Societatem instituit, eamdem custodiat atque perficiat. Id nimirum pollicetur B. P. N. IGNATIVS in ipso Constitutionum procemio. Atenim si altera ex parte conjiciamus oculos in materiam ipsam, ex qua corpus hoc constat, scilicet in personas tot, tamque diversarum nationum, affectionum, morum, voluntatum; jure timendum est, ne nostra culpa regularum sanctarum disrupta sepe, dicatur aliquando: *Exterminavit eam aper de silva, & singularis ferus depastus est eam*; Sitque hoc primum de damnis, à quibus Societas possit ac debeat sibi timere. Atque utinam ista ex parte nihil jam detrimenti acceperit! Non vacat mysterio, quod ipso Societatis nostræ exordio, cum eam Dominus Deus è suo nihilo ad tam insignem evocavit statum, eamdem coagmentari voluerit è personis adeo discrepantium inter se nationum, sed quas arctissimo caritatis vinculo copularit, eisque unum quasi vitalem spiritum infuderit; quemadmodum & illis olim apud Ezechielem aridis ossibus: & ita quidem, ut ipso Constitutionum initio dicere non dubitarit B. P.

Psal. 79.

Cap. 37.

B. P. IGNATIVS, vix sibi videri necessarium regulas in Societate conscribere; quandoquidem unica regula caritatis, quæ est plenitudo legis, regula esset, atque instar omnium regularum. Iam vero nollem, Patres mei dilectissimi, ex veritate posse dicere : *Ad defectum nos conditio lucit originis.* At excrescimus, & longe lateque diffundimur : agit fere quisque perpetuo cum suis indigenis : plurimi nescio quo affectu, & quasi zelotypia, ad suam restringi videntur Provinciam. Verendum maxime, ne excidentes sub illa felici regeneratione, ad primam nostram originem brevi revolvamur. Principio videlicet nostræ Societatis nullum apparebat discrimen Collegiorum, aut Provinciarum, sed ne quidem nationum, regnorum, aut regionum; nunc tamen negari non potest, quin se prodat in nonnullis nescio quis affectus, & zelus illius particularis boni, quod ad suas ipsi putent spectare Provincias; indeque sensim sine sensu minuatur in iis, atque intepescat amor communis boni omnium Provinciarum, & subintret pedetentim meum & tuum, frigidum illud verbum, ut ait S. Chrysostomus, & quidquid malorum est invehens. Vtut sit, hoc unum summopere exopto (& ob id ego, ut quidem possum, assidue fundo cor meum in conspectu Domini) ut in spiritu humilitatis, & in animo contrito procidamus ante Deum, ploremus coram Domino, qui fecit nos, & evexit ad vitam hanc spiritua-

tualẽ, dum nos conſtituit membra myſtici corporis Societatis; tum ardentiſſime ipſũ exoremus, ut eam, quam plantavit dextera ſua, perficere omni ex parte dignetur, quantũvis de-
Cap. 37. foret opus illo miraculo, quod olim per Ezechiẹlẽ operari non eſt gravatus: *Et tu fili hominis, ſume tibi lignum unum, & ſcribe ſuper illud, Iudæ, & filiorum Iſrael ſociorũ ejus; & tolle lignum alterum, & ſcribe ſuper illud, Ioſeph, ligno Ephraim, & cunctæ domui Iſraël, ſociorumq; ejus; & adjunge illa, unum ad alterum tibi in lignum unum, & erunt in unionem in manu tua. Cum autem dixerint ad te filii populi tui loquentes; Nonne indicas nobis, quid in his tibi velis? loqueris ad eos: Hæc dicit Dominus Deus, Ecce ego aſſumã lignum Ioſeph, quod eſt in manu Ephraim, & tribus Iſrael, quæ ſunt ei adjunctæ, & dabo eas pariter cum ligno Iudæ, & faciam eas in lignum unum, & erunt unum in manu ejus, & faciam eos in gentẽ unam in terra, & Rex unus erit in omnibus imperans, & non erunt ultra duæ gentes, nec dividentur amplius in duo regna, & erunt mihi populus, & ego ero eis Deus, & ſervus meus David Rex ſuper eos & paſtor unus erit omnium eorum.* Tunc autem proculdubio conſequetur multiplex illa felicitas: *In judiciis meis ambulabunt, & mandata mea cuſtodient, & facient ea, & habitabunt ſuper terram, quam dedi ſervo meo Iacob, in qua habitaverunt Patres veſtri Et habitabunt ſuper eam ipſi, & filii eorum, & filii filiorum eorum uſque in ſempiternum: & David ſervus meus, Princeps eorum in perpetuum.*

etuum. Et percutiã illis fœdus pacis, pactũ sempiter-num erit eis, & fundabo eos, & multiplicabo, & dabo sanctificationem meam in medio eorum in perpetuũ. Et erit tabernaculum meum in eis, & ero eis Deus, & ipsi erunt mihi populus. Et scient gentes, quia ego Dominus sanctificator Iſraël, cum fuerit sanctificatio mea in medio eorum in perpetuum. Enimvero Patres mei in Chriſti viſceribus dilectiſſimi, tametſi non ſum ego Propheta, ſed omnium minimus, ſentio me tamen à Domino impelli, ad id officii præſtandum, quo vel meo profuſo ſanguine reducam Societatem noſtram ad humum ſuam, ut illic ait Propheta, hoc eſt, ad priſtinam ſuam veræ ac pluſquam fraternæ caritatis unionem; tum maxime ſi RR. VV. quæ præcipua ſunt membra ſuarum Provinciarum, me juvabunt oratione, verbo, & exemplo.

Secundum caput, quod multa nobis ac gravia damna minatur, eſt defectus ſanctæ obedientiæ, quem in pleriſque non raro experimur, dum agitur de miniſterio, de loco, aliave re, que minus arrideat aut convenire putetur miſeræ illi exiſtimationi, quam in humilitatis domo, (quod pudendum eſt) tanti facimus. Quoniam autem B.P.N.Ignatius in illa ſua divina vere, nec unquam ſatis commendata epiſtola de Obedientia, virtutem hanc ſubſtituit, & quaſi ſubrogat iis pœnitentiis, & corporis afflictationibus, quibus in Eccleſia Dei plerique alii Ordines Regulares, juxta pro-

prium cujuſque inſtitutum magna cum ædi-
ficatione prælucent; hæc profecto una ſi n
deficiet obedientia, jure nobis ab aliqua
minente ruina timendum erit. Nec jam
ciari poſſumus (quod pariter lugendum eſt
quin incipiamus id in nobis præſentire, &
quod eſt conſequens, nonnihil damni no
in miniſteriis. Dum etenim aliqui (faxit D
ſint pauci) veluti hujus corporis membra,
tis in locis, occupationibus, ac muneribus,
dent magis honori ac nomini, propriiſq
commodis, quam totius corporis, nece
omnino eſt, gravia inde proveniant inco
moda; multiſque in rebus noſtrum deſidere-
tur officium: non quia deſunt operarii, ſe
animi inductio, & abſoluta reſignatio in ma-
nibus Superiorum, ipſa denique, ut uno verb
dicam, obedientia. Imo quod eſt dolendu
magis, non deeſt, qui ut eò, quò intendit, per-
veniat, patronos & interceſſores, tam intra
quam extra Societatem, perquirat, majo
cum jactura boni nominis, graviorique offen-
ſione tum domi, tum foris, quam facile creda
qui hæc molitur; & quidem contra quam De-
cretis admodum ſeveris cautum eſt à ſexta, &
ſeptima Congregatione generali. Vnde cre-
dibile ſit fore, ut compellatur aliquando So-
cietas extremum illud adhibere remedium,
quod ſcimus attigiſſe nonnullos eorum Pa-
trum, qui interfuerunt poſtremæ Congrega-
tioni

unioni generali, videlicet, inhabilitatis ad omnia ministeria,&c.Ex hoc namque vitio,ut liquet, paullatim inducitur altera longe major deformitas, nimirum ut aliqua hujus corporis membra non modo sibi munia usurpent aliis assignata membris ejusdem corporis (quod ipsi inconveniens, minus tamen est grave) sed etiam in se recipiant eorum officiorum ac negotiorum tractationem, quæ sint à Societatis corpore penitus abhorrentia, & ab ejusdem instituto aliena. Id vero ut illi assequantur, insinuant se in amicitias Principum, eorum adhibent favorem, iis se tuentur: adeo ut cogatur Societas, vel eorum à se voluntates alienare, si deneget postulata; vel seipsam destruere, si concedat. Sed præstat incidere in manus hominum, quam in manus Dei viventis. Nec est quod quisquam mihi dicat: Nollem id ego quidem, mi Pater, sed eo me adigit Dominus ille, aut Princeps: nam si te puderet,non dicam à Principe occupari, sed vel solam tuam requiri operam ad quodvis munus tuo non conveniens instituto, ausim ego affirmare, numquam eum tibi fore importunum. At vero plus satis mihi compertum est, ideo velle Principes, quia velis; ideo Societati esse importunos, quia te illis importunum præbeas.

Spectabit tertium caput ad suavissimũ castitatis votum, à cujus tamen tractatione libenter absti-

abstinerem, quandoquidem B. P. N. IGNATI
satis fuit dicere, eam virtutem in Societate d
bere Angelicam imitari puritatẽ. Et vere (q
singularis est illius Domini benignitas, q
pascitur inter lilia,) talis omnino illa est,
quam plurimis Societatis alumnis, qui par
sunt sequi Agnum quocumque ierit. Sed
cessitas occupationum, quæ periculo sunt
noxiæ, occasiones variæ ac multiplices, d
ctus orationis, internæ recollectionis, stud
ambulandi sollicitè coram Deo, nonnull
otiositas, aliorum denique nimiæ commod
tes, non levem nobis metum incutiunt, ne op
mo Societatis auro aliquantisper obscura
amarissimi luctus caussa præbeatur ei, qui a
quo tangatur zelo nominis Societatis, & d
ni honoris ; neve liceat cum significatione d
loris & conquestionis exclamare: Quom
obscuratum est aurum, mutatus est color o
mus ? Ceterum quamvis non sit meæ men
novas edere Ordinationes (extant quippe
multæ, & quidem efficaces) non possum tam
non vehementissime obsecrare, & obtest
Reverentias Vestras, ut ob amorem Dei et
atque etiam considerent, num quid ampli
in eo rerum genere præscribendum occurrat,
ne forte culpa nostra tam pretiosus thesaurus,
non dico depereat, (nam qui benignissi
Dominus eum Societati largitus est, eumde
uti juvat sperare, pro sua bonitate servabit)
sed

d nec ulla vel minima sui parte minuatur.
De Paupertate aliquid etiam dicendum es-
t; nec enim dubium, quin ea relaxetur, inde-
que debilitetur nostræ Religionis murus. Et
evera non se produnt in nobis ea grati animi,
eneriqueamoris signa, quæ huic virtuti, quam
matrem agnoscimus, jure debentur. Sed aliud
tem est, quod me pungit acerbius, & ob id
Reverentiarum Vestrarum consilium & opem
mploro & exposco. Reperitur nempe, qui
axiores in hac materia evocet opiniones ac
divulget; atque utinam illæ pariter non adver-
entur veritati! Zelus insuper animarum sane
quam refrigescit in multis, nimisque verum
est, paucis nos esse contentos, & à nobis occu-
pationes assumi, ac ministeria ex voluntate po-
tius traducendi tempus, quam ex sincero ar-
dentique desiderio & fame salutis animarum.
Est etiam, qui, si velit, duorum instar esse queat;
sed ne sibi incommodet, ne unius quidem par-
tes expleat. Hinc porro fit, ut cui muneri olim
satis forent quatuor, ne viginti quidem, ut sunt
hæc tempora, fortasse sufficiant. Certe cum
ipse mecum reputo, quid illi primi decem Pa-
tres effecerint; quid alias item hæc sola profes-
sa Domus Romana cum operarum numero
sane perexiguo, digna res mihi prorsus videtur,
in qua omnes erubescamus, ut vere operit fa-
ciem meam confusio. Huc pertinet, quod me-
mini evenisse anno M. D. LXIII. Nobilis qui-
dam

dam Roma, ubi aliquamdiu moratus erat, reversus in patriam, & interrogatus à suis, quid omnium vidisset Romæ pulcerrimum; planissime respondit, Societatem IESV. O quam vellem his nostris temporibus liceret idipsum affirmare non solum de Vrbe Romana, sed de aliis quoque, ubi sedem ac domicilium Societas nostra collocabit! Ad hæc inter privatos crescunt vitæ commoditates, atque in dies curantur impensius. Faxit Deus, ne præcipua ejus rei caussa tribuatur nostro Superiorum exemplo: nostrum enim plerique in eo delinquimus; frustraque à subditis emendationem requiremus, si nos eam primi non exhibebimus. In recreationibus, in vineis, aliisque oblectamentis, negari non potest, quin appareat excessus, multaque superfluitas. In oratione, & examine quotidiano, ceterisque spiritualibus exercitationibus, valde vereor ne quippiam desideretur à non paucis. Quod si ægre, etiam cum eorum adjumentorum usu, religiosa vita sustentatur, quid tandem futurum est, si ejusmodi exercitationes aut omittantur, aut adeo negligenter, oscitanterque obeantur, ut perinde sit, atque si prætermitterentur? In his vero non potest una aliqua generalis præscribi regula æque omnibus conveniens. Si quis tamen aliquam sibi volet præfigere, illam assumere licet, quam omnibus communiter assignat S. Augustinus, qui se ipsum interrogans in hunc modum:

dum: *Quantum temporis orationi tribuendum est?* Sic ipse sibi respondet: *Quamdiu vacat; id est, quamdiu aliarum bonarum & necessariarum actionum non impedientur officia.* Hac profecto regu- qui utetur, nusquam ei vacabit loqui extra empus, referre vel audire sæculi rumores, alie- ingredi cubicula. Quinimo, quod pluris fa- endum est, longe majorem quovis in loco ac inisterio spiritualem consolationem & animi uietem experietur, seque suavius, & cum ube- ore proximi fructu, in salutem animarum su- erimpendent. Denique ut epistolæ finem im- uam, tametsi adversus isthæc, quæ strictim tigi, mala & incommoda non desint reme- ia, eaque per Dei gratiam efficacissima, quæ etere liceat ex Constitutionibus, regulis, in- ructionibus, & ordinationibus, quas, ut dixi, ultiplicare non intendo, præsertim cum ne- otii summa pendeat ab executione, quæ simi- iter pendet à Superiorum fortitudine ac zelo; uando certum est regularũ praxim fore satis, t omnibus occurratur incommodis: nihilomi- us tamen pervelim, & magnopere commen- o RR. VV. ut fusis ad Deum precibus consi- erent, ac pro ea voluntate, quam eis Domi- us largitur propensissimam in progressum So- etatis, tractent inter se, inquirantque diligen- issime, quid demum possit effici, ut non modo hil nostræ Religioni deterius contingat; sed otius ad id, quod perfectum est, assequen- dum,

dum, bene omnes animati contendamus, & quidem convenienter ſublimitati noſtræ vocationis, ac peculiaris inſtituti. Quidquid autem putabunt, ſtatuentque mihi ſuggerendum, accipiam ego libentiſſime ab iſtius Provinciæ Procuratore Romam venturo. Equidem in eum finem jam ab aliquot menſibus ego ſingulis hebdomadis ex theſauro Societatis offero Patri miſericordiarum magnum numerum ſacrificiorum, & Roſariorum, ut ab iſtis Congregationibus, quæ primæ ſunt, ex quo me Dominus Deus, quantumvis inhabilem, qualem me in dies agnoſco manifeſtius, ad hoc munus deſtinavit, is qui ſperatur, propitio numine, fructus percipiatur, ad continuum Societatis incrementum, ad ſubſidium animarum, ad majorem denique divinæ Majeſtatis gloriam & honorem. Quod ſupereſt ego me plurimum, atque ex animo commendo precibus omnium, & ſanctiſſimis ſacrificiis. Gratia Domini noſtri Iesv Christi cum omnibus vobis. Romæ vii. Martij, m. dc. xix.

RR. VV.

Servus in Chriſto

MVTIVS VITELLESCVS.

INDEX
IN LITTERAS
PRÆPOSITORVM
GENERALIVM.

FINIS.

INDEX GENERALIS IN OMNES LIBROS INSTITVTI SOCIETATIS IESV.

ANTVERPIÆ,
Apud IOANNEM MEVRSIVM
M. DC. XXXV.
SVPERIORVM PERMISSV.

ERRATA

quæ quantumvis ſedulam typographi induſtriam fugerunt, viſum hîc eſt nonnulla indicare.

In Litteris Apoſtolicis.

*pag.*256.*in margine*, quinquies, *lege* ſexies.

In Formulis.

*pag.*46.*lin.*13.tres, *lege* quatuor.

Notandum quoque, in hoc libro ſæpiùs in margine malè citari Decreta, juxta priorem vitioſam editionem.

In Compendio Privilegiorum.

*pag.*26.*lin.*9.regione, *lege* Religione.

In Directorio Exercitiorum.

*pag.*24.*lin.*7.de horæ, *lege* de horâ.
*pag.*86. *lin.*13.procraſtinari, *videtur legendum*, procraſtinare.

In Epiſtolis Præpoſitorum Generalium.

*pag.*128.*lin.*1.deſcendi, *lege* deſcendit.
*pag.*165.*lin.*12. nanciſcantur, *lege* nanciſcemur.
*pag.*250.*lin.ultima*, Orientali, *lege* Occidentali.
*pag.*276.*lin.*11. verò talento, nimirum, *lege* verò, talento nimirum.

Ad majorem Dei gloriam.

LIBRI

LIBRI INSTITVTI SOCIETATIS IESV,

Qui in hoc Indice, parte & paragrapho indicatis citantur, numero quoque paginarum expreſſo, qui ſemper inter numeros ultimus eſt, præcedentibus aliâ characteris formâ citationibus librorum Inſtituti. *p*. Partem. p. Paginam. *c*. Caput. *d*. Decretum. *r*. Regulam indicat.

Bu. Litteræ Apoſtolicæ.
Co. Conſtitutiones cum Examine.
Re. Regulæ.
De. Decreta Congregationum.
Ca. Canones.
Fo. Formulæ Congregat.
St. Ratio ſtudiorum.
Or. Ordinationes Generalium.
Pr. Compendium Privilegiorum.
In. Inſtructiones.
Id. Induſtriæ.
Cl. Inſtructio P. Claudii.
Ex. Exercitia.
Di. Directorium Exercitiorum.
E. G. Epiſtolæ Præpoſitorum Generalium.

FORMULA

VOTORUM SIMPLICIUM

SCHOLASTICORUM

etsi habetur Par.5. Constit.cap.4.§. 4. pag.228.visa est tamen hîc separatim addenda, ad usum semestris renovationis votorum.

OMNIPOTENS sempiterne Deus, Ego N. licet vndecumque divino tuo conspectu indignissimus, fretus tamen pietate ac misericordiâ tuâ infinitâ, & impulsus tibi serviendi desiderio, VOVEO coram sacratissimâ Virgine MARIA, & curiâ tuâ cælesti universâ, Divinæ Majestati tuæ, PAVPERTATEM, CASTITATEM, & OBEDIENTIAM perpetuam, in Societate IESV; & promitto eandem Societatem me ingressurum, ut vitam in eâ perpetuò degam; omnia intelligendo juxta ipsius Societatis Constitutiones. A tuâ ergo immensâ bonitate & clementiâ, per IESV Christi sanguinem, peto suppliciter, ut hoc holocaustum in odorem suavitatis admittere digneris; & ut largitus es ad hoc desiderandum & offerendum, sic etiam ad explendum gratiam uberem largiaris. *Amen.*

Inserendum Compendio Privilegiorum ante Præfationem, pag.3.

Notum sit omnibus, ea privilegia quæ concessa fuerunt vivæ vocis oraculo, revocata esse.

FINIS.

INDEX IN OMNES LIBROS INSTITVTI SOCIETATIS IESV.

A

ABDICATIO.

Aca-

Academia pro nostris.

*Ad Magistros instituendos privata curetur. Reg. Prov.*30.p.18.*& re.Rector.* 9.p.25. *Quo tempore, & ratione. Ibid.*

*Ad Hebraam Gracamquè linguam.Re.Prov.*8.p.7. *& reg. Rect.* 7. p.24. *ejusdem tempus, ac ratio. Ibid.*

Ad Mathematica. Reg. Prov. 20.p.15.

Academia pro externis.

Quid sit. Reg. Acad. 1. p.161. *in inferioribus quoque scholis instituenda, & quorsum. Re. Praf. Inf.* 34. p.94. *& Reg. Com. inf.* 45. p.117.

Academiarum partitio ac numerus. Reg. Acad. 5. p.161.

*Prafectus totius Academia à Rectore Collegii instituitur.Re. Acad.*4.p.161.*ab eodem ei socius additur, & qualis. Reg. Acad. Theol.* 3. p.166. *& Re. Praf. Acad. Theol.*4. p.169. *Recognoscit conclusiones, pralectionesquè Academicorum. Re. Acad. Theol.*7.11.p.167.168.*ejus munus.vide* p.164. *&* 167. *in Reg.*

Magistratus Academia sunt Rector, Consiliarii, Secretarius. Reg. Acad. 7. p. 162. *Quo tempore, ac modo eligendi. ibid.*

Rector Academia qualis, & quid faciet. Reg. 7. *&* 8. *Ib.Rector Theologorum actum habeat. Reg.* 8. *Acad. Theol.* p.167.

*Consiliariorum munus. Re. Acad.*7.9.p.162.163.

*Secretarii munus. Reg. Acad.*7. 10.p.162.163.

Academica exercitationes tempore concionis, lectionisve sacra ne fiant. Reg. Rect. 23. p. 28. *nec tempore congregationis. Reg. Praf. Acad.*5.p.165. *vide etiam* CONSULTATIO & INTRODUCTIO.

Academici externi.

Ex congregatione, aut Religiosi ferme sint. Reg. 23. *Rect.*p.28. *& Reg. Acad.*2. p.161.*quales in virtutibus. Re. Acad.*3.*Ib. eorum nomina in libro sint scripta. Reg. Acad.*12. p.164. *sint assidui, & exerceantur. Reg. Acad.* 6.p.162. *qui immodesti sunt, aut non frequentant, dimittantur. Ibid.*

Academia Theologorũ,& Philosophorum.

Constat exercitationibus repetendi, disputandi, pralegen-

Admo-

Ægro-

Loco-

debent. Con. 5. d. 65. p. 328. habent tamen in dissolvendis Collegiis. Con. 4. d. 23. p. 250. & in omnibus iis in quibus habent Provinciales. Con. 5. d. 16. p. 283. Eorum litteræ ad alios, vel aliorum ad ipsos non referendæ. Co. 7. d. 14. p. 416. Aliis ministeriis occupandi non sunt. Co. 2. d. 74. p. 145. Vicepræpositi Domus Romanæ esse non possunt. Con. 4. d. 32. p. 255. etsi potest esse idem Secretarius, & Assistens, melius tamen est ut sint diversi. Co. 1. d. 89. p. 65. Alio ablegari à Generali facilè non debent: obedire tamen debent, si mittantur. Con. 1. d. 83. p. 63. Si Pontifex aliquò mittere velit, à Generali informandus est. Con. 1. d. 86. p. 64. Generalis in diuturno itinere socium habere debet aliquem Assistentium. Cong. 1. d. 85. pag. 64.

Assistentem, si malè se gerat, suspendere ab officio potest Generalis, non removere sine consensu Societatis. Con. 1. d. 87. p. 65. removeri etiam non potest ob adversam valetudinem in aëre Romano, sine consensu Societatis. Con. 1. d. 84. p. 64. In casu mortis, vel mutationis, alium substituit Generalis cum approbatione Provincialium Europæ. Con. 4. d. 24. p. 251. & Co. 6. d. 27. §. 2. p. 370. plures ab eo nominari non debent, ut unus approbetur. Ibid. Nondum approbatus suffragium non habet. Congr. 4. d. 25. p. 251. Substitutus à Generali coram quibus juramentum præstet. Congr. 6. d. 27. §. 2. pag. 370.

Assistentes extraordinariè mutati mandato Pontificis. Con. 5. d. 73. 74. & 77. p. 332. 333. & 335. Co. 6. d. 4. p. 341. & d. 10. p. 347. & d. 14. p. 350.

Assistentes jurare jussi de fidelitate servandâ circa Congregationes Procuratorum. Con. 5. d. 60. p. 325. Id decretum posteà suspensum in eadem Congregatione. Con. 5. d. 75. p. 334.

Assistentium officium usque ad novi Generalis electionem durat. Can. 31. Con. 2. p. 27. Ca.

Assistentis officium, etiam propter adversam valetudinem, dimitti non potest, sine consensu Societatis. Can. 35. Congr. 1. p. 11.

Vide

Omnes.

Non

Coad-

De.

Para-

Confes-

quale

Post

Congregatio Provincialis.

Acta

Sem-

Nil

Con-

Deci-

Decreta.

Decreta Pontificum.

Decu-

Derogatio.

Desiderium.

Desolatio.

Doctri-

Quæ,

Effu-

Epi-

In

De

rat, suspendere potest ab officio. Co. 1. d. 87. p. 65. si extra Vrbem diu absuturus proficiscatur, Assistentium aliquem vt socium habere debet. Co. 1. d. 85. p. 64. Curare item, ne Assistentes alio à Pontifice mittantur. Congr. 1. d. 86. pag. 64.

Curare debet, si quæ à superiori Congregatione commissa fuerant, nondum executioni mandata. Congr. 2. d. 93. pag. 151.

Officiales qui ab ipso creãtur, mutare non potest post inchoatam Congregationem generalem. Co. 6. d. 35. §. 20. p. 387. nec post decretã. Co. 7. d. 66. p. 453. usque ad finem Congregationis. Con. 1. d. 1. pag. 28. quod de omni Congregatione generali accipiendum est. Congr. 5. d. 23. pag. 288. Ideò facultatem cùm opus est, petit à Congregatione. Congr. 6. d. 17. pag. 353.

Vicarium ante mortem nominare debet. Congr. 4. d. 20. pag. 248.

Generali mortuo justa ubique persolvenda. Con. 7. d. 5. p. 408. Eius morte non expirant officia ab ipso data. Co. 1. d. A. 5. p. 9. nec Superiorum nominationes, & mandata, nisi Superior aliud statuat. Con. 4. d. 3. p. 238. vim habent omnia ab eo statuta, vel concessa, donec à Successore revocentur. Cong. 7. d. 72. pag. 455.

Generalis retinere debet suam potestatem, juxta Cõstitutiones ad mutationes personarum faciendas, non tamen sine causâ, & cum detrimento aliorum. Can. 32. Con. 2. pag. 28. Ca.

Generali non licet mutare officiales, qui ab ipsomet creantur, durante Congregatione generali, nisi ipsâ consentiente. Can. 32. Co. 1. pag. 10.

Quod de omni Congregatione generali quovis in casu Congregatâ intelligendum est. Can. 18. Con. 5. p. 60.

Solus Generalis auctoritatem habet condendi Regulas, alij eam duntaxat, quam ab ipso acceperint. Can. 3, Con. 1. pag. 4.

Declarationes Generalis in Constitutiones & Decreta, non habent vim legis universalis, sed valent ad praxim bonæ gubernationis. Can. 21. Con. 4. pag. 49.

Gram-

Honor

despon-

quid

paulò

Pro

Non

Cùm

Mala.

Ignora-

&c.

Ministeria.

Mittendi ad Congregationes.

§.20.p.120. *&* *quomodò se gerant etiam interiùs, & exteriùs.par.* 3. *cap.*1.§.12. p.112.*& interdum tentandi in virtutibus. ibidem.* pag.124.

*Debet iis præscribi, quibuscum conversentur. par.*3. *cap.*1.*D.*pag.109.

Debent quærere continuũ puritatis & virtutum augmentum. Ex. cap. 4. §.41. pag.42.*& in officiis abjectis potiùs sunt jubendi, quàm rogandi.ibid.*

*Loqui debent de parentibus, quasi jam eos non haberent.Ex.c.*4. C.pag.27.*nec cum eis vel aliis propinquis coram vel per litteras communicare. Ex.c.*4.§.6.p.26. *neque cum eis loqui, nisi breviter, & aliquo præsente.p.*3. *c.*1. *B.* p. 108. *quòd si solicitentur à suis, transmittendi aliò.ibid.*A.p.107.

Debent singulis sex mensibus biennij legere Bullas, & Regulas. Ex. c. 1. §. *ult.* p.11.*&.cap.*4.§.41.pag.41. *Constitutiones autem, non universas, sed compendium earum.Ex.c.*1.*G.*p.11.

*Possunt probari etiam in Collegiis.p.*4.*c.*6.*C.* p.160. *vel in Domibus.par.*3. *cap.*1. §.27.p.126.*&.par.*4.*cap.*2. D. pag.144.

*Novitios dimittere possunt. qui possunt admittere, nisi sit aliqua particularis ratio. p.*2.*c.*1.p.91.*C. difficiliùs tamen, qui vota fecerunt.p.*2. *c.*1.§.1.*A.*pag.89.

Sacerdotes Novitij non possunt Sacramenta administrare, nisi cum peculiari approbatione Superioris. Ex. c. 5.§.7.p.48. *Debent etiam privatim exerceri in ritibus Missæ.ibid.*

*Solent perturbari naturali amore parentum. Ex. cap.*4.*C.*pag.48.

*Eorum Magister alius esse potest à Confessario, & Superiore.par.*3.*c.*1.§.12.p.115. *Potest tamen etiam Minister illorum curam gerere ob penuriam hominum. par.* 4. *cap.*10.*G.*pag.185.

*Debet esse versatus in spiritualibus.par.*3.*cap.*1.§.12. p. 115. *Quomodò se gerere debeat cum Novitiis, & hi cum ipso.ibid. Vide* Magister Novitiorum.

Novitii biennio probandi. De. *Potest tamen circa studia dispensare Provincialis in secũdo anno, ex commissione Generalis. Co.*2. *d.*14. p.99 *non*

Perfe-

Offi-

Ora-

Pau-

pag.

Regu-

Præfectus Lectorum ad menſam.

Since-

Procu-

Quæ

Procu-

Procuratores Provinciarum ad Cong. Gener.

De. *Admittuntur post electionem.Con.1.d.3.p.28.Con.3 d.1.* p. 168. *nulli venire debent præter Electores, quando Congregatio cogitur ad solam electionem.Co.2. d. 2.* pag.96. *Vnus aut duo eligi possunt à Cõgregatione Provinciæ, quando Generalis aut Vicarius ad negotia tractanda adducendos significavit.ibid.Quo loco & ordine sedeant.Con.3.d.1.*p.168. *Con.4.d. 64.p. 270. In Assistentium electione suffragium non habent. Cong.* 3. *d.* 1. pag. 168.

Ca. *Procuratores cum Electoribus non sunt adducendi ad Congregationem generalem, nisi vocentur à Vicario, tunc eligendi sunt à Congregatione provinciali. Can.* 16.*Co.* 4. p.47.

Neque possunt eligi nisi Professi, vel Coadiutores spirituales formati. ibid.

Procuratores Professi 4. votorum in Congregatione generali post electionem debent sedere inter electores: reliqui post eos suo ordine. Can. 19.*Con.*4.p.48.

Fo. *Procuratores Congregationem generalem non ingrediuntur ante electionem:* p.7.*Post eam admittuntur. ibid.*

Procurator Provinciæ, vel maximi Collegii.

Ad Provinciæ Congregationem admittendus. p. 54. Fo.

Procurator Sardiniæ, & Poloniæ.

Vide Con.3.d.48.p. 193. De. *Procuratoris jus habent in electione Admonitoris. Co.2. d.* 22. p. 123.

Ca. *Procurator Sardiniæ, donec ipsa fuerit Provincia seperata, potest venire ad Congregationem post Electionem Generalis, electus à vice-Provinciali cum Consultoribus, & Professis præsentibus. Ca.*14.*Co.*3.p. 40.

Professi.

Bu. *Professi nec privatim, nec communiter, reditus ullos habere possunt, nec eorum domus, aut Ecclesiæ.*p. 13. 65.*Professi senes vel infirmi, possunt ex Generalis facultate in Collegiis habitare.* p. 77. *Professorum promotio certũ tempus non habet, sed Generalis arbitrio relinquitur.* p. 281.

Co. *Penes Societatem Professam est suprema Societatis*

*sunt, nisi ita expediat ipsis Collegiis.p.4.c.10.A.*p.181. *& p.6.c.2.*§.3.p.238.

*Parati esse debent ad quālibet missionem. Exa. cap.*1. §.1.p.7.*& c.4.*§.35.p.39. *& ad pueros docendos.par.*5. *cap.3.B.*pag.223.

Eorum confessio annua, & oratio. Vide in suis titulis.

*Professi quicumq; dimitti possunt.p.2.c.*1.*A.*p.89.*Sed à solo Generali. ibid.C.*p.92.

Non possunt uti reditibus Collegiorū, nisi in minimis. r.65.Prap. p.87.*& r.61. Rect.* pag.106.*In Domibus Professis commorentur.r.74. Prov.*pag.50.

Parere debent Superioribus, etiam non Professis.Co. 3.d.21.p.179.ab observatione Regularum communium, non eximuntur.Co. 4.d. 22. pag.249.*Ius succedendi non habent.Con.1.d.38.p.131. In Collegiis habitare ut operarii, sine scrupulo possunt. Con.6.d.18.*pag.353.*Commendatum habeant ut pueros aliquando juxta votum, per se instituant.Co.1.d.138.* p.90.*per dies 40. doctrinam Christianā docere intra annum professionis debent. Co. 2.d.58.* p. 144. *Professis liberum non est abesse à Congregatione Provincia. Co. 6. d.35.*§.2.p.381.*Post indictā Congregationem Provincia, applicati supra numerum in eam admittendi.Con. 6. d. 19.§.2.*pag.356.

*Professis à Congregatione Provincia abesse liberum non est.*p.58.*qui numero excluduntur, passivo suffragio non privantur.*p.55.*Applicati Provincia post indictam Congregationem, supra numerum admittendi. ib. aliarum Provinciarum Professi quando, & quomodò Congregationem ingrediantur.* pag.56.

*Professi.*pag.145.

*Professi quales esse debeant quoad humilitatem, labores & solidas virtutes.*p.58.59. *missionibus se dedant.*p.282. 285. *doceant doctrinam Christianam.*289.

Professi 4.votorum.

Sunt prima Classis Societatis.Ex.c.1.§.8.p.8.*& sunt in Societate pracipui.p.5.c.1. A.*§.4.pag.215.

*Professi 4. votorum debēt subesse non Professis, si sint Superiores ejusdem Domus, vel Collegii.c.13.Co.3.*p.39. *Vide* Professi *superius.*

autem potest etiam esse externus.p.5.c.1.B.p.216.

Professio edita in scriptis asservanda cum nomine Professi. par.5. cap.3.§.4. pag. 224.

Factâ Professione, quæ sint emittenda vota simplicia. par.6.c.2.§.1.p.236.p.10. §.6.p.360.

De. *Professio* quatuor votorum, *an ad eos tantùm restringenda, qui Philosophiæ, & Theologiæ cursum audierunt.Co.4.d.14.*p.245.

*Professioni edendæ certum tempus constitui non debet. Con.5.d.36.37.p.295.Nulla item addendæ cæremoniæ, præter Constitutiones. Co.1.d.*36.p.39.

*Ad Professionem admittendi litterarum humaniorum, Indicarumque linguarum cognitione insignes. Co.6.d.*15.p.351.

Ca. *In Professione emittendâ non sunt addendæ Cæremoniæ.Ca.20.Co.1.p.7.& 8.*

Professores.

Re. *Litterarum. Vide r.* 47. *Prov.p.43.Philosophiæ.r.*53. *Prov.*p.45.

St. *Professores omnes quales, & quomodò comparandi. r. Prov.4.*p.*6.Omnium fovenda alacritas.r.Rect.*20. *p.28.Semel in mense à Præfecto lustrandi.r.Præf.*17. p.33.

Superiorum facultatum.

St. *Absolvant materias. r. Præf.5.p.30.Intersint omnes & Actibus Philosophicis, & cùm Doctoratus confertur.r.Præf.25.p.35.Eorum in legendo finis excitare Dei obsequium, & amorem. r. Com.Sup.* 1.*p.* 37.

*Quodnam munus omnium in generali.*p.37. *ad* 43. *in* regulis comm. *quodnam singulorum in particulari. Vide in rr.* Professoris Scripturæ; Theologiæ, *&c.& iisdem verbis.*

Inferiorum facultatum.

St. *Perpetui, vel ab ipso in Societatem ingressu comparandi.r.Prov.*24.25.p. 17. *Ii poterunt casus Conscientiæ audire & Sacerdotes fieri.ibid.*

Iidem non sine gravi causâ à docendi munere removendi. ib. bini aut terni minimùm in singulis Provinciis præstãtes Rhetoricæ Magistri comparandi. r. Prov. 22.p.16.

Omnes nostri doceant in

Probatione versantur.r. 30. d. 68. p. 144. *Vltra triennium gubernare vetuit Clemens VIII. & Provinciales visitari, & rationem reddere jussit.Co.*5.*d.*64.p.328

Modus accipiendi rationem conscientiæ.ibid.

De. *Ejus potestas Ordinaria & Extraordinaria à Generali declaranda. Con.*2.*d.* 10. pag.98.

Visitare quotannis Provinciam debet arbitrio Generalis.Con. 1.*d.*3.pag.28. *quorum expensis alatur, & iter faciat.Co.*2.*d.*82.p.148

*Suffragium habet in dissolvendis Collegiis. Con.*4.*d.* 23.pag.249.*Suffragia quot habeat in Congregatione. Con.*6.*d.*35.§. 8. pag.381. *Duo habet extra Europam in Consultatione ad eligendum Procuratorem. Con.* 6. *d.*35.§.13.p.358.

Applicare aliquem Provinciæ an possit. Con. 7.*d.* 60.p.451.

*Iudicat de impedimentis congregandorum, sed impedire neminem debet. Co.*6. *d.* 35.§.4.p.381.*&C.*7.*d.*48. & 53.p.447.448. *Provinciali impedito, vel mortuo, quis ejus loco venire ad Congregationem generalem debeat.Con.*6.*d.*35.§.3.p.381.

*Triennio gerit officium juxta Constitutiones.Con.*2.

*Provinciali mortuo quis vice-Provincialis succedat. Co.*4.*d.*56.p.267.*&* 268.

Intra suas Provincias *mutare possunt subditos; sed non debent sine causa, & cum detrimento aliorum. Ca.*32.*Co.*2.p.28. Ca.

Iis potest Generalis injungere, ut quotannis suas Provincias visitent. Ca. 29.*Co.* 1.pag.10.

*Provinciali in Europa mortuo, si nullus designatus sit, quis succedere debeat. Ca.*22.*Co.*4.p.49.

*Provincialium, & aliorum officialium, qui creantur à Generali, potestas non expirat morte Generalis, nec electione novi.Can.*32.*Co.*1. pag.10.

*Eorum & Superiorū Ordinariorū nominationes, etiāsi non sint executioni mandatæ, non expirant morte Generalis.Ca.*23.*Co.*4.p.50.

*Provincialis indicit, & dirigit Congr.Provinciæ.*p.52. Fo.

Duo habet in ea suffragia, unum in reliquis cum præcedendi

Proxi-

Proximus.

Co. *Societatis finis est, non solùm propria, sed & Proximorum perfectio. Ex. c.* 1. §. 2. p. 6. *&* p. 4. *in proœm.* p. 134 *& cap.* 7. §. 3. p. 172. *& p.* 7. *cap.* 1. §. 1. p. 257. *& cap.* 2. *D.* pag. 255. 256. *Et ad hoc ipsa doctrina Societatis dirigitur. p.* 4. *c.* 5. §. 1. p. 115.

Complectitur autem omnia hominum genera, quantùm ad spiritualia. par. 1. *c.* 3. §. 1. p. 74. *& p.* 4. *c.* 8. §. 8. p. 177.

Ad fructum cum proximis faciendum, necessaria est gratia sermonis. p. 1. *c.* 2. *§.* 9. p. 73. *Exoptãda quoque species honesta.* §. 10. *ibid. Magis tamen conferunt virtutes, quàm dona naturalia.* p. 10. §. 2. p. 358. *Et ædificatio vitæ magis quàm verba. p.* 7. *c.* 4. §. 2. p. 277. *& proprius profectus interior. par.* 5. *c.* 2. *§.* 1. pag. 217. *Iuvat etiam unio Nostrorum. par.* 3. *c.* 1. §. 18. pag. 118.

Iuvantur proximi sanctis desideriis & precibus. par. 7. *c.* 4. §. 3. pag. 277. *Tum Sacramentis, & concionibus.* §. 5. *&* 6. p. 278. *privatis colloquiis.* §. 8. *ibid.* p. 280. *& par.* 4. *c.* 4. §. *ult.* pag. 155. *& aliis, de quibus. par.* 4. *cap.* 8. p. 173. *& p.* 7. *c.* 4. p. 277.

Docendi nostri quomodò cum proximis omnium generum tractent. par. 4. *cap.* 8. *§.* 8. pag. 177. *& par.* 10. §. 3. pag. 358.

Occupationes cum proximis magis propriæ sunt Domuum Professarum. p. 4. *c.* 8. §. 1. p. 173. *In Collegiis autem remittendæ propter studia. par.* 4. *cap.* 6. §. 3. p. 159. 160. *Sub finem tamen studiorum aliquæ assumendæ.* *p.* 4. *c.* 8. §. 1. p. 173. *& cap.* 10. §. *ult* pag. 186.

Rector autem debet designare, qui cum iis agant. c. 10. §. 10. p. 186.

Debẽt proximi iuvari etiã corporalibus officiis. p. 7. *c.* 2. *E.* p. 268. *& c.* 4. *§.* 9. p. 280.

Meritum cum proximis spectatur, non ex opere, sed ex charitate. Exa. cap. 1. §. 9. pag. 9.

Vitanda est offensio proximorum, quantùm potest. p. 6. *cap.* 3. *§ ult.* p. 251.

Quomodò à quoque nostrũ Re. *proximus ad bona opera promovendus. r.* 42. *com.* p. 30.

Immoderatus labor, & multò magis negligentia in eo adiuvando, fugiatur. r. 38. *Præp.* pag. 81.

Reli-

Reſti-

Rosarium.

Rudes.

S

SABBATVM.

matica, sint omnia penè communia.r. 8. *Praef. inf.* §. 10. pag. 87.

In suo gradu se quavis scholà contineat.r. 12. *Com. inf.* p. 106. *quantum temporis, & quo ordine in quavis scholâ ponendum. Vide* secundam regulam Professorum in singulis. *Lustrentur singulae scholae à Praefecto inferiore quintodecimo quoque die. r.*6. *Praef. inf.* p. 83. *interdum ante signum datum.r.* 44. *Praef. inf.* p. 97.

Pr. *Scholae.* pag. 151.

Scholastici Nostri.

Bu. *Scholares approbati.* p. 225.

Co. *Quantum ad statum, ut quis fiat scholasticus approbatus, requiritur bonum ingenium. Exam. cap.* 1. §. 10. pag. 9. *ita ut speretur fructus in litteris. par.* 5. *cap.* 2. §. 5. p. 221.

Requiritur etiam sanitas corporis. par. 4. *cap.* 3. §. 2. p. 147.

Non facilè approbandi. par. 10. § 7. p. 350. *sed selecti tantùm.* p. 8. *c.* 1. §. 2. p. 284. *Et idonei ad institutum.* p. 9. *cap.* 3. §. 1. p. 326.

Debent priùs duos annos probationis peregisse. par. 4. *cap.* 3. §. 3. p. 147. *&* p. 5. *c.* 4. §. 3. p. 227. *potest tamen ex dispensatione Generalis contrahi hoc tempus.* p. 5. *c.* 1. *C.* p. 216. *potest etiam prorogari. Ex. c.* 4. §. 43. p. 43.

Debent priùs facere Exercitia, confessionem generalem, & alia. Exam. cap. 4. §. 41. pag. 41. *Et si Superiori videtur per triduum mendicare. ib.* §. 27. p. 35.

Vt sint approbati oportet eos fecisse tria vota. p. 5. *c.* 4. §. 3. p. 227. *Eorum vota sunt simplicia. Exam. cap.* 1. §. 10. p. 9. *&* §. 12. p. 10. *& cap.* 4. §. 41. pag. 42. *& in nullius manibus emittuntur, sed soli Deo. par.* 5. *c.* 4. *D.* p. 228. *In iis votis inest tacita conditio, si Societas eos tenere volet. ibid.*

Praeter vota faciunt etiam promissionem ingrediẽdi Societatem. Exam. cap. 1. §. 10. *& ult.* p. 9. *& c.* 7. §. 1. pag. 54. *& par.* 4. *c.* 3. §. 4. p. 148. *Hic autem ingressus intelligitur per statum Professorũ, vel Coadiutorum. Ex. cap.* 7. §. 1. p. 54. *&* p. 5. *c.* 1. *A.* §. 3. p. 214. *& cap.* 4. *E.* p. 228. *Vota tamen statim obligant. par.* 4. *cap.* 4. *E.* p. 154.

Post votum paupertatis possunt retinere dominium bono-

Scriptiones.

Scriptura Sacra.

Semi-

refer-

Status.

Stipendium.

Studium.

Cum

pag.

Valetudo.

Vanitas.

Veneta ditio.

Versiones.

Vita

FINIS.

French

